

(Xereezennernin Töp tassıynın targazy eş Tanjanın cıyly)

Pygy telegejnin xereezennernin
in ekki xyny—Martın 8-tin xyn-
yn Evroptun istinge 1910 cıldan
peer, Orus cırtıtunga 1913 cıl-
dan peer, Tıvanın istinge 1928
cıldan peer pajyrlap egelen. Po
xynny erttirip turar yjezi polza,
telegejnin kırında iji udurlanış-
kak niitige turup turar yje po
op tur

Pir talazında, pygy telegejnin
revolustıuq temisselinin paaında,
sosalizmni cediışkinniq turguzup
turar Sovet Sosialistiq Respublik-
ternin Uluq Eäileli angı cok
sosalistiq tuduışkunnu cediışki-
nniq tudup, arat connun amıd-
ıral pajdaly, azy-agıj, erttem
kulturu sajzırap, xej tımen azy-
cın, taraaccın, kolxos ular amır
tajyn, öeryşkylyq cırtırap, SSRE-
ninyletpyrin, kolxoscu xereez-
neni polza, sosialistiq niitilge-
nin ten ergelti kezıgıynneri poır,
kyryneziniñ kandyq-taa azy xer-
eege pir tömej kirzip turar po-
lgış şıptuzu yzyk piziktıq poır
erttem kulturun sajzıradır turar.
Pottarıññ sosialistiq cırtıtunın
angı tajzınnarynga udır temis-
selinge polgaş sosialistiq tuduış-
kunnu frontuzunga tıjıldun ka-
jıgıccıktıq eris maadırl ylegeri-
lıq kirzip, s sialistiq orannı ci-
lı cazyı fışistiq imperialisterden
kamgalarynga kaza-taa pelen
turar tırlar.

SSRE polza, po Martın 8-tin
xynynge telegej kırında közyl-
ween uluq cediışkinnerin tynnep
körip, moon ın j kyyssedir sor-
ulgaıñ temdeglep, olar oon ı-
tunup alır ezik ıppajın turar.
Ol perge pajdaly azycın, taraa-
ccın connarıññ ektinge tyzyryp
turar. Azycın massalarnın paj-
daly ırgılcı pakırap, azy cok-
tar köydep, olarnın sanı kaas-
kaas mıñ cıdip turar.

Kapitalistiq cırtıarda azycın-
nıñ azyından ındıryp, azy cok
kelir turar-pile kadı, en ı-
gıja xereezennerni polgaş picce ur-
ıqarnı ciik yne erttek pile pyd-

yrylge ceringe koncuq aar perge
pajdıl-pile azyldadır turar

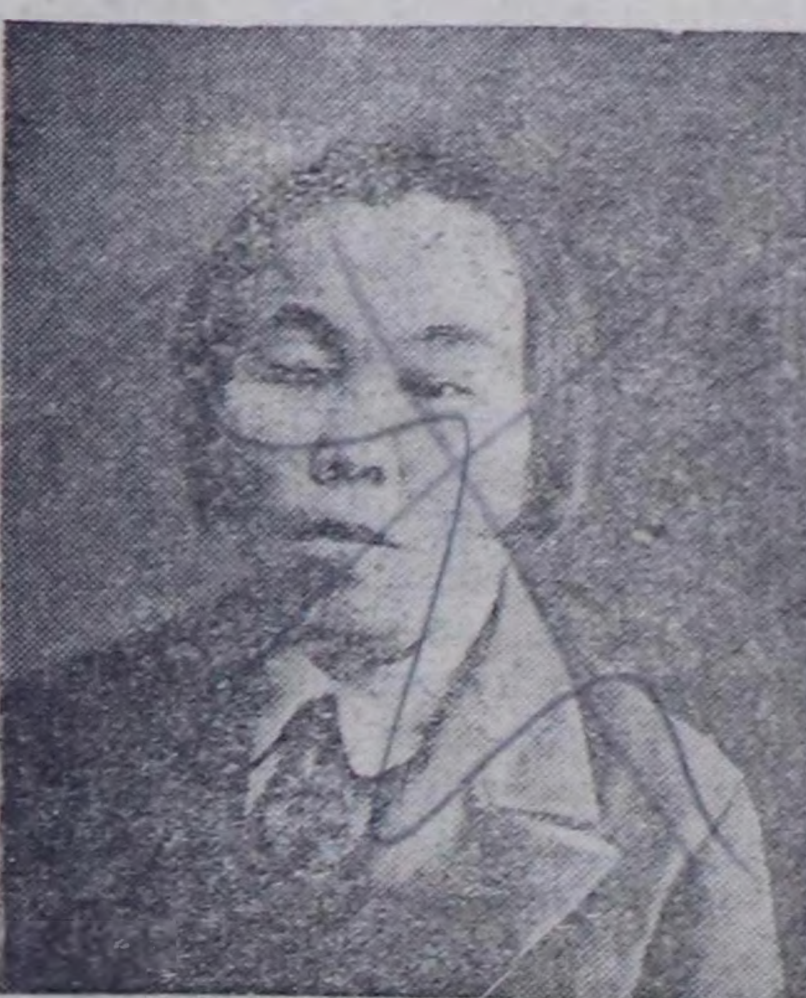
Bıangıja po xynny kapitalistiq
cırtıarda azycın tımenner po-
tarıññ ıziq xanır töp, kargıs
ak şagdaalarga ölyrtıyp, pazy-
nadır sukturup turgas erttirip
turar. Bıcalza-taa, olar erge şol-
ee tıbar temisselin ulam pızydır,
ol coruktu po xynge kol lozun
kıldır salır erttirip turar tırlar.

Tıba arat respublik Oktarıññ
Uluq revoluzunıñ accı-xavıjaazy-
pile 1921 cılda nasional xostal-
galıq revoluzun ındıryp, koloni
kul coruktan adırır, tuskaj ky-
yne poır, cırtıtun istinde feodal
dın tazyln ırestiq tura-tırtıyp
turar. Erge şoleezin podunın x l-
unga algan, er, xereezın xej ar-
attar TAR nın azy-agıj, erttem
kulturun cediışkinnii-pile xegcy-
dyp turar.

Po 14 cıldın istinde pistin
Tıvanın xej tımen xereezenn-
rı nam, cazarıñ şın paaştalga-
zy-pile eleen uluq cediışkinnerni
cedip agan-pls. Cyl tize: TAR-
nıñ azy-agıjıññ kol adırır po-
lur maldın azyı sajzırap, cı-
pyry oon paaız koncuq özyr tur-
ar. Maldın paaız 1934 cıldı
10,27 xıu, 1935 cılda 14,04
xıu öşken. Ol polza, maldın ta-
ıaccın xereezennernin paza pı-
uluq kirzilgezi ol polur. Maldın
azyı sajzıraaga, arat connun
amıdıral pajdaly sajzıraar ı-
ıluq.

Oon-pile kadı xereezennernin
ıdepkeji ködyıyp, erttem kulturu
sajzırap, 1935 cılda cık-le 5
kozuunnun pygy xereezennernin
pizik pılr xıuzu 34 xıu poır
turar. Ulustun ıstıkkı, taştıkkı
surguılınğa xejy-pile öörenip,
erttem kulturun ködyıyp, cazar,
namnıñ uluq, picce azyldarında
kirzip turar.

Xereezennerni todargaj kandyq
azyldarda kirzip turarın mırnu-
kku cıldarga podaarga, tıkkala
uluq cediışkinniq tep soglep po-
lur. Tus respublikin uluq, picce
alvan, azyldında 67 kızı tuskaj
erttemniq tıp sanadır turar.
Emci sestrazında polgaş xereez-
ennerni tıryder cerde 19 sannıq
kızı par. Paşkı xereezın kızı 3,
sanakçı 10 kızı, pizik maşınak-

Eş Tanja.

cızynda 10 kızı, sadıqcıyılarda 7
kızı, telefoncularda 6 kızı, nam,
areve polgaş koop—mıñdık x-
ıssalgalıq azyldarda 13 xere-
ezen kızı par. Kaas cıldın mır-
nunda 1-2 kızı azyldap tırgan
polgaj. Tıvanın nasional pizitiñ
ındıygenden peer arat xereez-
ennerni nasional kaadı poır, ulus-
tun uluq, picce azyldarın kılir
turar tur.

Xej niittin azyldınga xereez-
ennernin kirzip turar polza:
1935 cılda namnıñ cingine ke-
zigıyninde 1337 kızı, koop ke-
zigıyninde cık-le 5 kozuunnun
6510 kızı, OKTE, RTO kezigı-
yninde 1478 kızı, ARE kezigı-
yninde 2249 kızı par. Ulustun 8
tugaar Uluq xuralıññ Ulustun
Picce xuralıññ kezigıyninde 9
kızı songutkan, TK nın plenum
kezigıyninde 7 kızı, cazar-cagı-
rğın kozuun polgaş sumu, ar-
van kezigıyninde songutkan xer-
eezennernin sanı 92 kızı, nam,
arevenin azyldında songutkan xer-
eezennerni 144 kızı.

Ustınde sannardan köerge,
TAR-nyñ xereezennerni, nasional
kaadırlı peletkeeringe polgaş xej
niittin elde cıyl azyldarında
kırzırın oraldaıyp, erttem kultu-
rın ködyıyp, erge şolee tıpkı-
nıñ xerek kırınga kergızyr tur-
ar ol tur.

Po ustınde eleen xej cedilge-
lerni pistin arat xereezennerni po
Martın 8-tin xynynge tynnep

temdegleş, moon songaar ulus-
tun uluq xereenge moon-taa art-
tyk kırzırıstı paza kattap pızyq-
lap ajttır-pis.

TAR-nın tuskaj xamaarışpas
pot-ergezin pızydır, en bıangı-
ja orannıñ azy-agıjıññ kol ad-
ırır poır maldın azyln sajzı-
radır ösıyp, ulustun 20 cıldın
Uluq pajyrdında maldıñ paa-
ız 2 sajaga cedirer tep, Ulus-
tun 8 tugaar Uluq xuralıññ
ajttıkan. Ol ajttıkkıññ kyyse-
dir corukka arat xereezennerni ıde-
kejlıq kırzır uzırluq.

Maldın paaızın ösıyp, oon
şnarın sajzıradır, oon paraan-
nıq cıyldezin köydedip, mal-
dın cag tılyn cangıs-taa xora-
pajın azaar azyrap alırdınga ar-
at xereezennerni kizar xerek. Ol
coruktu cediışkinniq corudar töl-
ede, maldı yzer, onu öjynde
taarıştırap ıderıstirer corukka
xereezennerni pottıuq kırzır, oon
azyk-tıazyñ pılr coruk cugula.
Maldı cutka alıspas, oon cem
cıyldezin, kaza-xoraazın pyryn
kandırarınga xereezennernin kır-
zilgezi uluq polur uzırluq.

Bıangıja xereezennerni pottı-
nıñ kazarıccı uruq-tarıñ cagı
surgar, maldın kadadın tızyd-
ar ton cugula.

Maldın ıyer eet, syt, sarcaq,
tyk-taagı—po cıyldezin öj şan-
da şnarıq kergırap alır cugula.
Paza mal azylnın tızalakçı-
zy polur cer azyldınga xereez-
ennerni kırzilgezi negettiner. Am
ıdavas kelir caskı tarılgaga pe-
letkel azyln amıdgaastıan coru-
darı cugula, cıze: argamçı, co-
nak, xedırgı, kerzen polgaş ol
tarılgaga kırzır ooldarınan,
aşaktarınan idik xevıñ oı-
vak-tıdyñ amdan egelep tarar,
tarılgan saat cok eıtte egeleer-
ınge xereezennerni ıdepkejlıq kır-
zır uzırluq.

Xereezennerni pottarıñnıñ po-
litik, kultur polgaş pizikke öö-
nirıñni öyledip tızydarıñnar
cugula. Ulustun 8 tugaar Uluq
xuralı, pizik pilbes pajdaly
1937 cılda urgulıynda cok kıl-
ır alır tep toktatkan polgaj.
Pizik pilbes ulustun xejy xereez-
ennerni polur cybe tölcede, pot-
tarıñnı yzyk pizik pilbes pajda-

lın cok kılir tugajynda cıjı-
şkola polgaş közer kızı öq,
ııkpunta paza pizik pilbesier pöl-
gymnıngıne xej-xejy-pile kırzır
xerek.

Xereezennernin xural-sıqlaa-
zın kılir, ol xuraldarga cazar,
namnıñ cugula toktat ajttıkkı-
nnar-pile tınyzır, oon-taa öşke
emci, sanitar polgaş mal azyln-
nıñ tugajı ıjik-pe, öşke-taa cugu-
la ajttıkkıñnı tırguzup, ol a-
zyldarga pottıu-pile kırzır cugu-
la polur.

Arat xereezennerni tıpkı erge-
şoleezin cör azyglap, nam, cazar
polgaş xej niittin azyldınga ıde-
kejlıq kırzır uzırluq.

Xej tımen arat xereezennerni po
ystınde ajttıkan kaas topcu cıy-
ıdını kyyssedir polzıussı, Ulus-
tun 8 tugaar Uluq xuralıññ
toktatıl kyyssedıngıne lap kır-
ışkeni ol poor tur.

Tıvanın xereezennerni po Mar-
tın 8-ti ertıderde ystınde ad-
attıgan kol cıyldezin temdegl-
ep, onu kyyssedıngıne kol lozu-
nnu salır, pygy telegejnin tar-
latkan xej tımen xereezennerni-
pile revoluscu ıydn kadır, rev-
olustun xereenge kol sorulganı
salılnar.

Pistin TAR Sovet Sosialistiq
Respublikternin Eäileli-pile x-
atunma xarılzaazın ulam pızydır,
oon kergızyo turar uluq tızala-
mıcnıñ pottandırarınga xereez-
ennerni ırestiq kırzır, bıangıja Ul-
uq Sovet Eäilelinin xereezennerni-
pile xatunma xarılzaazın pı-
zydır, olarnıñ ylegerin alır po-
lgas Tıvada cırtırap turar SSRE
xamaatırlı xereezennerni-pile ı-
ıq xarılzaazın pızydır, xyn py-
rynın azyldan ylegerin solcup
alır cugula, orannıñ pydyryk-
cy kystırın ködyringıne xamaat-
ı xereezennerni-pile xol-xolundan
tuttuncup coraas, cediışkinniq kır-
zırın po xynge temdeglıp, eris
kyyssedirin TAR cazar, namnıñ
mırnınga tangarılğar uzırlu-
q-pls.

Nam, cazarıñ paaştıncıarı
Xemei-cöl, Toka, Gyemil-tası
telgerzin!

Ergi Tıvanın xereezennerni po-
litik polgaş ekonom talazı-pile
kandyq taa erge cok, feodal er-
ge cagırganıñ yjezinde, xereezın
kızı, kızı sanıñda kırışpes coraa-
nı, pezin adın „xere-coktar“
teninden todargaj köstıyp turar
tur.

Xereezın kızıñ erge-şoleezin
xamık cıylde-pile kızıgaarlap
coraan. Cizeele-ge: cıyş cıyl-
gan öqge kirip polvas, cıyş poır
xej tyzımetter cıylgan cerın
canınga köstıyp erge cok coraan
polgaş pılr eves köstıyp ıjik-pe,
anaa cıir ırt-sergezin pırvıen
xereezıñ cıyşka tudup appargas,
aa-şaar uqdunmas kıldır kım-
cılrap kaaptır coraan. Oon angı-
da uluq şıkkel torgar alır. Xer-
eezın kızı azyraan maldın pa-
azyñ pilbes coraan. „Xereezın kızı
ıluş-törezıngıne kırzır polza, erı-
nıñ suzun pazar“ tep coraan pol-
gas xarın cık-le öq azyı kılir
poırdan paşka, öşke cyge-taa

kırışpes coraan polgaj.

Ergi şaqda, „espi kızı ıdyk
aat munmas, lama kızıñ mır-
nıñ-ce erıpes, ool uruqun paa-
zın artlavıs, oran-tandı tagaan
cerge parvas, pızar cybe tölcede,
oran-telegejni pızarıttadıp kaar“
tep, xereezennerni pagaj köör tur.

Feodaldın erge-cagırgazıñnıñ
yjezinde xereezın kızı pizik pılik-
ke öörenir pajttık, pezin piziktıq
saazın tırpas coraan, cizeeleerge,
şanda Cöen-xemcik kozuunnınga
pılr pizik pılr xereezın tırgan,
ol xereezıñnı aşakka pergen
soonda, pizik nomcup turda, aş-
şaa kızı köryp kaas toraan can-
dırpkan. Ol er kızı cyge can-
dırpkan teer polza, „espi-lama
mınee xerek cok“ tep—şak mın-
dıq pajdalyq tırgan tur.

Feodaldın erge-cagırgazıñnıñ
yjezinde xereezın arattar klainın

ekki aadıñdan tora, mal-magan
ışkas sattyrap coraan polgaj. Cı-
ze: ada ıjezi xereezın uruun
töreeş, picce torugup keerge eet-
aragaa sadır cıirın podaar. Paza
kıziden cangan kızıñı ada-ıjezi, x-
atunmazı polgaş cer-le kızı-le pol-
gan kövıes tırgan. Oon ıñaj aşak-
ka pergen xereezın kızı, ol aşaa-
ga taarışpas xozar polza, onu
kış-pile tudup, ıji xolundan te-
mırlep-taa tırgan-na. Oon ol uruq
canır keer polza, oon aalın
koncuq şıyddıto, ertteenge per-
gen cybezın tedir alır polgaş
şıider, torgaar cıylde tırgan.

Paza aşşaa kızı, serı sadır al-
gan kızı-men tees, xereezın kızı-
zıge aar-perge tarıldı kergızyr,
öq ıstın polgaş mal-maganıñnıñ
azyln ana kıldır, paza cam-
dık aşşaktar ıjazın pezin pel-
etkep pırvıes, oon tendeege, et-

teer sokkulaar coraan. Oon an-
gıda, feodaldın xamık azyln,
şan-savızın xalaska kılir, alır
polza, oon pagaj elenci ton xer-
sıñnıñ alır polgaş paza camdık
jadı arattar cık-le syt pıazyñ
alır tees, feodal ıdegtterge kaas
cılda xalaska azyldap pırp co-
raan polgaj.

Nojan, tyzımetlernin kadajları
jadı xereezennerni ışkas eves, er-
gezi uluq tırgan. Nojan kızıñıñ
agajı (kadın) kandyq-taa azy
kılvas, cık-le kaastırap olıurup
agaş, eş poır tırgan xereez-
ennerni polgaş öşke taa xereez-
ennerni tarlap, camdık cıylde ge-
nojanarın-taa arttek tarlap co-
raan. Cangıs nojanarın agaj-
ları tırvıes, xarın teedi tyzımet-
ter polgaş teedi deokrat lamala-
rın kadajlarından peer jadı
xereezennerni ıñcaar tarlap co-

raan.

Moın köerge, jadı xereez-
ennerni nojanar, tyzımetlernin pol-
gaş teedi lamaların xava ı-
dından tora tarıldap, azyldap
pırp coraan tırlar. Şanda feo-
daldın erge-cagırgazıñnıñ yjezın-
de po ışkas tarıldap coraanıñ
uluq nazılyq xereezennerni am
utpaan poor.

Şanda pistin arat xereez-
ennerni moon-taa ıñaj pıaktı-
pıagı pile tarıldap coraanıñ kızı
cer-le saktıyp cetpes tur.

1921 cılda polgan Tıvanın nasio-
nal revoluzunıñ accı-zy-pile pistin
xereezennerni am ol pajdaldan
ış-cok öşke pajdalga şılceen
po solunda koncuq telgerengeji-
pile ajttıyp turar cybe tölcede,
onu koırtırvadım.

Xereezennernin
Töp tassıynın
targız Tanja.
ARN TK-nyñ carygazı
kadaj Tokpuj.

Mart 8-te SSRE-nin yletpyrcin, kolxoscu xereezenneringe pajyr!

SSRE-nin xereezennerinin pajdaly

(Nam şkolaznyň paşkazy eş Zojanň cyyly)

Revolus murnunda orus curtunga haan cazaq turar yjede, uk curtun yletpyrcin, taraaccynnar haan cazaq kadaky perge xannay tyrymyn jozug ar kaktar sokturup, xamkytn kadaky tarlal xemdiqdeidi edilep coraany-pile kad, ol connun ten kezii polur yletpyrcin, taraaccyn xereezenner olardan-taa arttyk iji takyr tarladyp coraan—pir talazynda, kargystarny pydyrylgezini ceringe ciik ertlekti azlycyn poop tarladyp, iji talazynda, er kizi-pile ten erge cok poop, karangy pydyrylyk, ylgir ses ыскаш, „karacangys odunon kadybny“ tolqandyp podaardan paşka, oon eske ugaa mederelin erylledip alar argazy cok poop coraannar.

Paşky xereezen Zoja

tun xereezenneri xamkytn murnunda alqan. „Po polza, orustun xereezennerinin pir pazym purungaar paşkany tur“ ter, paşky Leninden cugalaan. Iji tugaar pazym polza, xereezenner eqnyn pıdargaj azlybndan suut xostalyr, xoj niittinin politiktij azlyagylaryga er ulus-pile pir tomej kirzir yjezi polur tur.

Am yjede SSRE-nin xereezenneri paşky LENINNIN şyn Өrennikizi polur STALINNIN polgaş pygy Komunistiq Bolşevik Namny paşalgazy-pile iji tugaar pazymny pazyr, uluq cedilgelerni cedip ar turar. blangyja 1 tugaar peş cıldy plany 4 cılda toozaryny kyyssekci kyşteri polcup kelgen. Oon pazymdaazy yletpyr pydyrylge ceringe xereezen azlycynnarny sanyny Өzyp turganynan kerge: 1928 cı da 825.900 turganynan 1933 cılda 1.826.200 appargan, ыскарга, xamky uzur karacangys san Өskeninde ebes—şynarynda, yletpyr talazy-pile xereezennerinin 68,4 xuzuz şalyrcy azlydan (1933 c. 1 ajny 1 xyn).

Am 2 tugaar peş cıldy plany kyyscedirini şalyrcylar poop, andy cok socialistiq niittilgenin idepkejlj turguzukulyar poop turar, cyl tize, SSRE-nin xereezenneri kodeenin kolxos, sovhostaryny polgaş xoorajny udurtur cerlerinde xarışsalgalby azlycyn kaadylar polgulaan. Cizee: sölgy songuldaada kodee cöyleldin kezigynynge 330.000 xereezenner songutken, olarny iştinden kodee cöyleldin targazy poğan azlydap turar xereezenner 2.00 kizi, xoorajny cöylelinde 50.000 xereezenner songutken.

SSRE-nin et-yletpyr polgaş transporttun staxanofcu er, xereezennerinin pir tugaar cölelel xuraly. CURUŦTA: (Murnukku oduruunda cöen talazyndan on talazy-ge kerge) Kurjanof, Busigin, Velikanin, paza xereezenner Jkuşina, Duşja Vinogradova, Maruşja Vinogradova.

SSRE-nin xereezenneri pottaryny yletpyr pydyrylge cerlerinde, kolxos, sovhostaryny şölynde erttem politiktij talazynda idepkejlj staxanofcular poop, caa texnikke Өrenge, caa kaadylar poop azlydap turarlar. Ыскарга şalyrcy azlydaş „LENINNIN XABBJAAZB“-pile polgaş AZBL-CYN KBZBL TUK“ ter xavyjaa şannatkan xereezenner tıkka xoj. Yletpyr pydyrylge ceringe polgaş kolxos sovhostaryny şölynge staxanofcu poop azlydap, Өse Өörynge pottaryny ylegerin kergyzyp, olarny edertip turgan camdyk xereezenneri ileredirge polza: Pös klyr fabrik ceringe azlydap turgan Vinogradovalar ter iji uruq murnunda 16 stanok (pös argyır şalyrcy) azlydap turgan polza, am 144 stanokta azlydap, uk plany 102 xuu, 103 xuu polgaş 106 xuu cedir kyys dip turar-pile kad, pygy telegejnin azlycyn tymennerinin ынак paştıncy STALINGE, moon songaar 200 xuu cedirip alar-pis ter 1935 cıldy 11 ajda sөzyn pergenner.

1936 cıldy pir aj yjezinden peer, Vinogradovalar pottaryny sөzyn azyr kyyscedip, 216 pes argyır şalyrcylarda azlydap egeleen polgaş uk plany 104 xuu, 109 xuu cedirip turarlar, paza clarny margyldakcy Tasja Odinsova pa a pir tomej 216 pes argyır şalyrcylarda azlydap, pla-

ny 109 xuu, 110 xuu polgaş 111 xuu cedir kyyscedip turar. Olarlar am-taa kym-kymny azar ebes ter staxanofun şimceşkinin corudup, arazynda margyldazyp turarlar. Po eşter staxanof şimceşkininin adyşy murnakşylar poop azlydaanyny tölözinde, uluq aldarlyq „Leninin xavyjaaş“-pile şannatkan.

Polarny alar şalyrcy murnunda 180-200 akş turgan polza, am 600 akş alar appargan. Mıdyş staxanofcu xereezenner SSRE-de iji-le ol ebes, xoj. Cizeeleerge: Kodee kolxos, sovhostaryny jany pygy kulturlyq ыныстерin polgaş cer-le tarlygany ыныzyn staxanofcu, buzginci sajzartkan teş „Leninin xavyjaaş“-pile 13 xereezen şannatkan, „Azlycyn kyzyl tuk“-pile 27 xereezen şannatkan, „Xyndylyq xavyjaaş“-pile 25 xereezen şannatkan.

Po uluq cedilgelerni cedip ar turaryny cıldagany polza, SSRE nin nam, caza polgaş paşky Stalinen xereezennerinin material kultur pajdaly segidip, niittinin azly-agyın-ce tyrtyp alar tugajynda koncuq uluq sagyş şalyrcy, blangyja olarny şkola xar cetpeen uruqlaryn turguzar pazynnary tudup, am 8.000.000 şkola xar cetpeen uruqlaryn azarap, paza oon-taa Өse azlydary corudup kelgeninin xaray-azly-pile cedip alqan.

Kapitalistiq curtarny xereezennerinin pajdaly

(Nam komizinin sekreteri eş Serennin cyyly)

Kapitalistiq curtarda et-cazaany teryn krizizi ulam xanylar, kapitalis idegtternin azly-agyın cy pyryde paksarap kelirge, olar oon ыner ezik tilep, azlycyn tymenni tarlaar ulam ulgadyr, imperialistiq caa-tajynny peletkep, tajynny kipsakcy en ezergek ak Өlyrykcy faşistiq jozunı camdyk curtarda turguzup turar polgaş turguzaryn oraldazyp turar. Mıncangas kapitalistiq curtarda xereezennerinin pajdaly kancaar-taa aaj-cok paksarap, perge tarlalda ediledip turar. blangyja faşistiq Germanıa xereezennerinin pajdaly ar kerge, xereezennerinin po it. ergezin şuut kazaan, et amıdyraly koncuq pagaj, pydyrylge ceringe azlydakş, alar şalyrcyn er ulustan 15% kudu peer. Paza aşşak-kadaj ulustun pırezi azlydy polza, pırezi azlydaşas, paza aşşaktyk xereezenner azly coktarga tuzalar cyldy perbes ter tyrymnyq. Mıncangas sölgy pir carttk cıly iştinde 200.000 aşşy xereezenneri azlyndan ындыген polgaş azly coktarga tuzalar cylyn kazaan. Germanıny iştinde pygy azly cok xereezennerinin sanı 1 saja carttk cedip turar.

Germanıny iştinde xereezenneri şeriqziir corukka xojy pile kırıştılo turar. Am yjede 12.000.000 xereezenneri şeriq organizasynda kiirgen turar.

Nam komizinin sekreteri xereezen Seren

Germanıny faşisteri, revolustuq temisselge kırışken xereezenneri xoj cyyl-pile xilinektep tarlap turar. Cizee: uluq tepsige olurtup algaş kryn-ce iziq suqnu askı tıncuundan xan tögylgy-ce kudup turar polgaş mooradyr, Өlyr ettep, oon-taa Өse xoj cyyl xilinektep tarlal kergyzyp turar coruk tıkka xoj.

Paza Japonıa xereezennerinin pajdaly koncuq pagaj, azlydaş sagy 11-12 şak cedip turar, camdyk azly ulgatkan yjelerde 15-16 şak cedir azlydaş. Alar azly pa-

za-ly er ulustan kudu polur tur. Japonnıny iştinde pös torgu klyr cerlerde xereezenner xoj azlydap turar. Sölgy yjede azlydy albadap keldyrgaş, klyr cybezın kövydedip, alar azlyny kudul dıp turar. Klyr azlyny tygedeeni 60% Өsken polza, alar şalyrcy 30-ne % Өsken. Pydyrylge ceringe azlydap turgan azlycynnar-ğa tıstany xyn perbes, pir aj iştinde 2 xonuk tıstany. Pydyrylge ceringe azlydap turgan xereezenner aşşakka paar erge cok, saattyk xereezenneri pydyrylge cerinden ындыр ojladyrtar, pir ebes toryyr polza, 3-4-taa xonuk şölee perbes, xarın camdykta azlydap turgan ceringe suq torypter coruk kajy xoj.

Kodee taraaccynnarny pajdaly kancaar-taa aaj cok tyrengi, aşcutta tavazyp turar. Mıncangas uruq-taryn pazaarga sadyp turar. Po tugajy pir kodee mozunun medeezinden kerge, 14 xardan 26 xarga cedir nazlyk xereezenneri satkany polza: Jangannaar (xölezi-pile samıyn coruk klyr) corukka 1383 kizi, ulus pazyn-ınga eş poor azlyga 4271 kizi, fabrikke azlydaş-pile 2682 kizi, anaa cik azlyga 1137 kizi satkan. Mıncangas cangys 33 cılda 9473 kizi satkan.

Japonnıny iştinde krizis polurnı murnunda pir uruqnun Өrttee 250-den 500 jen tep japon

akş turganynan am 150 jen cedir patkan.

Kargys Gomıdan kыdattı xereezenner pıazan pile tomej satıyp turar polgaş paza et-ekonom talazy-pile uluq tarlady keryp turar. Picce cizek-pile cugaal arga; Gomıdan kыdattı xereezen kizi aşşandan pezin carlyr erge cok, pir ebes aşşandan carlyr men tier poza Өlyrer, edik-xebi podunon xebir pajdaly Өskertip polbas turar. Pydyryge ceringe 12-16 şak cedir azlydaş, tıkka xoj şakta azlydaş, azlydap turgan ceringe moorap tyzyp suq turar. Ындык polza-taa, Sovet kыdattı xereezenneri erge şöleliq, er uluspile tımej. kyzyl şeriqnin komandızy turup, revolustun xereet eş, xereezennerden pottary-pile kirzip turar tıkka xoj, Cizee: pir xereezen kyzyl şeriqnin komandiri suq poop turgan cyyl par.

Pydyn, carttk kolontıjlerinin pajdaly koncuq perge, kaaş takyr tarlalda turup turar, ында xereezenner paza-la ыstynde ajlykan pajdaldar pile tomej, xarın oon-taa tora perge pajdaldar tarladyp turar cyyl par.

Mıdyş perge aşcut pajdalga tavaryşkaş, xereezenner jangannaar, podun podu Өlyrityner, uruq-taryn Өlyrer coruk kapitalistiq curtarda tıkka xoj.

Ystynde ajtkan picce cizekterden kerge, kapitalister et-cazaany teryn krizisinde tutturup,

azlycyn tymenni xemdir coruu ulgadyr, ol krizis-en ыner ezik tilep, imperialistiq tajyn-caany peletkep, Өlyrykcy faşizmni xereglep, xoj arga xereg ep turar todargaj tur.

Azlycyn tymenner mıncap tarladyp turza-taa, erge şöezin tıbar teş, xyn pyryde tura xalyşyp, am yjede revolustun temisseli cer-cerde koncuq Өzyp turar polgaş xoj azlycyn tymenner SSRE-nin socialistiq tıduşkunun ylegerin keryp, anaa ынакşyp, pottaryny iştinde komunistiq namnaryga paştakş, erge şöezin tıbar kazaan-taa cıjlaş cok polurun, blangyja Komunistiq Internasionalı 7 tugaar kongrezinden todargaj ajlykan.

Ындык tölееde, Tıbany xereezenneri, revolustun x-ree teş kapitalisternin kara-pazynnarynda aşap tyrep cıdar azlycyn eş Өerge po gaş olarny azly telynge tuzalazy-pile TAR-da RTO-nun azlyny inoon-taa arttyk sajzardyp, RTO kezigynynge xojy-pile kirip, akş mөngyn cыqşyp tuzalazylynar.

Ak Өlyrykcy faşizmner, kapitalister revolustun odunga xalyrcy cok polzun!

Pygy telegejnin tarlatkan yletpyrcin, taraaccyn xoj tymen xereezennerinin revolustuq temisseli ulam pazyn!

Pygy telegejnin proletarlarıny adazy—SSRE telgeren!

ТОКА

KARGY CORAANYM

Sorulgaby

1936 сыйды 1 айны 29 хуныnden egelee, 2 айны 7 хуныnde cedir koxuun sagyrgazyndy ajttabyknynd kyyssedir tees. Padaan-ool-pile Kargy sumuzunga cordubus. Uk sumuga coraan sorulgaby—cuttun ajaby-pile arat-massa xyrezir turganynga tuzalaar sorulgaly pargan-pis.

Maldy cuttun ajabyndan kamgal-ar turar tugajynda, arattarny corudup turar xyrezin ar koege, koncuq kyzyp turar tur. Po coruktu podumnu coraan Kargy sumuzunuy camdyk arattarny cizeenden oruk aajynynd temdegleli-pile todargaj kergyzyp korejln. Po temdegleldi nomcuur ester egezinden uzunga cedir nomcuur polza, manaa meen ileredit ter podaan podalytny pilip alyrda cikl poor.

Parlyk xovuzu

1936 сыйды 1 айны 29 хуныnde Ergi-parlyk sumuzun-ce uqlandyr aat-tarybyst munup algaş, ajaar corttup, arat conuun malyndy tugajyn, amdyralynynd tugajyn. polgan cut-curaangaj-la tugajyn koldar cugaalazyp corud olurgas, ol cugaanby tajlaby-pile cer alganby pilvejin-ne coraas, Parlykny xovuzun ertitip, taraa şelderin kadynga keldibis.

—Aa! po xovunuy magalyndy—ter, eş Kizir-ool byaj peer kergylep, magadar corup olur. Şynda-la ar koege, caa kergen eş Kizir-ool-la ol şeldy magadar kajgaar eves, pargan-na kizi pygyde kajgaar şel polgaj ter podap corttup olurdum. Kozuunnuu camyndan aattarnybysta xyn eleen pedik turgan polgaj. Bndyq polza-taa, uk xovunuy kadynga cedip olurub-usta-la xyn taq karynga olurdum. Ol xovunu turgaar corttup olurgas, byaj peer xarap koege, mal azyraar polza, koncuq-la pajlaktq, oot sigeni xarny otyr sargara-pergen, en byangja nek mal kandyq-taa kbyş polza, cudabas cer tur. Arat con ol coruktu pilip algaş, cbyş şaqda kaza-xoraazyn tudup algaş, caji şaqda ol cerni sugarap turgas, oot-cemin undyryp alby polza, kaaş-taa muñ cbyş-gony, kaaş-taa muñ nek maldy taja-bynd kbyşadyp polur şel turdu.

Kbyşynd soogunuy polgaş oon tajlaby-pile cuttun ajaby cangys po eves, moon byaj paza kelir polgaj. Arat con polgaş Parlynd-xemiklin xambyk organizastar Parlyk xovuzun pygyny-pile azyglaza coguup poor ter podap, ulustun soonda coldak toruq aadymny munup algaş corttup olurdum. Ol corup olura bynnaalaar-ymga, meen kady coraan oorym meen podalytny paza cugaalazyp corttup olurlar. Am bynnap-kaaş, amdykby podalytny cangys meenly eves, eske eşter paza bndyq cybe turgan cыл oñ tees, ulam-na ambyar, şynda-la „Parlyk şeldyn xovuzunga, kaza-xoraadan tudup algaş, kaaş-kaaş muñ maldan azyrap koeze-aar“

—ter, byajlaarak corttup olurdum. Ol koncuq xovunu ertite-pergen polzubussa-taa, oon byndynda taraa xovuzu poor koncuq pajlaktq, suq-sugattyq xovuda puga iştinje cedip keldibis paza-la magalyq cer poldu. Byaj-peer kergyleerge, kesken sigennernin paaştar koezylyen, byndynda egeje-pergen turgulaar, uk cerni odaryndy şynarby ar koege, „saryq kidiş-le“. Ol cerge maldy odar-ladyr polza, koncuq ekki, en byangja cылş, nekke koncuq taarbycbylyq cer cordu.

Azyglar

Uk cerni arattar polgaş cagyrga cerleri oon tugajyn paza podanby azyglar polza, ekki cer cordu. Oot-sigenden kadynda, nekke taarby xola-xaragan, caş tal, caşpan polgaş eske-taa oot koej cer cordu. Bndyq şym-vaj ootluq cerler turda, azyglabas, kajda-cyde oot cok xorum taştyn ar-azynga curitar turganynd uzuru cыл ter koege,—pilvejin uzurunda polgaş cangylynd uzurunda tur. Ol cangylyd şyryejin, maldy odaryndy cugulazyn parymdalaan polza, koncuq uluq tuzalyq polur-lyk.

Ol iji xovunu ertitip, Parlykny un-uy oory eşker par cdyrbysta-la kar-angy imir polu-pergen, pistiñ xonar ooryby cedip kelgen, oon-pile kady aattarybystnyd pirezit turupkan, cer-le polazga xonup alzybssa taarbycbylyq poor ter cugaalazyp eşker olurlar.

Aatka polgaş cer-le azyglar ertitip eş Padan cybege saadaar eves, cy-bege şolur eves:

—Şler corttup olurunar, men sumu

ARN TK targazy Toka

targazy eş Telgerni aalynd ajttarybynd tees, xekpek toruun şybyk-pile mş-kylbyr kakkas byaj-la poldu.

Kelze-le:

—Aaly byak eves, toraan ceder-pis, —ter, kaan soonda, caa am aalga cedip alza uzur par poor ter, cyu-xee cugaalazyp olur-pis.

Revolustun accyzy

Yr polbaanda-la targanynd aalynga cedip kelges, şajlap cemnenip algaş, targanynd podu cok poorga, pottarybys arabysta azybys cugaalazyp, Ergi-parlyk sumuzunuy arattarny malyndy pajdalynd ajttaryby, eleen cugaalazyp.

Targanynd oonynd iştli podu-pile kady 3 kizi. 6 xarbyq ogly, kadajby, podu yzelee pizikitiq polgaş ol 6 xarbyq ogly TAR-nynd paaştynylarbyn tanyr, solunda curuktardan kergeş, cugaal-ar turar poldu.

—Revolustun murnunda koncuq jadamyk, ciir cemibis, izer-tyrtar cybe-bis cok coraan ulus-pis,—ter, kadaj cugaalazyp olur. Ol eş Telger bykaş muñ-muñ arattar feodaldaryndy azybny kbyş, aştar suskar coraanyndan 1917 cылда Oktabryndy, 1921 cылда Tyban-nynd nasional xostalgalbyq revoluzuy yngeniniñ accy-tuzazy-pile jadamyk pajdaldan uştunup, segim kulturluq pajdalga kirgenin temdeglep turarby todargaj tur.

—Eş Telger kajnaar pargany?—ter, ajttarybys.

—Orttaa-şyryabylakta sumu xuralynda pargandan peer 3 xongan, cut-curaangaj-pile xyrezir tees xural kbyş turar ulus tur,—ter, kadajdan cugaalady. Ol coruk cyny ajttar tur ter polza, sumularyndy alban xaak-cylar kozuunnuu surgakylar keerlin manar turar eves, xarbyn pottary azyldap turarby ol tur.

Seelynde bynnap koezybyske, ol xuralga 30 azyq kizi cылbyr, cut-tugalynda todargaj azyk kbyş, arattaryn koezyr, oon-taa eske azyldy corutkan suraqlyq poldu. Ergi-parlyk sumuzunuy arattaryndy malyndy cutka albykanby cok, xarbyn eske sumularyndy teerezi ol poldu. Cyge byndyq polgan ter polza, sigenini paza xar al-gan, malyndy odarladaryndy ekki kbyş turar polgaş cer-le sumunuy azybny corudup turarby ekki polganbyndy xar-aazy ter sanadybys.

Sumunuy targazy revolus soonda segees, am alvanny-taa ertitir şyndaar, amdyralynynd pajdaly koncuq ekki appargan. Ol aalga xonarbyssa malybyst-taa sigennedip, podubus-tu-taa koncuq cылş, todur xondur-dular. Nam, cazaktyn avyaly-pile, SSRE-nin iziq tuzalamcyz-pile arattar byndyq segim, ooryşkylyq, amdyr-aly şajzyrap turar poor tur ter tak-ryr-takryr podattyar tur.

30-nin xynynde.

Kurgaj sigen cip xongan aattar-taa at poldu, am kajaa polaryn su-garyp alby cybe poor ter podap corttup olurgas, Poom paarynda kara-sugdan aadybyst caa sugarap algaş, Parlyk-xemniñ unuy oory xar-la olurlar.

Udavyajyn-na Parlykny Kək-poom ter cerge cedip algaş, aattarybyst sigennedip, sulaladyr algaş, pottarybys aaz-cemnenip algaş, byak oru-bus-ce coruup ter olur-pis.

Sadyq

Tyşken ceribiste 6-7 xire aal par poldu. Ol aalda koortun tergi sadyby eş Kyry aşaktudup turar poldu. Par-aan talazynd koege, koej polza-taa, şygarap turarby koncuq pagaj. Xambyk paraannny mungas nek kazaazyndy iştinde klyr kagylyp algan, paraany

koncuq xirliq polgaş paraan salyp algaş sadyqlaar stol bykaş murnunda toora byazyndy xaal-gazy cok, kbyr-pile arttar kir-ges, oon artlynda sadyqcyz jozuurgaj pergen turar. Sadyq kbyş teen arattar, ol karangy-nynd urzuu-pile ar cыdar paraan-nynd cyzynyn-taa bylgar pilbes, şynarbyn-taa tanybas. Koortun camdyk majyynnarby polgaş ter-gi sadyqlary byndyq polza, kon-cuq-la perge tur ter podap olurdum. Sadyq kbyş ulustar-da, sadyqcyz şynarby koncuq sula poor tur. „Mende solun paraan keldi, byndyq cyvem par, kym sadyr albyr“ ter olurgan tergi polgaş majyyn sadyqcyz bynna-badyt. Xarbyn „alza algaj-la, xerectiq kizi polza, xej-le paraan-saraan koryp turgan xeree cyu-poor“ tees, olurgulaar poor tur.

PXK Nam komitedinin targazy Padaan-ool.

koncuq sonuurgaan olurlar.

—Olgen aşşak elyrdy, solunun tudup algaş nomcuup cыkşas, olgen kizi polgaj, paazyndy aldynga solun-uy salyp kaan men-lyin,—ter, kadaj byncap olurdum. Ol kadajnynd cugaal-ar turgany koncuq uluq şyn cugaa tur. Şynbyn ar koeş polza, arat-massa podunuy caa pizilinge, kulturga oer-enip, nam, cazaktyn ajttarybystny kyssedip turarby ol cugaadan todar-gaj xereccilenip turar tur.

Ol aaldy malyndy pajdalynd ar koege, kolduunda xyr polgaş cu-daar şinci cok, cyk-le bydy pergeni-nin cыldagaany-pile 2 moldurga olgen tur. Arattaryndy cugaazyn bynnaarga, „cut cok, oon eldy moon eldy“ ter turar. Oon podap koege, arattar cut-tun şynarby araj pilbes poor tur. Maldy aaz-cemi coktun cыldagaany-pile kandyq-taa xambyk aaryq cыp-şynarby cybe polgaj ter cyveni pilir polza, coguup poor ter tajlyblyr kaarga, koncuq cepsynyp olurar poldu.

31-nin xynynde

Xongan ceribisten byak eves, toos-tu oory, ergi janzy-pile uza-tyze eşker olurlar-pis. Parlykny unuy koncuq ma-galyq pajlaktq, oot-sigeni pir-le „sa-ryq kidiş“ bykaş, şer malga kbyş odary koncuq taarby, byktyq, xarby uluq tyşpes cer cordu. Parlykny un-unda turar arat con kolduunda xyr turar coruktn cыldagaany, ol cerni odar-pelciri pajlaktbynda poor turar tur. Kək-poom ter cerni oory Parlyk polgaş Toolajlyq ter xemneriniñ paazynga cedir xar kazaan-taa cuga tyzer polgaş oot-sigeni koncuq ekki yner, cut ter cyveni şooluq tanybas cer tur. Sagly, Kargy sumularyndy arannaryndy uluq nuruzu anyş polgaş mal-cyn xoluşkak azyldy arattar tur.

An-menniñ Toolajlyq

Parlyk-xemniñ paazy ol xem-ce ki-rgen. Toolajlyq, Arzajty, oon-taa eş-ke xemner an talazy-pile koncuq pa-jlak, cyzyn-paazyndy anyş, te-cunma, elik-xylyys, oon-taa eske an bynda-la cer tur. Uluq an, tiin-ne koncuq xor-bar cer ter, ancylar byca tiiz turar, xarbyn taptyq annaar polza, uluq ol-cany byaar cer ol poldu.

Pir kылamalyq cerni kezip algaş, Parlykny oory eşker, paza pir kылama-by ojur algaş, el kыrn-ce unuy alg-aş, sojgak cok cer kыrn-pile corup, taga cok aattarny ambyradyp alby tur ter podap corttup olura, ij-ce koezy-mge, eleen xej elik cyny-taa toobas, tajlyndy ootlap cыdyr. Blybylar koezy-mge, 8 elik poldu. Cerni arazy 300 metir-le xire poldu. Meen podumda lancy cok, pagaj ergilej pergen ma-zerilq kizi-men. Podum poolaajyn teerimge, poom cok, oorym uk anny koebeey. Elikter koncuq-la taptyq ootlap turlar.

„Eş Padan! elikterni-elikterni“ ter, araj megydej pergen, algarybtyt.

—Kajdal-kajdal—ter, eş Padan, jo-zuluq ancylar-pile temej byaj peer koryp tişle-pi perdi. Xolum-pile ajtyk-aş, „toe-toe“ teerimge, malyndan kon-cuq şalybtyq tyze xalaanda-la taas-taas-la tidi. Oon soon tarby pirtaas-tidi. Oorym-ce koezyrme, eş Kizir-ool poolaan poldu. Adak seelynde pir tugaar annaanybyst tytnep koezyby-ke, pir uluq xylaysty ol ceringe cыp-şy adby algaş, pir elikti paakka poo-laaş corutudus. Xylazybysty sojgas, songu iji pudun tergilep algaş, paar-by ol-la cerge şışter cig-ş, eske eedin, keziz byaş puduunga azyr kaaş, saazynga pizik pizidibis. „Po eliktn eedin polgaş keziz kym taa kizi alby polza, koncuq pajlylar-pis, kym ta-baryşkan kizi albyar eşter“ tees, at-

tarbybyst salyp kaaş, paza-la aattary-byst munup algaş corttup olur-pis.

„Caa am paza kылamany meen aadym-taa kancaar bynaan“... ter podaaş, aadymny bynny byndybyr ter-ityr algaş, pudumny kызыr, podum araj yzejip algaş corttup olur-men.

Aadym askak kizi-pile temej elen-neen cajannaan, koncuq-la pagaj pa-zyr olur. Pir cerge cetken soonda-la aadym attanby carybyn-ce kalyaş parby uştu, pudumny cыpşy pazyp aldy. Ma-lym-taa cыdyr, podum-taa kady cыda, calym xajany oory koeş teerimge, on azyq cunmalar, pisti koryp, parby tyşken meni koccuap, elekter tur-gan-pile temej, po xarap turlar. Pu-dumny polgaş şeneemni aartby uşkan polzumza-taa, koncuq ciik tura xa-laaş, Padannny poozun ala-tyrtkaş, şooluq şygaavajyn coraaş poolaar ter cыdyrmda kылamaga pudum taj-gaş poomnu ana-la ettindiriptim—„Arga kzas tidi, argar meş tidi“—Teqgen cybe cok poldu.

„Annary azybny koncuq corudup polur, an-meni koej cer“ ter mur-nunda cugaalaan cugaamny xerec-cizi ol poor tur. Oon soonda an-meni on-onu-pile koryp cordudus. Anna-ksaar kizi ol cerge paar polza, cer-le kuruq ynmes poor.

Iji carlyr corutkanybys

Kылama tooşka taja-taja, ijlep-ajlap, ojup-ajyp coraaş, Parlykny oory eşker, Şynbyn ertitip algaş, Toolajlyq askynga cedip keldibis.

—CAA, aşşak slerniñ paar oruunar po—ter, eş Padaan-ool Parlykny oory eş Kizir-oolga ajtyt. Paza—pistiñ paar oruubus Toolajlyq xem po—ter, mence ajtyt.

Mendi caagaj coruubustun tugaj-ynnda pot-podubuska cagyzyrby eş Kizir-ool Saqly-ce, Padaan-ool-pile pis iji Kargy-ce iji carlyr coruj paar-bdyş.

Eleen yr corutkaş, paza-la anaak-kajyn, kылama suq-saga poolgaş, xyn orajttagy-ce, aattarybyst şagyzyrby-ce Toolajlyq xemni oory corttup-la olur-pis. Temyes. Koncuq orajttaj pergende Timze ter cerge cetkelek corup olur-ubusta, murnubusta xynyn karaan tu-glaan kancaar-taa aa-cok karargan pulut pistiñ kыrbyss-ce xeme pazyp corup-la olur.

Şuurgan

—Caa koncuq şuurganynd ol-la polgaj targa, am kancaar-pis—ter, eş Padaan-ool men-ce xaja korynges, by-ca tej tur.—Cerge, xonar eves, corttup olura pilir-pis bynaan—tidim.

—Kajyn poor koncuq cer, kizi-taa olyrer, mal-taa olyrer cer polgaj—ti-dir.

„Bndyq polza-taa, corttup-la olur-pis. Ol şuurgannynd paazy piske ce-dip kelgen, kizini şynda-la andara şa-bardan byat-cok xire.

Şynby cugaalaarga, koncuq-la şuu-rgan tur. Şuurgannynd egelei pergeni-niñ temdee koncuq koej poor. Uk şuurgan egeleer ter kelgende xambyk kuştar, kək-pugalar, cys-cyzy-pile kudu uzup padar, xambyk te-cunmalar paza xajanynd paarynga byktylyp ce-dip keer polgaş Toolaj-xemniñ paazy, Saadaktq-artlyñ kыrbyga koncuq xekpek kara, camdykta ak cybe ced-ip keer cybe tur.

Picce corttup olurubusta, xat tam-na paady. Am azar polza xorzok, maa xonup alby polza, am tarzyr poor ter cugaalazyp algaş, byaj peer podanybyska, cangys-taa aal cok. Am kancaar paza picce corttar-la po-op tur-lyin tees, eleen corttup olur-pis.

Ancy Cadamba

Pir kыzaany ertkeş, orgulak kылam-anny kыrbyga corttup yne peeribis-ke, murnubusta byaj peer elenneen, xemniñ ol po talazynd xaraan. poo-luq, uluq-la cybe cykter algan aşşak pazyp olur.

„Cok polza, annap coraaş poolap olyryp algan cunmazy poor, cok pol-za, aja kezip coraaş ajazyndan algan cunmazynd cykter algan aşşak poor“ ter araj setkilibis ambyar, „aal-uul par cadaas“ ter corup olur-pis.

Cookşulaj corttup keerniiske, ancş-şyn polgan. Cykter algan cyzezi an eves, negej tonu poldu. bncarga cookta aal cer-le cok, temgi sagylybys xej polgan cordu.

(Eş Tokanby po pizeen cyulyny ulancyz seel-gy solunda).

Mart 8-ke ekki azylbaj xereezennerni temdegleeli

Kaa-xemnin xereezennernin mal azyl- Xendergede cut-pile Caattb-xoorajda idepkejlq xereezenner bnga kirzip turar temissezip turar xereezenner

Kaa-xem kozuununu 4.467 san- nq xereezennerni ARN TK can- bnda xereezennernin T6p tassb- Ol tugajynda, tus kozuunnu malbny oyldezin k6rgyzerge:

Mal attar	1934 c.	1935 c.	6sken % -zu
Nek (paas-pile)	9.191	9.774	16,30
Cylg (paas-pile)	4.838	4.732	—
Xoj (paas-pile)	15.275	16.373	17,00
6sky (paas-pile)	9.979	9.467	18,40
I6t (paas-pile)	903	979	15,00
Tear (paas-pile)	4	6	—
Kattbka	40.190	41.331	12,84

Po sandan k66rge, pistin koz- unnu malbny paazb eelen 6s- ken turar. Po mal 6styren coruk- ka pistin xereezenner er ulustan arttk kirishken polgaj, ciaceleer- ge, pir xoj t6reen polza, camdyk er ulus oon xuraganb ijezinge emzire albas, xarbn astadp 6ly- ryp kaar polgaj xojunun cyzy- nyn-taa tanbas, cajn 6ske aald-

**T6tpelerimni
ekki sigenne-
dip turzumza,
cer-le cbl az-
ar-la-bjnaan.**

Caş mal azbbaarynga, maldn kaza c6d6nby cblqaaarynga, ar- bktoruun tarbbyr kazaalaaarynga, aar-saar emgek zaryqlardan kam- galaaarynga polgaj 6skeieringe xereezennernin kirzilgezi murnundan tura arttk coraan polgaj am nam, cazakty ajtb6şkyb-pile maldn kad6q azyladarynga er ulus-pile t6mej kirzip turar.

Mal paazyn cuttan kamgalap alarbn polgaj cer-le mal azbbyn moon songaar moon-ta arttk sajzradaryn po Martyn 8-ke tem- deglep alar-pis.

Kaa-xemde
Areve kozkomunun
targazb xereezen
Kokpalaar.

Parlalga azylbnga xereezen- nernin kirzip turar

Revolus murnunda xereezen arattarda pizik pilir kizi cok co- raan. Xarbn m6r6n6j Tybanb na- sional t6l pizit yngy-ce (1930 c6lga) cedir, ol yjede xereglep turgan mool pizikti pilbes cora- an.

1930 c6lga yngen Tybanb nasional pizitin xereezen arattar po 5-6 c6l6n iştinde koncuq cedişkinni6 66rengen. Onu k6r- gyzer iji cyyl cizek polza:

1) Cyk-le 5 kozuunnu xereez- ennernin pizikke 66rengeninin xuuzu 34% polur.

2) Po k6aş c6l6n iştinde sol- un paralga xereezennernin ide- pkejlq cybe pizip, solunnu aratkoru poop turar xereezenn- ernin sanb 66lgy 35 c6l6da 70 cedir k6y6d6p, oon 6n6j ekki tu- ra-pile pizip turar xereezennerni- pile kattaj oon taa x6j poop tur- ar, olarnbn 35 c6l6n iştinde „Şn“ solunga pizeen materials 150 azyp turar.

Po cuny k6rgvzyp tur teer polza, xereezen arattar, nam, ca- zaktb ajtb6şkyb-pile erttem kulturun sajzrad6p, pottarbnby nasional paralgaibny azylbnga idepkejlq kirzip turar ol tur.

Camdyk xereezenner polza, na- sionald6n caa x6qcyr olurar ur- an-cogaalbn x6qcyderinge ekki kirzip, 6r, tool, t6bzyk, şylyk, cergeitq cyylderni pizip turar. Xarbn m6r6n6j Tere-x6l, Kargb, Sagb cizektiq kad6q k6bzyaar ciitarnbby xereezennernin peer

Xereezenner azylbny tugajynda po material- dy ekki cogaadp piz- ees „Şn“ solun-ce tyr- gen corudar tur.

utka-şnaribq 6r polgaj 6ske cy- ylderni pizip turar.

Solun paralga xereezennerni polgaj cuttan am6d6r6l6nga ho- lb6ad6zyp cugula material pizi- ir pajti6j, xarbn revolus murn- unda xereezen arattarda pizik pi- lir kizi cok coraan tep tem-ne cugaalaan polgaj, 6ncaarga am xereezennernin nasional paralgaibny azylbnga kirzip, pir uluq cediş- kinni k6rgyzyr turar todargaj 6şkazyl.

Moon songaar xereezennerni solunnu aratkorunga ulam x6j- ypile kiirip, olarnb solun paralga- ce xand6darb 6n cugula.

LYNDYP.

Uluq-xem kozuununu Xer- de rge sumuzun xereezen conu, 1936 c6l6n cuttan ajb6b-pile er- estiq temissel corud6p turar. Oon iştinde 6n ş6l6p6 temissel coru- dup turar xereezenner polza; Se- renmaa, Xuurak, Senden, Anaj- ban, Kodur olar paazbbaş, 16 xire xereezenner, malbny azylb- teş, tyn-xyny-pile ujuq c6d6n cok yrgylcy xar ezip, ertten, ke- zee malbny c6d6nby aştap, c6l- b6qlap, xam6k-la adaa aar mald- r6nga şaj şar6, taraa tygy, tal- gan ş6kindizi teen 6şkaş oon-taa 6ske cyylderni cerge kaqvaj6n perip cemgerip turar.

Cer cerde xereezenner, po 6ş- kaş erestiq azyladp turgaj, po k6bştn ajb6l6q cudunga cang- 6s 6skys anaj-taa per6ellner.

M6nge-paj6r.

Xereezen Ancymaany mergezili ulam k6dyrlyp tur

Tees-xem kozuunu Şuurmak sumuzu xereezen Ancymaa, 1934 c6l6da Samagaldajda kizi emcizi- nin aar6q ulus azaar azylbny- ga kirgeş, uk azylbny teknik ar- gaz6nga koncuq ekki k6bzyak- kaj 66renges, 35 c6l6da emcini- n sestrazb poop tepşeen, am 36 c6l- da k66rge, uluq emci 6n6j peer azylga paarga, oon ornunda art- t6p kalgan, xarbn aar-saar aar- 6qlarbn torulbas emnep turar k6- l6d6r 66renip algan.

An6j6k 6sken kaad6r xereez- enner eş Ancymaa 6şkaş, c6aaş- kan azylbny arga majb6nga 66- renir coruk cugula polur tur.

Samagaldajda P. TIBII.

An6jak us-t6b6şcyar te- lgerep tur

C66n-xemcik kozuununu K6- zyl-taq sumuzunga 1930-31 c6l- darda targannar, 6bzannar iji kizi ad6 ynyr turgan. Oon soo- nda cazak, namdan ust6b6şcyar- n6 azylbny sajzrad6r6 pile c6v- ylei xuraldarbn corutkandan son- gaar, nasionald6n et xereglelin k6l6r an6jak targannar polgaj 6bzannar ulam-na nemezip t6pt6p turar.

blang6ja am yjede pistin sum- uda te gerep turar ust6b6şcyar- n6 todargajlaarga:

1. 6q 6j6z6 cazaar kiziler—7.
2. Ezer cazaar kiziler—5.
3. Targannar kiziler—10.
4. 6bzannar kiziler—10.
5. Taaran6r kiziler—8.

Şuptu 40 kizi par turar polg- aj olarnbn ylegeri-pile an6jak 6sken con, ust6b6ş azylbny kon- cuq sonuurgap turar. Moon ap k66rge, cazak, nambn ajtb6şky- bny kuyssedip turar tur.

Sumu sekreteri M. Picce-ool.

Cutka udur temisseldi koşkatpaalnar

Pii-xem kozuununu 66k sum- uzun 1-2-4 tugaar arvanar- nbn xamaat6larb, pottarbnby nek malbn odarladyr-pile po c6l6n 2 aj6n 1-den egelep, Kast6q- x6l tep cerde uzun turitur 20 kulaş, toorazb 8 kulaş, pedii 2 ar6bny kemceqlq xar-pile kazaa k6lgaş, 40 az6q nekil, 1 tugaar arvanbnby xamaat6bby eş Mask6r kadara pergen.

Po 6şkaş argalar-pile cutka udur temissezip turgaj, malb6b- t6 ajb6l6q cutka cang6s paaş- t6-taa per6ezin orald6zyl.

Aratkor Piece-ool.

Uluq-xem kozuununu t6p em- nelge cerinde sestralap turar xe- reezen Oppuštaj, 33 c6l6n peer yrgylcy azyladp kelgen polgaj uk azylbny arga majb6nga ekki 66- renip, eş 66ry-pil6 er naj6ralb ko- ncuq k6l6n. Podu polza, Areve, prof6s k6z6gyny polur polgaj x6j niittin azylbga koncuq idepke- ejliq kirzip turar.

Paza xamaatb MARIVA, BIZA o'ar, emnelge ceringe eleen yrd6n peer azyladp kelgen polgaj t6ba t6lga 66renip, azylbnga eş xar6 6ssalga poop azyladp turlar.

Oon ang6da xoorajda curttak- c6 xereezen eş C6SP6NMAA x6j niittin azylbnga idepkejlq kir- zip, 6l6ng6ja am prof6s yrgynyn sekreteri polgaj ol azylbnga ko- ncuq idepkejlq ee poop azyladp turar, paza xoorajbnby x6ld6q muzuk polgymyng6 6n idepkej- liq kirzip turar.

Oon-taa 6ske idepkejlq azyl- dap turar xereezenner paza par. M6ncangaj, martyn 8-ke cediş- kinniq azylb6s pile uzurazyl.

UXK prof6s t6leezi TUGANC6.

Ask6-parl6kta xereezenner azylb

Par6bn-xemcik kozuununu Ask6-parl6k sumuzun xereez- en arattarbnby azyl- 66j- bny corup turarbn manaa k6rgvzerge: mal azylbny talazb- pile 1934 c6l6da pygy malbny paazb—10.030 turgan, peletkeen sigeni—1130 puut, edee—225 ova turgan polza, 1935 c6l6, malb—11.088 paaz, sigeni 19288 puut, edee—299 ova, savanb— 3288 puut. Oon-pile kad6 taran tarazb 34 c6l6da 11.341 puut turgan polza, 35 c6l6da 9253 pol- gan.

Pizik pilik talazb-pile: 34 c6l6da pizik pilir kizi—82 turgan

polza, 35 c6l6da 103 kizi pizik pilir appargan. 36 c6l6n solun- un 21 kizi cagaan. Oon ang6da nam polgaj cazak-cag6r6 azyl- bnda pistin xereezenner eleen x6j kirzip turar.

Moon ap k66rge, xereezennerni azyl- 66j6 c6l kelgen tudum ulam-na sajzrap turarbn k6rgy- zyp turar tur. Moon-pile kad6 xereezennernin kol sorulgaş pol- za, po k6bştn ajb6l6q sook, xar cudundan malbn mendi c6l az6r6p alar6 polur tur. Paza xereezenner pizik piliin 6r- yledip alar coruk cugula neget- tinip turar. Aratkor ANAJ.

Xereezennernin xuralb polgan

Uluq-xem kozuununu t6b6yng6, xoorajbnby curttak6 xereezenn- ernin po c6l6n 2 aj6n 11-de xuralb polgan, anaa xereezenn- ernin paaşb6nc6z6 xyndvlyq eş Tanjadan, ARN TK-n6n 4 tugaar plenumun ajtkan şitpin taj- 6b6r6laaş, cag6p cugaalaanb pol- za, xereezenner, xam6kty murn- unda pizik pilişkinin 6r6ldip, kezeekki c6r6b6şkyb polgymy nge c6d6p kalvaj6n 66renir pol- gaj massal6q xural suqlaaga pa- r6p turar uzurluq. Oon-pile kad6 x6j niittin azyl xereenge kirzip, podunun onaaşkan azyl xereen

xerek k6r6nga pottand6r6r pol- gaj solun paralgad6n xereezen- ner cag6p algaş, oon iştinde pi- zeen cyylderi-pile tan6zar coruk cugula.

Oon ang6da xereezenner 6q azylbnga, xileep 6b6r6r6nga, ta- ran6r6nga 66renip alar6 cugula —tep, oon-taa 6ske cag6q 66st- erin pergen. Pistin pa-ş6nc6b6 Tanjadan ol pergen cag6bn kuy- s6tpi-ş6an, am kelir Martyn 8-te cedişkinibisti temdeglep ertteeli- ner.

UXK tass6k targazb Curukpan.

Cut-pile eres temisseziil

Kaa-xem kozuununu temiskeer- inde po c6l6n 2 aj6n 25-ke cedir 70 santimetir xar t6şken. Az6r6da pygv mal 11.468 paaş, oon iştinde rek 4128, c6l6 711, xoj 4180, 6sky 2449, cad6p elgen mal: nek 14, c6l6 2, xoj 9, 6ş- ky 21 (Pyrennin medeezi cok).

Cut ajb6b tergiin polgan cerler: Pyren, Pel6ej, Koptu, K6k-tej sumuzu araj cyger.

Mald6 k6zyr6p cymredip odar- l6d6r coruktu K6k-tejnin arattar6 ekki organizast6an, 30 az6q 6r- ege k6şken. Tus kozuunda mal- bny cemi yzylgen 6regerler 19.

Tus curt ş6n-tajga poop uzurun- da oot-sigen ş6nar6 malga araj pagaj, odar-pelciir k6zaa polg- aj Pel6ej sumuzu koncuq perge- dedep turar.

Bnd6q polza-taa, pistin curttu- bus telgem, sigen kezip alar ceri uluq, 6nd6q turbu-ce arattar caj xynynde ekkidi sigen pelet- kep albas, cyk-le onaq6q cerin şala-pula kezip alar, 6ske cerden 6b6qlap, mal cemi peletkeeri su- la tur. Moon songaar caj xyny- nde araga, x6m6ş 6j6p şaap tur- arbnby ornunga, k6bzn malbny ciir cemin erestii-pile peletkep

algaş, agaar poj6dus ajb6b-pile erestiq temissezir coruk sugula.

Todargaj cizek: Pyren sumuzu Temek-ool 7 6şkylyq, 3 nektiq xir-zinde am malbny cemi yzy- lgen, ooda 6ja maldarbn pezin k6bş az6r6p alar sigenin kezip albaan poop tur. Temek-ool 6l calga paag6-pile 3 neer in ijlzin peryge cidirirp kaan turar.

Tus kozuunnu temiskeerinde sovet xamaat6bby conun tuzal- amc6z6nga eleen tajand6b6s. Cyl teerge: Pel6ej komitedi: 95 ş6n- ak savan, 125 ar6k-c6raa taraz pogu, 9 şanak sgen tuzalaan. Sar6q-sep komitedi: 65 ½ şanak savan, 38 ar6k-c6raa taraz pigu, Kundustiq komitedi: 22 şanak savan, 103 ar6k c6raa taraz pogu, Koptu-ask6 komitedi: 21 ½ şan- ak savan, 122 ar6k-c6raa taraz pogu tuzalaan.

Oon ang6da oruk-cirik arat- 6r6-pile arattarga yş komitet tal- 6j pergen. Ustynde xamaat6 con- un t6ba arattarga tuzalaan cy- ylderinge Kaa-xem kozuun cag6- rgaz6 koncuq 66ryr, xatunm6- nbn paj6r6n cedirip tur.

KXX targazb Ubangur.

Xereezennernin erge t6pkan ekki xyny—Mart 8-ke ekki azylb6b6 temdegleeş, moon 6n6j ek- ki azyladp turar xereezennerni il6radip t6p6id- 66liq6r!

Uluq-xem kozuununın cutka udur komis- tarınnı corudup turar azyb

Uluq-xem kozuununın cut-
ka xyezir komizindan corudup
ur xemceqleri polza:
1. Massa-tajıvırlıq azybı
corutpu-şaan, paşkı tugaar cut-
ka xyezir argalar: xarnı talıvıla-
r, ezer, saıgarlar közer, ıjaş pu-
lu polgaş oon-taa öske cem
ılyn xereqlerın arat xojnı
nge kalıbaa-pile telgeredip
rar.
Surgakcılar sumularga pargaş,
naa-la surttaal azyb corudup
erar cybe eves, xarnı talıvıjnı
zaaş, xar ezip söertkes, arat-
n karaanga tıazın kergyzyp
erip turar. Terekti uzırgaş,
artınn şılvalaaş, ergiskeş arat-
ınnı malınga cırtıp turar. Ol
ady arga polza, arattarnı
ıngne cut-pile xyezir argaların
elgeredip taradarda koncuq ty-
gen tarap polur cybe tur.
am camdık arattar şılvanı
mal cıir cybe tur-aı tep kajgar
turar poor tur. bndıqnıñ te e-
inde, po arga polza, xerek k-

ınga en-ne azyktıq polur.
Cut-pile xyezirıngne arattarnıñ
pottarnıñ kyzır turar paza
a-cok poor tur.
2. Ertken 2 ajnıñ 28 xynyngne
cedir cudaan sumular-ce taradıp
oktaan mal cemi polza:

SUMULAR	Sula (kil- pile)	Sınnı xoj- ıñ pıktıq (kil-pile)	Sıgnı (kil- pile)	Kattıqşaq (kil-pile)
1 Xenderge	27397	24834	9982	62013
2 Tus-taq	27457	40000	—	67457
3 Caa-xel	15037	—	12896	27933
4 Yırayn	4998	—	—	4998
5 Kara-tal	2000	—	—	2000
6 CXK Ak-turıq	3997	2000	1836	7833
7 CXK İzic-kar- ta	1716	—	—	1716
Şuptu	82602	66634	24714	173950

Po xej mal cemin oktaarda
en-ne perge cer Tus-taq sumuzu
poor turgan. Cyge teerge, per-
ar talazıñdan corudarda ıjaar-
ıa kooş-pile corudar appaar to-
leede, xej kocş, kızı kyay xe-
reqler appaar turgan. bndıq-
taa polza, Elegestın xamaatı
conu-pile kys katkas, ol pergeni
azyr şydaan-pis. Seelgynın yje-
zinde söertılgıs ulam tın aan.
Moon ap kerge, po arazyn-
da corutkan azyb cedişkinniq
poor turar. bndıq-taa polza, ol
am-taa cetpes, pistin söertıy
malıvıs cemi xej.
Cut-pile xyezirde pir kol ce-
dişkinniq polur cybe, arattarga
perip turar mal cemin şyn xu-
vaar peer, şyn azyqladyr coruk
cugula polur. Po tugajında ko-
zuunıñ komizindan sumularda
podunıñ teleclerın turguskan,
paza talıvılaar, ezer polgaş ıjaş-
tın pudık cemin azyqların ulam
xanıladıp corudar xerek.
TALAJ-SEREN.

Ulaan-paadyr, Mooldun Revolustuq Namınnı Töp komitedinge

Mooldun arat tymenin podunıñ kyzıl tugunıñ adaanga sırbı
esiledep algaş, antiimperialistiq, antifeodaldıq nasional revolu-
zun pyryn tiiledir tees corudar pygy temisseldi po erttip kelgen
cıldarnıñ istinde idegemcili-pile paaştap kelgen slernıñ namıñ-
arın on peş cıl polgan ojunıñ tugajında Tıvañ Arattıñ Rev-
olustuq namıñnı pygy kezıgynnerinıñ mırnundan oon Töp kom-
itedinıñ prezidiymı öoryşkylyq revolustuq pajır cedirip tur.
Slernıñ uluzınarnıñ taştık, istikki tajınnar, MAR-nıñ
tuskaj togunnaan pot-ergezinge polgaş podunıñ nasional revol-
ustuq cazaq, namıñnı paaştalgazı-pile podunıñ ulus azyb-agı-
jn, erttem kulturın cedişkeliq xeqcydyp turar Mooldun arattarnıñ
tajıñnı kys-azybınga olar kızıñ kelişge, olarga sler canı-şynıñ cok
eres şynıñ pıvıq xarabıñ perip turarınarnı pis corgaarabı-şynıñ
xajgaarap kory-şaan kelgen-pis, paza koryp turar-pis.
MAR-nıñ TK telgeredin!
TAR-nıñ MAR-pile xa-tunmalışk kelge-xolbaazy telgeredin!
Mooldun Arattıñ revolustuq namıñnı on peş cıl polgan oju
telgeredin!

TARN TK.

Kyzıl, Tıvañ Arattıñ Revolustuq Namınnı Töp komitedinge

Mooldun Arattıñ revolustuq namıñnı on peş cıl polgan ojunıñ
taavarıstı cılgan pajırlyq utkulga xuralıñdan pajır cedi-
reri polza, antiimperialistiq, antifeodaldıq revolustuq, oruu-pile
arattarnı paaştap esiledeer, tus orannıñ kamgalanır kyzyn pı-
vıqlaar tudıuşkunnıñ xamık adır-salabrların xeqcyder, revol-
lustinıñ tajınnar-pile maadrlıq temissezir, kapitalistıq ees
xeqcydelep coruurunıñ oraunga xa-tunmalışk jozugaar edezir
coruktu organizastarnıñ yndezin suurun salır xire xereklerte
pistin namıvıstın on peş cıl ojunıñ tiilelgelerinıñ revolustuq
izic pajırın TARN Töp komitedinge polgaş oon prezidiymıngne
cedirip tur.
MAR-nıñ on peş cıl polgan oju telgeredin!
TARN telgeredin!

Prezidiym.

Tokpuj kadajıñ ulustun azybınga kirzip kelgeni

Pii xem kozuunıñ Sesserliq
sumuzu, am Kyzıl-xoorajda tur-
ar 54 xarlıq Tokpuj kadaj men,
1926 cılda 44 xarlımda po
Kyzıl-xoorajga kelgeş, ergi tar-
ıadıq jozudan adırlıp, er, xer-
ezen arattar erge şoleezin xol-
unga alıanıp ılgap pilip, oon
taraan nam kezıgynıngne kirdim.
Oon nam surguulunga öeren-
dim. Oon peer, ıñaj peer kede
ynyp, arattar polgaş ılgajı
xerezenner ortıuzunga surttaal
nıptıredip keldim.
1930 cılda tıva pizikti öeren-
ip eg ledim. Kırgan kadaj kizi-
ge koncuq perge poor tep po-
daan-men, picci öerenip corum-
da, xarnı eleen pildinip, iji can-
gıs yzyk koştunıp turar appaar-
dı.
Tıva pizikke eleen öerenip,
san-sunnu pagıttı pizioter ap-
parıñnıñ pile, 1931 cılda narın
pyrytkıldın azybın kılıp, kozu-
unıñ kezıp cordum.
1932 cılda tıvapizikke kyzır
öerengen polgaş solunga xej
cybe pizeen tees, meni aratkor-
ların 1 tugaar xuralıñdan 20
akşa podu-pile, paza alдын yzyk-
tyq pizik pile şannattım.
1933 cıldın 10 ajdan am po
xynge cedir Cazaq cerinıñ can-
ında profes yyrın tıgalap kel-
dim. Po arazında profes yyrı-
nıñ azybın ekki corutkan tees,
34 cıldın mart ajnıñ 8-te 25
akşanıñ xojeni-pile, 35 cıldın
mart ajnıñ 8-te 50 akşanıñ to-
nu-pile şannatkan-men. 1926 cıl-
da arevenıñ kezıgynıngne kılgen
xoj polgaş po arazında arevenıñ
kırışpes, xural-suqlaaga paraas
azybınga ekki kirzip kelgen tees, poor tur. Kyzılda TOKPUJ.

Tandı kozuununın am yjede cut-pile temissezip turarının topcu pajdaly

Tandı kozuunıñ arat conu
cut-pile eres temissezir tugajın-
la cazaq, namıñnı izic paaştal-
azı-pile agaarnıñ ajyldıq poj-
ızu cuttuñ ajyılınga malıñ
ıspas tees, arat con cutka udur
xamık arga xemceqlerini coru-
dıp, pygy kyzyn ol-ce salıp
turar tur. Cizeeleerge, tus-tus
sumularnıñ arat conu malıñ öry
kuda taarıştır odarladıp, taqlıq,
xar cuga, kergıñdy cerler-ce şeer
malın odarladıp, xar cımkak
cem ıjaştıq, sav-nıñ cerler-ce
poda malıñ kırıip, camdık mal-
ın azyrap, koryp polgas cerler-

ge xar ezip, talıvı söertıyp, pot-
tarınnı xolunda par turar ma-
lın cemin kamnaar xire—po py-
gy xemceqlerini ap corudup tu-
rarı-pile kadı, kyzyneden tıza-
laan 10 toon tarazı-pile 100 toon
savannı, cut talazı-pile perge-
deen cerlerge taarıştır xıvaar
pergileen.
Tus kozuunıñ istinde sumu-
larnıñ azyrap turar malı polgaş
cuttan elgen maldın paaş sanı,
paza malıñnı am artkan cemi
polgaş oon cetpes pajdaly po
cıldın 2 ajnıñ 25-te tınnıñ p
kerge:

Cuttan elgeni				Am maldın artkan cemi		Cut-pile temis- serinın cepsee					
Chıgı	Nak	Xoj	Öşky	Sıgıñ puut- pile	Sıgıñ puut-pile	Sula puut-pile	xyrk sanı	Talıv sanı	Kuskuñ-xajı	Maldır	
2	17	41	15	486	388	194	175	26	51	79	
—	4	17	9	2668	349	261	125	3	131	76	
—	1	—	—	1383	155	169	44	1	11	6	
2	22	58	24	4537	82	624	343	30	193	161	

TAJILBBR: Kık-pulun, Me-
zegej po iji sumunıñ medeezi
cece eves, cyk-le cut-pile per-
gedeen cerlerinıñ medeezi po-
lur tur.
Po ystynde sandan kerge,
sumularnıñ cut pajdaly tömej
es polgaş camdık cerlernıñ
ar ıluq picceliq, odar pajdaly
ralıq polur tur. Po tugajında
ygy sumularnıñ alban organi-
ıs cerleri cut-pile udur temis-
sezir tugajında eleen cedişkin-
niq azydar corutkan polza-taa,
ıñ istinde cetpes azydar kon-
ıuq köbej.
Cizeeleerge, Eleges sumuzunda
nam yyrın tıgalap tıgalap S den-
ın malıñnı cemi xamıkıñ
ınnunda yzylgan polgaş am
azyrap turar uluq, picce malı 20
paaş, pir uluq nee elgen. Pa-
ıa sumu tıgalap tıgalap Tazy-san,
ıstynde Seden pile pir tömej
polgaş uluq nek 1, moldurga 2,
kattıskas 3 paaş poda mal öly-
gen. Polar polza, tus sumuzunıñ
arat conunga cut tugajında to-
dargıj potıuq paaştalga pergeni
koncuq sula, moon xaraazy-pile
camdık arattarnıñ malıñnı cemi
kengys yzylgan poigaş xej-xej

paaş maldarnı azyrap turar. Pa-
za myn sumunıñ 4 tugaar ar-
vannıñ nam kezıgyy Ongak-
kajın malıñnı cemi cok, nek-
3, xoj, öşky—31, kattıskas 34
paaş malıñ cıdadıp ölyrgen,
am-taa malıñnı xej kezıin azy-
rap turar.
Kıl-pulun sumuzunıñ 6 tugaar
arvan, arat Pydy-syrın, uluq nek
2, moldurga 4, xej, öşky 5-di
azyrap turar. Oon-taa öske ol
ıskas malıñnı cemi tıngen pol-
gaş azybınga cedişpes arattar
eves eves par turar.
Po ystynde cedar cetpes cyyl-
derden yleger algaş, arvan, su-
mularnıñ paaştar cerleri polgaş
idepkejiq pygy arat conu, nam,
cazakıñ mal paaş östıyrer, ert-
tem kuiturnu ulam öryledir teen
sorulgalarnı kyyssedirinıñ tele-
zinde, agaarnıñ ajyldıq pojdu-
zu-pile ırestiq temissezip, ystın-
de arga xemceqlerini pir-taa koş-
katıjın yrgılyledip, xarnı oon
kızınga am-taa polur coruup
xemceqlerini oran cırtıttıñ pajdaly-
pile taarıştır corudup, cut-pile
şynıñ cok ırestiq xyezıp, mal-
dı cıl mendi azyrap coruk xam-
ıktın cugula kol ajttırbıq poor
negettinip turar tur.

Sovet xamattılarnıñ tızalap turar

Moon-pile kadı cergeleştir ma-
naa temdeqler kaarem polza:
Tus kozuunıñ istinde xamaatı
komiteiter, tus kozuunıñ arat
conunga polgaş öske kozuunıñ
sumularnıga xa-tunmanıñ utun-
duras izic tızalamsızın todar-
gaj xerek kızınga pottıq közi-
dyr tızalap turarın kerge:
1. Kara-pulun komitedi, Eleg-
esten Tus-taq, Xenderge-ce 60
aat-pile sula, savan söertken pol-
gaş coogunda arattarga 100 şa-
nak savannı xalaska tızalaan.

2. Paj-xaak komitedi, Kyzıl-
pile Paj-xaak arazınga oruk ast
ap, Şooldan Paj-xaak cedir 20
aat-pile talıvı söertıyp oruk aş-
taan polgaş arattarga 30 şanak
savan, 2 şanak sıgnı, 43 arık-
cıraa tarazı pıgu tızalaan.

3. Cal-keziq komitedi Eleges-
ten Tus-taq, Xenderge-ce 110
aat-pile sula, savan söertken, co-
ogunda arattarga 50 şanak arık-
cıraa tarazı pıgu, 6 şanak savan
tızalaan.
4. Suq-paazynda komitet Tus-
taq, Xenderge-ce 189 aat-pile
sula, savan söertıyp coraan, pa-
za coogunda arattarga 25 şanak
tarazı pıgu, 5 şanak savannı
xalaska tızalaan. Po komitetter
am-taa-la ol cerier-ce sula, savan
söertıyp turar-şaan, camdıklar
am coruurga peletkenip turar
polgaş moon angıdı Kara-pulun
komitedi po 2 ajnıñ 25-de tal-
vıllar cazaş, pottarnıñ aattar-
pile coogunda aaldarnıñ canıñ-
da xarnı caratırtıp, yleger kory-
gyzer-pis tep tırdular.

Moon algaş kerge, xamaatı
es-öerler cut-pile eres temissezip,
kozuunıñ arat conunga pottıq
ylegerliq azybı kergyspy-şaan,
xa-tunmanıñ izic tızalamsızın
kergyzyp turar ol tur. Po tıza-
lamcın kozuunıñ arat
conu anaa-la pir xej cybe
tep podavajın, pajırlar xıyer
algaş, xa-tunmanıñ xanı xarlı-
zaazyñ ulam-na pıvıdıp, pottar-
nıñ xamık azydarın po es-öery-
vys-teq ylegerliq pottıq corudar
uzırlıq tur.
Tandı kozuununda
surgakc Sunduj.
Kozuun tıgalap Uzun-ıpsan.

Mart 8-ke ır

Mart-la ajnıñ sestin xyny
Magadanıq xynyvıs polur.
Malcın eşter xerezınner
Massalıq ertırceli.
Pajırlanıq Martın sezin
Pajır-pile ertırceli.
Pottarnıñ pılıbıstı
Pottik-ce tıpsideeli.
Ergi şaqın yjzinde
Etıedip-le coraan-na pis.
Etıeerlerden carıp-la algan
Enere'diq revolustu.
Ergim eşter xerezınner
Ebitelıvıs tıvıdaly.
Ekki yrelıq malıvıstı
Evezetpejin azyraalınar.
Cogaatkannar:
Kyzılda artis surguulunda
O. TOLGAR
Kızı emcizinin surguulunda
O. KOKKYJ.

Camdık sästerni şın piziir tugajında Tьba yzyk tyrymyngе kiirer nemelde, әskerilgelер

(Kultur minister cerinden 1936 cыldың 2 айның 18 xynynde padьlaan).

Tьba yzyk tyrymyngyn kaaş tugaar cyylыnge kiirgeni:	Moon songaar pizize coguuru:
1) 1 tugaar polyktyн 4 cyylы	CӨBYLEER, CӨBYLEL, TYZYMET.
2) 1 tugaar polyktyн 8 cyylы	XEMCEQ, OON XEREE, KEREE CARAR.
3) 1 tugaar polyktyн 12 cyylы	AZЫQLAAR, CARЫQDAAR, YREQDEER, ŞЫQZAAR, POOQDAL, POQBA, OQLU, XEREQLEER, TEMDEQLEER.
4) 1 tugaar polyktyн 13 cyylы	YLETPIYRCIN, KADARCCЫ.
3) 1 tugaar polyktyн 16 cyylы	PARLATTЫNAR, PARLATTЫNGAN, PIZIT- TINER, PIZITTINGEN.
5) 1 tugaar polyktyн sөolyngе tuskaj cyyl kiirer	ЫJAŞ, ЫJAT, INEK, INE, ЫRAK, IREJ, ЫLAP, ЫJAAP.
7) 2 tugaar „A“ pol- yktyn 1 cyylы	KOMINTERNA.
8) 2 tugaar „C“ pol- yktyn 1 cyylы	RESPUBLIKTAR, KOMISTAR, FABRIKTAR.
9) 2 tugaar „D“ pol- yktyn 1 cyylы	ANGLI, AVЫSTRI, AZIJ, DANI, FRANZЫ, FINLANDЫ, GOLANDЫ, INDIJ, ITALI, MEK- SIKA, NORVEGI, POLŞA, SIN-CAAN, ŞVE- SIJ, ŞVEJSARIJ.
10) 3 tugaar polyk- tyн 1 cyylы	AAT-AADЫ, PAAS-PAAZЫ, EET-EEDI, OOT-ODU, KEEŞ-KEZI, KЫBŞ-KЫZЫ.
11) 3 tugaar polyk- tyн 2 cyylы	CAGЫRGA, XUUSSAA. Kulminniң oralan saıyды Lopsan.

Cut tugajında cazak kolektiviniң murnundan Taspy sumuzungа parыp kыlgan aзылыбыз

Po 36 cыldың 2 айның 16-da cazak ceriniң canьnda profes kolektiviniң taandьrgaыń jozugaar Taspy sumuzungа pargas, eleen aзыldar kыldьбыз.

Taspy sumuzunıń arattarыń malyń cuttan kamgalaar tugajında kozuundan kelgen surgakcь Tarzaa, sumuzargazь Cydek-ool, sumunıń oralakcь targazь Sandьk suqlar uıgu cыdыń cok koncuq idepkejliq aзыldap, cut-pile temisseldi xerek kыrga kыssedip turar.

Pygy sumunıń arat conun, po eşter 5 xonukta pir udaa ergip turar polgas arattarыń kazaa-xoraa, yngyr kazanaandan egelees, maldыń odarыnga cedir kыza coguur xamьk arga xemceqlerini ajtьp, 37 eregeni oot-sigenniқ cыmac xarьq, odar-pelciirliq cerler-ce keryrgen polgas 1950 paas cыlgь maldь manap kadartьp turar.

Sumunıń pygy egegezi 165, niitti malyń paazь 6655 paas, oon istinden aзыralda nek 353, moldurга--241, cerden oottap coruur nek—357 aзыralda aзыl aatarь—339, aзыralda cыlgь mal—380, caş anaj, xuragan—244, xence xoj, eşky—117, uluq xoj, eşky—997, odarda xoj, eşky—1475, olarыń istinden cuttan egegeni: anaj, xuragan 37, uluq xoj, eşky 6, moldurга 18, uluq nek 2, şuptu 68 paas. Am pygy—2726 paas mal aзыralda polgas 747 paas maldыń ciir cemі yzylgen.

Tus sumunıń alban хаакcыларь polgas idepkejliqleri sumunıń istinde cedar-cetpes aзыldarыń ergip keryp, ыlangьja eş Tarzaa polza, arattarыń kazaaзыньń adaan keryp, ыjaş uzurup talьыj cazap, xar ezip, tań adarga-la yrgylcy arat con-pile kadь maldь

po kыştıń perge aзылыńdan kamgalap alьp arga xemceqlerini corudup, xyn azarga-la uıgu carьp, şak mьndьq ylegerliq aзыldь kыlp, cutka udur temisseldi erestii-pile aзыldap turar.

Sumunıń istinde cedi talьыj, 140 xыrek par, oon-pile 24 egege malyńga xar ezip oottarьp turar.

Camdık arattarda cetpes cybe polza: anaa-la aaldar arazynda paldaajttap manazьp turar, xarьp malyńyń kazaa-xoraaзыньń adaa kыk puluk cыdarьda-la, ajalaar, tuzaktaar-pis" tizip, xajьndьrgan syt ыşkaş xej askь-pile xөopezip turgaş, uluq olca-azьk tьpkany cok poor turar. Paza podunıń aзыrap turar argan-torgan malyńyń sanьń pilьes, manaqda cыlgьdan podunıń cыlgьзыń carьp algaş, kokkajga cidirtip turar ijk-pe, palьq-pьşkыń kыldьr cazarladьp algaş turar cyylider koncuq kөej.

Sumunıń paastar cerinden polgas cut komistarьndan mal-maganyńarыń kazaa-xoraaзыньń adaan xoorup, malyńga cerni ezip periner, ыjaştan uzurup periner tep yrgylcy cagьp cugaalap kaar, 2-3 xongas keep kөerge, cyny-taa kыbaan turar.

Arat con-pile kadь xarь ezip, ыjaştь uzurup, talьыj-pile xarь ezip, kazaa-xoraaзыньń sook, cылыń kөgeş, moon songaar kandyq arga corudarьń paastaj talьыjьp algaş, am tarьj xereqler polur argalарь ajttьp perdibis.

Мыңcangas, Kызыл-xo o r a j ы н şuptu kolektiftieri cut-pile temisseldi tugajında cazak ceriniң canьnda profes kolektiviniң ylegerin algaş, cook sumularыń şef-pile tuzalaar poor tep kыjьrьp turpis.

Surgakcылар coraan: Puga. Najdan.

Camdık sästerni şın piziir tugajında Tьba yzyktyн tyrymyngе kiirer nemelde, әskerilgelerniң tajылыбыз

Tьbaыń tal piziinde yzyk tal-azь-pile yze toктаatpaan camdık pudulup turar cyyliderni, ыlangьja kozuun-kozuunnarыń arazynda ыlgavьrьq sästerni cangьs aaj kыldьr şыń piziir tugajında, po arazynda şkola paşkыlarыń turzulgazyndan parьmdaa ap, tus-tus kozuunnarga sөs tomak şincileliniң aзылыń corutkaş, Tьba yzyktyн telgerengej tyrymyngе xereqler cyyliderni cыp şincilep kelgen.

Ol corudup turar şincileldin kol sorulgaş polza, xamьk sästerni piziir argazыń arat conun cingine ajalgazыnga taarьştьp, arattarыń xөj nuruzunıń xereqler turar sөs tomaanyń kol ajьnyń parьmdalap, cangьs aaj emgelіq corudarыnga telgerengej tyrym kыlp sorulgaşq.

Ol tyrymy yndyryp carlaa-cedir parlalgaga, surguuldarga polgas pygy conga cangьs aaj xereqleri-pile camdık encugula sästerni şыń piziir tugajında Tьba yzyk tyrymyngе kiirer nemelde, әskerilgelerniң tanьзыń cogaatkaş, Kultur minister ceringe padьlatkan.

Onu cogaadyrda ystynde ajьtkan şincilelden angьda „Şың“, „Are ve şынь“ polgas „Xostuq arat“ solunnarыń canьnda pizik, cogaal polgymynыń sanalyń algaş polgas ыlangьja ulustun 16 tugaar Picce xuralыń cыlgan kezigynnerinden sөs tomak şincileliniң tugajında eşter Sedip-ool, Lopsanыń syme ap iletkeeni tьnnaaş, olarыń arat conun cugaa sөzynyn cingine ajalgazыń taarьştьp yndyrgen toort sanaldarыń parьmdalaan.

Po solunga yndyrgen uk nemelde yzyk tyrymyngyn tus-tus cyyliderin todargajlaarga:

1) Solunnarda polgas nom tepterlerde „cөyleer“ tep sөsty „y“ pile pizip turgan. „cөbilel“ tep sөsty „i“ pile pizip turgan.

Am onu cangьs aaj cөyleer, cөylel tep kajьz-taa „y“ yzyk-pile piziirin toктаatkan. Paza tyzymet, tyzimet tep pudulup turgan sөsty am cangьs aaj „y“ yzyk-pile tyzymet tep piziirin toктаatkan.

2) Xemceq tep sөsty xemceq kыldьr „k“ yzyk-pile pizip turgan. Am onu kol kozuunnarыń ajalgazыń parьmdalap, xemceq tep „x“ yzyk-pile piziirin toктаatkan.

bncaarga xerek (cizeeleerge, alban xeree) paza keree (cizeeleerge, iji cerini arazynda cangan keree) tep iji sөsty kol kozuunnarыń turup turar ajalgazыnda kajьz-taa „x“ pile adap

turar-taa polza, oon utkazыń ыlgar toleede әске kozuunnarыń ajalgazыnda par polgas parlalgada xereqler turar arga-pile pirezziin xeree (oon xeree), pirezziin keree (keree carar) tep piziirin toктаatkan.

3) Aзыqlaar, xereqler, şьq-zaar cergeliq sästerni „g“ yzyk-pile pizip turganьń solaaş, am arat conun cingine ajalgazыnga taarьştьp „q“ yzyk-pile piziirin toктаatkan.

4) Kadarccь tep sөs'y iji „c“ pile pizip turgan. bncaarga oon-pile temeј iji „c“ ynyyq yletpyrcin tep sөsty yletpyrcin kыldьr cangьs „c“ pile pizip turgan. Am ol sästerni kajьz-taa iji „c“ pile piziirin toктаatkan.

5) Parlattыngan, pizitlingen tep sästerniң әске xebirlerindь, cizeeleerge, parlattыnar, pizittiner teer cizektiq sөster „n“ tep yzyk par-taa polza, „g“ yzyktyq kozumak nemezirge, onu adaar aajьnga taarьştьp „n“ yzyk-pile piziirin toктаatkan.

6) Ыjaş, Ыjat, inek, ine cergeliq sästerni kol kozuunnarыń arattarьndan adaarda paazыnga koncuq kыska „b“ ijk-pe „i“ tep yny tьnnaldьr adap turar. Oon todargaj parьmdaazь par, cizeeleerge, Cөөн-xemeik, oon-taz әске kozuunnarda inek-anak, Ыjaş ajaş tizip cugaalazьp. Ol cyny keryzyp tur tize, inek tep sөstyn kozumaanda a n a k tep iji aзыk yzyktyq sөs polgan uzurunda, uk sөstyn podunga paza iji aзыk yzyk kirip turarь şың.

Camdık әске ajalgalarda jaş-juş, nek-nuk tizir. bndьq polza-taa, ol sästerni moon songaar cangьs aaj şыń piziir toleede, kol kozuunnarыń ajalgazыń parьmdalap inek, ine, Ыj-ş, Ыjat, Ыlap tep piziirin toктаatkan.

Oon ыnaj todargajlaarga, ak-agь, uk-ugu cergeliq sästerni alьp polza, olar cangьs aзыk yzyktyq uzurunda uk, ak teen sästerniң sөolynde „k“ tep yzyy kozumaanga pargas ciptes, xөeer ugu, agь poor tьnnaldьr. Paza terek, xerek tep sästerni alьrga, olar iji aзыk yzyktyq polgan uzurunda, sөolynde kirgen „k“ yzyk kozumaanga pargas, cide peer, xeree, tere teen ыşkaş iji „e“ poor tьnnaldьr.

Paza pir cizek-pile alьrga, kol kozuunnarыń arattarыń camdık ыrlarыnda inek tep tavazьp turar. Ol ыrlarыń polyk şugumnarыń egezin iji, eibek, ekki teen ыşkaş sөster-pile taarьştьp turar. Ol cyny keryzyp tur tize, temgi sästerniң egezinde „i“, „l“ tep ynyer tьnnaldьr ыşkaş, inek

tep sөstyn ege ynynde paza tep kыska yn tьnnaldьp turar. po ystynde ajьtkan cizekten parьmdalap kөerge, inek, cergeliq sästerniң egezinde kыka „i“, „b“ tep ynyer turup tьarь şың.

7) Komunistьq internastion tep sөsty xuraangajlap pizit moon murnunda kaaş janь pizip turgan cyylider par. Am oon cangьs aaj şыń piziir uzurunda Kominterna tep piziirin toктаatkan.

8) Respubliktar, komistar, abriktar tep sästerniң yzyy kozumaanda koncuq kыska ynyyq „i“ par. Paza ol sөster arattarыń adap turarь respubliktar, komister tibes, respubliktar komistar tep kolduunda tьn tizir. Am ol sästerni arattarыń ajalgazыń parьmdalaaş, paza tep yzyktyн murnunda turarь ыk yzykterini aajь-pile respubliktar, komistar, fabrikтар tep piziirin toктаatkan.

9) Camdık taştьkkь kыrym curttarыń attarыń moon murnunda janь-janь pizip xereqler turan uzurunda, am olarыń cangьs aaj şыń pizip adaarыń toктаatka cizeeleerge, Franzь, Indij polg oon-taa әске.

bncaarga, po nemelde tyrym tanьзыnda temdeqlebeen curttarыń attarыń moon murnun yndyrgen yzyk tyrymyн jozuga piziir.

10) Aat, paas, eet, oot cizektiq sästerni şыńьnda uzun ajalgazыnda uzadьr adabas, poostaan tuskaj ajalgazы-pile kыska adaa taa polza, olarыń-pile kakьkь ыp turar sөsterden utkazыń gaar toleede, aat-aadь, paas-paazь, eet-eedi, oot-oodu tep piziirin toктаatkan. bncaarga, aat-aadь, paas-paazь, eet-eedi, oot-oodu piziir polza, әске uikalьq sөs polu peer. Paza kees, kыş cergeliq sästerniң temeј adattыnar sөteri cok polgan toleezinde, ol kozumak cok polza, adaar aaj pile kees, kыş kыldьr iji aзыk-pile pizitir. Kozumaktyq polza, myn paastajьgь yn mьrьk kыska polu peerge, onu kыkь kыldьr cangьs aзыk yzyk pile piziir.

11) Cagьrga tep sөstyn sөoly camdьkta uzadьr adaar-taa poln xөjь-pile xereqler kelgenin parьmdalaaş, cagьrga kыldьr kыskьz-pile piziirin toктаatkan. bncaarga xuussaa tep sөske iji „a“ yzykter piziirin toктаatka

Cogaal komitediniң targazь

Сьмва

Sekreteri Lopsannaar.

Parlalgaga maktatkan xerezennerni mart 8-ke temdeqleeli

Pygy telegejniң xerezenneriniң ekki xyny Martıń 8-tin xynyn pistin Tьbaыń tymen arat xerezenneri pajьrlap egeleenden peer 7 cыl ertip, 8 cыldыń ojun po 36 cыldың 8-tin xynynde pajьrlap ertirer. Po martıń 8-tin xynynde pygy өerenip algaş erttem kulturubus, өstyryp algaş malybьs paazыń tynnebi-şaan, ertken 35 cыlda, aзыl-agьjыń, erttem kulturun idepkejliq saıjьradьp turarlar tep, tus-tus kozuun-kozuunnun xerezennerinden „Şың“ solunıń arыnga maktadьp pizidip turgan xerezennerni po xynybyske ыleredir uzurluq-pis eşter.

Kaa-xem kozuunnun Tere-xөл sumuzunıń 15 tugaar arabanьыń xamaattьzь 63 xarьq NORZUN-MAA kadaj, podunıń kыrganьga calьnmajьp, yndeziń piziin pizit-taa, nomcuur-taa kыldьr

өerenip algaş cer-leazь-agьjыń saıjьradьp turarь pir tugaar. Paza myn kozuunnun Kopti sumuzunıń pygy 214 xerezenneriniң istinden 7 eş: SEBIL-BAA, LOPSAN, XORLUU, SUJ-EN, CINCIKKEJ, ŞANGЫŞTAJ, MANCAN suqlar aзыl-agьjыń koncuq ylegerliq ekki saıjьradьp turar.

Oon angьda Uluq-xem kozuunnun Yrьyn sumuzunıń 10 tugaar arabanьыń MANMAA, SERENMAA, ARЫJAA polza, po kызыń pir poryny aglap turgaş, poolap ölyrgen.

Paza Tozu kozuunnun xerezen conu po kызыń annьr aзылыnga koncuq idepkejliq kыrkьkenner. Onu picci cizek-pile todargaj keryzьrge: KYZENEK 140 tiin, TOLGAJBAN 24 tiin, paza ol kozuunnun xamaattьzь xerezen SODUNAM po cылыń

cerlik ibi poolap ölyrgen.

Ystynde picce cizekten kөerge, pistin xerezen eşterini idepkej soruу, şalypkьn kыpьgaj pajdalьn keryzyp turarь todargaj tur. Oon kadьnda ertke 35 cыldan peer tus-tus kozuun sumularыń xerezenneri ege tidirtkeş, şың solunıń arыbьs koncuq xөj pizidip turganьp.

Po coruk cyny ajttьp turar polza, cynyń-taa murnunda cazak, namьnyń salgan sorulgaşьn kыyssedirde, oran curttı kamgalaarda pottarыń eresti pajdalьn keryzyp turarь tur.

Bnak paastыncьbьs eş Tarь telgerezin!

Pygy telegejniң xerezenneriniң ekki xyny Martıń 8-tin xyny telgerezin!

Xer .TOLBAKAJ.

Егуу тырымунун 22 суулунун тајылыгы

(21 cyyly № 14, Şbn" solunda)

ga tugaarim pinbezim, nam, alevi işi
biledim cidirdim. Am kış çok poldu-
rar tur. **Garaştı Məngə.**

TARN TK polgas
Profes Töp cöbileli-
nin organı

„Şbn“ solunnu cagıyır erttee:

Xuuzunda cagıylarga:

1 cılda . . . 5 akş.— 3 ajdan kudu
6 ajda . . . 3 akş.— cagılgı
3 ajda . . . 1 ak. 80. albas

Solun cagıyır cerier: Töp xarızaa kontorı, oon
kadee salıylar polgas poştacılarga cagıyır

Albas polgas ıletpyr:
cerieringe, cagıyır: Taştıkke corudar
cagıylarına:
1 cılda . . . 8 akş. 1 cılda . . . 10 akş.
6 ajda . . . 5 akş. 6 ajda . . . 6 akş.
„Şbn“ solun redaksiyanın adrezi: Kızıl-xooraj,
Revolusıy, Şetkin kuduıcuı, pazın № 2

1936 cıldın

mart 11 xynynde

sreda № 21 (522)

Kızıl-xoorajın RTO organ-
izastarına sagıyırarım polza,
kapitalistler orannarda faizimın
ezeerger tyumgejleri polgas ak
ölyrkıyer polza, azyılın angı-
nıñ xeree teeş, amı-tının xajıra
cok pergen revolusıların azyıl-
pile ölyrer, nazın-pile kara-pa-
zynga xoriur coruı ulam-na ke-
dereen cybe teleede, Kızıl-xoor-
ajda RTO organizastar azyılın
cer-le koşkadır polbas tur. Cook-
ta cıa Germanın RTO teleezi
kizi kezigın tadıvır xavırır
algas, oozun kara-pazynda kinci-
letken revolusı eş-öorynge tu-
zalamış korgyzıp corda, German-
nıñ faşistlar tudup algas, ol ki-
zini kezip xincekter ölyrgen tur.
1871 cılda polgan proletar re-
voluzıunın pır tugaar tögıylyq
egezi polur—Paris komununın
turaskaldıq ekki xyny po Mart
ajın 18-te polur cybe teleede,
Kızıl-xoorajın xamık RTO or-

ganizastar am toraan peletken-
ir uzurluq
Ol xyn polza, pygy telegejinin
jozulıq temisse cileringe RTO-
nıñ xyny polur uzurluq. Ol xyn-
nıñ tugaıynda xoorajın RTO
organizastar pottarının tus tus
cerleringe cırdıyşkın azyılın
corudar polgas Paris komununın
onza tögıylyq polurunın tugaı-
yn kezigynnerge tanıstırar uzur-
luq.
RTO kezigyny kizi, bjaap-la
ındıq tögıylyq onza-onza xyn-
nıñ pilgen turar polgas cer-le
kapitalistler orannarda kara-pazy-
nda kinciletken eş-öorlını todar-
gıj pilgen turar uzurluq cybe
teleede, RTO organizastar surt-
taal tanıdılga azyılın corudar:
1) Tus tus RTO organizastar
klup, kızııl-pulun cerleringe dia-
gram, curuktar polgas tögıylyq
revolusıların at-aldarın curup
piziir coruk cugula.

2) Akş xerengi cıyr tugaıy-
nda cıa kezigynner elzidip kiireri
cugula.
3) RTO teleeleri ulustar RTO-
nıñ akş xerengizin kılınradır
tugaıynda kezigynnerinın tadı-
vırın aj pyry xavırır coruk cu-
gula polgas ol xavırır algan ak-
ş kepejeenden cıngıs-taa kepe-
jek samıydar polbas, eş-şanda
coguur cerin-ce şilcidip turar.
4) Kazın tögıylyq xynner pol-
ganda-taa polgas ekki tura-pile
akş kepejek cıyırda xoorajın
RTO töp Byrozundan cörşeerel
cok cıyırır polbas.
5) Xoorajın şıptu RTO tel-
eeleringe ideger kaarım polza,
ysynde ajyılın slerge xamaar-
zır cıyıldırni xerek kızınga kyys
seditr poor-sler, ıncangas po
azyılarnın tynneılın xınap koor
appaar tur.
Kızıl-xoorajın RTO töp
byrozunın targaş
AQBAAN.

MAR-nıñ TAR da olurar Py-
ryn ergeliq teleezinden Tıvanın
Arattın Revolustuq Namın
Töp komitedin Cırdıyşkın
kıldızın targaş eş Tovaristaj-
pile ulamıylar-şaan, Mart ajın
8-tin xynın tavarıstır Mool
Arat Ulustun xej tımen malcın-
kışkın arat xerezennerinın mur-
nundan Slernin ulustun xej ty-
men malcın-kışkın arat xeree-
zenneringe xa-tunmanın revolus-
tuq iziq pajırnı cedirgeş, iler-
gejleerim polza:
Po Mart teer 3 ajın 8-tin
xyny polza, pygy telegejinin
yletpyrin, taraaccın xerezen-
nerinden podunun erge şelezi
polgas azyıl-tuzazın kamgalaa-
rın teleezinde, tus-tuzunın
tajzın polur—kargıs-ezergık
xerengitnen-pile temissezir kys
şıdılın pyrytker koor xyny myn
polur tur.

Slernin TAR-nıñ polgas pistin
MAR-nıñ malcın-kışkın xej
tymen arat xerezenneri polza,
po Martın 8 saazyın uzur so-
rulgazın koncuq idepejlii-pile
pilip, sıyır xıreeler, pot-podu-
nıñ tuskaj tıgurnaar coruun
pıydar polgas pottarının azyıl-
agıj, kultur polbaazyalının paj-
dalın telgeredirinın teleezinde,
kol sagış salır, pygy-le kyzın
pedider polza coguı.
Am yjede pygy telegejinin
polgas pydyn, cartık koloniar-
nıñ xej saja xerezenneri polza,
tarlar xemdir ezergık imperia-
listarnın cyıl pyrynın tarlaaş-
kın-xemdişkininın adaanga kaş
tapır aar taraldı xıleer, azyıl
pergeni ediler turar.
Karacangı Oktabr revoluzı-
nıñ accıy-pile SSRE ulustun

yletpyrin arattarının xej saja
xerezenneri polza, ezergık-kar-
gıs xerengitneninın xolundan
pyryn-mözyn adırır, erler-pile
pır tımej erge şelezin ediler,
podunun socialistiq politik—zyıl-
agıj, kultur polbaazyalının xer-
eenge kirzip azyıl turar. Oort-
tan Oktabr revoluzıunın yrezi
polgas 11 cıldın arattın revolu-
zıunın temisseli, myn oon-pile
turgılungan nam, cazaktın po
xavıjaazy-pile pistin pır keze-
bis polur xej tımen malcın xer-
eezenner polza, taştıkkeın im-
perialistlar po gas feodal jozu-
pile erierin kulu poor coraan
kaş-kaş cıyıdın aar taraldan
adırır, erler-pile pır tımej erge
şelezi poş şıdaan polgı.
Myn moortian telegejinin rev-
oluzıunın polgas podunun ynde-
zinin revoluzıunın accı-xavıjaa-
zyıl-pile Slernin Tıva-Ulustun xej
tymen xerezenneri polza, myn
pır tımej erge şelezin tır edi-
ler turar tur. Slernin Tıvanın
polgas pistin Mooidun eriken
feodal jozunun turgıunıun yje-
zinde kizinın xamıktın adakık
teeldige sanatırır, ulus tıre,
xej nitunin xereenge podu xö-
delip ses-taa seqler pajtıgaj,
podunun oq-oranynın azyılga-
taa picil-taa kirzir erge medel
cok, oqıyn kulu, ozuk-paştın
ajvıssız poor, onzazy-pile tar-
ladır, adıguuzun mal, et-xerengı
paraan-pile tımej sadıqlar
turgan xej tımen xerezenneri
polza, am pot-pottarının Arattın
revolustuq namı polgas cazaan
accıy-pile po tarladı cyderel-
din pajdalından pyryn-mözyn
adırır, erler-pile pır tımej erge
şelezin tır şıdaan polgas xer-

eezenner polza, pottarının oq,
malının azyıl-azyılın talazı-
pile erler-pile pır tımej kirzip
turan cer-le seqler cetpes tur.
Ulus tıre, xej nitunin xereen-
ge kındıq taa ergeliq ar tıardan
ıdavr cok kirzip kyysseir er-
gelic po gas polgas mal-adıguu-
zın, et-paraan-pile tımej sadıqlar
coruk polza, xıjlu-pile
kızıl-arlattın, paza tıp pol-
gas kadee oran curtın cazak-
cagıyır, azyıl-agıj, sadıq, ylet-
pyrynıñ cergeleq turgıunıun-
nıñ egeleer, Ulustun ysty-ky
paştar cerleringe cedir son-
danın polgas tomıjaaşkının
cergeleq xavıssıalgıq polgas
eske-taa azyılga coguı cer-
gezi-pile kirzip kılcyr turar.
Revolustun mırnunda pistin
ulustarın xerezenneri polza,
karacangı feodal jozunun tur-
gıunıunın şaazy-mörgıyldın
karangı mıgur syzyk idegelinge
alır kinciledip, karangı ıngyr-
ge turgan-pile pır tımej kan-
dıq-taa cırdıyşkın polbaazy-
ral cok turgın polza, am coguı
cergezi-pile pot-pottarının ynde-
zinin cırdıyşkın polbaazyal
polgas yndezinin ızyk piziinge
öorenip, taştıkke, ıstikkinin kan-
dıq-taa pır surıulunga corup
kizizir öorengeni polza, xej-xejy-
pile xıjır kelgen tıvısskın
nıñ xıjıyılaların tımedıler iler-
gejleer, lozun pıdurarım polza:
Martın 8 zi mandızın!
Tıva polgas Mooidun revol-
ustuq nam, caza mandızın!
Malcın kışkın arattın xere-
zenneri telgerizin!
Pygy telegejinin xerezenneri
erge şelezin pyryn tıvar polzun!
KOMBU-CAP.

TAR-nıñ Kızıl-xoorajın pygy xerezenneri polgas arat conu
pygy telegejinin xerezennerinın ekki xyny—Martın 8-tin pajır-
lıq xuralıga cıylas, Slernin mırnınga tangıraqlar polza,
Tıvanın arat xerezenneri, curtın politik, azyıl-agıjın polgas
kultur corudılgalarına idepejliq kirzip, curtın tuskaj tıra-
nıñ pıyqlap, pygy telegejinin proletar revoluzıunın xereenge So-
vetin azyılın xerezennerinın uluq oruu-pile kirzir-pis.
Telegejinin azyılın tymeni polgas tarlatkannarının uluq paş-
tın polgas paşkıy eş Stalin telgerizin!
Pygy telegejinin azyılın tymen xerezennerinın revolustuq ky-
zyn koor—Martın sezi telgerizin!
Xural prezidiymı.

TAR-nıñ Kızıl-xoorajın arat xerezenneri pygy telegejinin
azyılın xerezennerinın kızııl xyny—Martın 8-tin pajırlyq xur-
alına cıylas, revolusı pajırlyq cedirizis.
Tıvanın arat xerezenneri curtın politik, azyıl-agıjın polgas
kultur corudılgalarına idepejliq kirzip, curtın tuskaj togun-
narın ulam-na pıyqlap, oozu-pile pygy telegejinin proletar re-
voluzıunın xereenge telegejinin azyılın xerezenneri-pile xol xol-
undan tuttuncup algas, Uluq Sovetin azyılın xerezennerinın al-
gıq caagaj oruu-pile kirzirın tangıraqladıs!
Pygy telegejinin azyılın xerezennerinın kızııl xyny—Martın
8-zi telgerizin!
Pygy telegejinin proletar revoluzıunın şavı—3 tugaar Komun-
istiq internasional telgerizin!
Pygy telegejinin yletpyrcin, taraaccınarının uluq paşkıy
eş Stalin telgerizin!
Kominternın cingine sekreteri eş Dimitrof telgerizin!
Xural prezidiymı.

Pygy telegejinin yletpyrcin, taraaccın xerezennerinın revol-
ustuq kyzın koor—Martın 8-zi TAR-nıñ Kızıl-xoorajın pygy
xerezennerinın kattişkın uktulı xuraldan koncuq öoryşky-
lıq pajırıl, MAR-nıñ arat xerezenneringe xa-tunmanın adır-
ıbas revolustuq iziq paşkın cedirizis.
Po xynge azyıl-agıj, kulturın politiktıq cedilgerisil tınn-
er, moon songaar ulam pıyqlap xıjıyılın paştık, slernin pi-
le et-tıvanın revolustuq cangıs frontuzıga eıldezip, antiim-
perialistiq, antifeodalıq revolustu tıjulunga cedirerige pılen
tur-pis.
Martın 8-zi telgerizin!
Xural prezidiymı.

Pygy telegejinin azyılın tymen xerezennerinın Kızııl xyny
—Martın 8-tin pajırlyq xuralına cıylın Kızıl-xoorajın arat
xerezenneri, podunun cazak namınga, oon xındylyq udurt-
tukularına iziq pajırnı cedirir-şaan, tangıraqlar polza:
Arat xerezenner pister, curtın politik,—azyıl-agıjın xer-
eenge idepejliq kirzip, ılangıja curtın, azyıl-agıjın yndezini
—mal azyılın sajıradır tugaıynda tergin idepejliq kirzir-pis.
Xerezen arattar pister polza, nasionalnı revolustuq kul-
turın telgeredip, arıq-seerliq amıdral pajdalı sajıradırnı-
ga idepejliq kirzip, ılangıja uruq-tarqın kulturıq azaar
polbaazyradır polgas şkolaların azyılga kapşagaj-pile kirzir-
pis!
Pygy telegejinin xerezennerinın kızııl xyny—Martın 8-zi
telgerizin!
TAR-nıñ Revolustuq Caza telgerizin!
Arat tymennin şın udurttukuzu Arattın Revolustuq Namı
telgerizin!
Pistin ınak udurttukuların eşer Caza, Toka, Xeriz pol telgerizin!
Xural prezidiymı.

Martın 8-tin pajırlyq xynynde ARN-nıñ TK-nıñ mırnun-
dan TAR-nıñ arat xerezenneringe revolustuq pajırnı cedirdim!
TAR-nıñ arat xerezenneri ARN-nıñ polgas nasional rev-
olustuq cazaan paştalgazı-pile coraş, pottarın kulturıq
politiktıq pili ulam-na pedidip, nam, cazaktın eelceqlıq sor-
ulgazın, xamıktın mırnunda maldı östyre talazı-pile moon-taa
artık kirzirı cıga cok tep najtdım.
Mırnunda kaş-kaş cıldarda arat massaların, oon ıstin-
de arat xerezennerin kızıgaar cok tarlar turgan imperializm-
nıñ polgas feodalizmın jozunun cıdn-pezin Tıva cok kıl-
ırın podar polza: TAR-nıñ arat xerezenneri er arattar-pile kadı
coraş, podunun nam, cazaanga paştadp algas, maldın paşın
1941 cılda 2 sajaga cedirip, pizik pilbes coruktı 1937 cılda kol-
duında uzutkap, maldın cem suurun 1936 cılda 70% östyrip,
Tıvanın curtın ekonom talazı-pile pıyq kılır algas, TAR kap-
italistiq ees orukka ajaar şilcirinın suurun eres salır, politiktıq
seremcilein koncuq tıyıtkaş, nam, cazakka udurlangannarga
erestiq xarın ırgılycy perip turar polza, am kyyssettiner.
Oktabrın polgas 1921 cılda Tıvanın nasional revoluzıun-
ın accıy-pile pyryn ergeliq polgan TAR-nıñ arat xerezenneri
telgerizin!
TAR-nıñ ARN-nı polgas Caza telgerizin!
Arat xerezennerinın ınak ezi—Tanjaga revolustuq pajır!
2 III—36 c. Kızııl-mazalık.
Toka.

Mart ajın 8-tin xynın kezeekkinin 7 şakta
Profes klubıga Kızıl-xoorajın xerezenneri-
nıñ Mart 8-tin tugaıynda pajırlyq xuralı polgan.
Xuraldın prezidiymın, xındylyq prezidiymın
sonda soonda, Mart 8-tin tugaıynda eş Tanja-
nıñ iletkei polgan. Iletkel soonda, eş Stalinga,
Kominternın xerezenner sekreteriedinge, pa-
za Mooidun namın Töp komitedin-ce polgas
TAR-nıñ nam, cazaanga pajırlyq telegramnar
corutkan.
Xural soonda, „totkar poor şıdabaan“ tep at-
lıq şii yngen.

Pıl-xem kozıunıun Sesserliq
sumuzıga cıtkı udur azyıl cor-
udup kelgen şeriqin komandiri
eş Oolak, pır pızanıy po cıldın
2 ajda kelgeş, ış talıy cazap
perdi.
Oon ptreezin Picce-pajan-kol-
da Oolak mence tızap perdi.
Oon-pile 8 ineemde cer ezip
perip, azyrap tur-men.
Aratkor Oolak.

Oran kamgalaar şeriq cerinin iziq tuzalamcız

Tandı kozuununda poop tur-ar ajyldıq cutka udur temissel corudar tugajında OKŞC-d e n eş Şırap talıbyj cazaar teknik pızancaşy-pile 2 ajnı 10-nun xynunde meen-pile kadı kozuun-ga kelgeş, oon taartıazında en tergiin cudaan Eleges sumuzun-ga pargan toraan talıbyjn cazar egelej pergen. Po arazında 16 talıbyj cazaas, sumunun arattarın-ga pergen. Oon azıyn con kon-cıuq e e r y p xereqlep turardan angda, oon ylegeri-pile pottar talıbyjn cazar ap azıqlap turlar.

Pızancaşy talıbyj corup turda, eş Şırap podu, coogunda aal-darga surttaal salıp, talıbyjların alınar tep carlap, koncuq yleger-liq azıldap corup turar.

Po polza, mal cudaan ar at

tymenge eeryncıy uluq tuzal-amcş poop turar. Po corukka arat tymen koncuq pajrlar turar.

OKŞC-nin targazı polgaş şer-iq cöylelinin oralakcş targazı eş Sengiizikke medeqleerim pol-za, slernin azılcınar eş Şırap ezi-pile kadı, slernin taalganar-nı ekkizi-pile kuyssedip cor.

Po ešter ulam kızı azıldaar-ın polgaş cuttun arattar polar-nı po tuzalq xerekselin cör azıqlap, oon yleger algaş, pol-tar po tušta polgaş moon son-gaar-taa cutka udur mındıq tuz-alıq cerpekkı xereqlep azıqlaar-ın sagındır tur-men.

Tandı kozuununda kelgen cutka udur surgakcş Padıraa.

Margyldaabıstın 1 tugaar tynneli

Tandı kozuunu Paj-xaak-xoo-rajında namnı 1 tugaar uyru, Kaa-xem kozuunu Sarıq-sep-xo-orajında namnı 1 tugaar uyru-pile 1936 cıldın solun parlagı cagılgazın kalbarıtyr-pile mar-gylda kılğanıstın 1 tugaar tynnelin, po cıldın 2 ajnı 20-de tynnep kerge:

Cagılgaz adı	1 cı	6 aj	3 aj	Şup-tu
„Şın“ solun	14	13	3	30
„Areve şın“	10	13	2	25
„Xostuqarat“	3	7	—	10
„Byleten“	8	3	—	11
Kattıškaş	35	36	5	76

Tus xoorajda solun cagıy algı-teq ulustun sanı 39, oon işin-de nam kezıgıny—16, areve kezıgıny—18, arattar 5. Polar 4 cıyl cagılgazın pyryny-pile cagıt-kan polza, 156 sanıy turar-ıjık, moon 1 tugaar tynnelinde cyk-le 50 xuu kuysseten polza-taa, con ıstinde 3 ajnı 5 cagılgazı kirgeş, araj-la şınarın kudula-dır cıdar tur. ındıq polza-taa 3 ajnı cagılgazın yspejin, ul-aştır cagıdar-pis. Oon-pile kadı pir cetes cybe polza, 3 kızı-solun cagıvaan, ol pir şınar pazar cybe poop turar tur. Ol solun ca-gıvaannga am cagıdarınga so-rulga salıp turar-pis. Bucangas, 2 tugaar tynnelinde 100 xuu po-lıdurar-pis.

Nam uyryny targazı Picce-ool.

Meen-pile kım tennezir ebes

Cazak, namdan nasionaldın yndezin kaadın peletkeeringe pir kol sagıyn ol-ce koryndyr-gen polgaş xamık-la cybeni pyd-yrer kış kizide polur cybe tep şıitpirle polgaş.

Men monu parımdalaas, TAR-nı eerenikci kaadınların kış-ğararın polza, men podum Kızı-l-xoorajda caa turguskan radio stanzybın ıstıkkı azıldın eere-nip turar-men, uk azıbının texniinge 1940 cılda mexanik tep uluq texnik atka cetken turar-men.

Meen ylegerim-pile eške eere-nikci kaadınlardan xyleelge al-ryn kışğar tur-men. Po xyl-eelgenin tynnelin kaadın kildizi-nden cı pyryde xınap koryp turarın tilep tur-men.

Radio stanzynda TAKTAK-OOL.

Xereezen Pyryndaa, caş anaj, xur-agannı azıraar caa arga tıpkan

Parıyn-xemcik kozuunundın As-ky-parık sumuzunundın 2 tugaar ar-van xereezen Pyryndaa, po 36 cıldın kızıbında caş anaj, xur-agannı ıjezinge emzirbejin, tus-kaj podun azıraar arga tıpkan.

Kandıq janzıyq teer polza, sulan (aat taraazın) cıyq suq-ga ıjı-yş tag ın cup-cup, oon soonda xajındırgan iziq suqga x e e d y p algaş,oon suun sş-kap tókkeş, kėbirip alıp, oon soonda sogaaşka (soktaaşka) sş-kıra soktaaş, cıyq şajda sş-tu-dup algaş, am oon-pile caa tər-eeen anaj, xuragannı emiskikter azıraarga cer-le olbes, xarın ıje-zi emzirgeninden artık kıştyq polur—mındıq caa argan eş Pyryndaa şındılep tıpkan polgaş am ındıq arga-pile xerek kış-ınga azıldap, eške eş-eerynge ajıttır perip turar.

Aratkor TAQİBB.

Eş Tamiraanın yle-gerin alınar

Tees-xem kozuunundın Tees sumuzunundın targazı eş Tamiraan-ın cut-pile temissezip turar paj-dalın kerge, cuttun ajyılınğa malın alıp jadaraar şinci cer-le cok. Pir ebes respublikin iş-tinde arat massalar cys mun şıa-zı-pile eş Tamiraa ıškaş azılda-ar polza, cuttun ajyılınğa mal-ın kazan-taa tavaraşlarbas.

Eş Tamiraa, po yjede talıby-nı cazar algan, ol talıby-pile xyn pyryzında 130 kulaş kal-bak xovunundın xarın aat-pile eeri-tyr aştar ap turar. Oon cut-pile temissezip turarın ındıq ekki şıngıbıznın uzurundan oon aal-ınn ıstı ındıq-la uluq tyreq-denip azıldırajın turar. Ol pol-za, eş Tamiraanın kezezi-pile tur. Murnunda pydyn xynde

azıldap turgan polza, am azıld-ıyn arga pajdalın-pilip algaş, cyk-le 2 şakta talıby eeriptyr azıldaas, aat-naazın tıştandır turar.

Paza eş Tamiraanın podunun kezeı idepkejlil-pile podunun pygy 85 paaş malın kışınğa tıeldirinin 45 paaş malın kat-tıştırgaş 130 paaş malı cut ajyılınğa peer şinci cok azıldap turar tur.

Po eş Tamiraanın idepkejlilq azıldap turar respublikin iştin-de arat conga todargaj pıdingir poor. Moon songaar eş Tamiraa ıškaş azıldaarın respublikin iş-tinde xamık eş-eerleige ideger tilejin.

Mal-cerministerinde mal azıb-ın erttemdeni Smotrof.

Tozuda solun cagılgazı

Tozu kozuununda solun cagılgazın corup turarın, po cıld-ın 2 ajnı 29-ta tynnep kerge:

Cagılgı adı	xuussaalar			Şup-tu
	1 cıl	6 aj	3 aj	
„Şın“ solun	201	24	—	225
„Areve şın“	130	41	—	171
„Byleten“ .	85	—	—	85
„Xostuqarat“				
solun . . .	36	130	—	166
„Purun- gaar“ solun .	68	8	—	76
Kattışkaş	520	203	—	723

Kezıgyn Mombaldaj malın azıbın ylegerliq sajıgradır tur

Tandı kozuunundın Oorgajıq-da, namnı 2 tugaar uyryny ter-ğılekkı kezıgıny eş Mombaldaj, azıb-ıjınga iderkejlilq kızı tur. Cyl teerge, 9 ineen, 1 aadın paaşk xar caar pilek-le turguzu sigen saba-pile azırap egeleen. Ol azırap turar malın kerge, kış-ky-le xeeber, xır azıp turar. Am par turar malın cemi pol-za, sigen 150 puut, saba 40 puut.

Eş Mombaldajın cugaalap ol-urarı polza, „men po kışın cutka cangıs pızaa, cangıs an-aj-taa alıspas-men, podum-taa

olıyryp cıbes men, podum anı kızı polgaş-men“ tep olurar. Şın-ap-la eş Mombaldaj po kışın 10 elik olıyryp cıgen. Oon eedin pızaaarga, uluq poda eedi-teq ıjık-pe, azı 180 kilogram polur tur.

Ystınde cıylıderden ap kerge, eş Mombaldaj—cazak, nam-nın mal paaş eıtyrer tep salıp turar sorulgaızın kuyssedip tur-ar polgaş ılangıja cuttun ajyıl-pile eres temissezip turar kezi-gyn myn tur. Eške ešter po eš-ten yleger alza coguur tur.

Paj-xaakta K. Camzı.

Nam şkolazında xereezenner, adıqcyılar poop tur

Kızılda nam şkolazında xer-eezenner Martın 8-zinge pelet-kenip 48 kızı kalıbr (Picce ook-tuq poş)-pile 25 pazy m cerge temdek poalaan.

Pir kızı 3 ook-pile adar, en tergiin kızı 30 san (a:kof) adar uzurluq. Po ystınde xereezenner-den en teere atkannar 24 sandan eery atkan ulus 15 kızı, oların ıstı-den en tergiin atkan kızı Kara-kış 29 san atkan. Tengyr-kök, Şejdek, Şuruzuk 28 sannar

atkalaannar.

27-san atkannar Mımbuu, Al-dın-kış, Kyske, Matsıl. 25-san atkannar Toluma.

Po ešter polza, şeriqziir ert-temge eerenip, oran kamgalaar corukka koncuq idepkejlil-pile kızıp turar todargaj polur tur, eške xereezenner po ešterden yleger alıp coruk cugula tur.

Şkolada profes uyryny targazı Cambal.

Mındıq polza, sadıq saargazı ešpes

Kaa-xem kozkoobunundın paaş-taar cerinden 1935 cıldın 9 aj-da-la Tıba tep kooptun sadıq kildizin-ce, arattarın cugula xereglep turar paraannarın cagılgazın pergen.

Ol cagılgaz po 36 cıldın 2 ajga cedir kelbeeni-pile Kundus-tuq polgaş Koptu askında maj-ğın sadıqların şıj, takır, cigir, teen ıškaş oon-taa eške arattarın cugula xeregleer 50 cıyl xire paraannar şaqda-la yzılgeş, am anaa turup pergen.

Po paraan yzılgen tugajında arattarın negeldezi kuydep turar polgaş ılangıja po cut

yjezinde arattar eške ırak cer-lerden paraan ap alıp ebi koncuq pergedep turar tur.

Am yjeden piccii-le songaar-lar polza, oruk-cirik paksarap, ılangıja Tere-xol teen ıškaş cerier-ce cookku yjede paraan oktar koncuq pergedej peer. Po tugajında TTK-nın sadıq kildizi cogum cyu tep şıitpirlep turar, azı kozkoop cerin, par paraannarın azıqlanar tees, anaa koryp olurzu ırgı-pe?—monu coguur cerinden lavılap xarılgaarın kulak salıp olur-men.

PILIP ALGAN.

Xemyr-taş uurgajı 1936 cıldın planın 100 xuu kuyssediili

Xemyr-taş uurgajı 1936 cılda 6.000 toon xemyr-taş kazıp yndırer plannıy. Oon-pile xoor-ajın pygy azıl, alban cerieri polgaş şeriq, şkola, garaş, oon-taa eške cerlerni odalga-pile xan-dırar sorulgaıy.

Pir toon xemyr-taşın erttee 10 akş 44 kerejek polur. Pir ebes onu ıjaş ertteenge pıdaar-ga, 50% cıik polur polgaş 2 kulaş ottular ıjaş ornınga cor-ıur, oon cıbı ıjaştan 50% azıy polur. Mındıq cybe tıleede, taqda cıtkan xemyr-taş kazıp alıb uluq azık-tuzalıq.

Po 6.000 toon xemyr-taş kızı alıp coruktu cugula xyleel-ge pıdurgas, uk pydyrylgenin azılcın, alban xaarlar tın xyn cok erestii-pile azıldaar coruk negettinip tur. Azılcın kızı po-dunundın cırumun şıngıy tuttun-up, 1 xynın coguur cızee 2 1/2 kubometir ıjık-pe, azı 3 toon xemyr-taş kazıp kuyssedip tur-ar polza, am cıldın planın tol-durup şıdaar tur.

Am yjede Sovet Ebilelinde staxanof şımeeşkininin ylegeri-

pile, şalıp azıldap turar ešter polza: xamaatı eş Posof, mur-nunda 1 xynde 3 toon kazıp turgan polza, am 4 toon cedir-ip turar polgaş oon ıjaj tenem-it-pile cer tepsip, podunun cog-ıur cızeen azıy kuyssedip turar. Eş Silof-pile Sundıy olar, xyn-de 3-3 toon kazıp turgan pol-za, am 4-4 toon kazıp turar. Paza eş Sajın-ool-pile Namzır-aj olar, xynde 8-8, kattıškaş 16 tırbelcin metir kulaş xemyr-taş kazıp yndıryp turgan polza, am 9-9, kattıškaş 18 ıjı tırbelcin metir kulaş xemyr-taş kazıp yndıryp turarlar. Po ıjı eštin Saj-ın-oolu azıp turar. Oon eške Tıba azılcınnar paza idepkejlilq azıldap turarlar.

Nam kezıgıny Seden polgaş xamaatı Byrykof, Kurbanof suq-ların azılgaz xarışsalga cok, aragalaar corıun ederbıejin, eške azılcınnar, azıldın cırumun şıng-ıy tutkaş, pydyrylge cerinin kaadın poop, coguur plannı azıy kuyssediringe uluq sorul-gazın salza coguur.

Xemyr-taş uurgajın targazı C. Ubanzaj.

Cogum kancaar kergen ırgı?

Uran-cogaal-pe teerge, ş ın cybe polur, şın cybe-pe teerge, ındıq uluq Kulmin tep jaame kajın ındıq şepşın poorul? ınd-ıq polza-taa, Kulmin pottar-nın cerlerin pottuq udurtup pa-aştar talazı-pile, nam, cazaktın toktaalyndan, koncuq-la cıdır kaap turar tur.

Şkolaların polgaş emnelge-lernin cerlerin xerek kış-pile udurtup paaştazın tep, ertken Picce xuraldın 16 tugaar sessizi, ıncı teen polgaş. Po tugajında kandıqıl teer polza, koncuq-la cegej polgaş tur.

Parıyn-xemcikın şkolazın ceri, „surguulubustun artık xı-jlen, cygyry, arızıb cok“ tep caga corutkany am 3 cedip tur. Kultur ministerinin apparadı ty-zymetsip cıdır algan, surguul-dar xırlıq xerliq, xırlıq arızıb-ıy olurup pergen tur. Onuam kancaar koryp turar ırgı? Cog-uur cerden kelgen eş Occurvanak ol surguuldarın negeldezin po-du-pile pızip koryp algaş corut-kan-na cybe? Cogum Occurvanak-ın parvazın puruzı ol pe? azı Kulminın murnundan ol kizinin medeezin toovazı ol-pe?

Negeeskininer „ındıq-mın-ıy“ tep, ooda cangıs-taa ıbtan şkolaga perze kandıq ırgı? co-gum cyzy kancaar paar ırgı?

Kulminın salıbr Aptek tep cerge em cagılgazın 1936 c. 1 ajında corutkan cybe polgaş. Am-dıga cedir xarızın perbeen,

em-taa corutkany cok. Cogum Aptekte emnin cogunda-pe, azı ol jaamın ergelekcinin tyzy-metsil-pe? Oo tan, kım pılır ırgı? Arattar emneer em xerek-pe, azı tyzymetsilq coruk-pile temisseldi kışı xerek-pe? Men pıdaarınnga, oon kajız-taa xer-ek! Kulmin kancaar koryp tur ırgı?

Parıyn-xemcikın emcizinin xelemeccizi Baceguroftun pasportu cok appaarga, Kızı parıy ooz-un alıp teerge, soksatkaş, „men cordupar-men“ tees, eş Lavırof utkan cyyl par ırgı-pe? Par pol-za, kazan saktıp keer ırgı?

Parıyn kozuunga mal emcile-inin tıleelerinin surguulun 3 aj-nın 1-de azıdar tep kozuunga ajıtışkın pergeş, ulus carlatı-na pergen soonda, Pogucarof kelgeş, kozuunga-taa ıbtavajın, „surguuldu 15-te azıbınar“ tep turgan cyyl par ırgı-pe? Onu kan-caar keer ırgı?

Sovıbtıranın colaaccılar, azırgancıy suqga sıldaqı al-gaş, sulalıq, talgannı 3 maşı-nı Şırgakke-askınga xamaan cok kaapkaş maıga cidırtırınin ornınga, kuş saaskanga cidırtıp turar cyyl par ırgı-pe? Onu kan-caar koryp turar ırgı?

Coguur cerler kergeş, cer-le kozuun, sumular cybe negeerge, cıttır alıp cybeler-pile eres xı-rezir polza coguur poor. ındıq coruktun pir camdın men ıleret-kenim ol tur. „SURGAKCŞ“.

2 айың 2-нің хунынде

Sadyr albyşkyň

„Агъь къза рерген“

Sadıq kilyrda „onu ap kör, mən-
dığ solun paraannıy-men“ tep taj-
ıylarlaar koşkak polgaş sadıq kıl-
ır teş kelgen kızı „men sadıqlazır
tep cor-men“ teerge, am xodelir po-

Sumu targazynyň aalyn- se sorupkan

Mal teeş, purunajnyr-la turar

2 айың, 3-түң хынынде

Erten keze targa-pile kenchuq-la
taptuq cugaalazyp xondubus. Erten

Sumunun azyly saýzrap turar

Kargy somuzunda pygy oregenin

Sumunıñ cagırğa azylyñyñ pajdal-
yn sumunıñ targazь pillir polgaş
connıñ karaanga targazь aldarlyq

Kuítur azéib suía

Kultur massalarq azyl koşkaannq
xagaaz-pile, xammarnq tutumci x-rt-
teijr, cvyzn-pazyñ idik taaraalarnq
işu şortteijr, arat connu megeleeri
ulgađar turañnyñ cıldağaazann ol tur-
ter, nam uyrnyñ targazy Tas taj,
sumu targazy Padarcş suqlar tut-
cumuğa kertip algaş, tarq ol azyldı
ıñyzdar polza, cogur poor. Öşe
azyly cyge r turza-taa, kulturnun
azyly xozudar turar, 36 cılda cagır
alğan solunu 60 caza-la azyr turar
poor tur. Ol cyge ıñdyqyl teer pol-
za, sumunın organizastar ekki azy-
ldı corutpaannq cıldağaann ol tur-

Erengelj azыldыг ыяр

ter olurarmış dediğine, xarın podu piziz tırtılıp perneş, xuraldan cıy kaapkaş, kiirip alırla polgaj—teeribiske, cəpşeerip olurdu.

Tus yrynyn tergillekci kezigynner-
in songuorda, tergillekcinin xuralnga
songup algaş, soonda pygy kezigyn-
nerinin xuralnga padylatpas poor
tur.

Po Şdyrbaa targa podunun xyleel-gezin ekki kызр азыдаар polza, uk sumuda arevenin азыь cugaa cок sajzbaar tep najttap kaaş, ol taigav-btan caraldats.

Aal-polyktyn xuraly

3) Ol aal-pelyktyň xana solunun yndyryp, ekki, paak öörenikçilerni polgaş malçynnarny ileredirde cemzek poor, aal pelyktyň solunun turguzar poldu. Ol coruktu nam yyrynyň targazyň-pile çepseerezip alar poldu.

Аатталыр согуткан

Еъ Сындыл-пиле ооң кадажы Серен
8 уруу торукку-це малын-таа азырап
өөренген, подунуң азылн таа кылып
өөренген—консуу ыlegerлиқ азылды
ассак олур. Малың консуу хыр кыста-

Еш Токапън Паръьп-х
гь согааным“ тер атъо
Къзыл-хоогајън улзу
номсуп турар тур. Көде
тур poor.

2 айың 4-түң хыңыңде

Murnaj çetken eşter mendilezip kapkan şounda, men corutup keldim! „ekkii!“ tep, men-ce xolun sunup keldi, men paza „ekkii!“ tep xarğybaş, „nam yyrynyň targazyňyç aaly ыракpe? teeringe, eşym kattiра la perdi. „Cyny kordyner“, kizi cybe cugaalarga kattiраr“ tep, araj xoradip ajt-lırdım! „Uyr targazy po-la polgaj“ te-eş, ARE-nin yyrynyň targazy uşkarıp algas corutular.

Cedip kelgen

Podumnun mal'ım tees, xəj niittin
azbln araj saadab turar əppaardım,
—tep, targa tektin murnaj cugaalaj
tırıtp kadd.

Böndög polza-taa, nam ygrynyn az-
 ыльһың yndeziini ekkidir pilip şada-
 vaapһың хаһааз-pile cetpes cыbe
 koncuq көnej. Ol cetpes cыbe Tastaj-
 ың puruu paagь eves, ol eş kьzьp-
 la turar kizi tur! Ooң puruuzu pygy
 namһың azьһың korum-curumu am-
 ta, taplatһыmaapһыңda.

Yurnyň azylyn saadadyr çybe cyz-
yn-paazyň pildinmes pyrytkelder, me-
deeler poor tur. Moon songaar ol
azyldy pildingir kылgaş, azylyn elge-
dir polza coguur.

Tus ymnyn pygy kezigynneriniñ xuralı 1935 cılda 2-3 udaq polğan polza-taa, ul uraldarga 30 xuudan azır kezigynner oluruşajın turgan. Ol cyge ındıq polğan teer polza, po xyn surgakıy cedip kelgeş, taırtıla uluzın cıq" tep tuzaap kargı, oon cıgaazıydan ertter ebis, paakka-sokka carlaarga, camdıyızga car cerder, camdıyızga cetpes, camdıyız azıldaı pergen polgaş oon cıldagaay-pile xuralga kezigynneriniñ 20-30 xuzu-la keer tur.

„Moon songaar xuraldarnь сььрда
6-6 хонук purungaar carlap, ol xurai-
за cynь томaktазьр polganьн paaş
адур тыннадьр ту за coguur* tep, айт-
ыскань peeribiske:

—Ol koncuq ekki cybe tur, xynde izi azyldan-taa polza, xostanyp ilyr polgaj,—tep, targawys pajyrlap olurdu. Moon songaar, po sanal ык-ыс azyldaar poor-on.

Moon egezi № 20 (521) solunda. Am ulançyzyn seelgy solunga yndyrer.

Еş Токаһың Рағыһың-хемсик-се согааş, „Kar-
гы согааһым“ теп аттың pизип турар сыулын
Къзыл-хоораһың uluzu консуң sonuurgap
nomcup турар тур. Kөdeezinde paza sonuurgap
tur poor.

„Ee-taa salbm tur-ijin“

„Koncuq salbm tur-po. Azy-tel-ym angyr kuştun toju polgan, al-podum ak tooş kында, ee-taa salbm turu-ijin!“

Kызыл-хоорайнын Төр емелге-зинин сапында азыл-агы эрге-леринин 7 хаваны пистер, когуур-церлеринин мурнунга хомудаары-ыс полза, пистин сьдар церибис ак tooş, sook, myjak-sidik tola pergen, al-pottarbyas амь-тында carlyr cetken cьдыр-pis. Myjak-sidik cok turar teerge, cer-le tir-iq amьttanga ol cok turup pol-bas cybe tur.

Po pagaj pajdal-pile turgas, 34 ooldarbyas carlygas, am po xyn al-pottarbyas амь-тында carlyr tep olur-pis. Ol tugajyn todargajlap koreel: 36 cыдыn 2 ajnyn 22-23-tyн tynezinde ak tooş kында pis 2 xavan tereş, ooldarbyas sookka аьstьvas.

Moon murnunda, Profes төр cөвилеленin brigattar хьнар көө-ge, ses emiais şaranajnyr, iji kulaabyas talьnajnyr, sөk kudur-uabyas-pile cer kыmьlap turgan pis. Paza „Şyn“ solunga piзip kaаныn көреş, ol tyne ol solun-pile olura хонup turgan pis. Am ol cybe şynar cok polgan mьn-dыq-ijin.

Po tugajynda хемceq ap tur-

gan-pe teerge,—cer-le-cok-ijin. Xarьn sen төлеer-sen tep pir ur-uqun kыран-ce cuurup turgan, ol şyn ebes.

34 ooldu kazaа-xoraazь cok cerge azaap алырbyas koncuq per-ge turgan polgas харьn pottar-byas амь-тында carlyr tep tur-pis. Po tugajyn pisti ergeleen ki-zi харьnлазr uzurluq!

Po yjede nam, cazak mal pa-azyн eстыrer tep sorulga salьp turarьn ergim xөj pilir poldur. Pistin 34 sannыq pir kazaа ool-darbyas sookka tonurup алgaş, Kызыл-хоорайнын kызыл-kaldar ыт-tazьn cemgerip turarьn ap көө-ge, nam, cazaktyн sorulgaзын-га kыncap-taа таарьpas polgas pis-ke uluq азылqыq poop turar tur.

Po tugajyn coguur cerlerden coguur хемceq алgaş, азыq-сузыq-lyq pis-ke харьзын peerin kon-cuq tilep, ses emiq sazmьcy per-gen. Iji kulak talьnaja pergen, sөk kuduruk şөjly pergen olur-pis.

Po kызылn soogu-taa perge-le poldu, харьn pis le polgas cer ap keldibis. Pir ebes am yr po-or polza, pister-taa elyp magat cok!

Ee-taa, salbm tur-ijin.

„Aзылqыq хаваннар“

Ylegerliq nam kezigyny

Uluq-xem kozuunu Şagaan-ar-ьq sumuz Ak-talda nam kezig-ny eş Pajьr-ool, podunun idep-keji-pile 34 cыдыn kyzynynde kezip azaap алган sigeninden pir saraat kur aşkan, еrtken kyzyn paza sigenni арьып-pile peletker алганьдан malь koncuq ekki xyr turar polgas po cыдыn 2 aj-nyн 13-te pir saraadьn, malь paksьraan 10 kizige ciik өrtte-ke satkan, am pir saraadь paza cym turbu-şaan.

Cer-cerde nam kezigynneri Pajьr-ooldun ylegerin алыр coruk cugula tur ebes-pe.

O. Tugancь.

Sumu targazь Xyrbeştej adьq-la

Tandь kozuunунun Mezegej sumuzunun targazь Xyrbeştej teerzi, 35 cыдыn 9 aj yjezinde азыq araganьn aagy-pile arat Toktugunu sappьk idik-pile 3 tagьn харьkьtr tepkьn polgas Xas-ool tep kiziniн paazyн iji il-iq xre cara tepken. Oon soonda 10 aj yjezinde paza la araga izip алgaş, 8 tugaar арваннyn targazь Kашьk-ooldun kыран-ce хальj pergeş, ьзыrьp, kakьkьlar elter turda, eş Kашьk-ool ojtur idip-keş, zattanyр алgaş, „seni sumu targazь tьbes men, ьзыr targa teer-men“ teş, kakьkь ьдыp-kaan soonda, myн Xyrbeştej ky-deezi Sьrat-xuuraкtyн eonyн ezi-in cara tepkeş, ol eöge kire pergeş, „men Kашьk-ooldu poo-lar kizi-men“ tep poo segirip ap turgan.

Cangьs po-taa ebes, Xyrbeştej-nin aragalaarь-taa koncuq, askь murnu oja-kajda, araga lşken sanьda kadajьn paza etteer, arat tymenni, „slerni cagyar ergeliq-men, meen adьymda sler“ tep şaandakь kargьs tyzymetter ьk-kaş, „aragazьrak, aasьrak, tar-gazьq“ turar tur.

Xyrbeştejnin po aazylap tur-ganь, хонjlu tyrymge-taa tavar-lazьr polgas ал-podu mьndьq uzur tyzok turda, onaaşkan azy хере-taa kьndьq орта tur tep? Po tugajьn kozuun cagyга cer-inden tarьj хьнар көреş, kadьq хемceq алырn kulak salьp olur men.

Picce-tura.

Xudjaşef өrttekti kazьp cip turar

Tozu kozkoobunun ölyk, ciq et peletkelcizi Xydjaşef teerzi, ar-attarnьn satkan ölyk, ciq edinin coguur өrtteen kudulatkaş ap tur-ar, ьlangьja Cьkьma tep pir kizinin satkan aldь-ьnka kызы-dың ölyk sklady 75 akşa nemer pergen cyul par, oon-taa öske arattarnьn cugaalap turarь polza, po cer ölyk өrtteen öske majь-ьnnardan ebeske алыр tur, teş ekelgen ölyk cyulyn öske maj-ьnnarga apparьp sadьp turarь-pile podunun ölyk sadьp алыş-кьн şooluq corvajьn turar.

Xydjaşefin po ciizen pajdalьn kozkoop paastaar cerden хьнар көреş, pir aajьn tьppaa-ce, ar-attarnьn arga-pile culup cip turar appaardь.

Ансь.

4cagьlganь kyysseen

Parьn-xemcik kozuunu Xөл sumuzunun 8 tugaar araban nam kezigyny eş Kalzannьn, 36 cыдыn cagьlgalarь: „Şyn“ solun, „Ar-eve şьnь“, „Byleten“, „Xostuq arat“—mьndьq 4 cagьlganь şur-tuzun pir pir cы polcaqьq cag-ьp алган.

Po eş Kalzannьn ylegerin öske nam, revane kezigynneri edereri cugula tur.

Tilgizek.

Eryy tyrymynyn 23 cyulynyn tajьlvьrь

(22 cyulь № 20 „Şyn“ solunda)

23 cyulь. Yrgьlycь kыlyp turgan iji-pe, kyrynege şynarьq xora ce-dirip, uran arga-pile cөpşeerel cok өrttekti cybeni kызыgaar өltьrerlernin jalazь polza,xөrengizin харьby-şaan, pir cыdan ebes ebes xuussaada şыngьь хоруqdaar, ol cok polza, şөleezin kazьbr.

TAJьLBьR: Kьm pir kizi podunun onza аьылдыq sagьşьby-pile kyry-nege şynarьq xora cedirip, uran arga-pile cөpşeerel cok өrttekti алдып, mөngyn, akşa saazьn, mal, et-paraan, oon-taa öske өrttekti cybelerni po-

dunun turazь-pile ьnaj peer curt kы-зыgaar өltьrьp, onu saarьp sajьgarь podunga аьылqaar polgas moon ta-gajьnda kyrynee xora cedirgen pol-za, mьndьq херек kыlgan kiziniн хе-reeniн şynar pajdalьn хьнар tьp-kaş, onza аьылдыq polza, хөrengizin хавьby-şaan, l cыdan ebes ebes xuussaada şөleezin kazьp pazьnга олurtup şider uzurluq tur.

TAR Ystyкky şygyzynyn oralakь targazь Sunduj.

Tanzьnnь nam talazь-pile tьn-zyq хемceq алыр херек

Pil-xem kozuunунun Sesserlitь sumuzu nam kezigyny polgas RTO yryynyn targazь Tanzьn teerzi, oqlu Kашьk-ool kadaj ap алырга, po cыдыn 2 ajnyn yjezinde „oqlunyn kadaj алga-nyнга pajьrlal kыlyr kizi-men“ teş, аальnьn canьnda pir хам-aattь kizlge хьmьs kыдыrьp ал-gaş, kudalarьn cььp keldirgeş, uk najьrь şөölzyrep corda, Tanzьn-taa хамьk cььlgan co-nunga calьp yndь.

Pir tugaarьnda-la kerninin akьkьzь Kaazaptyн iji karaandan suq yndьr teikes, oon Mong-l-bitin caagyр pir caskaaş, Nam-cыды cuduruu-pile pir şaşkaş, Cizitpej tep ooldu paza pir ystyrg-eş, oon Toluma tep picce хөleezen uruqnu şaazьn аьк-pile cander kakьkь, аьк-хьmьs sava-larьn yreңdeai-şaan, хамьk cььlgan conun „teneen хажьrakьn

teq“ алгырьp-kыşkьrьp tur gaş, cyk pydaradьr şььrttap turdu.

Tanzьnnьn po coruun көryp turarga, taanda-la koncuq cydek хөbir cok cybe poldu. Po tuga-jьn, nam talazь-pile kadьq хем-ceq алырn kulak salьp olur-men.

Kara-suq.

Adabastaj am-taa yyrde şilcibeen

Uluq-xem kozuunунun Yrьyn sumuzu nam kezigyny Adabastaj teerzi, 1933 cыda Cөөн-xemcik kozuunu Xajьrakьn sumuzunга kelgeş, po 36 cыga cedir myн sumuda yyrde-taa şilcibeen, xur-al-suqlaaga-taa parьas—mьndьq kezigin par tur.

Podunun azyл-агыbyрьn sajьr-algaş paza koncuq koşkak. Po kezigynny coguur cerinden хем-ceq алырn kulak salьp olur-men.

Pol.

Morlap keer polza-aar

Tandь kozuunунun Mezegej sumuzunun targazь Xyrbeştej teerzi, Mezegej kabyzьnda turar 5 арваннarnьn karaanga көзыl-beenden peer 5 aj cedip tur. ьlangьjн po kызылn аьылдыq cudunyn yjezinde, myн арванна-рь kьndьq pajdalьq turarьn te-gerip көreş, cyk-le podunun алырn canьnda хамарьrь өre-gelerni karaktap cыdr poordan paşka, sumuzunun pir keziiн ut-tup алган olurar tur.

Sumu targazь kizi polza, ьlan-gьja po cut yjezinde pygy arat conun keziturgas, olarnьn curt-talga pajdalьn таарьstьrьp, co-guur ajttьşkьn paastalgazьn pe-er uzurluq polgaş.

ьndьq turьuce, Xyrbeştejnin anaa олurganь polza, podunun азыльnьn sulazьn ajttьp turar tur. ьndьq teleede, Xyrbeştejni ko-zuun cerinden tolgaar polza coguur.

Sandaj.

Pistin харьbyas

Tandьda Tavaa-cap—Eleges sumu-zunyn cudunyn pajdalьn pizeeniner kozuunун cut tynneli-pile tьmej poldu.

Kөk tejde Caş-ool—cut poldu la tep cyulyn erengej poldu. Am cut pile kancar temissezip turarьnьn potluq cyulderinden pizi.

PXX Xөlde Tookkur, Tilgizek—xural polgan tugajьn pizeeninerin öjь erken tur.

CXX Cajlaq-alaakta „Arzьlan“—Tөmyr-ooldun tyzok coruun, tus sumuda хана solununga pizi.

CXX Tөve-xajada Tokkur-ool—cut tugajьnda pizeen cyulynyn yndьrze coguur öjь erken tur.

UXK Kara-talda „Pery“—tus su-muda pery aqlaaşkьn sula tugajьn ьnda хана solununga pizi.

UXK Ejlitь-xemde „Xьnap pilir“—Şokkar-ooldun tugajьn, sumuda хана solununga pizi.

UXK Xөndergede Tybekkej—cut tugajьn pizeenin kozuunyn tynneli tьmej polgas tapkьr teleede yndьr-been.

CXX Şemide Orbaazat—cut poluru cajlaş cok tep pizeen cyulyn yndьr-ze coguur öjь erken tur.

Kызыл-mazalьkta paşkь O. Lop-san—paastьncььs morlap cordu tep cyulynyn yndьrze coguur öjь erken tur.

Şagaan-aryqda „Şojluq tьn“—200 akşanьn pargan izi pildinmes teeninde, kazaн, kajь yjede turganь pildinmes tur.

PXX Şөkperde Kөpejek—cut tugajьn pizeenin erengej poldu. Oon

şөölgy todargaj tynnelin pizip көr.

Uluq-xemnin Yrьynde eş Tamьpa—RTO-га 9 akşa tuzalaanьn sumuda хана solununga pizi.

Kызыл-хоорajda „Olurukcu“—хоорaj komunal азыл-агы cerinde Corvaanьn аьjн coguur cerin-ce medeeledial.

Şagaan-aryqda langь komizi Car-ukpaп—kozkoop bugalferiniн pagaj азылн kozkoop paastaar ceri-pile cugaalaş.

Xьtie M. Najdan—anaa nam yyy carьp turguzar tep sanalьnnь nam kozkomun-ce klier.

Kaa-xemde Caş-ool—mal aarьnnьn tugajьnda pizeen materialьnnьn pizeeni koncuq pagaj polgas yndьrtьn-mes tur.

Cөөн-xemcikte „Aratkor preezi“—Cөrgakkuda 11 tugaar nam yryynьn sekreteri Cimitin cetpes азылн nam kozkomunга medeele.

Tandьda „Şьdmь“—Kөk-pulun su-muzu Myjak-panьnьn ceiden kajь хам-aan cok ulus malь tudup munar coruun sumь cagyrgazьnга tьnnat.

Cөөн-xemciktin Cөrgakkьda „Kara-xaja“—kezigyn Orbaazatьn азылн-га calgaа, хамга cydyr coruun yyrge medeele.

Şagaan-aryqda „Şyn sөstyq“—lam-aa cydyr kezigynner tugajьn хана solununga pizi. Paza kyrekonon tugajьnda ьrьn murnukku ynyр turgan ьrlar-pile utkazь tьmej poldu.

CXX-da S. Sendazь—Iziq-karasumu-zunyn Şancьda nam yryynьn cagyр алган solunyn ьnda хана solunung-cьrьdp pizi.

XARьBSSALGALьQ REDAKTOR LYNDYP.

Kyryneni 1 tugaar tipogravь

Xaraal aldьn uurgajьnda eş Teverekke харьbь

Eş Teverek slerden Xaraal al-dьn uurgajьnnьn азыcьnnarьnnьn 36 cыda cagaan solunnarь 2 aj-da mьnъaj kelbeen polgas 7 tu-gaarьq „Şyn“ solun paza kel-bejin paardь tep, „Şyn“ solun redaksьzьnга kelgen ajttьrьnnar-ь redaksьdan харьnлазr polza:

Cer-cernin solunnarьn pošta ceri taradьp peer uzurluq. Re-daksь ceri polza, ьnca solun parlap periner tep pošta cerinden kelgen cagьqьn solun хөbileer cer-ce tamcьdpьr pergeş, cyk-le ol sannь cetce parladyр peerden an-gьda, ol-po cernin cagьlgazь ьn-ca, onu ьncaar-mьncaar taradьr tep ajttьrьqьn karacangьs pošta ceri ergeleer cybe tur.

Paza solun cagaannarьnьn ak-şazьn pošta ceri xyleep ap turar polgas redaksь ceri polza, өj-өj-de pošta cerinden mьnca solun-nun өrttee tur teş, oon 10%-zun kazьp алgaş, cys-cyzy-pile, mun-munu-pile şilcidip kelgen akşanь xyleep ap turardan an-gьda, cogum ol-po kozuunун, ol-po pydyrylge ceriniн ьnca-mьnca cagaan solunnarьnnьn ak-

şazь tep cybeni pilьes polgas харьn oon tanьzь solun taradьr pošta cerinde poor cybe tur.

Mьndьqьn teleezide, moon songaar kajь-taa cerde eş-өөрler cagaan solunь kelbejin paarga iji-pe, oon akşazь pudula peerge, redaksь cerinden nege-bejin, pošta cerinden negeze coguur.

Xyn pyryynyn ergeleen азыл-ьn аажь-pile po coruktun negel-de-zi piske хамарьşpas polurun tajь-ьrtaanьndan angьda, po tugaj-ьn aratkor talazь-pile solunga il-erediri piske хамарьşpas tьbeen tur eşter. Xarьn solunga ilerediri cer-le cugula polur teleede, көde-de aratkorlarnь evileldьp turgas, cagaan solunн eezinge cedirbejin paar iji-pe, oon akşazьn samcьq-daar coruk-pile şыngьь temissezir-pis.

Xaraal-aldьn uurgajьnnьn ca-gaan solunnarьnnьn cetpejin tur-arьnnьn tugajьn Tep pošta ceri am taraanьn yner solununga хар-ьnлаza coguur.

„Şyn“ solun ceri.

Tөve-xaja polgas Pajan-tala sumularьnга мар-гылдааньн кьjгырьbь

Cөөн-xemcik kozuunu Xajьr-akkan sumuzun pygy arat con-undan, slernin sumularьn 36 cы-dьn solun, parlalga cagьlgazьn eстыrьp көvydediringe polgas şyn-arьn şajьradьrьnга slerni mar-gьldьga kьjгыrьp tur-pis.

Pistin sumu, solun cagьlgazьn еrtken cыдыn 11-12 ajlardan ege-lep coruikanьbyas, po cыдыn 2 ajnyn 17-de tynner көөge: „Şyn“ solun cыda—72, 6 ajda—11, kattьşkaş—83, „Areve şьnь“ cыda—16, 6 ajda—15, kattьş-kaş—31, „Byleten“ cыda—24, „Xostuq arat“ solun cыda—6, pygy cagьlga kattьşkaş—145.

Am pistin sumunyn өregezi

230, cagьlganь po turganьnга nemeribis polza: „Şyn“—18, „Areve şьnь“—19, „Xostuq arat“—44, „Byleten“—6, ystyndeezi-pile kattьşkaş—228 cagьlganь, 36 cыдыn turguzunda yzylyes kы-dьr par turguzar-pis.

Pistin po kьjгыrьbyas slernin sumulardьn xyleep алgaş, хар-ьзын tьnnadьrьn tiledi. Moon 1 tugaar tynnelin 4 ajnyn 25-te, 2 tugaar tynnelin 8 ajnyn 25-te corudarьn xyleenip tur-pis.

Sumu targazь KYDER.

Nam yryynyn targazь

COLDAX-SOTPA.

Aratkor TOKKUR-OOL.

Likpuntu surguulu азыtkan

Tees-xem kozuunунun Cьrgal-andь sumuzunda, po cыдыn 2 ajnyn 4-ten egelep, 4 kezek cer-de 200 өөрениkcilik, 2 aj xuus-saalyq likpuntu surguulu азы-dьp egeleen, ьnda хөreezenner 118, er kizi 82, oon iştinde nam kezigynneri 29, areve kezigyny

31, aratlar 90. Polarnьn өөрениr cyulderi polza, 1, Tьba piзik, 2, san pod-alga, 3, ulus tьrezi—mьndьq cy-ylidьni 4 ajnyn 4-ke cedir өөр-eniri-pile egeledibis.

Paşkь PAJBSTAN.

Pii-xem kozuununda cuttun 2 tugaar medeezi

1936 cылдын 2 айна songu ke-rylgenin pyrytkees, yndyrgen zlinde, tus kozuunun pygy ma-topcu tyny polza:

Maldarnың аттары	Cut-pile elgeni	Aartu-pile elgeni	Pery sigenti	Eske cilt-dagaan-pile elgeni	Azmalda turar.	Connun par sigenti (punit-pile)
Uluq inek	13	9	20	38	8923	—
Xunan inek	21	14	40	54	490	—
Moldurga	24	71	7	13	2756	—
Xoj, eşky	77	47	65	109	8622	—
Anaj, xuragan	171	43	1	3	2946	—
Cыlgы	2	2	67	11	869	—
Родва	1	1	8	1	43	—
Сарваа	1	—	12	1	41	—
Tyny	310	187	220	221	19.690	42.781

Po sannardan көerge, myn 2 айна мурнуку кезинде cut-pile elgen maldыñ саны 443 турган, po medeede 310 polgan tur. Onu polza, cuttun ынар сымсар турар tep okta polbas, cut-pile temiss-zir tugajynda nam, cazahtыñ салган айттыкынар арат хөjnyn талыздан pilip ap. азықлар ыдар турар polgaş kizi pyry podunun malыñ cudadp oлырbes теё kicceel sana-lyñ тызтыканы ол тур.

Paza mурнуку medeeden көerge, tus kozuunun arattary-nyñ азырар турган malы 17000, oon iştinden 7635 paaş maldы yzyp odarlatkan polza-taa, am po medee pile uk азырар турган maldыñ саны кызылдын турзук, харыñ 2690 paaş mal nemeşken turar. Ol tugajynda connun mal азырар kyzyn piliri cugula.

Po 3 айна 1-nin xynynge cedir arattarynyñ xolunda turgan polgaş kozuun cagьrga cerinde arikan 20 şaa toon sigen, kattыkşas 772.448 kil. sigen par turan. Myn arattarynyñ азырар турар malы 19.690 paaş. Oon iştinde caş anaj, xuragan 2.946 paaş polur teleede, ortumaa-pile podaarga, 1 xyn 1 mal, 6 kil. sigen ciir tur. Ol pygy азырарда турар maldar, 1 xyn-ne

118.140 kil. sigen ciir. Ынаар-га ол maldaryñ po sigen-pile kыaş хын азырарыñ теер polza, 7-le xynyn xynezini alamzaar.

Kozuun tep cerinden хамаатты сумулар-це mal xynezinin tara-dыp cedir азыл paryk-la тоос-тур turar. Arat хөjnyn азыраан malыñ ас-cuttun азыл-га алыс-тыс tugajynda nam, cazahtыñ айттыкыныñ кыыssedir tugajynda, cerniñ кында хар-pile teernin ad-anda puluttu көрып олурар херек еbes tep cybeni arat ty-men pottary-pile pilir teleede, connun idepkejlіq kызыnge ide-geer coruk cugula.

Po cuttun азыл-те temiss-zir cugula азыл-те еренгеj хөjnyn кырга idegees, олурар херек еbes, ылыгьja суму, pelykterniñ komis targalarы pol-gaş arban targalarы, хөj niittin-iñ idepkej kyzyn көдырып, хе-рек кырга potuq азыл кыыс-sedip, malыñ parayñ kamga-laar tugajynda corudup turar cugula хемceqlerineñi cer-le koşkatpanar. Oon кырга corut-sa coguur arga хемceqlerineñi cer-urtun pajdalenga таарыштыр, ылыгь sagas salынар tep tapkyr najitadyñ.

Cutka удур surgakcылар coraan Tancaj.

Урвынде nam kezigynnerinin malы өзyp tur

Uluq-xem kozuunun Uрvyn сумузунда namыñ 17 tugaar yуrynyn pygy kezigynnerinin malы cыл kelgen tudum өзyp tur-aren 36 cылдыñ 2 айна 25-ke cedir турганьñ manaa сан-pile көргыzerge:

Malady	34 c.	35 c.	36 c.
Cыlgы	208	215	239
Inek	238	240	242
Xoj	903	1018	1036
Өşky	1715	2120	2120
Kattыkşas	3053	3391	3627

Moon-pile kadь, malыnyñ ce-mi polgaş cыdar, turar oran su-urun paza-la cыл pyry nemej kы-lyp ap turar.

Am pistiñ kol sorulгавыс pol-za, am par turar 3627 paaş malы-nyñ cылыс paaşы-taa xopar-pajyn, cut-pile polgaş eske cyyl oлымnerden erestiq kamgalaarы cugula polur tur.

Yyr sekreteri Kөk-kыs.

Idepkejlіq yyr sekreteri

Kaa-xem kozuunun Pyren сумузунда namыñ 4 tugaar yуrynyn sekreteri eş Sancat pol-za, podunga onaaşkan азыл-те koncuq idepkejlіq азыл-те turar, Cyl teerge, podunun xuzunda азыл-те 5-6 xonukta kылыр kaaş, oon хөj niittin азыл-те kылыр, arban pelykterni kezip corup тургаш, kultur massaыq азыл-те yrgыly corudup turar. Paza aal pelykterni kezip corup тургаш talab-pile хар ezerin podu-pile айттыр perip corup turar.

Ылыгьjada am yjede cuttun азыл-те uluq turar cybe teleede, eş Sancattyñ cutka удур temiss-zir corudup турар koncuq ы-нарлыq polgaş podunun хамык kyzyn ol-ce салып турарыñ todar-gaj tur.

P. CIMBIL.

Kara-xelde cuttun pajdalь

Paryñ хемcіk kozuunun Kara-xel сумузунun teiskeer cuttunda харыñ хемce iji ajga cedir ындь-ла uluq еbes, ындь-ла polza-taa, sook угадыр, yrgыly сырынар хадыр, сырлар turar, moon хараазы-pile 4475 paaş mal şuut азырарда kirgen, cut-pile 319 paaş mal elgen turar.

Arattarynyñ am xolunda par turar mal cemisteri: sula 102 puut, sigen 5795 puut, savan 118 puut, kattыkşas 6015 puut cemistiq. Kozuundan 7 toon xire sula tuz-alan.

Мыскапаш, сумуда cut kom-istary, kozuundan pergen tuzal amcыñ cөptyy-pile азыл-те, maldы cutka oлырbes tugajynda arga хемceqlerineñi corudup, ылыгьja pydaan maldaryñ em-pile emnep turar.

Tamba-tarzaa.

Xaak-pile syryp тургаш 3-ty oлырды

Tozu kozuunun Sыsыq-xem сумузунun 56 tug-ar arbanar pottarynyñ кызы kызы-pile yş poryny хын ulaşтыr хаак-pile syryp тургаш oырды.

Po xoralыq tajыnnar moon mурnunda cook kabyda турган arattarynyñ malыñ een xoradыр турган kulugurlar ijik, koncuq-la tartyq poidu-am.

Moon songaar pory-pile tem-isseldi cer-le koşkatpaalyñar. Cabyšta sadьq eregel. CAT.

Japonnун tajыnzьrak idegetterinin xaldaaşkынь

Japonnун imperializmi polza, 1931 cылда caa jozuzunun şeri-q kызы-pile Mancыñ ezelep алгаш, myñ Mancыda tajыnnыñ suurun peletkep turumcup алгаш, seelgy yjezinde Japon polza, xoran cip-ken ыт oлыр cadaş coogunda cыtkan kjaş таş ызыр тизин сыр тургань ыкша, харыñ pistiñ ada-выс polur Uluq Sovet Ebileliñ polgaş хат-туммавыс polur Mool arat respubliktyñ кызыгаарларын ce-şoqlap turar tur.

SSRE nin кызыгаарыга халдаp тургань polza, po cылдыñ 1 айна 29 30-de polgaş 2 айна 1-nin хынnerinde Japon-mancыnyñ ele-en хөj şeriqleri SSRE-nin cөen кызыгаарыныñ iştinге kirip kelг-ş, ana-la кызыгаарыñ харагалар cыtkan SSRE-nin кызыгаар şeriql-eringe халдаp, poolaaşkынь азы-ыtkannar.

Кызыгаарыныñ кызы şeriqleri халдаp kelgen Japon-mancыnyñ şeriqlerindeñ tьkka хөjeweş-taa polza, ылыгьjа харыñ perip co-ruptkan. Myn кызыгаарга polgan poolaазыкыга кызы şeriqler-den 1 kizi elgen, 7 kizi palы-langan, Japon-mancыnyñ şeriqlerinden 10 japon şeriq, 10 mancы şeriq elgen, 2 japon şeriq, 2 mancы şeriq palыqlangan pol-gan.

Mool arat respubliktyñ кызыгаарыга kaaş kattap cөenel-ep, кызыгаарыñ kamgalap cыtkan Mooldun şeriqlerineñi kandyq-taa cылдagaan cокka tyne xyndys keep poolap, uzur tyzok азыл-ар тургань moon mурnunda pistiñ ына solunnaryñs-la todar-gaj parlap yndyrgyleen polgaş. Japon-mancыnyñ şeriqlerineñi erge-utkannar polza, „Mooldun кызыгаарыга Japon-mancыnyñ şeriqleri халдаван, харыñ Mooldun şeriqleri mancы kыryneneñi кызыгаарыга халдаp тургань“ tep, me-ge ховун taradыр, uzur tyrym cок азыл-ар тарлар.

Japonnун ol mege ховун, oi-aryñ tuzalakcылар-дын eske kыm-taa polza, ызыл-кыс polgaş po tugajynda burzuas parlagalыр-

taa polza, Japon-mancыnyñ şeriqleri Mool arat respubliktyñ кызыгаары-це халдаp турар tep pilip turar, moon parymdaazy polza, Evrop tipte Cexoslovak tep bur-zuas kыryneneñi parlagazyñ pizip turar polza, „Mool arat respublik polza, Japon-pile caa-lazyksap turar tep cybeni kыm-taj ызыл-кыс polgaş харыñ Mo-ol arat respublik polza, ep-tajyñ corukty tudup turar“ tep pizip turar.

Po polza, japonnун ol хop megezin burzuas parlagalar pez-in ызыл-кыс, Mool arat respubliktyñ tajыñ pajdalь tudup turarыñ ызыл-кыс turar tur.

Songu Kьdattyñ mozularы ezelep, MAR-nyñ ында Kьdattyñ хамааттыз iştikki Mooldu ezelep ap, харыñ pygy Kьdatty ezeleerineñi uqlanыр corup turar. Kьdattyñ mozularы cyge ezeletti-rip turarы? харызы polza, Kьd-at ulustun tuskaj turarыnyñ pol-gaş Kьdat connun xosluq curt-тазыныñ хырезиниñ azalarы polur —gomindannyq kezee paaştaş, olarnыñ ak cancyñnarы polza, Jap-onnун caacyñnyñ murnunga tiskek pazyр olurup perip тургаш, Kьdat ulustun tuskaj turarыñ yr-ep turarы ol tur.

Oon agьda Japonnун ezelek-cileringe udur Kьdattyñ surgul-darynyñ xөdelgeeninge kirishken-nerni şeriq kызы-pile poolap tar-adыр, tudup pazyñnap turarlar.

Sovet Ebileli polgaş Mooldun кызыгаары polza, gomindannyq Kьdattyñ mozularы epep turarы-tyq еbes polgaş ol кызыгаар-ларыñ kamgalap turar şeriqler pol-za, pottarynyñ tutkan erge-şele-ezin tashkыkыñ халдаaşkыньd-an kamgalap, iştikiniñ kontre-volustuq idegetteringe харыны perip turar polgaş moon songaar-taa kamgalap ыдаар.

Sovet Ebileli polgaş Mool arat respubliktyñ хөj tymen conu pol-za, pottarynyñ кызы şeriqlerine-ge tuzalazyр, cuttun kamgalazy-rynga kazan-taa pelen.

Xөbenmej.

Marttyñ 8 tavaryştyr teere ancy хереezen-nerni şaңnaanь

Tozu kozuunun arat хереezen-nerinden 35-36 cылдыñ апыр азыл-те idepkejlіq kirzip, koop-tun 4 tugaar kvartalnyñ oлык planыñ eresiq kыyssedishen parymdalaş, pygy telegejnin хереezennerineñi eki yny—Mart-tyñ 8 tavaryştyr 5 хереezenni şaңnaanь polza:

1. Xam-sьra сумузу eş Tolgar—50 tiin, 1 kiş oлыrgenin teere ancyга sanaaş, 35 akşanyñ хереezen pir kostym, 3 metir сыссы, kattыkşas 47 akşanyñ paraanь-pile şaңnaan.

2. Uluq-taq сумузу eş Kyrenek—140 tiin oлыrgenin teere ancyга sanaaş, 35 akşanyñ хереezen pir kostym, pir kылыñ

хөjлн, kattыkşas 44 akşanyñ pa-ranь-pile şaңnaan.

3. Uluq-taq сумузу Tolgajyn—96 tiin oлыrgenin teere ancyга sanaaş, 35 akşanyñ хереezen kostym-pile şaңnaan.

4. Xam-sьra сумузу Sukkulaj—60 tiin oлыrgenin teere ancyга sanaaş, 9 akşanyñ хереezen kылыñ хөjлн, 4 metir сыссы-pile kattaj 25 akşanyñ paraanь-pile şaңnaan.

5. Xamsьra сумузу Artlyj—47 tiin oлыrgenine 19 akşanyñ paraanь-pile şaңnaan. Ysynde хереezen eşterniñ ylegeriñ eske eşter paza ederiñ cugula tur.

Tozuda kozkoop targazь Puccukaj.

65 solunubus am-taa kelbeen

Kara-peldir aldyñ uurgajyñny азыл-те, alban хаарлар, 35 cылдыñ 11—12 аялar yjezinde, 36 cылдыñ „Şыñ“ solunu—38, „Are-ve şынь“—26, kattыkşas 67 cыlgыga cagaan.

Po arazьda 1—2 аялarda cyk-le alban ceriniñ cagaan 4 solunu kelgen poordan paşka, eskeleri suraq cок pargan.

Po solunnarynyñ kajnaar par-gan uq-şin coguur cerinden is-tep көрг-ş, Kara-peldir aldyñ uurgajyn solun-pile хандьrза aar tep kulak салып olur-men.

Kara-peldir.

Eş Lyndyptyñ тьвьзы-ыны camдызын тыптым

P/c. 2 айна 15 хынynde yngen № 15 (516) „Şыñ“ solunda Eş Lyndyptyñ ыtkan тьвьзын тыр харылаа-рым polza:

Kedeer kaarga tonmas edim, kezip ciirge tenmes edim, teeni—canь tur. Argada ak paashыq aşşak olur, teeni—arga iştinde teş tur.

Aldыnyñ alдым, Aptarazыñ kaqдым, teeni—cillin uşup cыp ken sөek tur.

MARTTAŞ. REDAKSьDAN: eş Marttaş, po ysynde yş тьвьзыкты тыпкан tur-sle. Oon eske yzyn tьppaan tur-sler.

Ergi-parlyk sumuzu cutka pir-taa mal алыспайын tur

Paryñ-xemcіk kozuunun connun orttuzunga massa tajы-ly Ergi-parlyk сумузунun arat conu polgaş alban хаакcыларыныñ idep-kejlіq seremcile i-pile amga ce-dir cutka pir-taa mal алыспайын турары pile 13 сумунun хыр ek-kizinge sanattyñap turar tur.

Moon хереccizi, ol сумунun arat conunyn sigen, savanь pol-gaş sula taraazy am-taa olcaan, харыñ coogunda сумуларыñ arat-тыр ol сумудыñ eleen sigen, sula polgaş savan cyylыñ satcыр, ceqьp, malыñ paza elcen argas-sap turar tur.

Po сумунun amga cedir mьndьq turarыnyñ cылдagaanь cydel-tize: pir talazьda, ol сумунun alban хаакcылар kysten тура-la cut polur cajlaş cок tep cybeni seremcilep pilip, aal eregezin таарыштыр xondurup, odek-kыştan polgaş cыdar-pelciirin ыjak тары-тыrganьda, iji talazьda, arat

connun orttuzunga massa tajы-ly bylyq азыл corutkаныnyñ хараа-зы-pile mьndьq turar.

Eske sumular kandyq polganь teerge: Kөp-sөek, Askь-parlyk, oon-taa eske sumular, kyzyn cer karadan egilep, хамык semis, malыñ азырар, sigen sulazыñ tep-cajыр karykьñ polgaj.

Po tugajynda kozuun cagьrga cerinden хамык сумуларыныñ cagьrga cerlerine polgaş arat cыngь cyu tep cagьp surgap турзук? Харыñ Ergi-parlyk суму-зунun targ-зы eş Telgernin kulaa talabьgyr kizi polgaş, kozuun cagьrga ceriniñ хамык айтты-кыныñ cыгыс ol targa kыyssedip cыдыр kыlgan tur. Moon songaar paaş удур seremcilel tep cybeni cer-le uttup polbas eşter.

PXK Nam komitediniñ targazь PADAN-OOL.

2 айна өөредилге тynneli

Tees-xem kozuunun Tees сумузунга 2 aj xire 4 kezек pelyk cerge турган likjuntu surg-ulunга 56 kiziniñ өөреngen tyn-nelin manaa көргыzerge polza:

Tөreen-itsiga	San-podalгаа	Uluq-toree
Ekki—9	8	3
Ortumak—18	13	11
Adak—18	12	12
Pilacs—11	23	30

Po ystynde sannardan көerge,

myn cygeer cedilşirniq poop turar, uk likpuntunyn 35 cылдыñ 11 айна 16 хынynden egees, 36 cылдыñ 1 айна 24 хынynge cedir өөреngeniniñ tynneli poop turar.

Myn surguuldun iştinde er ki-zi—31, хереezen kizi—25, nam kezigyny—3, areve kezigyny—4, 49 kizi arattar, po coldak ху-ussaanyñ iştinde ekki өөrenip ertken tep sanap polur.

Paşky S. Pajьstan.

Tokkur-ool jozuluq-la aratkor adın pızydyp turar

Cöen-xemcik kozuununuñ Tebe-xaja sumuzu 9 tugaar arban, nam kezigyny eş Tokkur-ool, 36 cılda 4 cıyl solun parılgazın pyryny-pıe cıgır algan, oozu-pile ırgılcı tınezyr, pızık pılves eş-öorynge tıjılyırlar perıp turar polgaş 30 azyq kızıni pızıkke öorediri-pile xyleenip algan, ırgılcı paşkyar corup turar.

Oon-pile kadı, malı cıl-cıl-

da ezyr turar, cıl teerge, 35 cılda 6 paş maldıq turgas, 36 cılda 40 paş maldıq polgan. Po tugajında podunun polgaş öske eş-öorynyñ malın po kış-tyñ aj-ıldıq cudunga perıves teş temisselin eres corudup turar.

Cer-cerde aratkorlar Tokkur-oolduñ ylegerin edereri cugula tur.

Paşky Paas.

Ekki ylegerliq nam kezigyny

Parıyn-xemcik kozuununuñ Kös-öök sumuzunda namın 19 tugaar ıvrynyñ kezigyny 50 xarlıq aşak Sırrıj-ool polza, 1929 cılda canğs kək mıldur-galıq, 5 eşkylyq turgas, oon perı po arazında malıñ paazın östyryp alañın san-pile kergyz-erge polza:

34 ыда 35 cılda

Xoj. . 25 50 paş

Öşky. 40 80 —

Inek. . 3 8 —

Malıñ cılr cemin peletkep ar turgan—34 cılda 10 xeppe-sigen kesken polza, 35 cılda 22 xeppe-sigen kesken.

Malıñ cılyq kazaazı—34 cılda 2 turgas, 35 cılda 4 kazaal-ıq appargan.

Aşak Sırrıj-oolduñ malıñ paazın östyryp turar polza, cazaak, namın xyn ıryde yndıryp turar tolañ şit, ılrerin ylegerliq kyyssedip turar todargı tur.

Eş Sırrıj-oolduñ cugaalap ol urar polza, „cazak, namın aca-cı xavıjaazı-pile jadıy podum pajadım, cybe pılves podum ızyk pızıkke öörenip, solun tepter nomcup turar kıldır öörenip aldım“ tep cugaalap olurar tur. Öske eşter po eştin yleger turzulgaazın edereri cugu a tur.

Köp-söekte Toppa.

Aldın tıvızyñnıñ planın azyr kyyssedip tur

Koptu aldın uurgajıñnıñ 36 cılda cazaak, namdan aldın tıvızyñnıñ tugajında perıñ pro-gramıñ mıcaar kyyssedip tur-pis:

36 cıldın 1 ajnıñ planın 124,47 xıu kyysselken polgaş 2 ajnıñ planın azyr kyyssedip turar.

Tus tus arteldernin pottarınñ tus tus planın kerge: 10 tıga-ar artel 2 ajnıñ planın 136,16 xıu kyysselken, 6 tıga-ar artel 2 ajnıñ planın 102,27 xıu kyysselken, 9 tıg. artel 12 ajnıñ planın 79,55 xıu kyysselken, 5

tugaar artel 2 ajnıñ planın 70 xıu kyysselken polgaş ar el ev-ester 2 ajnıñ planın 66,61 xıu kyysselken turar.

Pygy uurgajıñnıñ azylyñnarıñ ıñde tıva azylyñnar 25,47 xıu eıer turar, mın pydyrygenin ıñde nam, areve kezigynneri polgaş pygy azylyñnar aldın tıvızyñnıñ planın azyr kyyssedirin koncuq kol poldur-up azyldap turar.

Koptu aldın uurgajıñnıñ ergeleer cerinıñ targazı

Serep.

„Yrezin“ zavotı eleen xoj cybeni pydyryp yndıryp turar

Kızıl-aryqda „Yrezin“ tep altıq zavot am yjde xoj cyyl idik, xerın cyyliderin kılpy yndıryp turar. Po yjede nasionıñden xevır pajdaly-pile tarap yndıryp turar xep polgaş öske cyyliderin moon adıanga todargılaarga polza:

№	Yndıryp turar materialdarınñ attar:	Örtee:	
		akşa	köp.
1	Todarlıq cagı	41	79
2	„	38	68
3	Elik kezi cagı	40	85
4	Elik kezi todarlıq cagı	43	96
5	Mojurduruktuq kara ton	34	78
6	„	32	25
7	Mojurduruktuq kıldıq ton	39	56
8	„	25	41
9	Mojurduruktuq sarıq ton	27	92
10	Kıldıqlar kaan sarıq ton	32	70
11	Mojunduruk cok şeriq ton	35	98
12	Kıldıqlar kaan şeriq ton	41	19
13	Tıvı ton (ak önyoq)	38	96
14	Anaj kezi ton	85	96
15	Anaj kezi uruqlar tonu	58	99
16	Inek kezi ak pılgaar	23	45
17	Kızıl pılgaar	22	27
18	Kızıldap kaan xoj kezi	3	51
19	Kidis idik (1 kilogram)	7	77
20	Anaj kidis (1 kilogram)	2	06
21	Xomut xereksele-pile	21	72
22	Kızıldap kaan aat kezi pılgaar	16	79
23	Sarıq xoj kezi	2	50
24	Ak önyoq xoj kezi	2	—
25	Pılgaar (1 karıştyñ)	1	—

„Yrezin“ zavottun ergelekci Sagan-ool.

Aratkor „Telefon“ şın pizeen tur

1936 cıldın 2 ajnıñ 8 xynınde yngen №12 (513) „Şın“ solunnuñ „pistinı xarışıy“ tep cyıldın ıstın-de „Telefon“ sler, Xend len sumuzu Cadır-ool, kadajın etteer tugajın sumuda şygee seqler“ teen cyıldy kergeş, kozuunda şaqdaa ergeliq pajıssaakcy ceri todargılap kerge, mın Cadır-ool, kadajı Manmañ 3-4 udaa etteeni şın polgan teleede, Cadır-ooldu 10 akşaga şitpi-şaan, surgap salgan.

Aratkor „Telefon“ sler, moon son-gaar mındıq cyılderni po ışkaş ılerediri cugula tur.

Parıyn-xemcik kozuununuñ da pajıssaakcy M. Örgymcy.

Caskı tarılgaga pygy kzyvısty pelen turguzaaly

Uluq-xem kozuununu Yrvın sumuzun solun cagılgazın po cıldın 2 ajda kerge: „Şın“—50, „Areve şın“—38, „Byle-ten“—14, karışkaş 103 cagılgalıq. Uk planınga am 47 cet-pejin turar, mo u 3 ajnıñ 1-de cedip alırynga sorulga salılyñar.

Sumu targazı PAJAN-OOŁ.

Am kel cıdar caskı tarılgaa peletkenip tur

Uluq-xem kozuununuñ Ejliq-xem sumuzun aratıar pı c tarılgazınga paş udur peletke-nip, mırnıkkı cıldardan tarılgı-nyñ şelyn kalartıryñ oraldaşp tur. 35 cılda pygy şely 356½ ga: turganñdan po cıldın 370½ ga cedirer tep turar.

Caskı tarılgaa peletkep algan yrevini kızılyas—99 puut, suia—92 puut, cinge-taraa—562 puut, şuptuzu kattışkaş—753 puut yrezin xolunda par turar. Tarıyter tep podap algan ceringe xıbaaarga—254 puut kızılyas yrezini cet-pes turar, po cetpes yrezinni tıp alıryñ oraldaşp turar.

Tarılgaga kiredre xereksele tala-zyple kerge: tarılgaa kiredre andazın—98, septep alır andazın—26, ekki andazın pizi—91, septep alır—32, ekki ıliir—6, septep alır—5, cetpes turar xerekselderı, andazın—3, anda-zyñ pizi—36, ıliir—2, mındıq xerekselderıbis cedip-s tur tees olurar eves, amdıgaaştan sep-tettinip tur r coruk cugula pol-gaş cok cyvezin tıptıñp ar turar.

Pıgaavıstın tözynde puluktu amdıgaaştan toburaktap egelej pergen-pis. Öske cernin arat con-nar po ışkaş paş udur caskı tarılgaga peletkenip coruk cugula tur.

Sumu targazı NAMCBLAK.

Pızanıñ artelinin öregezi şuptuzu solunnuq poldu

Cöen-xemcik kozuununuñ Cadaanada Kara-tı tı cerde pı-zanıñ areinde 36 cıldın solun cagılgazın cagır alğan: „Şın“ solunnu cılda cag an kızı—10,6 ajda cagañ kızı—2, „Areve şın-ıñ“ cılda cagañ ar—2,6 ajda cok, „Cazakıñ kol medeezin“ cılda cagañ—1 kızı, şuptu cagı gı-zy—15 poop turar. Arteldin şup-tu öregezi 14, eregezinin sanın kerge, erege kuruq cok cagır alğan turar tur, meen sagındı-arım polza, „Xostuq arat“ solu-nu cok tur, moon songaar cagı-darın oraldaşp koryner tep idegeer tur-men.

TOKKUR-OOŁ.

Eyyr tyrymınyñ 24 cyılynyñ tıjılyıy

(23 cyıly № 21 „Şın“ solunda)

24 Cyıl. Koklon, kara-takpı polgaş oon-taa öske ugañ ergider cybele-ri tyrym cogu-pile peletkep, sajga-rıy, onu tıvıstıq azy kılpy polgaş paza norkotikıq (kızı kududar) pıit-onnar tudup turar polza, oñ jalazın ga—xöregizin xavıryş-şaan, ış cı-lga cedir şeleezin kazıy.

Tıjılyıy: Kım pı kızı turazı-pı-le kara takpı polgaş oon-taa öske ugañ ergidip paksıradıy cybelerni tyrym cogu-pile peletkep kılpy ar, saarpy sajgarıy, onu tıvıstıq azy

kılpy polgaş paza norkotikıq tep kızı kududar, kızıñ ugañ sagıyñ ergidip paksıradıy, eet, seök, sudı-tımyñga koncuq paak xora cedirer—po ışkaş cybelerni ıylıgedip kılga-nar turar polza, monu ızyr şilderde oon kezemce jalazınga mındıq xe-rekti sagıstıy-pile kılgañ kızıñ xö-regizin xavıryş-şaan, 3 cıga cedir şeleezin kazıy pazynga olurtup ılder uzurlıq tur.

Ystyky şygyñyn oralakcy tagazı Sundı.

Ylegerliq stanzınyñ cut-pile temisseli

Cadaanada k/a agıjnyñ yle-gerliq stanzınyñ pygy malı polgaş ında turar pygy azylyñ-narınñ malı po poop turar cut-tan am xirede ögen - cırlıgen cyvı cok cygeer ekki turup turar.

Pistin stanzıda am yjede (2 ajnıñ 1-den perı) par turar mal cemi polza: sigen, şaban—2700 sentiner. Am yjede azyralda tur-ar mal—500 azyq paş.

Stanzı podunun şaa-pile, arat conga 20 şanak sigen tuzalap satkaş, 50 azyq şanak şabanıñ xalas tuzalañ. Oon ıñaj, podu-nuñ kuruq turar ergi ineenin

kazaazında arattarın 100 azyq paş malın odarlatkandan kade-na, taraş, sigenin kazaazın ıñin-ce kırıq odarlatkan mal-mun cedip turar.

Paza podunun azylyñnarınga tar-ıñın poon, kuduruñ tıza-lap sadıy turar.

Moon songaar ylegerliq stan-zy, mal cemin koncuq kamnap cut-pile koşkaş cok temisse-pı-şan, toğandır turar arattarga tuzalañın kızıy turar.

K/a agıjnyñ ylegerliq stanz-ınyñ ergelekci Occur-ool.

Pis-ce mal emcizinden corutkan polza-aar

Tandı kozuununuñ Kık-pulñ sumuzunda am yjede maldıñ aar-ıy koncuq teger p turar, kındıq janzylyq aarıqlar parıl teer-ge, ötrekieer, ızar, askaktaar, cırañlar mındıq aarıqlar keb-yde ş, seölgy yjede aarıqdan 10 azyq paş poda mal elgen turar, xoj, eşky şeer mal askaktaaş el-een xoj ölyp turar.

Po aarıqny paş udur cok kılpy alır tees, kozuunnuñ tep cerin-ce medee corudırga, ol xevır suraq paar, cogum kozuun cerinde emci cogu ol coor-pa, azy kandıq uzurlıq coor?—po tu-gajın coguñ cernin kulaanga cedirip olur-men.

Po.

Kezigyn Tolaan malın cutka kajın alıy ol

Cöen-xemcik kozuununuñ Xöndergej sumuzu Kara-tıtta nam kezigyny Tolaan, ertken 35 cıldın kzyrynde mal cemin mıcaar peletken: sigen 100 xeppeen, şaban 150 puut, taraş po-gu 50 puut, sala 30 puut—po xamık cemısterin şuptuzun kızı-ştañın canınga peletkep algaş, 35 cıldın 12 ajdan egel-p, 77 paş malın turguzu azyıaj per-gen polg ş ışle paş malı cer ooltap coruñ.

Am 2 ajnıñ 25-te kerge, si-geninden 275 puut, şabanñdan 40 puut artıkan polgaş malı kon-cuq xyr turar. Kızı pyry Tolaan ışkaş polza, maldı kajın cutka alıy.

Tokkur-ool.

Pistinı xarışıy

Kök-pulunda Jancar—aratkor „Aga-ar şıldıka“ xarış tep cyılyñerde, pıry aqlaaşkany ekki corup turar teen tur-sler, cogum canğs-cangıs pıry ölyrgen 3-le, pıry aqlaar polyk cezeni ölyrges, ekki aqlaaşk-ınga sanadıy turar cybel?—oozu todargaj ebes, erengej xarış teleede yndıryeen.

Paj-xaakta Konzan-xaaj—Elegeste xamaattı con, arat conga tıvazın cedirip turar tep pizeen cyılyñer, öske eşterin pizeeni-pile tapkırıazyr tur-ar teleede yndıryeen.

Cadaanada Saakan—akkıların ylegeri-pile tep cyılyñny, ol cerinde xana solununga pizi

Cadaanada Sarıq-ool—mal cemin kamnañ tep cyılyñ erengej poldu.

Cadaanada „Şoncalaj“—Tebe-xaja sumuzu Torzulajnyñ sula azylyñ, ol cerinde xana solununga pizi.

UXK Ezimde „Kreminel“—Syndıy-tyñ tugajın, sumu şygyzyñge tıñ-nat.

UXK Ejliq-xemde Koncuq—cut po-op turar tugajın pizeenıñ uzuru pıldınmes tur.

UXK Pajan-talada Typpej-ool—cut-pile kancaar temissel corudup turar ıñ ıleredip pizi.

UXK Cırgakıda „Tebiskeer“—mal ıñ ozaabas ulıstar tugajın, tus su-munda xana solununga pizi.

UXK Xöndergejde „Şıl“—Tamcat-ool mal azylynga calgañ kızı tep pı-zeninde todargaj calgaazı pıldınmes, ereng-j tur.

UXK Tebe-xajada Tokkur-ool cas-kı tarılgı tugajı pile Syrlennıñ mal-ınyñ azylyñ tus sumunda xana solununga pizi.

Samagaldajda „Kergen“—karak—Madıjbaanıñ aragalaar coruñ tus kozuunnuñ tözynde xana solununga pizi.

Kök-tejde Amıyık—ergı şaqnyñ tıvıstıy teen cyılyñ utka şınar cok polgan.

Pıı-xem kozuununuñ Öekte Nam-cap—xamaattılar komitedi tıvazıñ teeninde, kazañ, ceze cyı xı-xemceq cıny kılgañ pıvıbed poldunar.

Pıı-xemde Şiri-sanaa—UXK-da Tı-baa revolıstıq margıldaam tep pızeen cyılyñerde podunar todargaj cı-ektıq polgaş utka şınarıq cyıl cok erengej cugañ teleede yndıryeen.

Pıı-xemde Şiri-sanaa—UXK-da Tı-baa revolıstıq margıldaam tep pızeen cyılyñerde podunar todargaj cı-ektıq polgaş utka şınarıq cyıl cok erengej cugañ teleede yndıryeen.

Pıı-xemde Şiri-sanaa—UXK-da Tı-baa revolıstıq margıldaam tep pızeen cyılyñerde podunar todargaj cı-ektıq polgaş utka şınarıq cyıl cok erengej cugañ teleede yndıryeen.

Pıı-xemde Şiri-sanaa—UXK-da Tı-baa revolıstıq margıldaam tep pızeen cyılyñerde podunar todargaj cı-ektıq polgaş utka şınarıq cyıl cok erengej cugañ teleede yndıryeen.

Pıı-xemde Şiri-sanaa—UXK-da Tı-baa revolıstıq margıldaam tep pızeen cyılyñerde podunar todargaj cı-ektıq polgaş utka şınarıq cyıl cok erengej cugañ teleede yndıryeen.

Pıı-xemde Şiri-sanaa—UXK-da Tı-baa revolıstıq margıldaam tep pızeen cyılyñerde podunar todargaj cı-ektıq polgaş utka şınarıq cyıl cok erengej cugañ teleede yndıryeen.

Pıı-xemde Şiri-sanaa—UXK-da Tı-baa revolıstıq margıldaam tep pızeen cyılyñerde podunar todargaj cı-ektıq polgaş utka şınarıq cyıl cok erengej cugañ teleede yndıryeen.

Pıı-xemde Şiri-sanaa—UXK-da Tı-baa revolıstıq margıldaam tep pızeen cyılyñerde podunar todargaj cı-ektıq polgaş utka şınarıq cyıl cok erengej cugañ teleede yndıryeen.

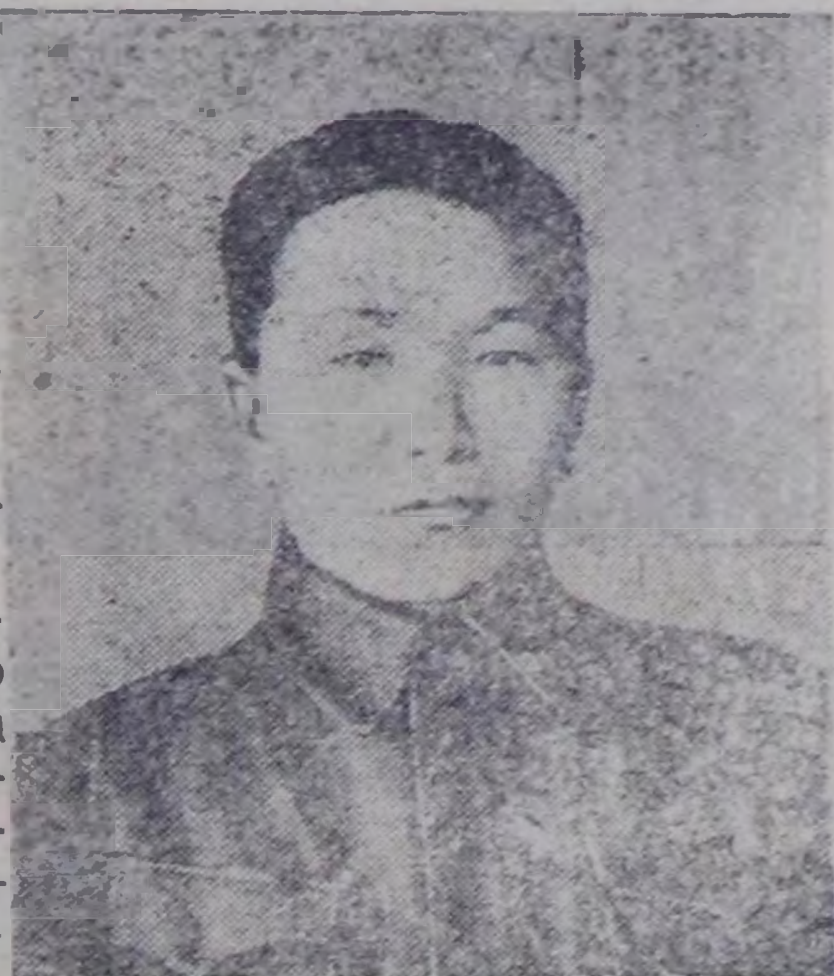
Pıı-xemde Şiri-sanaa—UXK-da Tı-baa revolıstıq margıldaam tep pızeen cyılyñerde podunar todargaj cı-ektıq polgaş utka şınarıq cyıl cok erengej cugañ teleede yndıryeen.

Pıı-xemde Şiri-sanaa—UXK-da Tı-baa revolıstıq margıldaam tep pızeen cyılyñerde podunar todargaj cı-ektıq polgaş utka şınarıq cyıl cok erengej cugañ teleede yndıryeen.

Pıı-xemde Şiri-sanaa—UXK-da Tı-baa revolıstıq margıldaam tep pızeen cyılyñerde podunar todargaj cı-ektıq polgaş utka şınarıq cyıl cok erengej cugañ teleede yndıryeen.

Pıı-xemde Şiri-sanaa—UXK-da Tı-baa revolıstıq margıldaam tep pızeen cyılyñerde podunar todargaj cı-ektıq polgaş utka şınarıq cyıl cok erengej cugañ teleede yndıryeen.

Pıı-xemde Şiri-sanaa—UXK-da Tı-baa revolıstıq margıldaam tep pızeen cyılyñerde podunar todargaj cı-ektıq polgaş utka şınarıq cyıl cok erengej cugañ teleede yndıryeen.

###

**RTO-nuң internasionaldoy xuny Pariş komununun
65 сы polğan oju — Mart ajnıñ 18-zi telgerezin!**

Париш Komununun 65 сы polgany

Mart aýnyň 18 xunyň Paris Kommunyň turaskaly poldurup, RTO-nun internasionaldaq xuny ulydyr carlaandam peer 13 syl ertip turar. Po xya polza, pygy telegejinin azylym arat tymen potarabnyd cangys ewin turguzup, tasizim, ak olyrykcy ezergektirge udur polgaş olarga xucektetirgen revoluscularny xostapalbr kyzyn korgyzup, fusizim polgaş cag-tajynga udurlanyp, imperialisternin peletkep turar xaldaş-canyndan SSRE-ni kamgalap, etajyn pajdalaly pyzydyr, cangys tontuluq kyzyn caildeerinin koryzy xya polur. Bncangas, po turaskaldaq xynny Tabyan arat massaly pygy telegejinin tartalkan saja-saja connar-pile revolustuq kyzyn kattyşyryp pir tenge ertirip turar.

1. Pariş kommunun yngen xynyaden peer 65 cıl polgan. 1871 cıydan mart aıyın 18 xynynde Françz ulustıu Pariş-xoorajınga proletar xorengitten angıyca udur tura-xalıbşkın yndıyıp temiseşekş, politiktın erge cögırgazın poltarının xolungı kilep ap, kizi tereigetennıq tögızyngıe pır tugaar proletarnın kadeş cazaan turguskan. Myn komun eleen azıldar corutkan. Gızeleerge, xorengitlenennın xolunga turgan et-yletpyr cerleria azılcıanargı şılcıdıp, pydyrylgıge azılcınnın xınalıdazın turguzup, xyreeni kyryneden tuskajlap, şkolnı xyreenen tuskajlap, kargıştın ırgylycy şerınnın ornunga arat tıymnı azık-tuzazın kargalaar kyzın turguzup, xileep ıylyar cerlerge tıne azıldar coruktı cok kılıp, azılcınnarnı kaje xamaan cok xorıp şalnın kazyır coruktı xoreıdıp, azılcınnarnın şalnın taarıştır turguzup, olurar pazın suır xeleznın teleerın xıssaazın soıgaarladıp, paza don-taa eske xej azıldar corutkan. Paza kyrynenin turguzınnı caartıp kılır talazı-pile uluq uzur-tuzalıq azıldı corutkan. Cıl tize, ırızuastıq kyryne turguzınnı şıut yrep, ırgylycy şerıq turar, kargış şaqdaa turar, byrokrattıq sygy tyzymetler turar, kyrynenin xyre şaznı turar, kargıştın parlament xuralı turar cergeliq cyıldernı uzuıkaş, proletar angın-ıq kyrynenın politiktıq xebırın kadeşq uqluq turguzarın kergyzıp, proletarnın kadeş caza kılđır caa xebırıtıq kyryne turguzarın kergysken.

2. Iindiq polza-taa, Pariş Komununu cyk-le 72 xonuk turgash, ozergek kargestajzynnarga pastyrtap kaan. Incaarda Franzynny kargestary ak toernu turgazup, revolyutsion xerce tees temissesken 30.000 komuncularny olyrgen, 40.000 kizi ojlap teshe polgis kara-p zynnadap, selytken.

Pariş Komununun uskanyny ooldagany cydel teer polza, ol yjede Franz ulustun pydyrykcy kysteni ekli xoqcyvreen polgas proletar anga peletkei cok turganbnda. Incaarda Franzynny kedee azyl aguly-taa, xoora jylt-pyry-taa yymek pydyrylgeliq

turgan. Jozuluq yletpyr proletarlar-
taa ebees turgan. Paza Paris Komunu
jozuluq ekki organizas udurtulga
cok turgan polgas el-
een uluq aldaqdaldar yskingas
Paris kommunun uzarn tyge-
detken. Uk aldaqdaldarnyn ter-
giin tergiini cyl tize, Parisyn is-
tinge turgan islikkinin kontrevo-
luzu-pile crestiq temisseespen, po-
cepsektiq tura-xalaan temisseidin
siltipirliq paastajgy xyunerinde
kamgalanbyr taktikalq turgan,
Versal-xoorajda peletkenlp cty-
kan kontrevolustu parby clyc
savatbyrn uluu, xarby niittinin
songuldazyn corudup, seremelzi
cok turgan, revolustun angy taj-
zynnaryn kam cok aazylap uzul-
kaarbyn toovajbyn turgan, Franz-
slyd xerengiltten bankzynyyn mil-
iart-miliart aksha xerengizyn xurap-
alabyrn idinmeen, xoj tymennin taj-
ynsy kyzyn tabatshy abzqlap ser-
liq kamgalanbyr ebiledep shdavaan,
pygy tegejnin proletarlary-pile
xaralyza turguzaryn toovaa, ke-
deenin yletpyrcin taraaccynnary-
pile xaralyza turguzaryn cugula-
ga korbeen.

3. Ындық полза-таа Париштын Комуна кансаар-таа чок төөгүлүк узур-тузүлүк полгын. 1871 сыда пролетар аңгы полза, оон мурнунда мөлчүкчү аңгылар-пын онза ергези поор чорчаа политиктын ерге сажыргазын езелеп алыр чорукту оралдаз-рын пыгы телегежнн төөгүзынде-пир тугаар ундырган. Пролетарнын кадьк саззанын ол тузүлгазы сатпес ту-дуу цуылдери хөй-таа полза, по-дунун цедишкinnerи полгаз алдаа-дальдары pile ылетпырчин шимеес-кинге кансаар-таа чок улук циз-екти көргүскен. Оон ылегер тур-зүлгазы, Ышкандырык алдаа-даль-дыга пыгы телегежнн пролетарлар-нын улук паşkылары Marks, En- gels, Lenin, Stalin өөренип алгаз, пролетарнын аңгы темиссин у-дурттурунун еритими кылдыр револ-усчу стратеги, тактиканы полбаа-зырадыр кылганнар. Ылангыча про-летар аңгынын сажыс епулқ поли-тиктык тамы чок турганы 1871 сыда Париштын револустуқ ылет-пырчиннерини кол-ла тудуу цыве-зи ол турганы пазар револус у-ндырган пролетар аңгы тараассын тымеңге тажаныр ерге-чок су-гула тең цывени пилип көргөш, Lenin, Stalin Орустун пролетарлар-ын сын пашааыс, Париш Комуна-нын алдаа-дальдарын ундырбейин, Октабрын револустун тиледир паш-тап ундырган.

Pariş Komununun undyrgen ol
 tõeşylyq revoluştuq teneşeli
 polşa, Uluq Oktabrın tiilep yni
 eringe turzulgalıq idişkini per-
 gen. Lenin-in paştalgazı-pile
 Oruñın cırtıtunga 1917 cılda
 yngen Oktabr revoluşunun acı-
 ız-pile SSRE-nin cırttu Pariş
 Komununıñ salğan sorulgañın
 xerek kırınga pıttındırtıp turar
 polşa pyğı telegejnin tarıstkan
 arıtarız ol sorulıñ cedip alar-
 tees, podunın revoluştuq kyre-
 zin ırgıcy pızdırtıp turarlar.

(TAR-da RTO Təp organizas
byrozunun tezizinden)

Germaniýy azyklyň aňgryzlyň
paostyň eý Ernst Telman.
Eý Telmann Germaniýy jüstis-
ly akasq cerge xilincekter paýyňar
tutar.

Imperialistiq tajbnga udur temis
selci eş Tom Muni. Ameriktij kar
gısturb eş Tom Munini 20 celda ka
ra-puzbınatıs, am nazırb-pile şitken

Vengrinin azılcı. ağvaznıy pa-
aştıy eş Matias Rakoşi. Vengri-
ulustuy kargıstar eş Matias Rako-
şını 8 cılda pazıyınaas, am nazıy-
pile sıtken.

Mart ajnıñ 18-ke RTO Kyysseksi komitediniñ uquulgazy

**Mart aýnyň 18-tiň xuny polza,—er-küş kattiştyrarnyň polgaş
tuzalamcynyň canys ewiniň xuny polur**

Mart ajnıñ 18-zi, Pariş Komununıñ xıny polı. Faşizm-pile ak ölyryğ nin tarlal xincekteiñge kaccıq tırgannar-pile ep kış kaltıstırarıñnıñ xıny poop, teögy-ce kirgen, po xynde, tuzalamcınñ polıg kamağaldın xereñge cangıs ep-evileldi potıdınbarıñga kırışın te-ş. RTO-dan ruğy-le azılcn tıymenı, pı kızı-am-tıağa ergeşee, cybeniñ şınñ kergezer teen, cybeni ruğy-le kızıziq pıdanlarnıñ kılğırıp tur!

Faşizm poğaşa əzərgək kargıştın cırtlarında
saja-saja kiziler polza, pottarının əndələ, öy-
lər tepsişkini, podunun tamisseli, e-tajəns,
erge-şoleeli tees, kara-pazınarda pazınədəb,
tuttugan ulustu aبادap azıl kıldırar cenderde
azıldap turar turarlar.

Koncuq xincetel polgaş ezergek kara kargış-
tın cırttıu polur, faşistıq Germ-n polza, podun-
un tıjın cıpeşeqkeşini-pile polgaş ezeler pılaar
pıznı-pile pygy telegey kırında er-tajvınnıq cor-
uınga kızıbar turar tur.

Маусунь полгаз songu Кыдатть уртер езеер ал-
газ, ында ам кизи тыннап көрвееп, кыргыс ак ө-
йүлгенін коруун тургускап Япон полза, ол ор-
аннары ам Кыдатть moon songaar езеер жары-
ып, паза Совет Кыдат се, Мол атат республик-се,
Совет Ебилеин-се халдаарың сууру кылар алык-
сап турар түр евес-пе.

Aviissinde ita linin faşistlar kərər ölyerinin en kargys argalalyk xereqler, ana-ia podunun tuskar turarın kamgalar cutkan ulus-ple saalşpyşany, am caritlyk syl roop tur kərbes-pe.

Xooraj polgaş kədeenin azılsın tymenner!
Pygy curiterni, cybeni kiziziq padaar ulustarı!
RİO-dan pygy-le Slerierni kışğırıp tur!

Ezergek kargys-pile faşizmnyñ curtтарыnda sıjaj-sajazy-pile razbıratkaş xıcektedip cıdılarında tutalaar tugajynda kыjgырыqny тыннанар. Kara-cangys cyk-ie faşistyq en celik kargys taıl lga udur, tajın polgaş oon kыpsıkcy imperiaist eringe udur ep-tajybnyñ polgış purungar tepşip xaq-cyurynyn murnaкcy temiss-cileri polurunyn xaraazy-pile kacaar-taa arga-cok azyq covalan edilep cıdıarın kamgalaarыга turzunar. Gıtl r Ger-manyñnyñ kara-razbıratkыnda polgaş tutıurgan ulustı aıbaдap aыл kыдыrttır celerinde faşis bоl оlyrylgени saktıp cıetpes xıncekteşkininde ta-barzyp kaccaqdık nnar-pile podınnarñn ep-kyzınerni kattıştırarыnnarñn medeqlep negener.

Germannın azılcın tımen uluzunun pıaştıñı Ernst Telman, kızı jozu cok kargıs pıjdat pıle pıaznıatka-la, am uş cıl polganın pılır slır. Onu xostadıñın polgaş paza cer-le Germanğa pygı nılttı kelderedışkınnı carlaarın kuccıyıq tıñzı pıle negener. Onu xostadıñ teen polgaş paza German faşizmyñın xamıq kacccıqdatkannarın xostadıñ teen temisselinernı pır xynde-taa, pır şakta-ta cer-le koşkaş kılbañar.

Pir curttan pir curt-ce sьvьrttьp ojlattьp, kar
gьs tarlal xincektel, sьvьrьbskьnga lavarьp tur
ar, on-on mun antifasitьq — emigrannarnь utpanar
Murnukku Afrikte liali fasistarsnьn teervecci taj

Ыһыһыһы һәм сәк кассыфатканныңа роһу ту-
заламсыдан көргызып туруң.

1871-cılda, Paris kommununun tüzündə, maadry-lyq komuncurların pazar teeş, Franz-pile Ger-mannın kargyzy kancap xol, xolun suncup turzuk, am paza ol ыkаş. Gitterliq German, Sovet Ewileli polgus paza kandyq-tsa xostalgalyq şinceşkinge udur teleg-jniñ pygy-le kargys kysterin kattyş-tar teeş oraldayp tur ewes pe.

Cyzyň-paýza politik namnar polgaş yzeldernia, cyzyň-paazyň şazyň yze diqlerinin, jazyttynnar polgaş nasionaldarnyň erleri-taa, xereezenneri-taa kargys faşizmnyň polgaş tşjnyň kassyqatkannar poop turar tur. Olarnyň arazyňga ыlgырлар coruk kalbajyn, pygy olarga tuzalaar xerek. Tuzalamnyň organizastaar polgaş tşjnyňnyň xeree can-gys turar uzunlyq.

Tuzalamcs kergyzzer polg'as kamgalal turguzar-
nyñ xereñge cang'as epti cedip alarñ RTO po-
dumñ kol sorulga'z tep sanap kelgen. Ol cang-
as epti pottand'arar toleede, RTO podundan xan-
gar'ar pygy cyveni k'lyp kyyssedir eves-pe. bn-
cang'as, faşizm-pile ka g'as coruktun kac'ca datka-
nar'ar-pile ep-k'ys kalt'as'rgan, cyveni kiziziq po-
dar'ar, sler toozanar'ar pistin k'ijgar'ar'as polza,
toozanar kalt'as'zr alga's, Mart ajn'ñ 18-zin faşiz-
m-pile taja'ga udu' cang'as ejtiq kyccylyq de-
monstrats'ya xyny k'ld'ar, pygy kara-paz'annatka'
antifaşist'ar-pile, olarññ t'ergyi-t'oreli-pile paza po-
lit'emigrann'ar-pile ep-k'ys kalt'as'zr'ar'ar'nyñ polgaş
olarl'ar'ga tuzalamcs kergyzzeriniñ xyny k'ld'ar, po-
litik talaz'z-pile paz'annat ann'ar'ga tuskaj kara-pa-
z'yn curumu toктаad'p coruttur'ar temisseldin, faş-
izm-pile ezergek kargast'ın curtlar'ar'ga pygy ni-
itti politikt'ay kelderdişkiñni coruttur'ar'ar'nyñ xyny
k'ld'ar kergyzzyner.

Podunarnın xyreeleninerni sərbəst ebiledees, ep-
kyş kattyb tararnın kalbak cangış frontuzunda
turguznar, Telman, Mirendorf, Osseskij, Rakoski,
Antikajnen, Fyrenberk, Zajlar, Moşa Pijade, Ter-
acini, Manso, Isik va, Tom Muni, Skotisboronun
anjakiar, Arter Evert suqlar cıdar kara-pazın
na nıñ xonaların podunarnın temissezişkiner-
ner-pile puza caza ystyryner. Marta Klaus, Elza
Ştajnfart, Senta Bajmier, Anna Pauker, Adel Bej-
Ge trıda Ruck suqlar cıdar, kara-pazınna ma-
ngas karangı ceteringe tıanalar kıdır, podun-
arnın xomıdaldıq temisseliner tıazıdır. Pygı
erler-pile xerxezinernin, paşa pyge olarnıñ-pl-
le kady kaccıqdar tutarlarnıñ soleezin egidiner.
Olarnı kattyb amı-lynyngı egidiner.

Mart aijnid 18-zin tajon po'gas oon kəpssək-larəngi udur, ep-tajvənnə kamgalaarənni cəngə⁵ epti⁶ temisselinə xunu kəlnar, pygə telegej kə-
rənda ep-tajvənni cələngi⁷ suunu poor—Sovet
Əvələlin kəngalaarənni xunu kəlnar.

Ezergek kargys coruk-pile ak ölyrylgenin' lar-
al xincektelinin kassydaannary-pile ep-kys katy-
tyrарпы sangys ewinid xyny poor—Mart ajna
18-zi telgezin!

Tuzalıncağın polğaş kang laldın cangış ebi
- telgerezin! BTO Kuysssekci komitedi.

Идепкејлиг терги садьольсьзь

Parah xemcik kozununun
Sagib sumuzu arat Xemcik teer
zi, 35 cilden 9 ajdan egel p.
tergi sadib kalyr-pile kooptan
eleen xoj paraganib keree carbr
xyieep algan, am oozun 36 cil-
den 1 ajga cedir sadibqiaan paj-
dalyb koerge: cargin kereezine
ajtkanib, xoj 50, esky 50, ipek,
olgy 10, sarcaq 20 kil xem 10.

Am onu kyyssedip alganь xoj, oşy 112 pəş, inek, cыlgь 20, surcaq 120 kil. Algь-kees 99, pery 2, ilgi 31, tarbagan keezi 611, an eedi 50 kil. Oon-taa eske eleen xoj cyylder sadьp algan.

Mo'ni ap ke'erge, e'ş Xemcik
kooptun sad'p aly'şk'ny'nga ele-
en tu'za pol'gan tur.

Likpuntu paškyz OCCUR.

Proletarnıy pir tugaar kadıy cazaapolgan Pariş komununıy xeree pygy telegey kыrыnga tiileer polzun!

Комуністсьоу Интернаціоналдьн Кыссекці Комітедінін ереңей секретері ес ДИМИТРОФ

Комуністсьоу Интернаціоналдьн Кыссекці Комітедінін ереңей секретері ес Димитрофун КІ 7 туг. конгрезінге топсу сөзынден

...Kara-pazyñnatkannarga polgaş olarnıy eñ-pylezinge, politik emigrannarga (eske curttar-ce şolyttırgen, oñlap tesken) polgaş xincektettirip coruur revoluscularga polgaş antifaşiscılarga RTO organizazıñdan kergızyyp turar etñın polgaş surttaaldıñ tuzalamcız polza, cızyn-paazın curttarda yletpyrccın angıñnyñ muñ-muñ xabıjaalıq temisselcileriniñ am-tyñnyñ ar, kyzyn polgaş tajıñnyñ şıdalıñ kamgalap ar şıdaan...

...Am RTO-nuñ murnunda turar sorulgaş polza, pygy kapitalistıy orannarga (faşistıy curttarnıy talazı-pile polza, ol curttarnıy onza pıjaldarına taarıştı azıl corudup turgas), azılcn tymennıy şıñny-pile massalıq organizazıy poop alır sorulgaş. RTO polza, proletarnıy canğys frontuzunıy polgaş ulustıy antifaşistıy frontuzunıy milion-milion azılcn tymennıy xaara tudup turar. Kızıl krestizi poop.—faşizmga udur ep-tajıñnyñ polgaş sosializm tees temissezip turar angılaranıy azılcn tymen arattarınnyñ şeriiniñ „kızıl krestizi“ polur uzurlıq...

TAR-nyñ RTO-zu

Pariş Komununıy 65 cıl polgan turaskaldıy xyny polgaş pygy telegejñin tarlatkan azılcn tymennıy ergezi tees, kargystarnıy kara-pazyñnarda aştap-suk-sap, xincektenip cıdar eşterge tuzalaar RTO-nuñ 13 cıl polgan ekki xyny—mart ajnyñ 18-tin xynynge, TAR-nyñ RTO-zu SSRE-nin xa-tunmanıy uluq tuzalamcız, paza podunıy nam, cazaanıy iziq paştalgazı-pile eleen cedışkinnerliq uzurazyp turar.

Cıl tize, TAR-nyñ RTO-zu massalıq organizazıy poop, oon organizazıy, kezıgıynneri eleen esken. Am yjede, RTO-nuñ yyrleriniñ sanı camdyk cerlernin medezı cok-taa polza, 111 cedip turar, kezıgıynneriniñ sanı 3.751 cedip turar. RTO-nuñ akşa xorengizi eleen kılınnaan. Cer-cerde RTO-nuñ yyrlerin turguzup, cogur azıldarın corudup turar.

Myñcangas, po Pariş Komununıy turaskaldıy ekki xyny, paza RTO-nuñ ekki xyny—mart 18-ti ertirerde, TAR-nyñ RTO-cıclarınyñ kol sorulgaş polza:

TAR-nyñ tuskaj xamaarşpas pot-ergezin pızdıdar, ılangıja orannıy azıl-agıjnyñ kol adır poor malıy po cıldıy cut ajıylıñdan kamgalap alır teleede, RTO-cıclar pottuq kirzilgeni corudar. Paza caskı kompani azılcn nam, cazaatın ajtkan jozugaar cedışkinneri azıldaarnga

peletkenir kol sorulgaş.

Paza RTO-nuñ yyrleri RTO-nuñ azıl-tuzazın arat conga tajıylar tanyştıy, RTO nu massalıq organizazıy kılır cugula.

RTO polza, pygy telegejñin tarlatkan azılcn tymennıy erge şoleezi tees kargystarnıy kara-pazyñnarda aştap tyrep, xincektenip cıdar revoluscul eşterge tuzalaar intenasionaldıy organizazıy tep cybeni RTO kezıgıyn pyryzy utpas uzurlıq.

RTO ygy turgustunmaan cerlerge oon ygyr coguuru-pile turguzup, kezıgıynnerin konydedir. Kezıgıynge kılirerde, connuñ ekki turazın paımdalaar.

Myñcangas, TAR-nyñ RTO-zu-nuñ azılcn moon-taa artıyık sajıyradır, akşa xorengizın kılınnaan cugulalaar.

Xamık RTO yyrleri po mart 18-tin xynyn tavarıy xamık azılcn emgeleer polgaş po xynny koncuq cedışkinneri ertirerlınge pottuq kirziri cugula.

Pariş Komununıy xeree polgaş RTO-nuñ 13 cıl polgan xyny—mart 18-ti telgerezin!

Germanıyñ proletaiadnyñ ınak adurtıkcızu eş Telmann kargystarnıy kara-pazyñnarda xostaarın negeelner!

TAR-nyñ cazaak, namı telgerezin!

Kızıl-xoorajnyñ RTO org byrozunıy kezıgıynı xer. Seren.

RTO-nuñ Internasionaldıy xyny—Pariş Komununıy 65 cıl polgan oju Mart ajnyñ 18-te Tıva polza, pygy telegejñin yletpyrccın, taraaccınnarınnyñ revoluscul temisselinge ıldın kadar uzurlıq.

1936 cıldıy mart ajnyñ 18-ti—sagıy setkil kadarınyñ canğys ebinıy xyny

Oon peer 65 cıl polgan. „Komuncularny k agıñar sogunar! Kulugurların cagıyga azıy ulyryner! Cerlik araattan an-teq cybelerni izeeninden yndır sıvıynar! Polarnı karacangıy ulyryp şaazıylar polza, am xaj paccıy arıy, oon paşka xorzok! Olarnı poolap ulyryp turunar! Şak ol internacional demokratıy sojluktardan adırlyp alınar!“

Kalcaaraan kargystar polza, ulus tere talazı-pile mederel cok coraan taraaccınnardan polgaş eske-taa picce xorengittenerden elzidip turguskan şerıqlerni Parişın komununıy maadyrlyq arat conunga şak-mıñdyq kalcaş ses-pile ıdalap tutulaştıy turgan.

Parişın kыrыnga Komununıy tugu 72 xynnyñ 72 tynnyñ iştinde xadyr kelgen, 1871 cıldıy maj ajnyñ 28-te komuncularnyñ, en seolgy onguzun versaldarnıy yger-poolarınnyñ şurgannıy odu caza şapık-ce cedir olarnıy ol tugu salğın keryp saqlanajıñdyr xadyr-şan kelgen. Xılincektenip pat tyreen, ojlatıy kooqatırgan, Per-Ljases tep xorege ongulanıy cıdıkpan komuncularny araattan an ıskas kыrы şap turgannar. Yletpyrccın angıñnyñ xeree tees yze xee şapırgan temisselcileriniñ al-podu ında mıñda emge xajaa cok cıdarı versaldıy kargystarnıy kalcaar turganıy xereccilep turar ol. Yletpyrccınnyñ en paştajıy revoluscul erge-cagırgazın Parişın arat conunıy, xej mun-mun er,

xerezen polgaş uruq-tarqıñnyñ xan-cıñge tyzyryp paskan tur.

Tjer-pile Gallfennin tuzaagan tuzaalıy jozugaar parişın azılcn arattarınnyñ 30 mun en ekki ool-darın ulyrgen. 45 mun kizini kara-pazyñ-ce kılir ojlatkan, olarnıy iştinden eleen-ne xej kizil soonda ulyrykcylernin xolunda kirgen. Olar ulyrde „Komun telgerezin“ tep cıtkas ulyr, ılap-la maadyr jozuluq turgannar. Tıkka xej azılcn connu kara yletpyr kılir cerler-ce corudup, şolyr cerin-ce şolydyp turgan. Ak teerbeccin kalcaaraan jozuzu tiileen tillelgezin najırlap turgan. Pariş Komununıy pir kirzıkizil turgan Lis-sagerej tep kizil podunıy pizeen.

1871 cıldıy Komununıy teegıyzy“ tep nomunga mıncap pizeen: „28-te (maj ajnyñ 28-te uluq xynde olgen ulus cıtkan pir-le xana canıga iştı tekty pergen kiziniñ şejyndızyn pir versal kizil cıdazında şancıy alğan oraar turganıy kerdıyys. Versaldarnıy „ojlap turgan ojunu“ cybel teerge polza, olar olgen komuncularny kыrыnga ulyrykcy, oor, ar-agaccı suq teep ıskas paşy-pile kocculaan şak mıñdyq piziktıy saazınnar xadap kaar turgan, paza olarnıy askıñ-ce koccuk şil mojnun sup turgannar“ tep pizeen.

Burzuas solunnıy pir korespondenci kizizi mıncap pizip turgan: „koncuq teren unyştıy sigennıy cerde, ceccek-pile pyryler arazında cerden ulus tavan-tajaa, nıssional şerıqlernin temdektıy xoldar, ulustun irip cıdıy pergen paştarı uştıngulap kelgen cıdar. Şak ol cernin pajdalıñnyñ koncuq korguncıy paş meede kezede artıy kalgan. Irıp cıdıy pergeniniñ cıdy xoon polgandıy castıy caagaj unyztıynıy cıdyñ pazyr turgan. Parişın taas tinmıdi sesserlikke tyne şlımeen cok apparganda cer adaandan şı-

meen unyp, tıñnalır tıñnalıy covuur-taa tıñnalır turgan. Ol-la amıttan olgen kizilerni xomer tees talazı-pile tazıy, tyzyryp turar xa-tunmanıy xoreyngıe xom-erı-pile ekkelgen kizilernin cam-dıy tıñny xirıñjıñp-taa cıdar turgan“ tep xereccilep pizeen.

Tiilep yngen kalcaaraan kargystarnıy xannıy coruu mıñdyq turgan. „Am sozializmdan adırlyp ırap alıñny“ tep olarnıy paştıny Tjer mıncap amırap pajıriap turgan. „ıñdyq polza-taa kargys kaargannar xej koccular kargıy-kajıñdyr alğıy turgan“ tep Lenin ylegerler ca teen. Aldı cıl pezin cetpejin cor-da Franzıyga yletpyrccın şımcış-kini paza kaltap-la tıñzy pergen. Moon tugajında paşky Len-inin 1911 cılda pizeeni polza: „Murnunda turup turgannarınny ylegeri-pile pajaan caa socialistıy salgakcılar olarnıy paştıyganıñdan mungaravajın komununıy temisselcileriniñ xolundan ıskandıy pergen tuktı kedyre tudup alğan“ tep pizeen.

Pariş Komunıy polgandan peer 65 cıl polgan tur. Paşky Len-inin cugaalaan polza, „kizi ter-elgettennin xamık-la toramcıladyr pazyndırgannarın, pygy-le azılcn tymen arat conun xostıdyr alır tees temissezip turgan“ Komununıy maadyrcılarınnyñ tugajında turaskal polza, franzy polgaş pygy telegejñin azılcn arat conunıy cyreende turup turar.

Am-tyñnyñ xajıralavajın perip turgas pottandıy tep turgan maadyrcı komuncularnyñ soruk podalgazıy telegejñin aldı xıuz-unıy pir xıuzu polur Sovet Eadilelinde arat conu xeqlyq oeyrkylyq, amıdyrap curttap turar, tarlal polgaş azıl cok coruk cok sozializm oranında pottangan tur. Kizi terelgettennin azılcn tymen arat conun polgaş erttem ug-aan-pile azıldaarlarnıy podun-ce setkil xandıktıy turar ol oranıñny azılcn tymen arat conu podunıy socialistıy oran curttun cyyl pyrynıy faşistar polgaş imperialisterden kaja-la pygy arga cepsee-pile kamgalaarnga pelen turar tur.

Pariş Komunıyga am-tyñnyñ ıskıñnyñ olgennernin turaskal poldurup Martın 18-tin xynıy—RTO-nuñ pygy telegejñin xyny kılir, ak teerbeccinin ajıylınga am-tyñnyñ alızp turarlar-pile setkil kadarınyñ xyny kılir carlap yndırgenden peer 13 cıl poop turar tur. RTO cap-caa ynyr turgustunıy kelirt-pile-le milion-millon azılcn tymen arat connu ugaan mederelinge sagıy setkil kadar coruktu pıskıtyr corudar uzurlıq turgan. Oon songarladır Pariş Komununıy xyny polur mart ajnyñ 18 xyny polza, purungaar tepşir sagıy setkil setkip podap turar kiziler polgaş ulus, tere talazı-pile janzy pygy podaldıy azılcnınnarınny kaltızarınyñ xyny appargan. Faşizm polgaş ak teerbecce am-tyñnyñ alızp ulyrtkenner-pile xolvaştıy sagıy setkilin telegej kыrыnga pir poldurup kadıy turgas olar Pariş Komununıy paak-pызарı-pile ulyrtken maadyrcılarınnyñ tugajında turaskalın turaskap jozulap turar ol.

1871 cılda versaldarnıy kalcaaraan kargystarnıy azılcn connu kыrыp xadyr turgannga

temejleerge, am po yjenin ter-şilgelıy kizi terelgettennin tajıy-nıy polur Gıtlıy tep Germanıyñ kalcaaraan faşistarınnyñ paştıny artık kargıy-pile kalcaarap turar. Po Gıtlıy tep kargys polza, Evropı tıptın tep ortıuzunda Germanıyñ pygy uluzun kincide kincilep alğan. 58 azıy şaagıy xoruur polgaş kara-xıncek-pile erideer xerimniq cerni turguzup alğan, faşizmga udur sagıy setkil setkeen kizilerni şak anaş sup kazaalap algaş şaanga kılir ettep sop eridep, xılincektep, ulyryp turar, kiziniñ şazın cydylgezin, seok-jazyñnyñ, tajıyga tura cogun pir-le cerlik araattan an ıskas kedep xoruqıy turar. Po pygy-cyge yylgedip corudup tur teer polza, German ulustu kul kılgaş, Germanıyñ faşistarınnyñ caa-tajıyga peletkenip turarnga totkar poop turar cyıldıñniñ cıjladır alır tees ıncap turar.

Gıtlıy jozuluq Germanıyñ Ceen cykte ebiledekci polur Japonıy imperialisteri po cepsektin kыzy-pile Kıdaltın cartıyñ ezelep algaş tajıy curttap olurgan ulustu xoj-jıy-pile ulyryp kыrarınyñ podalgazın corudup, Kıdaltın pydyn kadee tur-laqların polgaş xoorajların erttedip, Kıdaltın xerezennerin kыccılep, 400 milion kıdat ulustun arattarın en-ne podyyn erge medelin toramcılap turar. İtalin faşizm Ceen Afrikta Abissin uluska udur xoralıy caa-tajınyñ corudup, pydyn tur-laqlar polgaş xoorajların cyu-taa cok kılir, tajıy curttap olurgan connu xorannıy ıy yndırer polgaş oert kыpsıy vomıy tep castıy pımykter-pile kыrыp ulyryp turar.

Po pygy paımdalaar cynı ajıtyr tur teer polza, azılcn tymen arat conun setkil sagıyın kadar pygy telegejñin xyny polur martajnyñ 18-tin xyny po cılyñ koncuq cugula polurun ajıtyr tur. Abissinde poop turar tajıyñnyñ ajıylıñdan ulyr kыrыp turarlar-pile, japonıy imperializminin polgaş faşizmınyñ ajıylıñdan ulyr turarlar-pile sagıy setkildi kadarın martın 18-te canğys kыstyq cıskaldıy-pile corudar xerek. Saja-saja connun negeer negeldezi polza: Ernst Telman, Osseskiy, Mırendorf, Marta Klaus, Elza Ştejnıfırt suqların xostadır alıñny negeer, gıtlıyñ faşizmınyñ tudup sukkulap alğan 140 mun kiziniñ uzuldrup alıñny negeer! Vengrinin kalcaş kargystarnıy olgy ce cedir xılincektediskep turar Matias Rak-oşı tep maadyrlyq revoluscul eşti xostadır alır! Finlandıyda Antikajnen, İtalide Teracini, Pertini polgaş Adel Bej, Japonıy Isik-ava, Avıstride Zajler polgaş Fjyre-nıyerk, Brazilde Artur Evert polgaş xostalga uzurunda tutturgan oon-taa eske temisselcilerin, Jugoslavide Pıjade, Rumıñda—Anna Pauker, Kubada—Sezar Villar, Tom Muni polgaş faşistıy oran curttarda faşizmınyñ paak pıyır kalcaş coruunga tavarışkan mun tyme temisselcilerin xostap alıñny negeer uzurlıq!

Komun teestın temissezip turgan cyrekkeir temisselciler tugajında 1936 cıldıy mart ajnyñ 18-tin turaskaldıy xyny polza, xamık tariakcılarınnyñ, xamık faşistarnıy ojttur tongajıtyr şap şıdaar koncuq kыstyq canğys frontunu pızdıdarınyñ xyny polzun!

N. Grynvald.

Ezergek kargys faşizmga, ak-ölyrylgege xilinektetken xej cys mun revoluscularga xa-tuñmanyn revoluscu izioj pajyryn cedireeli!

Kargystarnyn xolunda pyzar paagy-pile xilinektedip, ölyrttyr turar eş-öörlerini xostaaryn negeeliner

Telegejnin revoluscularynga tuzalaar organizastyn xyny—Marit ajnyn 18 xyny polgas Paris komununyn 65 cöl polgan ojun-da, kargys xorengitlenner et-cazaa-nyñ xanb sambyralynga alzyr, olar oon uñtunar arga-cok appar-gany-pile kad, azylyñ arat mas-salaryñ amdyral pajdaly ulam kudulap, angynñ temisseli yrgylcy cidigip, azylyñ tymen erge-seleezñ tavar tep revolustuq şim-ceekinni xyn pyryde ulam ulgatylyp turda, camdyk kargys orannarda caa-tajynñ xoralby ajylyñ ynyr egelep turar. Moon todargaj xereccizi polza, ceen cykte Japon kargys Mancy kadatty ezelep turar polgas Evropta Itali anaa cýtkan Avissinnin kryn-ce yzarar ыт-теq tutulanyp xalyr turar-lyndan todargaj xerecilenip turar. blangya paalyñ cykte xannby tajynñ krysryn oraldazyr, tajynñ ajylydy ool cepseen pel-etkenip algas. SSRE-ce kyzanyp cýdar. Germanyn en kargys, ak ölyrykcy cazaandan todargaj xereccini kergyzyp turar.

bncazga, 1934-1935 cýldarda, ak ölyrykcyñ ajylynga tavarazyp pazyñnatkan, palyqlatkan polgas ölyrtken revoluscularn san 3-4 saja cedip turar. 1925 cýldyn 1 ajyn 1-den 1935 cýldyn 1 ajyn 1-ge cedirak ölyrykcylerge palyqlatkan polgas pazyñnatkan revoluscularnñ san 10.500.000 kizi poop turar. Po ystynde sannar polza, cyk-le kol uluq carttarnñ medeeleri polgas camdyk curitarnñ medeezi cecce aldynmaan.

Germanyn komynizi Rudolf Klaus tep kizini 1921 cýldan egelep, yrgylcy albadap ar perge azy kalyrttyr pazyñnap kelges. 35 cýlda azyr ölyrgen.

Vengerin inkomynizi Matias Rakosini 25 cýldan egelep pazyñnaas yrgylcy azy kalyrttyr kelgen. Uk Rakosini am taa xostavan polgas xarñ eş Rakosinin am-tyñynga kyzanyp ölyreriñge cedip turar.

Germanyn proletariadyñ paasynsyz polgas Germanyn komynistbyk namynñ Töp komitedin cingine sekreteri eş Telmann Germanyn faşistaryñ—gilleri-

nin ak ölyrykcy caza 33 cýldan egelep kara-pazyñnaas, mñcaga cedir am-taa pazyñnaas. Moon-taa angda po eşter ыкаş araattan pery-teq kargystarga xordup pazyñnatkan eşter xej poop turar.

Ak ölyrykcylerñ ajyly am po yjede Germana koncuq eşkyr turar. Germana kyzal tuzalamcy tep organizastyn cecce eves medeezinden ar көerge, sölgy 2 cýlda Germana faşistbyk cazak turup kelgenden peer, faşis jozuga udurlangan teş 3940 revoluscularn ölyrgen, 132 544 kizini palyqlaan, 395.357 kizini kandyq-taa cýldagan cokka tutkaş kara pazyñnaan. 93 kizini ölyrer tep şitken, 150.000 revoluscularn konsentras lagerin-ce (kargys pajdal-pile xilinektetip azy xylbar cerler-ce) şölypken.

1935 cýldyn medeezinden көerge, Polşada 116.000 revoluscularn kara pazyñnaan. Ispan-da 50.000 kizini kara pazyñnaap.

Kýdatka 1934 cýlda ak ölyrykcylerñ ajylynga tavarazyp ölyrtken, palyqlatkan polgas kara pazyñnatkan ulustun san 2.630.000 kizi poop turar. Paza 1935 cýldyn 1 tugaar carttyk kezinde ölyrtken, palyqlatkan, kara pazyñnatkan polgas şölytken ulustun san 366.283 kizi poop turar.

Po sannarn kolduunda burzuas solunnarnñ iştinde cecce eves medeezinden algan polgas olarnñ solununga po sannarn koncuq evezedip piziir uzurunda cecce eves san polur tur.

1935 calda Kýdattyn 6 xire xoorajynga 640 kizi pottaryñ ambynga pottary cetlinip ölgen.

CURUKTA: Filippin tep uluska kalcaaraan kargystarga ölyrtken taraaccynnarnñ soegy tur. Filippin tep orttuluk oran polza, Ameriktin ergezinde turar.

Azyldyn ajttbyşkyn polgas kyysseldezin stoldap cýdyr pergen

Po yjede xooraj polgas kede-enin organizastaryñdan, xej aratkorlyrdan „Şyn“ solunga material pizip turar xyn pyry yrgyl-cylep-le turar. Oon iştinde xannbyk materialn stolda yuzelep cýdyr pergen Kyzlyda taq-teq iji uluq jaamy par. Olar polza, Mal-cer jaamy-pile Tava tep koop polur tur.

Mal-cer jaamy polza, po kalyş ölyr cut-curaangaj poop, cazak, namdan uzur-tuzaly xem-ceqier corudup turda, „Şyn“ solunga cangys politiktyk cyi-taz piziveen. Oon turzu, pezin cer-cerde cut ajyly-pile temissel kancaar corup turarñ, xor-xor-amca kaly xire poop turarñ, caza-lyñ cutka udur xemceqierñge aratlar kaly xire ögyp kyyssedip turarñ polgas cer-le po xire cut poop turda, po cýlyñ „Şyn“ solunga cybe pizip xajer-lavaan tur.

Redaksydan cut tugajynda solunga cyylden pizip көynerem tep tileq kalyzga, „Xarñ ындy cybe piziir ekki cogaalcy kizi tavybas cybe tur-ijin“ tep kaar. Ooda cut polgas eşke cýldagaa-ndan ölgen maldyn medeezinden solunga perip көynerem tep

tileerge, ыja ol san tynneerinden calgaaraş, „cyi-taa cok anaa kur-uq san perip kaarga, paza ancyq cybe tur-ijin“ tep kaar. San tyn-ter perzinerze, eşkezin pis pizip algaj la-pis teerge, „caa, ындy polza, perip көreeli, san pelen poor-on“ teer. Oon soonda san-taa corutkany cok polur.

Mal-cer jaamyñ sekreteri Torzu, ыñaj peer taradyr turar mal ceminin tugajyn koldadyr, „Şyn“ solun-pile „Xostuq aratka“ pir maldyrgej material pizeen. Oozunun askak-pyskek cer-in edip, pir xyn telefon tolgar, pir kizi corup turda-la, „Şyn“ solunnun pir yner eelcee manavajyn yne pergen, am ol mater-ialdy „Xostuq aratka“ yndyrgeñ.

Tava tep koop polza, xambyk sadbyqñ saarylgazy kancaar corup turarñ, xambyk sadbyr albyş-kyñnar kancaar kyyssettinip turarñ ege-le pizibejin turar.

ARN TK-nyn caa poop erkten 4 tugaar plenumunyn ajttbyşkynñ koop talazy-pile kancaar kyyssedirinyn tugajyn pizip көynerem tep, TTK-nyn iji targa-lyñdan pizik-pile-taa, aas-pile-taa tilep-le turgan. ыja ol tileeşin öjynde „caa, pizip pergej-le-pis“

tep kaar. Kazan-na şannap kelir poldu tep manap-la turar,—am-ga cedir cok-ijin.

Mal-cer jaamy-pile TTK paas-taar cerinñ xambyk azyly uduj pergen-pe teerge—cok, şimcep corup-la turar, nam, caza-lyñ uduritup paastap-la turar. Am kalyñ azylyñ massaga көrgys-tejin, stolda yuzelep cýdyr per-gen tur. Parlalga tamcyr turgas, azyldyn corudulgazyñ tyrgededir tep ajttbyşkyn kancaar utupkan jaamylyr poor?

Xarñ, „cogaalcy kizi tavybas cybe tur-ijin“ tep cybenin cik-tiin. Podunun kyyssedir azylyñ sorulgazyñ solunga tajylyr-laj albas, kyyssedip turar azylyñ tynnelin solunga көrgyze albas jaamy par cybe-pe? ындy polza, azyldy kancaar corudaryl.

Moony songaar Mal-cer jaamy-pile TTK podunun azylyñ, blangya casky kampani tugajyn, ol tugajynda nam, caza-lyñ tok-taalyñ kancaar kyyssedirin po xynden egelep solunga caryba coguar.

Oon cýldagany polza, amby-raar arga cok poop, material pajdaly koncuq jadarap paksa-raanyñ xaraazy-pile ölyp turar tur tep cybeni pezin kargys solunnarda ыncap pizip turar tur.

Moony kad faşistar revoluscularnñ paastynsylan yrcýldarda pazyñnap, olarnñ am-tyñynga cedip turar. Cizeeleerge, Ameriktin proletaryñ paas-tyñsyz eş Mak Namaran 25 cýldyn eccizinde yrgylcy kara pazynga xorup kelgen, am-taa olurbu-şaan turar. Paza revoluscu eşter Tom Muni-pile Billings tep iji kizini 19 cýldyn eccizinde yrgylcy pazyñnap kelgen.

SSRE-nin RTO-cularynñ uluq tuzalamcyz
Kapitalistq orannarda kara-pa-

zyñnadyp, xinektedip turar revoluscularga tuzalaary-pile SSRE-de RTO-nun Töp kyyssedik komit-edinden revoluscularga tuzalaar xorengiden 500.000 frank tep akşany yndyrp pergen. Paza Ispannyn revoluscularynga tuzalaary-pile 3.500.000 frank tep ak-şany tuzalaan.

RTO 12 cöl poop kelgenñ arazynda azylyñ tymen aratlar-dan 300.000.000 frank akşany cýdgaş, ak ölyrykcy jozunyn aj-lylynga tavarşkaş pazyñnadyp, xinektettirgen revoluscularga tuzalap taratkan.

(TAR-da RTO-nun Töp orgyrozunyn tezizinden).

1935 cýldyn paastajy carttynda ak ölyrylgenin tynnel medeezi

	Ölyrgeni	Palyqla- any	Etter xajnaany	Tudup pa- zylynaany	Şölyp co- rutkany	Yzer co- deeni
Albani	—	—	—	24	—	—
Alzir	2	17	—	221	—	13
Argentin	5	26	—	1298	18	45
Australi	—	—	—	10	—	—
Belgi	—	7	16	142	35	86
Bolali	10	24	—	300	—	—
Brazil	36	157	34	1857	5	—
Boigar	18	85	560	2091	—	315
Cili	2	15	182	1427	—	—
Kýdat	98312	99.235	23.478	144868	26	364
Kolumbi	43	47	—	461	8	2
Kosta Rika	6	—	—	220	—	—
Kuba	147	425	3564	5393	78	3351
Dani	—	—	2	10	—	—
German	694	14.203	9447	41508	—	46538
Ekvador	174	126	—	446	—	2
Elsalvador	3	—	—	24	—	2
Angli	1	36	943	859	—	2
Finlandy	—	—	—	301	—	450
Franzy	3	55	131	2630	310	411
Grek	1	35	103	1347	—	84
Gvatemal	—	—	—	25	—	—
Gatti	—	—	—	10	—	—
Goland	1	7	71	127	2	246
Golandyn koloniz	2	30	179	523	—	1068
Gonduras	—	—	—	15	—	—
Indij	295	489	1000	390	—	37
Indij-Kýdat	12	99	240	510	—	150
Irlandy	—	5	39	223	—	12
Itali	7	157	250	2844	—	3500
Jamajka	5	22	—	112	—	—
Japon	103	—	1000	3180	3	1000
Jugoslaf	82	314	559	3246	4	362
Kanada	—	136	309	965	—	27
Latvi	2	—	—	198	—	—
Litva	—	—	—	76	—	—
Maroko	—	—	—	86	—	—
Meksika	331	313	10	936	—	—
Ca Zelandi	—	—	—	23	—	—
Nikarauga	—	—	—	23	—	—
Norvegi	—	—	5	4	4	—
Avstri	7	166	450	9576	—	7758
Palestin	10	300	2000	1500	—	165
Panam	—	—	—	70	—	—
Paraqvaj	—	—	—	270	—	—
Peru	37	31	—	1848	36	37
Polşa	52	—	—	5480	—	—
Porto Riko	16	56	—	42	—	—
Portugal	5	78	150	561	—	703
Filippin	212	541	2	1097	—	—
Rumyn	3	5	228	1123	18	1328
Şves	—	—	1	13	2	4
Şveysarij	—	—	73	84	3	174
Ispani	63	1.016	1365	2606	—	3900
Murnukku Amerik	16	55	—	52500	—	5000
Siri	8	50	—	213	—	—
Cexoslovak	—	60	201	491	11	294
Tunis	2	21	—	347	12	—
Vengri	1	—	130	429	—	302
Urugvaj	14	175	—	550	2	—
SAKŞ	39	416	140	3919	12	78
Katlyşkaş	100.737	119.035	46.716	301.972	579	77.815

TAJYLYB: Cecce medee aldynmas, kolduunda-la kargys solun-gardan alganyn uzurunda, po san curagaj me-deezi, blangya pydyn, carttyk koloni orannarnñ talazy-pile pyryn eves, xarñ şynnda polza, ölyr-ken, palyqlatkan, şölytken, pazyñnatkan, ysetken-nernñ san oran cok kony.

TARN TK polgaş
Profes Top cövyelile-
nín orgañs

„Şbñ“ solunnu cagbır erttee:

Xuuzunda cagbırlarga:

1 cılda . . . 5 akş.— 3 ajdan kudu
6 ajda . . . 3 akş.— cagbılgı
3 ajda . . . 1 ak.80. albas

Solun cagbıdar cerler: Top xarabızaa konıtorı, oon
kööde salarlar polgaş poştacılarga cagbıdar

Alban polgaş iletpey cerleringe cagbır:	Taşlık corudar cagbılgı:
1 cılda . . . 8 akş.	1 cılda . . . 10 akş.
6 ajda . . . 5 akş.	6 ajda . . . 6 akş.

„Şbñ“ solun redaksızbañ adrezl: Kızıl-xooraj,
Revolus şely. Şetinkin kudemcu, pazın № 2.

1936 cıldın

mart 21 xynynde

suvoda № 24 (525)

ARN TK-nın prezidiymynın toқтаaaly

(1935 c. 3 a. 10 x.)

Caskı tarılgan polgaş cam-
dık köde azy-agjyn azylda-
rny peletkeli corup turar tu-
gajynda eş Polatın iletkelin tın-
naaş, ARN TK prezidiymynın
temdeqleri polza:

Nam, cazaatın ajttır perip
turgan saavır paştalgazın Mal-
cer ministerinden polgaş kozun,
sumunın nam, arevenin organi-
zastar arat connun ortluzunga
kalbaa-pile cöp tañştyr corut-
kannın xaraaz-pile uk connun
idepkej soruu ırgyley pedip,
podunun nam, cazaanın pergen
ajttıyşkın paştalgazın xerek
kırnğa kyyssedip kelgeş, po-
dunun azy-agjyn ulam-na pedi-
der talaz-pile 1935 cılda caa-
caa cedilgelik polgan. Ol caa-
caa cedilgelernin todargaj xere-
ccizi polza, maldın paaz 35 cı-
da 14,04 xuu eşken. Oon tuza-
lakşy poor tarılgı, sigennin
öyyldezin 1935 cıld 1934 cıl-
pile tennep köerge, sölgy cıl-
dın işinde 20,48 xuu eşken,
paza suurtun azy-agjılarnın ta-
lazından 7 xuu polgaş sigen
kezildezi 42 xuu eşkeni todar-
gaj xereccilep turar tur.

Tarılgan polgaş sigen ke-
zildeziniñ şölyn 1935 cılda eleen
kalbartkan polza-taa, uk ajtkan
cedilgeler orannın azy-agjyn-
nın yndeini poor—maldın paaz-
nı 2 sajaga cedirer, oon şnar-
nı sajzradı sorulganı toldur
xandır şdavas polgaş uk tar-
raa, sigennin podunun ynyzn
pedider polgaş azaalgazın sajz-
radınyñ xyezın am-taa sula
corudup turar. Paza en ılangıja
maldın azyln xöcydyp, oon
paazın östyreringe uluq tuza
poor sula tarılgazın cetpes corut-
kan polgaş camdık azy-agjyn
polgaş kyrynenin organizastarın-
da camdık kiziler sula tarılgaz-
nıñ şnarın tooksavajın tur-
gan.

1936 cılda caskı tarılgan
azyln TAR-nın 8 tugaar uluq
xuralnıñ polgaş Picce
xuraldın 16 tugaar sessizinin,
paza ARN TK-nın 4 tugaar
plenunıñ ajttıyşkın jozu-
gaar cediışkinnik corudarğa
hamk kystı eviledep turgaş,
tarılgan azyln egelep kirer-
inge pyryn peletkeldik turar tu-
gajynda kol xemceqlerni ARN

TK prezidiymynın toқтаaaly
polza:

Orannın azy-agjyn kol
adır polur—maldın azyln saj-
zradınga en-ne kol cugula
tuza poor xolbaqdaşkan tarı-
gan azyln kalbartır teen ys-
tynde ajtkan sorulganı parım-
dalaş, 1936 cılda caskı tarı-
ganı hamk corudulgazın tiril-
pile corudup turgaş, oon şölyn
ertken cıldından algıdar, yn-
yştın şnarın pedider, pygy
azaalgazın xandır turguzar
tugajynda potluq azyldı hamk
nam organizastar amdgaaştan
corudarın sagındırar.

1936 cıldın tarılgazın tu-
gajynda ajttır polza, arat con-
nun podunun yndeizn negelde-
zin xandır cinge, köze (araj)
taraalarnı mırnukkuzı-teq ta-
raby-şan, ak-taraa polgaş sula
taraan tarırn toovas coruk-
pile erestik xyezir, maldın cem
suurunga uluq tuzaly poor po
ajtkan taraan ulam-na talbart-
tynın arga-xemceqlerin nam
organizastar kalbaa-pile corudar
uzurluq.

Po tugajynda ARN-nın hamk
organizastarğa taqzır polza:
caskı tarılgan pygy azyldarın
corudarda tañştyrılğan mas-
saly xemceq idiışkininge taj-
nır algaş, uk azyldı ertte şnar-
ly egeleer. Uk tarılgazı kireriniñ
petinde pyryn peletkeldik turarın
uzurluq.

Tarılgan polgaş oon-pile
xolbaaly poor camdık caskı
köde azy-agjyn azyldarın
tugajynda Ministerler cövyeli
polgaş ARN TK-nın prezidiymy
öjynde ajttıyşkın peripturgan
polza-taa, mncaga cedir Mal-
cer min, Top kooptun paştar ceri,
köde azyldın maşına sklady,
kyrekononnar tooza, tarılgazı
pelen eves tep temdeqler. Arat-
tarnı köde azylnıñ xerekkel
kyzyn xınap köreen, paza uk
azyga xerek köde azyldın
maşınalarnı amga cedir-le sep-
teven polgaş uk tarılgan pe-
letkel corudulgazıga xamaazır
cugula kaadılar xereklik polu-

run mırnı-pile öörenip turgaş,
peletkeeringe sagı salıp turar
ton cetpes, kyrekononnarın
tırıtır kyzy am-taa pelen eves
polgaş maldın cem cetpes, k-
nar materildı am-taa tuduu pelet-
keen, paza kyrynden arat con-
ga taradır peer yrezini am-taa
pelen eves, oon-taa eşke.

1936 cılda respublikın tarı-
gazın şölyn TAR-nın Picce
xuralnıñ 16 tugaar sessizinden
10 xuu kalbartırn-ce arat con-
nun xuuzunun polgaş xej niitli-
nıñ sonuırgalın parımdalaş ce-
dip alırn xyezir tep ajttır
kan sorulgaızın kyyssedip alı-
da hamk nam, areve organizas-
tar polgaş oon kezıgynneri
tañştyrılğan azyln koldadı
algaş corudar xemceqlerin pre-
zidiymden ajttır polza:

1. Tarılgan şnarın sajz-
radı sorulganı parımdalaş,
aratarnın talazından yrezin pol-
gu-teq camdık taraalarnı arıq-
lap taarıştyr turgaş, şnarlyq
yrezin kıldır azyqlar azyldı
tolgandır olarnı eviledep pelet-
kenirine nam organizastar cu-
gula sagı salır. Arattarnın xo-
lunda yrezin polgu-teq par taraan
amdgaaştan egelep yrezinge
arttır peletkeerin parımdalaş,
kezıgn pyryzy ol sorulganı
kyyssedirine podunun idepkej
sorun salıp turgaş, arattarnı
ol-ce edertir uzurluq. Kozun
kooptar, kozunında maşına
sklattanıñ ergelekileri arattar
nıñ yreziniñ arıqlar peerin
parımdalaş, kozunında uluq-
uluq tarılgı şöderine arıqlar
maşınalarnı turgazın taqzır.

2. Nam, areve organizastarın-
ga taqzır polza, taraa ynyzn
pedideriniñ cugula sorulgalarnı
pilı-şan, 1936 cıldın 3 ajnıñ
15-ten erttirbejin taraan puga-
pulkatarnı toburaktar polgaş
ol-ce arattarnı eviledep turgaş,
podunun kyzyn erestik salır
uzurluq.

3. Kyrekononnar paştarlar
eşter :Kara-ool, Sancaa, Tojba,
Occur-ool polgaş CAE lernin
targalar paza ında azyldap tu-
rar nam kezıgynnerine sagı-
dırtır taqzır polza:

a) Caskı tarılgı kampanizın-
ga xereqler cepseqlerin myn
cıldın 4 ajnıñ pıreede pyryn

septeen turar uzurluq.

b) Kyrekononnar polgaş CAE-
ler caskı tarılgazı kiirer hamk
yreziniñ pyryny-pile arıqlap
algan turar uzurluq.

c) Kyrekononnar polgaş CAE-
ler polza, uk taraan cazaatı cık-le
cazar maşına corudar polgaş ol
tugajynda cook-kabynda turar
aratarga tuzalazır sorulgalıq.

d) Taraan azaalgazın ekki
pyryn turgazın parımdalaş,
amdgaaştan kazaazın ıjazın
peletkep alır-uzurluq. Taraan
kazaazın 6 ajnıñ 1-de pyryny-
pile tooskan turar uzurluq.

4. Eşter Polat-pile Ubangurga
paza Jakovleka taqzır: kozun-
nar-ce oktar yrezini pyryny-pile
myn cıldın 4 ajnıñ 1-de too-
zarnı kyyssed oktan turar uzur-
luq polgaş arattarga peer yrezin-
ni pyryn arıqlaş tıpsır, uk
yrezini uluska sadarnıñ polgaş
arıqlaş peeriniñ tugajynda paza
ol eşter xarbylar.

5. Köde azy-agjyn maşın-
alarnı caskı tarılgazı azylna
pelen kiirer polgaş arattarnı
negeldezin toldur xandır tu-
gajynda 4 ajnıñ 15-ten erttirbe-
jin pyryn kyyssedirin paza uluq
taraan cerlerge arattarnı k/a-
nıñ cepseqlerin septeer 10 dan
kudu eves cerler turgazın eş
Tolma-capka taqzır.

6. Eş Polatka taqzır polza,
taraa pugazın unun şnarlyq
yndıryp, ynyştın mözyzn pe-
didip, sugarılga azylnıñ sajzra-
dınga pedyyn todargaj ajttı-
yşkın peer polgaş camdık tarı-
lgazı, sigen azyln corudarğa
tuza polgu-teq cerlerni karga-
dar sorulganı parımdalaş, arat
connu eviledep turgaş texniklik
udurtulgaızın peerin Mal-
cer ministeriniñ nam augyzağa taq-
zır.

7. 1936 cılda caskı tarılgan
azyln egelep corudar-
pile kadı, maldın azyln
sajzradınga idiışkin
polur pedyyn argalarnı co-
rudarğa nam organizastar
todargaj kirzir polgaş onu co-
darğa arattarnı eviledeer uzur-
luq. En ılangıja er, kys maldar-
nı yzer kampaniñ uzur-tuzazın
tajıylap turgaş, po cıldın 4
ajnıñ 15-te uk azyldı egelep
corudar, paza po cıldın maldı

cut azyldan kamgalap alırn-
nıñ temisselin cer-le sularatpas
polgaş cas saqda maldı torak-
turaln-ce, oon cış tölın kam-
galaarın-ce nam kezıgynneri pot-
tuq azyldı corudar uzurluq.

8. Kozunıñ hamk nam
organizastarğa taqzır polza:
maldın azyal cemizin tolduray-
pile kadı, caa sigen şölyn kal-
bartır coruktu cugula köer
(sigen şöly polgu-teq) cerlernin
taş, xaraganıñ aştarnıñ tugaj-
ında arattarga pilindiric azyldar-
nıñ corudup turgaş, uk sorul-
ganı kyyssedir tur. Bcangaş
eş Polatka taqzır polza: Kyr.
fondun azyal cemizin 1936
cılda turgazın parımdalaş,
amdgaaştan egelees ajttıyşkın
paştalgazın tus tus cerlerge pe-
rip potandır polgaş cer xu-
baaldazın 4 ajnıñ işinde coru-
dar tugajynda coguur saavır
majskı perip yndırgen turar
uzurluq.

9. Kozun nam komitetteri-
nıñ targalarğa taqzır polza,
tarılgan azaalgazın ekki tur-
guzarğa cugula xereklik pol-
ur taraa kazaalarnıñ septelge
tuduşkunıñ ertte egelep coru-
darın podaaş, kaza ıjazın am-
dgaaştan lyzyreriniñ tugajynda
azyldarın corutkash, arattarnı ol-
ce eviledep kiirerine cı şalyptıq
idepkejin mobilizastar.

Ol azyldarnı tiril-pile corutpu-
şan, en cugula kyyssedirine
paza pir xamaazır azyld polza,
taraadan maldarnı cajladır, uk
ynyştın azaalgazın kamgalaarın-
ga tergiñ pir tuza polur cıyldı
parımdalaş. 1936 c. 6 ajnıñ
pıreeden erttirbejin taraa cerin-
den cajlaj közeriniñ polgaş ka-
zaalarnı tuj kazaalar azyldı
corutkan turar. Ol tugajın arat
pyryzy pilgen turarın tugajın-
ga nam, areve organizastar pir
tugaar kirzilgelik.

10. 1935 cıldın caskı tarı-
gazın azyln şnarly-pile pe-
letkenip egeleeriniñ tugajynda
kozunar-ce xarbyssalgalyq ulus-
tarnı ARN TK-nın mırnundan
3 ajnıñ 15-ten erttirbejin coru-
dar cugula tep toқтаatı.

ARN TK prezidiymynın
targazı TOKA.

TARN Top komitedinge

Proletarnıñ kadıq cazaan turguzarın maadrlıq yle-
rin tööge pir tugaarında kergysken Paris komununıñ 65 cıl
polgan ajunıñ xyny polgaş revoluscularğa tuzalaar telegej or-
ganizazınıñ xyny polur Mart ajnıñ 18-tin xynın erttireringe
Kızıl-xoorajın RTO kezıgynneri tooza cıqlıp xuraldaaş,
TARN TK-ga calıyıştıq iziñ pajırın cedirip tur.

TARN Top komitedinge tangraqlaarıys polza, RTO ke-
zigynneri cazaak, namnıñ udurtulgaızın adaanga coraas,
TARN-nıñ tuskaj pot ergezin ulam pıydar tees, oranda ulustun
azy-agjyn polgaş arat tymennin kultur polbaazıralın ulam
öyyledip sajzradı tees, idepkejliq temisseziristi tangraqlap
tur-pis. Po xyn poduuskı kol poldurup salır sorulgaız polza,
cut-pile temissezir polgaş köde azy-agjyn caskı kampanizın
erttirer tugajynda cazaak, namnıñ ajttıyşkınarnı cediışkinnik
kyyssedir tees, erestik temissel corudar-pis.

Oon-pile kadı, pistin RTO organizazın pygy azyln eres-
tik sajzradı, faşizm-kapitalizmın kara-pazınarında xilin-
cektedip cidar revoluscu eş-öoryyske tuzalamı kergyzeringe
kirziristi tındııp, pistin organizazın kezigynneriniñ
sanın köydedip, paza oon akş xorengi suurun kılınadı-
psı.

TAR nasional revolustıq cazaa polgaş TARN TK tel-
gerizin!

Paris komununıñ 65 cıl oju polgaş revoluscularğa
zalaar telegej organizazın ekki xyny mart ajnıñ 18-tin
xyny telgerizin!

XURAL PREZIDIYMY.

Kızıl-xoorajga martın 18-ti erttirgeni

Paris komununıñ 65 cıl pol-
gan turaskaldıq xyny polgaş
RTO xyny Martın 18-zin jozulap
erttirer-pile Kızıl-xoorajda RTO-
nıñ org. byrozunıñ cerinden car-
laan jozugaar, RTO kezıgynneri
şala kezeeiktej Profes top cövyel-
elin klubıga cıqlıp keldi.

Kezeekkinin 6 şakta xoorajda
RTO org. byrozunıñ targazı eş
Aqbaan, Paris komununıñ tur-
askaldıq xyny Martın 18-zin
uktulga xuralın azytkannıñ tar-
aaz-pile xural prezidiymyge
sanalın tees, ARN TK-nın pre-
zidiymın pyryny-pile songur
teerge, olurgannardan tinmittiq
adış caskaan, oon-pile cergeles-
tir eş Aqbaan, Seren, oon-taa eş-
ke eşlerni xuralın prezidiym-
yge songaan. Oon taraaz-pile
xyndılyq prezidiymge: Stalin,
Dimitrof, Stasova, Telman, paza
Cyrmit-tazı, Toka, Xemcik-ool
SSRE nin Pyryn ergelik teleezi
eş Malkof, MAR-nın Pyryn er-
gelik teleezi eş Kombucap, sek-

eteri eş Soktu-occur suqlarnı
songur tur teerge, olurgannar-
dan tinmittiq adış caskap, xeq-
cymcylerden „Internasional“ er-
ladır, pir ıyt-pile songudu.

Xural prezidiymneri saadap-
kannıñ taraaz-pile Paris komu-
nıñ 65 cıl polgan oju polgaş
RTO-nun 13 cıl polgan ojunıñ
tugajynda TAR nın RTO top byr-
ozunıñ targazı eş Tovarışaj sos
aldı. Myn iletkeldi orus tı
kırnğa eş Pyryb occludargan.

İlekel toozulgan soonda eşter:
Stalin, Stasova olarga
telegram corudar teerge, olurgan-
nardan paza-la yzylbes adış cas-
kadılar. Oon taraaz-pile eş To-
varışaj, Germanıñ fıstıstırnın
kara-pazınında eş Telmannıñ
xostaarın negep, SSRE-de Ger-
mannıñ elcinin-ce telegram cor-
udar teerge, olurgannardan yzyl-
bes adış caskadı.

Bcangaş, xural tengen soon-
da, „Anajak nızın“ tep atıq
koncuq solan kino yndı.

Tere-xelde cut pajdalı

Tere-xelde arattarnıñ curttap
turar tebiskeeringe p/c2ajnıñ 1-
nıñ xynynde eleen uluq xar caq-
gan, mırnunda ergide xar pile
kadı ol cernin xar am yjede
eleen uluq poor turar.

Ol cerde curttap turar arattar
parık-la yş polyk cerde curttap
turar, an yjede tus-tus polyk
cerlernin xarın köerge, Xelde—
43 sm, Parıktaqda—27 sm, Kar-
ğda—25 sm. azy xire, xar cam
po xire poor turza-taa, connun
malı 1 ajnıñ 1-den egelees,
2 ajnıñ 10-ga cedir uluq picce,
anj-xurgundın uluq podı mal-
ga cedir—147 paş mal cuttan
elgen turar, uluq, picce—1086
paş maldı azyar turar.

Arat con cutka udur arga xem-
ceqlerin corudup turar, cizee,
kyzy cygeer, araj ıymnıq mal-
nı cım cer-ce odarladır közyp,
malın cutka alıspazın arattar
koncuq oraldazır turar.

ТҮКТҮҚ-ООЛ.

Moskva, RTO Kyyssekci komitedinin targazy eş Stasovaga

Kyzyl-xorajnyň RTO organizatsiýanyň niitti xuraly Pariş kommununyn aldan peş cýl polgan oju polgaş RTO-nuň ekki xyny mart aýnyň on sestini xynyn erttireringe cýlgaş, Slerge revolustuq pajyryn cedirip tur. Slerge tangyraqlaarybys polza, TAR-da RTO organizatsiýany massalyq organizas klyp, RTO-nuň sorulga podalgazy arat tymenge kalbaa-pile tanyştyryp, pistin organizatsiýany kezigynneriniň sanyn köydedip, oon akşa xorengi suirun klynnadyr-pis. Oon-pile kadý Twa ulustun azyl-agyby polgaş arat tymeniniň kulturun oryledir tees, idepkejliq temisel corudar-pis. Germannyn proletar angyzybnyň paastyň eş Telmannyn faşizmiň kara-pazyňndan xostaaryn neper tur-pis.

Pariş kommununyn xeree pygy telegejiniň klyngu tiileeri telgerezin!

RTO-nuň Töp Kyyssekci komitedi telgerezin!

Pygy telegejiniň şuptu arat tymeniniň ýnak paşkyz, paastyňcýz uluq Stalin telgerezin!

XURAL PREZIDIUMY

Moskva Germannyn elcin ceringe

Twa Arat Respubliktyň Kyzyl-xorajnyň RTO kezigynneriniň niitti xuraly, Telmannyn polgaş Germannyn kara-pazynda xilincektetken öske-taa revoluscularny xostaaryn ereştig neper tur.

XURAL PREZIDIUMY

Marttyň 18-te RTO-ga cýldyrgan tuzalamcy

Mart aýnyň 18-tin xynyn tabaryştyr. Kyrtipograf kolektivinge Pariş kommununyn 65 cýl polgaşnyň tugajynda, azylcynnaryn polgaş RTO kezigynneriniň kalbak xuralynda, pygy telegejiniň maadyrlyq revoluscularyga iziq pajyrybys cedirbi-şaan, pottarybystyň ekki turabyş-pile akşa tuzalaar tep sanaldar yndyrgeş, tus xuralga oluruşkannardan en teere tuzalaan ešter:

Tolbaakkaj 10 akşa, Koncaj 5 akşa, Munzuk 5 akşa, Şurzunool 5 akşa, O. Sunduj 5 akşa, Kyrgaa 5 akşa, Makarof 5 akşa, Idam 5 akşa, Kyzyl-ool 5 akşa, Samba 5 akşa. Oon angda 56 kizi 50 köpejekten ury 1-2-3 akşa cedir tuzalaan. Po ešterin tuzalaan akşaz şuptu kaitaşkaş 147 akşa polgan.

Moony songaar pygy telegejini revoluscularyga tuzalaar, RTO-nuň yuryynyn azylcyn saşyradyp, moon-taa arttyk akşa xorengi cýr polgaş massalyq azylcyn telgerezin turgas, kargyştarany kara-pazynda cýdar eş Telmannyn polgaş öske-taa, maadyrlyq revoluscularyga ešteribisti xostaaryn-ce negeeribisti ulgattyrar-pis.

Paza öske cerlerde RTO yuryleri pis ыкаş akşa xorengi cýr polgaş öske-taa, massalyq tanyşlyga azylcyn corudup turgas, pygy telegejini maadyrlyq revoluscularyga tuzalaar polgaş olary kargyştarany kara-pazynda xostaaryn negeer poor tep idegep tur-men.

RTO yuryynyn targazy Samba.

Saryq-sepke Mart 8-ti erttirgeni

Pygy telegejini xerezennerini ekki xyny Marttyň 8-tin xynyn pistin Kaa-xem kozuunyn xerezennerini erttirgeni polza, 3 aýnyň 7-nin xynynde kezeek-kini 6 şakta 105 xerezenner cýllyp, pajyrylyq xuralyby erttirdi. Uk xuralga iletkel klygannar Twaadan Kokpalaar, xamaaltylardan Pilipova. Uk iletkelciler pottarybysty iletkelderinge cugalaan polza, şanda iştikki, taştikkyn perge tarlalyga coraapandan adylyp, oon peer nam, cazaany iziq paştalgazy-pile coraas eštyryp algan malyny tynneli, ešengen erttem kultur polgaş polit. piliqliq poop alganyn cugalaas, moon songaar sorulgaşyn cugalaas.

Myn iletkel tengen soonda, tus kozuunyn idepkejliq xerezennerin şannaan polza: kozkoop azylcyn Caskalmaan

azylcyn idepkejliq, tomaanny tees, 15 akşany paraan-pile şannaan.

Mal paş sanyn

34 c. 35 c.

Kok-tejde Modyryge 41 67

Koptuda Xorluu 68 88

Pyrende Xodan 106 124

Pelbejde Serzikkej 12 22

Po 4 kadaj malyny paazy cýl-cýlda eštyryp, nam, cazaakty salgan sorulgaşyn kyssedip turaryn paşmdalaş, şannaan polza, 4 kadajga ezer teriir meşgynner, eekter, turgaktar mnydyq cyyl-pile şannaan.

8-tin xynynde, Twa polgaş xamaatly xerezenner ajak şaj izip, xorezezip, turganybys-pile kadý, massalyq ojun cyilderni erttirdi.

Areve kozkomunyn targazy Kokpalaar.

4 aýnyň piredede-le yzer tep tur

Cöen-xemcik kozuunyn Cýr-gakky sumuzunyn Tagy-şemide 3-4 tugaar arannar koşkar, xumazy 4 aýnyň piredede yzer tep peletkenip turar. Ol ysken, koşkar, xumazy 4 tugaar arannar xamaatly eş Ojdan-ool kedarar polgan. Ol kizige pir şan taratyp peer teen polgaş ol kadatarn tep koşkar, xumazyň tygyn paza kargyş alar polgan.

Paza tus sumunyn Tagy-şemide arannar mal cattan cygeer cýl azyp turar polgaş amga cedir paşky elgen mal col.

Cattan cygeer ulus-pis tees

olurup turar cybe cok, xarş cym ootluq arada kystaan-ce inek-terin odarladyp kirip kelgenner. Oon angda tus sumunyn arat conu ertte koşkar, xumazynerin azyk-tuzazy koncuq pilip turarlar.

Pistin arannarany aratconunyn ertte mal yzer tep turar-pile kadý maldyn xoralby tazybny pory pile temisseldi paza-la corudup turar. 35 cýldyn seelgy yjezinden 36 cýldyn egezinge cedir 6 pory elyrgenner. Am-taa uda-tara pory-pile temisseldi koşkalpajyn corudup turar-pis. Semis-ool.

Kyzyl-mazalykka mart 8-ti erttirgeni

Pygy telegejini xerezennerini ekki xyny Marttyň 8-tin xynyn pistin Paşyn-xemcik kozuunyn Kyzyl-mazalyk-xorajnynda alban xakcýt polgaş curttaş xerezenneri po 36 cýldyn 3 aýnyň 7 xynynde pajyrylyq uktulgaş xuralyn 173 kizi cýllyp erttirdi.

Uk xuralga kozkom targazy Padaan-ool iletkel klygan. Oliletkelge kargyş curtarda azyk tarlal koryp turar xerezennerini pajdaly, olaryn kargyştarga udur revolustuq temisselinin cidip turar polgaş telegejini tarlakan-narynğa pir tugaar ylegerin kergyzyp turar SSRE-nin xerezennerini cýrgaldyq amdyralgazy, olaryn pygy saşyralgazy cugalaas. Oon-pile kadý, ol xynyn Twaany arat xerezenneri pajyrylyş-şaan, kaaş cýldyn iştinde nam, cazaanga paştadyp coraas cedip algan cedilgelerin ekki tep temdeqlep, moon songaar corudar azyl, kyssedip sorulgalaryn pir pirez cokka iletkep perdi.

Ol iletkel soonda ARN TK-nyn targazy ýnak paştyncýz eş Toka nam, cazaakty murnundan callyştyq iziq pajyryn cedirbi-şaan, taştikký curtarda xerezennerini saja-sajazy-pile, kargyş faşis idegetterge tarladyp turaryn polgaş oon-pile kadý, ol eş-öernyn revolustuq tura xalyşkyn, oon uzur-tuzazy kymga teren cybel tep cybeni tanyştyrperdi.

Oon-pile kadý Sovet curtunyn xerezennerini ekki pajdaly purungaar xeqcyp turar Sosializmni tedir eelbes tuduşkunyn, paza MAR, TAR-nyn xerezenneri şeleeliq curtup, azyl-agyby saşyradyp turaryn polgaş moon songaar murnunda turar pygy sorulgalaryn cedip alarda cuny klyza coguul tep cybeni piske pir-pirez cokka tanyştyrperdi. Bncangas salgan lozun polza: SSRE, MAR, TAR-nyn xerezennerini, uqva-tunma xaralyzaaz, şeleen ergezi ulam-na telgerezin!

Marttyň 8-ti telgerezin!

Pygy telegejini arat tymenini uluq paşkyz eş Stalin telgerezin!

iletkel tengen soonda idepkejliq azyladyp turar polgaş ekki ešer niptur xerezenneri şannaan polza:

Öşky-saar, şkola ceringe koncuq ekki azylaan tees, 12 akşa 60 kopy. paraan-pile, Xorluu, şkolany paşynyn şalayn ekki cup turar polgaş ol surguuldar-pile ekki xalyzaalyq tees, 8 akşa 64 kopy. paraan-pile şannatkannar. Paza Toluma, Oj xuna, Kok-kys, Anaj po 4 kizini ešerini polgaş curumu ekki tees, 12 akşa 97 kopy. paraan-pile şannaan Oon angda sestra polgaş sanitar azylcynary: Cyrmit, Pudaar, Serenma 3 kizini 18 akşany paraan-pile şannaan.

Uk keze koncuq solun „Olurar-kara“ tep şi yngen, ol şini 120 azyk kizi koncuq sonuurgap kerdy.

PXK Xerezenner tassybyn targazy Tirttyk.

2-ni uzurdu

Tandy kozuunyn Mezegej sumuzu Jandaraa teerzi, po cýldyn 2 aýny 23-te 2 koncuq uluq poryny kkalap elydy.

Po ešaş pory-pile temisseldi yzykteldi-eli.

Sumu sekreteri Naksyl-ool.

ARN-nyn xambyk organizatsiýanyga tynnadby

ARN Töp komitediniň pir idepkejliq kezigyny, namnyň ergi şudurgu azylakcý eş Sagaandajny podu xoralby aaryqga tabaryşkaş meceen tur. Eş Sagaandaj pistin namnyň pelyynden carlyp ölyq pojduška sanatkan polza-taa, ol eştin xyrezip coraan temiseli pistin namda xereer arttyp kalgan.

Pistin Twaany antifedaldyq, antiimperialistiq nasional revoluzunyn xeree tees, ol eştin xyrezip kelgenin ulam-pile xanlyadyp telgerezinge idepkejliq soruubustu moon-taa arttyk paşky ereştisalyr uzurluq-pis.

ARN TK

Eş Sagaandajnyň topcu namdary

Kaa-xem kozuunyn Pyren sumuzu eş Sagaandaj 1900 cýlda jady arattan toreen. 1921 cýldyn murnunda feodal-teokratyga 13 cýlda xelecciktep ösken. Oon soonda mal, taras azyladyp coraan. ARN-ga 1924 cýlda kirgen. 1928 cýldan 1930 cýlga cedir Pyren sumuzunda ARN-nyn yyr targazy turgan. 1930 cýldan 1932 cýlga cedir Tozu kozuunyn nam komitediniň targazyga turgan polgaş namnyň 9 tugaar uluq xuralyndan pleum kezigynynge songutkan. Myn 32 cýlda Moskvada KUTV surguulunga pargas, po 36 cýlga cedir ešerenip kelgen turda, xoralby aaryq tabaryşkaş, mart ajda nazynndan meceen tur.

Eş Sagaandaj, po arazynda podunyn onaaşkan azyladyp idepkejliq kyssedip kelgen polgaş namnyň taandyrkan azyladyp canaşsynş cokka kyssedip kelgen. Nam talazy-pile xemceq aldyr corbaan. Paza ešerenip turgan surguulunga idepkejliq poop turgan.

Şak mnydyq, pistin namnyň ergi kezigyny polgaş ARN TK-nyn kezigyny, xoralby aaryqny urzuu-pile pistin namdan polgaş pygy arat tymenden carlygan tur.

TARN TK

Tere-xelge sumu cagyrgazyňny picce xuraly poldu

Ministerler cöyleliniň oralakcý targazy xyndylyq eş Ojdup, po cýldyn 2 aýny 13-te Tere-xeldyn suurunga morlap kelgeş, sumunyn 2 tugaar picce xuralyn klydrgan, anaa 20 kizi cýllyp, uk xuraldy eş Cinzaj azytkanyny tarazypile eş Ojdup ses algas, pajy cedirbi-şaan, podunyn sözyn cugalaas.

Myn xuralga Tere-xeldy tuskaj kozuun poldurur teenin, olurgannardan koncuy pajyrlap sanaldaryn pergileeni polza, Karg-

şda 7 arbanny pir sumu klyr. Xelde 5 arbanny pir sumu klyr, Palaktyda 3 arbanny pir sumu klyr tep sanal pergenin jozugaar, myn sumularyn songuldazy erttireri-pile eş Ojdup. Xelde arbannar-ce, eş Cinzej Karg-ce, eş Şdyraa Palakty-ce—mncaar xumazyş algas, surgakcylar coj paardylar.

Bncangas, kozuunyn uluq xuralyn 2 aýny 25-te cýldyrt erttireri-pile toktaadyp aldy.

Aratkor Seqbe.

Nam kezigynneri ыlgalyр унды

Tandy kozuunyn Mezegej sumuzunyn Mezegej orcumunda kezek arataryn, kozuun cýrgazyndan po cýldyn 2 aýny seelynde Kyzyl-xorajda SSRE-den cudan conga tuzalap xajyrlan sula, sigenni pottaryn aadnar, podunar-pile cedip alnar tep kygyrlyq salyrga, sumu cagyrgazyndan arataryn corudup cadap turda, xamaktyn murnunda nam kezigynneri pister corruptaalyşkeş, pir uqda nam kezigynneri: Tokkel-ool, Adyja, Seden, Cyl-dym, Mandaa, Tarcap—mnydyq 6 kezigyn 2-2 şanaktlyq, tevelerliq corutkaş, 3-le xonuk iştinde 2 toon sula, sigenni seertyp algas kelgeş, malyny cemi tengeş, cudap turar arattarga oktap perdiler.

Ol nam kezigynnerinde sula,

sigenni pottaryn xereqleen kizi cangyş-taa cok, xarş pottaryn malyny cemi arttyk polgaş mal cemi cok eş-earyn tuzalap, ыlangya kezigyn Tanyz-ool pezin pir şanak sigenni arattarga tuzalaan.

Moony ap kerge, pistin yryn kezigynneri, po klyştyn cut alyş-pile eres temisseldi corudup, arat massga pottuq yleger cizeen kergyzyp turar tur. Cer-cerde nam kezigynneri pistin yryn kezigynneri ыкаş cutka udur eres pottuq temisseldi corudup turgas, po klyştyn alyş-pile cudunga cangyş paşmal perbeeli tep kygyrlyp turmen.

Mezegejde nam yuryyn targazy OPPAA.

Mal emcizi Makarof ekki azyladyp turar

Tees-xem kozuunyn tebynde mal emcizi eş Makarof, kodesumularyn şaq urygyz kezip, arat massa-pile tuduş xalyzaalyq turar polgaş arataryn ajyrtlyq negeldezin eş şanda kyssedip turar.

Ыlangya po klyştyn alyş-pile

cudunga kapsyryşkan maldy xaldarylyq aaryrtaryn paş udur emnep, col klyp alar-pile urygyz-le kodesumulard turar tur. Cer-cerde mal emcizi eş Makarofun ylegerin alyş-pile gula tur.

I. SEBIL.

5 şanak saban, 3 puut talgan tuzalaan

Tandy kozuunyn Mezegej sumuzu Calakkaş tep kadaga, Kara-pulunda xamaatly komitedinden mal ceminge tuzalaan polza, şan 5 şanaktly tuzalap pery-şaan, oon şnaj podu ciiringe 3 puut tagan, pir

şoodaj şugaraj mnydyq cylydny xal ska tuzalady.

Sovet xamaatlyaryn po cutumnuq tuzalamcyňny tazyga po klyştyn alyş-pile cudunga gypaş mal-taa perberiner. Tazy-sambuu.

Уран цогаалга mergeziik!
**Разьр tiilep узут-
каарда**

Po kandyq ciktig coor tees | yge saadadap ciktan cыdagan-
 sumu p штецькы S deeden ajt- | ып coгуur cernиn kulaanga cedirip
 ыranьmга— P j-xaakton posta | tur-men.
 ap corup turgas, Parynm an-n | „Xomudakъ“

Къзыл-хоорайда langъы komistарынын азылы

Къзыл-хоорайда langъы komistары, по 36 cылды egezinden, 3 айна 15-ке cedir pottарынын şu-gumu-pile 3 удаа xuraldaan, апа langъы komistарынын erge ху-leegezi polgaş pottандыр күү-ssedir азылдарынын curumun ту-гурзур, ыlangъа sadъq polgaş stolovajнын азыл pajdalyн, хөj massaga көрүстүq poldurарынын arga хемceqlерин cугaalaşkan.

Langъы komistары, sadъq pol-gaş stolovajнын азыл curumun, аръq-siliq тургузарын, sadъqcy-lарны араг massaga eeldek eptiq poldurарын ургылы көрүр, олар-нын cetpes азылдарын paş удур cок кылар азылға санал-онал перип, cогуур ceringe medeqlep турар.

Ындыq polza-taa, аи yjede langъы komistарынын азылдар ту-рар pajdalyн көерге, kizi pygy-dezi-le ol азыл-це uluq-la со-нуургалын teski salbas, тоор-тоо-bastaq турар. Мапаа teere азыл-дар турар langъы komistарын ile-redirge: Kystygyr, Sappъна, Kanaalova, Tartas, Tazъ, Sen-dazъ, Serenmaa, Tokpuj, Xura-ganmaj. Majъbaa мындыq 10 kizi pottарынын хулеlgezin uluq-la sagъş covар күүssedip турар polgaş langъы, stolovajларын ургылы pаrар, оларнын ургелген cyilderinge актъ pizizip, tus tus sadъq азылдары-pile калтырар xuraldap, pottарынын xuralыngа-taa ozaldavajын keep турарлар. Ystynde естер po хире кызыр азылдар турда camdъk langъы komistары, ol азыл-це cangъş-taa sonuurgalyн salbas, харын uluq туразын айткъаş cыdar улустар par.

Cyl teerge, Profes төр cөиле-linin sanаксыз Kustof polza, stolovajda langъы komizi kizi tur, оон pelyk targazъ Serenmaa „Stolovajga parар азылдар кө-ryner“ teerge, „meen азылм caj cок, kezee poorga-la kicceeldiq kizi men“ tees, targazънын cугa-azyн cer-le херекке abas, cer-le хоорай iştinde азылы, албан хаа-ларда азылы cайлаq, surguulu cай-лаq kizi cок poor on. ыlangъа 15-te polgan xuralga Kustof, keerin kelges, 30 minut хиреде улус cыqълын манар olуrubus-ta, аскын аазадыр кааş ezer co-ruj kыmга-taa ытъvajын yne polgan, „albannap алыр ol kizi tur-jen“ tees kezек манар olуru-busta, kizibis ol-la хевеер suraq cок pargan. Moon ар көерге, Kustof langъы komistарынын азы-лын şuut sonuurgavajын турар ki-zi tur.

Po Kustaf-pile pir төmej şы-narлаq, TTK-нын skladyнда са-паксы Nikiforof теерzi, langъылар-нын азыл pajdaly-pile-taa parар

tanъşpas, langъы komistарынын xuralыngа-taa kelbes, харын „азы-лым caj cок“ tees-le şыşpън cы-дыыткан. Oon angъda TTK-нын sanаксыз Kapitina paза-la uk азылға sonuurgal cок, „азылым caj cок“ tees-le cыдыыткан. Ха-рылаа ergeleer ceruin bugaldыr Sengiizik, langъыларға-taa parbas, xuralga-taa kelbes, ystynde yrdy-ncek ulustun öory kizi tur.

Paза pistin 2 tugaar magazin-de langъы komizi, Mal-cer minis-terinin sekreteri еş Torzu, хаaja izer-тырттарлар алыр tees, coruk kadyнда magazinge paar poор-дан paşka, langъы komizinin xeree tees, parар sanal-onal per-gen ceri parъk-la cок, харын pelyk targazъ Sendazъga cугaalaань polza, „meen cer-le азылым caj cок kizi tur-men, sler meni langъы komizinden хо-зadыр көryner“ теp турган poor tur. Хөj хууццларын мунун-дан songup-kaan kizini Sendazъ kajын хозadъ-peer, şында-la parар-parар еş Torzu ындыq cy-be cугaalaарындан ыjatkъ-leq ыşkaş coor.

Langъы komistары мындыq тур-да sadъq polgaş stolovajнын азы-лы corudulgazъ kandyq ebes? erengejinde cedişkinniқ азылдар хөjnyn караага ile көстыр турар cybe төleede, оон iştinde cetpes азылдары темдеqlер көреjin: 1 tugaar magazinde Alandy теer-zi, 80 көр. өртектиq tyktyq pөş-ty 85 көр-ке sadъp турган, Xuraganmaj 12 акъанын er kizi хөjlenin sadарга, херезеэн kizinin хөjlenin pergen, paза 35 акъа-нын er kizi көстымын 60 акъага satkan, kadyş Adъjaanъ kassaga олуртup каарда cangъş-la хyn 80 азыq акъа tudatkan. Oon аң-ғыда magazин ergelekcizi Maadъ-oolдun sklady paза concuq ko-rum cок, po tugajын langъы ko-mistары ашар аръqlар ар көр те-erge, „ашаарга-la cer-le pokta-пыр keer cybeni канcaар poor onu“ tees тоovas. Maadъ-ool мындыq турда sadъqcyлар paза-la pir төmej.

2 tugaar magzinge, 2 aj yjezin-de 24-le xonukta 5 kassir халы-кан polgaş ol kassirler 200 азыq акъа tudatkan. Ol tugajында sa-dъqlар kelgen connun cугaazyн тынаарга, „po magazинnin kassi-rin pir хyn keerge kara paştyq kizi olуrар, таартызында keerge sarъq paştyq kizi olуrар, songu-zu хynыnde keerge tengыр paş-tyq kizi olуrар“ теp kocculazъp cугaalezъp турар. Myn magazин-nin sadъqcyзы Serenmaa хамаат-ы ulustu кыştej peer polgaş eel-dek ebes sadъqlар турар.

Stolovajын po 36 cылды ege-zinde septees, 2 aj yjezinde азы-

kan, ol yjede stolovajga kizi cemnenip adъrybas „kыlan-na-tas“ cybe турган, сөelyнде кааş хон-ганда 35 cылда турганын хевлрин-це kire-pergen, аръq-siliq ebes, ааş-cemi şынар cок, cemnenir paзыннарнын iştі pustaly pergen турар. Po tugajында ergelekci Jadyşef concuq şыşpen азылдар турар, оон tuzalakсыз polgaş kassiri Occur теerzi, kassazын өj şaanda азыtpas, ургылы-це cem-nekcилерни манаткан, харын „men халазыр көреjin“ теp paştaар ce-rinin kulaan амьратpajын турар. Occur ындыq sonuurgal cок pol-ganda stolovaj азылы kajын se-gip şydaар, харын ам pezin to-rajttaаннын херещizi көстыр ту-рар тур. Moon angъda paзаарşo-lynde sadъqlарнын pajdaly paза concuq pagaj. Ananin-pile Nam-зырай olар, көdee conga eeldek ebes lurар, paraan өртеен айтъ-рага харылар perbes, kоzaja pergen турар.

Ystynde cetpesterni langъы komisteri 100%-la ileredip tem-issep şydaван, харын iji cangъş cyылды XOORXE-nin paş-taар ceringe medeqlep cугaalaар-га, „харын langъы komistары ы-саар азылдар узурлуq“ теp picciі maktaksaар poordan еске, todar-gaj-la ындыq medeqlelderni хe-rek кырга күүsselpejin турар.

XOORXE-nin sekreteri Serim-ni 15-te polur xuralga morlap keer sler теp tileen kizi men, targa-taa morlap keer poor tees, langъы komistары 1 şak manaan-pis, kelbedi. langъы komistары-taa cecce kelbeen, 21 kizinin preezi aaraan, 10 kizi şuut kelbeen.

Moon ар көерге, langъы ko-mistары-taa sula-la, XOORXE-nin paştaар cerinden-taa langъы ko-mistарыngа айтъşkын perip ту-рар sula, sadъq polgaş stolovaj азылдары paза-la су'a turup ту-рар мындыq тур.

Po cetpesterni parъmdalaaş, meen sanalyн; idepkej cок, sonuurgal cок langъы komistары, cunyn-ne kezigny kizi poldur, ol хамаарзыр cerinden, ol kizini tolgaza cогуур. Paза sadъq pol-gaş stolovajlarга хөj niiltinin хыналдзын corudup, оон pygy cetpes cyылдерин cок кылар алыр cугула. Po tugajында langъы komistары, sadъq, stolovajнын cetpes азылдарын pir тенге хары-лазыр улус cybe төleede, sadъq polgaş stolovajнын азыл pajdalyн segideringe, ugaan sagъзынын pir camdъn ol-ce salgan турар узурлуq.

XOORXE-nin Langъы komizынын targazъ O. Sunduj.

Cambal-ooldu cop sula salъp kaan coor?

Ceen-xemcik kozuunунun Xor-um-taq sumuzu 5 tugaar арваннын хамааттыз Cambal-ool теerzi, 35 cылды 7 aj yjezinde araga izip-a-gaş, cestezi Tancъnmajын tum-cuun cire ызыгаş, uqъazъ Sen-dinmaанын са-ғын pir iliq xir-ent oja ызырган.

Po tugajында Tancъnmaj ol-ар, emciге emnedip тургаş, araj poorda şgeen, азыннар sorbu-lanь pergen olуrар тур.

Cambal-ooldun мындыq тырзok ceruun амдыга cedir cогуур cerinden хемceql албан poor tur. Хамаатты Cambal-ooldu eryy tyr-ymynyn 39 cyыly-pile көрзе ар теp kulak salъp olуr-men.

„Хыгва.“

Aratkorlar cagaalarынын izi-pile

Aratkor „Cinge-taqga“ хары

1936 cылда yngen № 14 (515) „Şып“ solunnun 4 tugaar арнын 1-2 tug-aar oduruunyn ең adaanda „manaq-cызын solaань-pile pir kulunnu pory cidi“ теp aratkor „Cinge-taqyn“ pi-zeen cyылн харылаар polza, sumu sekreteri Adъjaa polza, Seqbeni ko-zuun өртеelin-це corutkaş, оон ezi турган Lopsanajga Tарmanь kоzup perges, uk Seqbeni xalaan poordan paşka, хамык cызын een кааркан ceri cок tur.

Tарма ol cызын хулеер алгаş, ol tyne-le manavajын een каартарда, pir kulunnu pory cip каань şып tur. Ol tugajъ Adъjaaga хамаарыспас, харын Tарmanьнын puruuzu ыşkaşы.

Хамык cызы cer-sana eenzirej per-gen теp pizeeni okta şып ebes, харын мын cызын uk celeri 6 tugaar ар-ваннын manaqlыq cызын-це appar-ыp katkan tur.

„Aratkor „Cinge-taq“ sler, araj-la soora айдьpкан тур-слер, Харын суму cагыргазынын айтъşкынын күүс-етpeen kizi Tарма ыşkaşы ezim. Sumu cагыргазъ хамык азылын кан-саар-taa таарытыр polur polgaj. Хар-ын апаа удурлань, soora cybe pizip турар coongan aratkor poor-sen.

KXX targazъ Ubangur.

REDAKSBDAN: Eş Ubangur, redak-sъ ceri, slernin po aratkor „Cinge-taqga“ pizeen харыларын „Cinge-taqyn“ puruuzu tur теp pyzyrejin tur. Cyge teerge, Seqbe polza, po kыşşын айдьpқ соогунда хамык connun cызы malъn kadyр kadam-şaan, sumunyn pir азылын күүssedip турган kizi-le tur, pir pygy sumuda өртеелге ulaaccыlapтар хостуq ool kajын cок cybe теp. Cer-le Seqbeni jaар-la, cызы manaq-cызындан xalaaş, өртеелге apparыp ulaaccыlatkan cыd-agaань cyu cybe irgi? Cer-sana cы-зыларын, 6 tugaar арваннын manaq-cызында katkan teen tur sler. Cогуun kadatka хамаарыспас cызыларын kat-kan-pe, азы cer-le kadatka турбаа cызын, arattar ekki тура-pile ekken katkan-pe? Ol tugajъ todargaj pildin-mes tur. Sumu cагыргазъ хамык азы-лын канcaар-taa таарытыр polur polgaj teen tur sler. Харын суму cа-гыргазъ азылын таарытыр corudarda mal азыл-це onzalар көryнгentura-uzurлуq poldur. Ындыq-la азылы таарытырган суму cагыргазъ coolla Seqbenin xalaanga apparыp каан Tар-manъ cызын een кааркан, pir kulunnu poryge cidirtip каар kandy aajlyq coor? Ol cyыл канcaр Adъja-ань puruuzu ebes poldu ol?

Aratkor „Xajbrakkanny“ pizeeni şып polgan

1935 cылда yngen 60 tugaarлыq „Şып“ solunda aratkor „Xajbrakkan“—Tees-xem козууну Cыrgalandъ sumuzu 14 tugaar арваннын хамаат-тыз Adъjaa, өөnde хазынын öskys уруун concuq pagaj edilep турар, теp pizeen cyылн iştep хынаарга şып polgan.

Ыncangaş, хамаатты Adъjaanь adm-inistras curumu-pile 25 akъaga şitken. TXX-da şaqdaa Kynzek.

REDAKSBDAN: Eş Kynzek sler pol-za, 1935 cылды 8 айна 14-te-le sa-lunga pizittingen Adъjaanь, ам ke-ep, „şaq polganda şar sokkanda pir cылды ныуры өртекенде хары pizeeniner polza, solunnun polşy gymcylelinge saat tur ebes-pe.

Moon songaar solunga pizitting-ennerni харылаарда po ыşkaş sa-datpajын, өj şaanda iştep хына харылаар узурлуq.

Pistin харылы

Къзыл-mazaalyкта Xerel—solun ca-gыlgazынын тыннелин pizeeninq takъp-polgan.

Mezegejnin Toora-xadыngа Mircin—хамаатты ulustun xural kыlgан tugajыны şeolgy тыннелин pizip көr. Paj-xaakta K. Camzъ—koзkoop-tun мал sadъp алыşкынын pizeeninni yndyrze cогуур өjy еrken tur.

PXX Kөp-sөekte „Teeli-taa“, kezigyn Kancъыр-oolдun xuralga kelbes tugajын, tus sumuda хана solununga pizi.

CXX Tebe-xajada Tokkur-ool—koşkar, хуна polgaş cut tugajын piz-eeinninq өjy еrken tur.

Cöen-xemcik козуунундан—kel-gen telegramъ solunga yndyrer te-erge, adaanda şыныдыр pizeen at cок, cyk-le „xural prezidiymy“ теp каан tur. Uk telegramънын iştinde, picce xuralдын cerinden ceze kizini kыmmamь cогum cunyn-pile şanna-пын paза todargaj аjtpaan tur.

Cöen-xemcikte мал emcizi Zales-kij—Cadaana poştazынын ergelekci-izini kadyş karъş азы-саанын tugaj-ын pizeeninderde, ol ergelekcinernin adъn pizijejin pargannar-pile solun-ga ymmes tur.

TXX Cыrgalandьda „Tanъp-pilir“—Eni-pişşinin tugajын, ol cerde хана solununga pizi.

Kara-peldir алдын uurgajында „Kara-peldir“—emci Tasianьнын tugaj-ын ol cerinde хана solununga pizi. Kara-peldirde Tavaa—Şoşinninq yle-egerliq азылн ol cerinde хана sol-ununga pizi.

TXX Cыrgalandьda P. Şimit—Cыппарпajын idepkejlіq азылн ol cerde хана solununga pizi.

TÖRE-XÖLDE TYKTYQ-OOL—ezer cazaар Tyger-syrynnyn tugaj-ында хона solunga pizip көryner.

KXX KOPTUDA P. CIMBII—tugaar арваннын, cutka удур corulak азылынын tugajын pizeeninde todar-gaj parъmdaa cок poldu.

TXK SAMAGALDAJ NAMZBRA cut tugajында pizeen materылар te-пыр poldu.

TXK ERZINDE CAMЪJAN—12 tugaar арваннын азылынын tugajын pizeeniner узурu pildinnes poldu.

Sarъq-septe Tyncee, Camzъ—peske tuzalmъş көrgysty теp cyыл-ernin аjъ, хyny cок tur.

„UXK da „Karandaş“—pizeen cy-ылн cогуур cerin-це şilcitken-pa-

Tandy козуунунда Picce-ool Kөk-pulun sumuzunda cut polur cut laş cок poldu теp cyылнны piziti-erge, tapkыр poldu.

UXK-da aratkor, adъ cок естер nam ургыны targazъ Tamaranьнын kak азылн, nam козком ceringe deelenер.

Харыссалгалыq редактор
Lyndyp

Cidiriq: 1935 cылды 9 ажда Tа-хем козууну, Cыrgalandъ sumuzu херезеэн Porvaj men, karacangъş аадым ыşkыngaş, ам suraqлар тьр cadadam. Uk cyzyn temdee polza: kыjыldыp ruktuq, азыргъ kulaanda kes im-paза азыргъ сагында „паръş“ dektiқ, көк pora aat cybe. Mөş көрген polgaş tutkan еş-өerler solun tamcъşыр ijk-pe, аас-pile тыннадьрын кyzedim. Porsъ

Cer-cerde pory-pile temisselder

Tandy козуунунун Mezegej sumuzunyn хамааттылар малын хоралыq тајызын-пory-pile eres tamissezp турарлар. Cyl teerge, Jandaraa 1-ni, Xorlun 1-ni Seren, Sotpa suqlar 3-ty, paза Tyrgen-de pir kizi 1-ni, şuptu 6 poryny cook yjede өlyrdyler.

Po естер ыşkaş, аş-poryny cy-зын-paзын arga-pile yrezinin yze uzutkaар coruk cугула tur. K. CAMZB.

Tees-xem козуунунун Narъn sumuzunyn 7 tugaar арваннын ха-мааттыз еş Porvaa, p/c 2 ажда 2 poryny kakpalар өlyrды, pir poryнын iştine 7 ool coraan, 2 podu-pile 9 poryny еş Porvaa kakpalар өlyrды.

Pory-pile temisseldi cer-le ko-şkaapaalyнar.

Sagaan-tolegajda kызыгaар şeriqleri ödek Pыştak ool.

Eş Pyrby pory-pile temisselin am-taa koşkatpajын турар polgaş moon songaar өlyrelin am-taa oraldazъp турар.

M. Soksut.

Cöen-xemcik козуунунун Syt-xel sumuzunyn 16 tugaar арван-нын хамааттыз еş Pyrey, 35 cыл-дын 12 ажда peer po 36 cыл-ын 1 ажда cedir аş-kөк poryny xoran-pile 3 ty өlyrды.

TARN TK polgaş
Profes Töp cäyiläi-
niñ organı

„ŞbN“ solunnu cagbır erttee:

Xuuzunda cagbırlarga:

1 cılda . . . 5 akş.— 3 ajdan kudu
6 ajda . . . 3 akş.— cagbıga
3 ajda . . . 1 ak.80. albas

Solun cagbır cerler: Töp xarılzaa konforu, oon
kedee salırlar polgaş poştacılarga cagbır
Alban polgaş yletpır
cerleringe: cagbır: Taştıkke corudar
cagbılarnı:

1 cılda . . . 8 akş. 1 cılda . . . 10 akş.
6 ajda . . . 5 akş. 6 ajda . . . 6 akş.
„ŞbN“ solun redaksıznın adrezi: Kızııl-xooraı.
Revolus sıy. Şetkin kuduıcuı, paña № 2.

1936 cıldın

mart 25 xynynde

areda № 25 (526)

Eş Toka Elegeste „Toka“ attıq kyreko- nomga coraan

ARN TK prezidiymynıñ targazı eş Toka
po 3 ajnıñ 18-tiñ xynynde Elegeste „Toka“ tep
attıq kyrekonomga pargan.

Pargantoraan, tus kyrekonom caskı tarılgaa
kancaar peletkenip turarınñ tugajın nam yyr-
ynıñ targazı eş Tyktyq-ool-pile cugaalaşkan.
Oon kyrekonomnıñ arıqda ineenden egelees
xamık cerlerin kezip kergen.

Ceder, cetpes cıylderni ajttıp perip coraan.
Oon kyrekonomnıñ direktoru eş Kara-ool

Şagaan-arıq coraas cedip kelirge, oon-pile cuga-
alaşkan. Taartıazında nam yyrınyñ prezidiym-
ynıñ xuralın kılğan. Oon kezeezinde nam yyr-
ynıñ pygy azık xuralın cıldırgan. Ol xural-
ga caskı tarılgaga kyrekonomnıñ ceder polgaş
cetpes cıylderin cugaalaşkaş moon songaar
cyny kuyssedirin cugaalaşkan.

Eş Toka kyrekonomnıñ paaştaar ceringe po-
lgaş nam yyrıñge caskı azıl tugajında todar-
gaj ajttıışkınıñ pergeş, 20-niñ xynynde tedir
eep kelgen.

Elegeste „Toka“ kyrekonomda ARN yyrınyñ prezidiymy- nıñ xuralınga

ARN TK targazı eş Tokanıñ cugaazı

Eş-öörler, caskı tarılgaga pe-
letkelis ekki-le ekki tep turar
tur. Peletkel enir cılgızından
piccii cediişkinniq tur. bncalza-
taa, tola pergen cediişkin tep
ideger olurup polbas.

Traktorlarnıñ septeeni ekki-le
tur. Men xınap koryp turdum.
bncalza-taa, xırttyzynıñ paa cok
tur. Onu 4 a. 15-te pelen kılıp
alıp. Am 17 toon kıvar-suq cok
tur. Onu paza po xuussaada pe-
letkep alğan turar.

Andazınarabıñs par tep turza-
taa, am 30 andazınñ pizi cok
tur. Andazın pizi xarın artık
turar uzurluq. Pireezi tögej ap-
paarga, onu targan pizer cıdır-
da, pirezın sup algaş tarıp tu-
rar polza, ekki polgaj. 30 pisti
4 a. 15-te tıp alza coguur. Oon
ıñaj egee, tyıgyıy par-pe? Ol-
ol cıyılderni pyryn peletkep alıp
xerek. Piccii-le cybe tudaj peer
polza, azılga şaptık poor polgaj.

Aattın sanı cetpes, kyzy ort-
tumaktan kudu tur. Aattın aza-
alı paksıraan, mıkak-jidni cetee
yndıraes, adaa ton, cemın ekki
taarıştııp perbes tur. Am oorga-
zı oıbak 26 aattı azıl kıldırt-
pajın, po xynden egelep azaar
ekkirttir polgaş tarılgaga kیرer
aat pygydezın 4 ajnıñ 1-den
ıñaj öške azıl kılajın azıp
egeleze coguur. Aat ergelekcin-
de nam kezıgynneri, tarılgaga
kırerde, cangıs-taa aat pagaj tur-
gusıjın, şıptuzun kadık tur-
guzar xerek.

Nam, cazaktan kyrekonomnar
xoranıvaan yrezin cazyı polbas
teen polgaj. Am slernin yrezin-
nıñ xoranıatınnaan ıskazıl
yrezinni şıptuzun xoranıaza
coguur. Traktorcularnıñ praktiki-
tadıı uzurluq. Pır eves, ol yjede
tarılgazı şolyn-ce traktornı şımce-
dip coruda albas appaar polza,
xorok. Taraa cazar ulus 10 xe-
rek turda, am 2-le kizil par. Cer-
le kaadıı peletkeer talazı cetpes
tur, agroteknik pölgımy cok.
Pelen agronomnar par tur, cyge
öerenmes-sler? Xarın sler polza,
kyrekonomnıñ paaştaar ulustar
tur-sler, eşter. Agroteknik ertte-
minge öerenir, traktorga öerenir,
şanakıñıñ bugaldırğa cedirer
polgaş oon-taa öskelerni öerenir,
tepsiir uzurluq.

bncangaz, tarılgaga 100 xıu
peletkenip algaş, yner ajnıñ
15-te-pe, azı 20-de-pe, şenelde
kılınarza ekki poor. Şeneldeni
tygyun ulustar keep koor appaar
polgaj, ıncan cyu-cyzy-taa mır-
ıñaj pelen cıskaalıpkan turar
xerek.

Am slerde azıl curumu cetpes,
azıldın xıvaaldıq ajttıışkınıñ
cok tur. Po coruk koncuq ne-
geldeliq polur. Azıldın öskeni-
niñ şalıñnıñ nemej töleerl cıgu-
la, clzeceerge, pır kizil, pır xyn
traktar-pile 3 ganı andarar ci-

zektıq turgaz, 4 ganı andargan
polza, oon azıp kuyssetenin
şalıñnıñ temgilerinden piccii kō-
vej kıldıı peer uzurluq. Slerde
xyn sanaar azıl kōvej tur, xyn
şanavaıjın, azıldın pydyıymcıl-
yın ap koor xerek.

Am ee cok coruk koncuq kō-
vej tur. Kım kizil cıny kancaar-
ıl, todargaj ajttıp peer. Seriden
tyzyırgen xarın kōdee azıl-agıj-
nıñ maşinalarınñ kılınğa ty-
zyırgennin xeree cer-le cyu cy-
el, eşter? Onu kancaar kōıyp
turar irgi? Aat, xomuıttı taarış-
tır tugaarlaaş, ol aattın, po
aattın xomuıdu po tur tep,
paaşınğa kedirip turgaz taarış-
tırıp cıskaar alıp uzurluq. Şan-
aktın pır-pır cybezi cetpes, o-
qlanar curum cok. Onu suq
cıskaaldıq, curumnuq salıp xer-
ek. Cybe yreen kiziden töledir.
Aattı ekki azaagan kizini şan-
naan, traktornı ekki corutkan
kizini şannaar xerek.

Brigattarga amdıgaaştan cerin
ylep peer appaar. Olar amdıga-
aştan cerin aştaar, maıgıñnıñ xar
alıp, ozuk-pazyñnıñ adaan kazıp
alıp polgaj.

Am slernin 150 xire kizlner
iştinde jozulıq-la azılga yner
kizi 50 xire-le tur. Azılcnı cı-
ıñnı 4 ajnıñ 15-te kuysser alza
coguur. Nam kezıgynnerin xar-
ıssalgalandırıp, am kelir caa
azıl cıñnıñ nıñ algaş, olarnıñ
murnaj öoredir uzurluq.

Puga brakta elek ıskazı. Po
cılın uluq yjer polurı cadaıas.
Puganıñ öözın 4 ajnıñ 15-te
toozar. Puganıñ unun maı ajnıñ
1-de toozar. Puga tezy-pile po
arazınğa telefon turguzar. Tele-
fon cok polza, puga tezy yreli
perze, po arazınğa aat-pile cy-
gyırtıy oluru-ce, ol yrelgen cer
kış cettirbejin paar, telefon pol-
za, toraan tolgaptar polgaj.

Azılcnıñnıñ amdıral pıjda-
lın saızyradır. Bıaş maıgıñnıñ
östen teere, pızyıq, caas ötpes cy-
be töleede, uluq karılga yndır-
beziniñ argazın podap, onu kıl-
ıñnıñ argazı cıl? Onu moon
songaar cugaalazıp kōzynerze
ekki poor. Sugat idlin 4 a. 15-
ten peer tooza peletkep alza
ekki.

Maı 1-ge cedir paşın-palgattı
cugajlaar. Ol tugajın profes yıyı
kōıejin, yrdıne pergen tur. Xōj
azılcnıñ turar cerge paşınnıñ sup
peer appaar. Kluptu septeeril
cugula.

Stolovajın amdıgaaştan segi-
der. Oon azılcnıñnıñ uruqlar-
nıñ suq amdıgaaştan surgaar
xerek. Xovuga odaar bıaştı paza
amdan peletkep alıp, pır eves
ol yjede cerden cybe poktanıp
tilep turup peer polza, azılga
saat appaar. Stolovajın orulgalıq
(2000 akş) kılıpkanıñ piccii ca-
zındaa poor tur. Kızıldın xōj

şalıñnıq ulus cemnenir stolovaj-
ları eves, slernin xōj azılcnıñ tur-
ar azıl-agıjıq pydyıylge cerinin
stolovajı xarın piccii karılgalıq
turar uzurluq.

Brigattar sanında piccii kızııl-
oq maıgıñnıñ turar appaar. Onu
amdıgaaştan peletkeer. Anaş şı-
dıraa, cıny-taa kılir. Oon ıñaj
brigattar sanında xana solunıñ
kılir alıp. Xana solunıñnıñ cır-
şırar bıazın peletkep alıp. Sol-
unıñ, nam, cazaktın toktaalın
ında tajılırlar peer, kezıgyn-
nıñ brigattar sanın-ce tomıılap
peer. Tiriq curuktu şölge yndı-
ıyp peer. Brigattar azılınğa tuz-
alazır kezıgynneri yıyden pe-
etkeer. Şannal akşazın ekki azı-
qlaar. Azıldın corulgaşın polga-
ş ekki azıldap turarlarnıñ solun-
ga pizilir.

Aat cemnin tugajında kōdee-
ce surgakıclar yndırze coguur.

Kyrekonom, arattar-pile xarıl-
zazırda, kyrekonom arattarga-taa
tuzalazır, arattar kyrekonomga-
taa tuzalazır appaar. Kyrekonom
arattarga kandyq janzyıq tuzal-
aarıl teerge, arattarnıñ andazın-
ın septer peer, artık andazın,
illir par polza, cook arattar, MAE,
CAE-lerge yıreıes kıldıı peer
uzurluq. Yrezin arıqlaar maşın-
alarnı arattarga peer, xoran arısa
ilj cangıs arattarnıñ yrezinin xor-
annap, yleger kōıgyzer. Arattar-
dan polza, kyrekonomnıñ azıl-
ınğa, ılangıja pugazınğa tuzal-
azır uzurluq.

Mıñdıq-mıñdıq cybeler şıptu
par polza, azılcnıñnıñ ızyñnı
polgaj. Azılcnıñnıñ eeldek, ol-
arnıñ azıl, amdıralın yryıcy
kōer. Şalıñnıñ saadadıı polbas,
azılcnıñnıñ şalıñ şannaaşkınıñ
aj-ajnıñ 1-de polgaş 15-zinde
şanap perip turar uzurluq.

Azıl aattarın ıñaj peer xam-
aan cok mınar coruktu soksađır.
Am slernin camdıq ulustarınar
kajı tuu Peldir-ce ilj yş aattı
şanaktapkan, po-la yzyııes cor-
uur tur. bñdıq turarın soksatsa
coguur.

Pygy sklat, anmaarlarnıñ tolg-
andıı xerimner kazaalaar. Kaza-
kuzaa iştin po ıskaz turguzup
polbas. Emge curumnuq, arıq-
silloq, aajlıq-paşıq turguzar
xerek.

Eş Tokanıñ po ajttıışkınıñ
cugaazın pyryny-pile xyleep al-
gaş, xuraldın toktaalınğa pizilı-
şaan, oon yndezilees, pygy kezi-
gynnıñ azık xuralın corutkan.
„Şıñnıñ“ kores-
pondencizi.

Kyrekonomnar 1936 cıldın caskı
tarılgazınğa ertte peletkengeş,
arattarga ylägerliq poluulu!

Elegeste „Toka“ kyrekonom caskı tarılgaga ekki peletkenip turar

Elegeste „Toka“ kyrekonom,
nam, cazaktın paaştalgazı-pile
1936 cıldın caskı tarılgazınğa
eleen ertte polgaş cediişkinniq
peletkenip alğan tur.

Po 3 ajnıñ 20-ge cedir septer
peletkep alğan cyılderi polza:
inter. tep uluq traktor 7 (cyk-le
xendri cok), forzon tep picce
traktor 1, traktor andazın 6,
traktor-pile taraa cazar maşına 3,
aat-pile cazar maşına 10, aat an-
dazın 60 xire, illir 50 (cyk-le
toora bıaştarı septettinmeen),
xomuı 180, sidolka 180, cygen
70, cular 90, aat tıñ xendir 190,
uzun coon xendir 100 xire, tem-
ir-xıyrek 130, sugat idli 35,
maıgıñ 5, terge 10 azıq. Maş
ına cespек polgaş xer-xereksel
talazı-pile mıñdıq cıyılderni
peletkep alğan.

Yrezin arıqlaanı: kızııl-tastı
130 toonnu arıqlaar turgan pol-
za, 135 toonnu arıqlar alğan,
su'arı 60 toonnu arıqlaar tur-
gan polza, 65 arıqlar alğan, şıptu
arıqlar alğan yrezini 200
toon.

Traktorga 15 kizini 2 aj iştin-
de öoredip alğan. Ergi ulustar-
pile kadı traktorcular 20 kizi
pelen par. Uluq puganıñ tezyn
septeer bıazı pelen par polgaş
mıñ puganıñ tezyñge artık
xaalga kılirın kızııl-na egelep
kılgaş, anı xaarzaan tuda pergen.
Onu 4 ajnıñ 15-de pelen kılıp
alıp.

bñdıq polza-taa, peletkel azıl-
ında cetpes cybeler eleen xōj
tur: sugat idli am 35 xerek,
maıgıñ 4 xerek, xoran kelbeen-
inin cıldagaarı-pile yrezinin can-
gıs-taa xoranıvaan. Nam, ca-
zaktan kyrekonomnar cangıs-taa
xoranıvaan yrezin cazyı polbas
teen polgaj. Po kyrekonomnıñ
pır cetpes cybezi yrezin xoran-
ıvaan ol tur.

Tarılgaga 180 aat xerek tur-
gan polza, am 160 aat par. 160
aattın kyzy koncuq cuga, ekki-
le teeni orttumaktan kudu, paza
26 aattın oorgazı oıbak. Aattın
sanı ege-paazında ceder turgaz,
camdıız satınğan, citken pol-
gaş Coldak-ool tep kizil mırıñaj
6 aat cidirgen tep turar. Aattar-

nıñ kyzy cugaalaannıñ cıldagaarı
polza, po kızııl xōj cuduk ta-
zaaş azıl ulgatkan, paza cam-
dık kiziler ıñaj peer uluq xyn-
nep mınar, aat ergelekci'eri tus
tus onaaşkan aattarın ekki azaa-
vajın turar.

Tarılganıñ brigadirlerin am-
taa peletkeveen. Am 4 ajnıñ 15-
ke cedir peletkep alıp polgan.
Am turar pygy azılcnıñ bıa ulus-
tar-pile kattaj 150 xire kizil par.
Oon kılınğa paza 150 azılcnıñ
xerek. Mıncangaz 300 xire azıl-
cnıñ polza, tarılganıñ erttirip şı-
daptar tep turar.

Kıvar-suq 21 toon xerek tur-
gan polza, am 4-le toon par, am
17 toon xerek. Oon cıldagaarı,
kızııgaardan keliri xozudaan.

Oon ıñaj mal azıraar sigeni
cok, aattarga sularıñ carıalaaş kı-
zıl-tas saıarıñ-pile xolup peer,
şöelynde kurgaıq toorguş arıqıq
saıarıñ peer. Po tugajında kyrek-
onom po cıldın sigen peletkelin
cetpes corutkan tep, ertken ky-
zyn 11 ajda ARN TK prezidiym-
ynıñ toktaalı-pile ajtkanıñ kon-
cuq şın poor turar.

Kyrekonom arattarga
tuzalaar talazı-pile kandyq sor-
ulga salıp turarıl teerge, yrezin
arıqlaar maşinalarnıñ cook-kavıñ-
nı arattarınğa tuzalap peer, tar-
gannarsn paza cook kavıñnıñ
arattarınñ andazın cepseen şep-
ter peer-pile corudar. Yrezin ar-
ıqlaarınñ tugajında arattarga
surtaal salıp.

Po cılın tarıır tep turar tar-
azınñnıñ gazı kızııl-tas, sula kat-
taj 1300 ga, sigen 200 ga, kat-
tışkaş 1500 ga.

Tus kyrekonom po cetpes cy-
ılderni coldak xuussaa iştinde
ıjak peletkep algaş, caskı tarılg-
aga erestiq egelep kیرer coruk
en cugula. Cetpes cıyılderni kan-
cap kuyssedip alıp polgaş kazaı
toosturarıñnıñ tugajında, ARN
yırynyñ prezidiymynıñ xuralın-
ga eş Tokanıñ pergen ajttıış-
kınıñ polgaş paza ARN yıryı-
yn pygy kezıgynnerinin xuralın-
nı toktaalın parımdalap kuyss-
edir polza coguur.

Lyndyp.

Telegram

TAR cazaı polgaş ARN TK-ga

Pariş komununıñ 65 cıl polgan oju polgaş RTO-nıñ 13
cıl polgan ojunuñ ekki xyny Mart ajnıñ 18-tiñ xynın Elegeste
„Toka“ kyrekonomnıñ alban xaakıcları polgaş azılcnıñnıñ
pajırılq xuralın kılgaş, uk xuraldın xındılyq prezidiymıñge
eşter: Gıymıtız, Xemeik-ool, Toka, Tovariştaj, Xazık-cap
slerni songusu-şaan, cazak, namga revolustuıq pajırnı cedirip
tur.

Kyryneniñ azıl-agıjıñnıñ ylegercizi— „Toka“ kyrekonomnıñ
azılcnıñ, alban xarlarından cazak, namnıñ murnıñga tarıır-
aqlap temdeqleeri polza;

1. Telegejnıñ azılcnıñ angızınıñ xeree tees, kalcaaraan kar-
gıstarnıñ kara-pazyıñnıñnıñ saıa-sajazı-pile xilincektedip cıdar
revolusıu eş-öerlerge tuzalaar organizaska kattişıp turar TAR-
nıñ RTO-zunuñ salıp turar sorulgaşın kuyssediringe, tus kyr-
ekonomnıñ pygy conı kirzip, kalıaavıs-pile RTO kezıgıny po-
op, oon azılın saızyradıp, telegejnıñ revoluscularınğa sağış
setkilieisti kadar-pis.

2. Orannıñ pot ergezin pızydarınğa tus kyrekanomnıñ az-
ılın moon songaar ulam saızyradıp, ılangıja am tabarızp kel-
gen caskı tarılgaga xamık peletkeldiq kyzyıys-pile ertte ege-
lees, cazak, namga cediişkinniq tıñneldi kōıgyzer-pis.

Pariş komununıñ 65 cıl polgan taraskaldıq xyny polgaş
RTO-nıñ internasionaldıq ekki xyny Mart 18-zi telgerezin!

TAR-nıñ cazak, namı polgaş oon paaştıncılar telgerezin!
1936 c. 3 a. 18 x. Xural prezidiymı.

1936 cылда caskъ тарылга tugajъnda cazak, namnъn yndyrp turar tok-taaldarъn kyussediringe arat tymen pelen turaal

Pistin Tьванъn arat conu revolutiun murnunda taraa azьlъnъn azьk-tuzazъn ekki pilip, tараанъ амьзынга cedir таръp civejin cor-aan.

Ol yjede olarnъn taraa таръp cepsee ergi pyduylyk yjenin polvaazьrangaj eves cepsee turgan. Oon cылdagaaъn polza, feodalizmъnъn ergi pyduylyk tarlalъnъn хараазьnda polur tur.

Am po yjede aratъn revoluti-

Tарылга шолынуу cыл-cылда ьзыр, padьp turganъn san-pile kьr-gyzerge polza:

Cылдар	Tараанъn tarlalъnъn (ga-pile)	ьскен ьl-larъ	Хараазьnъn tarlalъnъn (ga-pile)	ьскен ьl-larъ	Kьrkonomnarnъn tarlalъnъn (ga-pile)	ьскен ьl-larъ	Pygy respublikъnъn tarlalъnъn (ga-pile)	27 cыл-pile ten-neen ьl-larъ
1927	4459	100 %	9 115	100 %	—	—	13.574	100 %
1929	7096	156,8	10.838	110,6	—	—	17.929	132,1
1930	5970	133,8	8574	94,0	345	100 %	14.888	109,7
1931	9098	204,0	9574	105,0	830	211,2	19.502	151,0
1932	12.156	227,6	12.151	233,3	2164	521,2	26.471	194,8
1933	15 428	348,2	9.647	105,8	3279	950,4	28.354	208,1
1934	11.171	150,5	10060	15	3637	845,5	24.868	183,2
1935	13.458	10,32	10757	117,7	2917	745,5	26.132	199,8

1935 cылда 1934 cыл pi'e ten-neerge, тарылга шьl 10,9% ьскен, 1927 cыл-pile 36 cылда ten-neerge, 199,8% ьскен tur. Kьr-ekonomnarnъn 30 cыл-pile 35 cылда ten-neerge, 845,5% ьскен. 34 cыл-pile 35 cылда ten-neerge, 20% patkan tur.

Moon ap kьrge, picce eves, uluq cediшkinnerni cazak, namnъn ajttьbшkьnъn pile arat tymen-den cedip алган tur. Bndьp polza-taa, tus curtun taraa хереqlelin амдыгаа cedir pyryn хандьгьр шдаважъn турар, ьlangьja mal ceminge taraa peletkep ap шдаважъn турар.

Po тьндыq cedimce cok paj-dalъbъb 36 cылдъn cudunda to-dargaj kьstyp turar. 1936 cылдъn cudunga cazaktъn kur хьrengi-zinden хораан акъанъn сапъ 300.000 polur. SSRE-den polgaш curt iштinden ьnъj peer тараан mal cemi 2789 тоон polur. Ol mal cemin kolduunda-la aratarga халаст-радъp pergen; camdъbъb koncuq ciik ьrttekke satkan polgaш ceeligе pergen. Pir eves 36 cылдъn cudunga удур mal cemin ekki peletkep алган cybe polza, po шьрттыр турган mal cemin ornunga pydyrп polvaazьbratkan paraanъn curt iштinge kiirip, kozuun, sumular-ce oktap турган polza, kьrynенин bydzedinge polgaш arat хьjnyu paraan хандь-ьlgazьngа uluq-la azьk-tuzalьp polur-ijik.

Po xire uluq шyudel yndyrp cut-pile temissezip турганъbъbъb kьrъndan mart ajъnъ 18-de cecce eves medee-pile kьrge, py-gy kьzuunnarda ьlgen maldьnъnъn 38356 paаш cedip turar tur.

Cut-pile тьнцаар ерестиq temissepeen cybe polza, po yjede cudap ьlър maldьnъn сапъ cыs

tuq cazak, namъ toktaap kelge-den peer arat tymennin амьдърал pajdalъ segip, SSRE-nin tuzalam-cъbъ-pile azьl-agъjъnъn cepsek херексели ergi yjege тьмьjeleerge eleen polvaazьn cepsekterni хереqler turar. Arat condan тараанъnъn azьk-tuzazьn pilip, cepsek херексели sajьraandan peer arat-tymennin хьj nuruuzu pottarъnъn амьзынга cedir тараанъ таръp cip шдаар appargan.

Tарылга шолынуу cыл-cылда ьзыр, padьp turganъn san-pile kьr-gyzerge polza:

Cылдар	Tараанъn tarlalъnъn (ga-pile)	ьскен ьl-larъ	Хараазьnъn tarlalъnъn (ga-pile)	ьскен ьl-larъ	Kьrkonomnarnъn tarlalъnъn (ga-pile)	ьскен ьl-larъ	Pygy respublikъnъn tarlalъnъn (ga-pile)	27 cыл-pile ten-neen ьl-larъ
1927	4459	100 %	9 115	100 %	—	—	13.574	100 %
1929	7096	156,8	10.838	110,6	—	—	17.929	132,1
1930	5970	133,8	8574	94,0	345	100 %	14.888	109,7
1931	9098	204,0	9574	105,0	830	211,2	19.502	151,0
1932	12.156	227,6	12.151	233,3	2164	521,2	26.471	194,8
1933	15 428	348,2	9.647	105,8	3279	950,4	28.354	208,1
1934	11.171	150,5	10060	15	3637	845,5	24.868	183,2
1935	13.458	10,32	10757	117,7	2917	745,5	26.132	199,8

muq azar turgan.

Po тьндыq cedimce cok paj-daldarnъn nam, cazaktan sanap kьr-ges, mart ajъnъ 10-da polgan ARN TK prezidьtmynъn хураьlъnъn polgaш 11-de polgan cazak-tъn хураьlъnda 1936 cылда тарьl-ganъn шьlын pygy respublikka 10% ьstьrer, тараанъn ynyzynъn шьнаръn sajьbradъr teen.

Mal-cer ministeringe таандьr-ganъn polza: yrezin тараанъn kьzuunnarga шьрт'typ cedirip peerin 4 ajъnъ 1-nin pettinde тооскан турзун teen. Bankьga таасканъ, arattarga 50 mun akъanъ yrezin sadьp альrъngа ceqdirzin teen. Kozuun cagyrgalarъngа таандьr-ganъ, mart ajъnъ iштinde тараанъn cerlernin pugazьnъn тьзыn elezin-pile тоурактаан турар. Tar-ьlgaga хереqler pygy cepsek херексelderni (andazьn, illir, тьrt-tьq, conak, oon-laa ьske) 4 ajъnъ 15-te тооскан турар teen.

Po ajttьbшkьnnarnъn paъm-dalaash, kьzuun, sumunun cagyrgalarъ arat хьjnyu orttuzungа kalbak surttaal azьlъn corudup, po ajьtkan шitpirlerni kyussediringe pelen turar uzurluq.

Am arat tymen pisterninъn murnubusta turar uluq sorulgalalar polza: curtun arat conunun хандь-ьlgazьngа cedir тараанъ тарь-ьr, 37 cылдъn cudunga удур mal cemin ekki peletkeer uzurluq. Tараанъ хьjny таръp альrга, азьь polza: 1) arat tymennin paj-laktьp амьдъралъngа хамаарь-ьr turar, 2) curtun pydyrпlyge-lliq kьzyn sajьbradъrъngа холва-qdaldьp polgaш maldь ьstьrerin-ge, curtun хамаарьшъp pot-ergezin pьbьdarъngа kajь-taa tal-azьngа шyptu хамаарьp turar, 3) kulturъn taraa цokka sajьbradъrь perge polgaж, 4) pir eves

tараанъ curtun iштinge хьjny pel-etkep альr polza, ташкаарттан kiirip keer тараанъ solaash, onu шьрт-tyr шьртtylge-pile paraan шьрт-tyr polza, uluq tuzalьp.

Mal-cer ministerinden tarad-ьp turar yrezin azьqlaаръnъn curumu polza: ol yrezinni kьzuunnarga cederge kьzkoop cerinden xyleep алгъш, turda ьrt-tek-pile sadar. Onu sadarda kьzuun cerinden шьnzьlgalьp kizige sadar. Yrezin sadьp альr akъazьb cok arattarga bankьdan ceeli тьp-ьr, oon-pile sadьp ar polur tur. 1 kilogram ak-tараанъn ьrttee 20 kьpejek, 1 kilogram sulanъn ьrttee 8 kьpejek.

SSRE-den kelgen арьq yrezin ak-tараанъn kьrekonomnar, kol-xostar polgaш xolу хамаатъ ul-ustarga sadьp polur tur.

Tараанъ канцаар тарьr, азаар tugaj

Хамькьn murnunda pugalar-nъn paazьn тоурактаар, sumunn-arnъn iштinden sigen ynmес kьl-dьr аштаар uzurluq. Cernin sug-arylgazьn koncuq ханъ sugarar. Cizee: 20-21 centimetir (pir kar-ьшtan azьq) cedir sinir sugarar. Cerni sugararda шokkarlap polvas, oon uluq kogaral yner, kurgaq cerge andazьn тьnnmas, aat, шar-ьnъn kьzyn ciir, kurgaq cerge caшkan taraa шyut ynmес ijik-pe, азь kьkter pьшpastaar cybe oon yner tur. Cajъn тараанъ 2 kattap sugarar, kanda 3 kattap sugarar.

Camdьk ulustar тараанъ cerin ekki ilirttebes, caшkan taraz тоу-urak kьrъnda хадьp cьdar poor tur. Tараанъ тарааш тоураанъn koncuq хьjудур ilirtteer polgaш el-dep cyuldьn sigen тьзыn artъr-ьjъn ilirtteer uzurluq.

Tараанъ ekki ilirttebeske tar-aa ynmеjъn, cer kьrъngа kada pergen cьdar, onu kuшkashar cьbьp ciir polgaш porbak шirikter тараанъ pazьp альrга, pir тараадан цокpак coon шьртьp тараалар тоort ynyр шдаvas poor tur.

Yrezinni арьqlaважъn cerge caz-arga, al-pot, aat, шarъnъn coваa polur, тараанъn ynyzyn pazьp, ьske cyuldьn pьrttaktar yner tur.

Ka skladyndan camdьk tarala-n cerlerge тараа арьqlaар маж-inalar turguzar. Arattar ortta ciik хьlezi perip тургаш yrezin ар-ьqladьp ar polur. Ol цokka y-rezinni cалъbъb-pile арьqlap ar paza polur tur.

Yrezinni cazarъnъn murnunda formalin tep xoran pile cuqgaш cazar. Ol xoranъn k/a skladyndan sadьp ar polur. Yrezinni xoran-aash, yr cьrtьrъp polvas. formalin cok polza, cuq-pile cuqgaш arьbь. Cygeteerge, тараанъn ьrttenneeri pile xyreziri cugula tur.

Tараанъ канцаар тарьr tugaj-ьnda Mal-cer ministerinden tus-kaj szavьrlar yner, onu ekki nomcup kьrge, onu paъmьdaal-ar тараанъ тарьrъ cugula tur.

Mal-cer ministerlinin sekreferi Torzu.

Taъbь kьzuununda cuttan picce-le aramъnъj turar cer

Mezegej sumuzunun Arьq-paazь, Cinge-alaak ol ьнцаар curtap turar 43 eregelernin am turup turar pajdalъ: pygy malъ-nъn paash сапъ 1148, oon iштinde арьp pakьrap турар 186 paash.

Am xolunda par mal cemi: sigen 817 puut, savan 469 puut, sulata 113 puut. Po 43 erege-malъn шyptu тургузу азьrap турar-lar. Polarnъn po kьbъn cuttan ьlgen malъ 9 paash.

Po aaldar malъn kьsten peer тургузу азьrap keerge, po xire perge yjede 1399 puut mal cemi am par тураръ cyny kьrgьzyр tur teerge, po arattar cazak, nam-nъn ajttьbшkьnъn paъmdalaash ьrtken 35 cылда malъnъn cemi-zin eleen cediшkinniq peletkeeni po poor tur.

Moon iштinde cutka удур xy-rezirde maadьrьbьq temissezip poor erestiq erler par:

a) Nam kezigyny polgaш su munun oralakъb targazь ьш TAN-ZьN, 34 paash maldьq, si-geni 100 puut, savanъ 20 puut, sulazь 40 puut.

b) Nam kezigyny ADьJAA-NьN malъ 24 paash, sigeni 90 puut, savanъ 20 puut, sulazь 24 puut.

c) Nam, areve kezigyny TьK-KELOOLDUN malъ 42 paash, sigeni 120 puut, sulazь 15 puut.

d) Nam kezigyny SYRZEMEJ-NIN malъ 24 paash, sigeni 30 puut, savanъ 20, sulazь 20 puut.

Po nam kezigynneri polza, coogunda arat ьш ьrleringe art-ьkьbьb mal cemi-pile tuzazьn хaldadьp, pottuq yiegerni kьr-gьzyр turar. Pir eves po 43 ьre-geler шyptu po ьшter ьkash mal cemin peletkeen polza, po kьbъn cut tep cybeni cer-le adъngа azьnnmas-ijik.

Cetpes cyilder

Malъn тургузу азьrap турar polza-taa, camdьk ulustarnъn тыne хондурar kazaalarъnъn алъ ton, хьndys cemgerer ceri ak хar kьbь. Oon cылдагаанъ-pile sook-ka camdьk maldarnъn ьrъmь pakьrap turar, camdьk aaldar-nъn malъnъn turar ceri xorum-nanъ pergen ton мьjak. Oon mal туjuqzurap турардан турзук, хarъn camdьk aaldarnъn kazaazьndan yndьrgen malъnъn мьjaa kazaazьn-ce kьskelenip tedir cuq-lup kirip cьd-r cyilder kajь хьj.

Maldьn peletkidiq cemin kam-naarъ koncuq cetpes cyl teerge, sigen, savanъn ьske cybe-pile холup, aralaшtrьr pervejъn, ol-la хe-beer cemgerbes. Camdьk pakьs-raan maldarga cer-taa ьшpes. Po aaldarnъn хьj malъ kolduunda Uluq-xem ol cарьbьnda, ol maldьn eeleri am ol malъnъn kan-dьq-taa тураръn pilves olurup turar tur. Шak oon хараазь-pile

enir cьlъn peletkep алган cemi am koncuq ьвеезep kelgenti-pile am perge pajdalga uzurazьr ca-dabas turar.

Po pergege удур erestiq хемцьqler corudarъngа sanal

1. Am par mal cemin koncuq kamnaar. Po tugajьnda savan, taraa pogu cizektiq cyilder-pile холup таарьшtrьr.

2. Camdьk cemizi onza cet-pesteen ulustar, cer ezer, talъbь-lar coruktu toraan egeleer.

3. Maldьn тыne хonar kazaal-аръn polgaш хьndys cemgerer cerlerinin адаан ekki cьbьqlaar.

4. Maldьn sugadъn cьp таa-рьшtrьr, turar cerinъn xorumnanъn pergen мьjaan аштаp, maldь тuj-uqzuratpas uzurluq.

5. Eleen cedimceliq cygeer турarlarъ pakьsraan ьш-ьrleringe tuzalaar, cizeeleerge, sigeni, savan, taraa pogu cizektiq cedip шдаважъn турar cemisherni тьgydyp peer ijik-pe, artьkьbьb mal cemin den artьktap tuzalaаръn padaar.

6. En ьlangьja хem ol cарьbьn-da kezirgen хамьk хьj mal-ce cem тьgydyp peer coruktu cu-gula poldurar polgaш ьnda mal maldaan 12 ergeleerge coguur mal eeleri cyzyn-paazьn material tuzalamcъbъn peer хerektiq.

7. Po kezek cerde sumunun oralakъb targazьndan egeleeш nam, areve yyrlerinin targalarъ, paza арvannar targalarъ, cut komistаръ par tur. Po ulustаръ aal polykternin arazьngа corup, con-nun cutka удур temisselin ulam шьngьbradьp, тьnzьq paashalga peer coruktu yrgьlcyleer uzurluq.

8. Ыncagash cazak, namnъn cutka удур salgan coguur хem-ceen paъmdalap, pottarъnъn амьr-тзъn podavaжъn, хaram cok ka erestiq азьldaар polza, po 43 ьrege am moon songaar cangъs anaj-taa cutka pervejъn paъp polur eves-pe.

Taъbь kьzuununga cutka удур surgakъlap coraan PADьRAA.

Ekki temissezip turarlar

Kaa-xem kьzuununun Koptu sumuzu 7 tugaar арvannъn хam-aatъbь хereezen Azьjmaa, Caj-dьppaa iji cengellik picce caш uruqlarъn kьrgan ijezi kadajga алъp-kaash, po cылдъn 2 ajdan egelep, 75 sannьq inek malъngа ak хarъn pastьrвajъn, uju-cьd-ьn cok yrgьlcь-le хar ezip, mal-ьn koncuq erestiq azaар turarlar.

Cer-cerde хereezen con cut-pile шak—mьнцаар temissezipin kьjьgьp tur-men.

Сансьppaj.

Еш Skobejftin talъbьj tugajьnda puruu tajьlvьr-ьngа хarъbь

Skobejftin puruu tajьlvьrъnъnъn tugajьnda meen pizeen cyulymъnъn tus tus solunnarga таръj parlar yndьrerin tiledim.

15 tugaarьbьq „Шъn“ solundan kьr-geш, тапъvazьm, Skobejftin kizinin „talъbьjъn канцаар азьqlaza coguuru“ tep ege-pile pizeen cyulynge eres шyut удurlanьr tur-men.

Skobejftin polza, „kьbъn хar oottu cьpъp pazьp kaaptar cybe“ teen tur, mьnda cegenciq-le picciлъnъn ora-somazь par la, ьncalza-taa ьndьq-la koncuq cugula eves, cyl teerge, хar caarda, Skobejftin podap алганъ ьkash, хenertten kalbaa-pile маш тьbe-en, турган oottun arazьn-ce kiir tyz-yp caар turza-turza, oottan тьkka pe-dip ulgadь pergen тьleede, oot ьnd-ьq koncuq cerge cьpъncak eves cy-be.

Skobejftin, onu cyge ьнцаa teenil te-er polza, хarъn talъbьjaarga, oottu ul-

am-na taptaj pazьp kaaptar cybe теer teeш ьncangan tur. Skobejftin polza, хarъn talъbьjaarga, oottu ulam-na tap-taj pazьp kaaptar, ьncagash mal ci-irde pergedej peer cybe teen tur.

Aшak Skobejftin sen pilves tur-sen. Хамьk узур oot taptalъ-pergeninde eves, хar uluq caqgaash, oottu mal tu-mcuu-pile cedip тьp cij алbas кьldьr туqlaj pergeninden cut poor turar cybe. Talъbьj polza, oottu mal хоora тьrtтьp cij алbas кьldьr cer-le taptaj paspas, хarъn par турган oottu кьst-yp olurar, кьstyp cьdar кьldьr кьrъn да хarъn алгаш paar poor coor.

Ыncangan тьleezinde, talъbьjaan so-onda ilirtteer cybe tep pizeenler polza, solunga pizilьr cybe тьppaan kizinin cугaazь tur. Paza „хarъn tal-ъbьjaarda salgan азьb-pile corttar cybe“ tep pizeenlernin узuru cer-le pildinmes tur. Salgan kajnaar-taa sal-gьnnar-la turar eves-ijik-pe, am sal-

lgьn азьb тьbьlgъ-ce канцаар manap olurar poor. Slernin pazьbьngа po-lza, salgьn kьr ydy cangъb polgan тьleede, paash удур pilip polgaж ьrt-tik. Tьba curtu таq polgaш camdьk-ta kajnaar-taa salgьnnaj peer cer-le polgaж. Paza pir eves uluq хat par polza, kajnaar-taa uqluq talъbьjar kaan polza, хьme алгаш-la paar pol-gaj. Ыncagash arattar ij cer polza, ijni kudu, orgu cer polza, kajnaar ьrtiq-le poldur—ьнаар talъbьjar турar cybe. Oon ornunga хattьq хьn ьbьk cerge talъbьjaza ekki teen polzunza cьp syme polur-ijik.

Еш Skobejftin sler, talъbьj polza, or-anъn iштinde kalbak telgereen cybe tep pilip алгаш, ol xirezinde-le mal cudap ьlър turar coruk polza, slernin podaanъnъn ьkash, talъbьj oottu tap-taj pazьp kaap turar, onu arattar ilirtte-bes, paza salgьn азьb-pile talъbьjaazьndan poor turar tep padaar-sler. Cook, ьndьq eves!

Talъbьj am yjede picce telgereen polgaш sler ьkash, talъbьjaarga talъbьj oottu ulam-na taptaj хьme pazьp ka-

aptar cybe irgi-pe, onu kancapsa ek-ki irgi, talъbьjaarda kajnaar uqluq cortsa ekki irgi tep, аjъnъn тьppajъn olurar ijik-pe, ajttьp peer pilir kizi ebeeшtin хараазь-pile ekki telgerebe-jin turar. Camdьk cerlerge arattar хar ьшtinmes cybe кьbьp алгаш, хьnnъ тоquksap turar cyilder koncuq хьj.

Arattar talъbьjъn кьbьr argazьn, cize-eleerge, meen кьbьrъm ьkash, pile peer polza, хar алдында oot-la par polza, aat, шarъnъn kamnap азьrap тур-gaш oon-pile talъbьjar тургаш тьkka хьj maldь cudatpajъn paъp polur.

Moon-pile kady „Шъn“ solun reda-kьbьngа тьnnadьp tileerim polza, tal-ъbьjъn техник argazьn con cecce pil-vejin turar turar. Cizeen алгаш cугaa-laarga, 1933 cылда paza cut-pile tem-issezip tugajьnda po Cьon-xemcik kьzuununga тургаш, ьш Kiziir-ool-pile ijelee iji janъ talъbьjar кьlgan-pis, ьncarga, ьш Kiziir-oolun кьlganъn polza, кьlьrда pelen, iji ьjaшъn узun kьza тьrtтьp альr, ol-la турган polgaш ol кьbьшъn cугa, cьmcaк хarъngа ш-dap турган узурunda, ol talъbьjъn хa-

ajaa кьbьp турган uu-pile кьlgan ta-lъbьjar, po uluq xarga talъbьjaal алbas-taa, тьrttar malga-taa аар poorga, кьr-ьp тьnnashkan camdьk cerlerde ara-ttar хьnnъ тоqup-taa турar cyilder kajь хьj tur.

Talъbьj cazaар tugajьnda tuskaj to-mujlatkash Kьbьldan kelgen ьsternin camdьbъb pezin cer-le хar шooluq ьш-tinmes, тьrttar malga aar, talъbьjar at-ьq cybeler кьbьp turar. Oon хараa-зь-pile talъbьjъn ааръ koncuq cybe tur on теer coruk yne peer cyilder par poor tur.

Men polza, araj teere техникtiq ta-lъbьjъn podap тьpkan kizi-men. Meen talъbьj кьbьrъm polza, хarъn uluq, piccezinge таарьшtrьp, oruu алъbьq-taa, tar-taa кьbьp polur polgaш meen кьl-gan talъbьjъnъn tuskaj aratkor briga-dь-pile хьnadьp kьrge, curuun „Шъn“ solunga yndьrзе coguur.

CXK-ga cut-pile xyrezir tugajьnda Cazak cerind-en томujladьp coraan Xabak-cap.

ХАМААТТЫ КОННУН УТТУНДУРБАС УЛУҢ ТУЗАЛАМСЫЗЫ

Pistin Tees-xem kozuununuñ teviskeer cirttunga, aýyldyq cut tavaryşkaş, ыñaj peertten kizi, mal cemi seerttyr argazy koncuq pergedep turda, Sovet xamaattylar kazañ-taa uttundurbas. uluq tuzalamcyn kergyskenin manaa todargajlaarga: Coguur cerden kozuun tevyngce cedirip ekker pergeni: sula 84 toon, sigen 16 toon, taigan 40 toon. Po cyylderni şanak oruu yngenden peer, po cýldyn 3 ajnyñ 5 - k e cedir, pistin kozuunnuñ kede sumularnaga Sovet xamaattylar-ýndan seerttyr cedirip perip tur- gany: sula 64.641 kil., sigen 10124 kil., talgan 40.760 kil.— mýndyq cyylderni şanak-pile corup polgu-teq cerlernin seert- tylygezin xandygyr şydaan polgaş cangys-la K a c c k sumuzunga cedirip şydaaan.

Xarñ moon-pile kadý, p i r uttundurbas kergysken uluq tuzalamcýz polza, P a l g a z y n d a „Revolus calvyyz“ tep attyq kolxos polza, pottaryñn ekki tur- azy-pile sula 240 puut, kek-taraa

75 puut, xar ezer talvyy 22— mýndyq cyylderni pottaryñn aat- xely, kizi-xaraazy-pile seerttyr algaş, myn seerttylgeni „Kazy- xolu“ tep at-pile adaan, kzyly tugun tutkan, kzyly koozun şu- uşturgan kelgenner.

Po cyylderden ap kerge, Sov- et xamaattylar, pistin kozuun- nuñ cut aýylynga koncuq uluq tuzalamcýn kergyzyp turar-pile kadý, xarñ pottaryñn kzyly ky- azy-pile keep tuzalazy, arat mas- sanyn mal-maganyn keergep xar- agalzap turar coruk polza, kan- caar-taa aa-cok ooryşkylyq, am- ыранcýq polur tur.

Sovet xamaattylarñ mýndyq pottuq tuzalamcýnaga tajanyr algaş, po kyyşyn aýyldyq cud- unga cangys p a a ş mal perbes tees, arat massa uju-cýdyn cok xar ezip, malyn adakkyñ od- arladyp, cer cetpesterin cazaktyñ tuzalamcýz-pile azyrap, p a z a SSRE-nin tuzalaan sula, sigenin ceptyy-pile azyqlap turar.

TXK-da aratkor organizakcýz Namzýraj.

Koptu aldñ uurgajyñn amgy azyly

Koptu aldñ uurgajyñn tustus artelderi, 36 cýldyn 2 ajda al- dñn cok kara toburak polgaş aldñnyq cerlerden kazyp yndy-

rer aldñ tavyzñn planyn kyy- ssedip turarñ, moon adaanga kergyzerge polza:

Artelder tugaary	KARA TOBURAK		Kyysetken xuu	ELEZIN		Kyysetken xuu	Suptu kyysetken xuu
	planş	kyys.		planş	Kyyset-keni		
№ 1	375	296	78,93	186	80	43,01	60,87
№ 10	709	495	69,81	352	260	73,86	71,83
№ 6	375	286	76,26	186	180	96,77	86,51
№ 9	208	126	65,00	103	65	63,01	64,05
№ 5	250	200	80,00	124	114	91,93	85,96
Şuptu	1917	1403	73,18	951	699	73,05	73,11

Po ystynde kergyzyp turar sannardan ap kerge, myn ar- telder klyp yndyrer planyn, en terezi-le 86,51% kyysetken turar tur, po polza, klyp yndy- rer ceri kuvometir talazy-pile turar tur.

Pir kizinin xynde klyp ceri 2 kuvometir 50 santimetir polur, ton cer polza, 2 km. polur, Pistin am arteldernin kyyssedip tu- rary ortuma-pile-taa kerge, uluq eves polur tur. Pir eves kuvometirnin xamcen algatyrar polza, planyn azyr kyyssedip algan turar ljik-pis.

Moon songaary ajlarda mýn- dyq cetpesteri cok klyp alyr

sorulgan salgaş, moon arttyk kyyssedelik poluulnar.

Koptu aldñ uurgajyñn targazy SEREP.

Solun cagylygazy

Uluq-xem kozuunu Urvyn sum- uzu un solun cagylygazy po cýldyn 2 ajda kerge: „Şyn“ 50, „Areve şyn“—38 „Byle- ten“ 14, katýşkaş 103 cagy- lygazy. Uk planyn am 47 cet- pejin turar, monu 3 ajnyñ 1-de cedip alyrnga sorulga salylyñ- ar.

Sumu targazy PAJAN-OOL.

Koptu aldñ uurgajynda profes yury uduur tep paardy

Koptu aldñ uurgajynda prof. yuryñ azyly xej massadan xoor- lup turar, azylynnaryñ ortu- zunga kultur massalyq azyly mý- ыñaj corutpajyn turar, azylynn- aryñ iştinige xural-suqlaa kly- ыр, olarnyñ iştinde ekki, paak azyldap turar azylynnaryñ ilere- dip turar coruu mýrñaj cok.

Prof. kezigynynge caa kezigyn elzidip kiirip ar turgan ceri mý- ыñaj cok turar, myn uurgajyñ azylynnaryñ iştinde 40 azyq tava azylynnar par, olarnyñ işt- inde 24 kizi prof kezigyny eves turar. Olarnyñ iştinige kultur mas- salyq azyly corudup, kezigyn evesterni xandygyr ar turar kon- cuq cetpes.

Podunun yurynde paktaap turar, kezigynneriniñ tadvyrñ pezin cecce xavyr ar şydaajyn turar xarñ moon murnunda Prof Tep cöylelinin 1935 cýldyn 12 ajda yndyrgeñ akşa kamnaar tu- gajynda toktaalyn 36 cýldyn 1 aj- da tynnaş prof yurynde revis

komisty songaan cybe, am ol komistar po 2 ajnyñ 15-ge cedir cuny-aa klybaan.

Moon murnunda 36 cýlda tus yuryge orus, tava azylynnar pot- taryñn ekki turazy-pile 150 ak- şany tuzalap pergen turgan, am ol alşany nam yuryñn targazy Aldñ-xerel tep kizide ceqdirip kaan turar.

Paza 1934 cýlda Koptu aldñ uurgajynga prof yuryñge turgan Aldñ-xerel tep kizi, kezigyn ta- dvyrñ 163 akşany podunun paak salgaar kadagalañny-pile cidirgen turgan kizi cybe, ol akşanyñ tel- een telseeni pildinmes turar pol- gaş xarñ nam tynnap turarga, Prof- es tep cöylelinen şannatkan kizi-men tep turgan polur tur.

Koptu aldñ uurgajynda prof yuryñ coguur cerinden tarj xem- ceq alyr polgaş paza Aldñ-xer- eldin cooqlap algan akşanyñ tar- ыj xanaar polza coguur poor tep kulak salyp olur-men.

ТЕМІР-УДАҢЫН.

Kulturluq tuzalamcý

Pil-xem kozuununuñ Өәк su- muzunda xamaattylar komitedin- in xereezenneri ylegerliq tuzal- amcýn pistin xereezennerge aj- tтыр turar. Cyl teerge, Ojun-şibi- de 22—34 tugaar arwannarñn xereezenneringe sanitarlyq cur- ttaañn aýtyr-şaan, 2 razynny cugajy-pile cugajlap, cuqgaş, xal- aska pergenner. Paza 36 cýldyn 2 ajda Ojun-şibi xereezennerin ortuzunga cut-pile temissezir tu- gajynda xural klyp, xereezen- nernin ortuzunga surttaal azyly corutp-şaan, cazyñ nogaann kan- caar tarbyrğa ekki polur cybel, oon azyly cyu xire polurul tep cybeni ajtтыр pergeş pargannar. Oon agyda pistin sumunyn ca- nynda xamaattы xereezennerin cy- zyn-paazyñ pottuq tuzazyñ cug- aalap cetpes. Cyge teerge, petii kady-pezin aaldarnyñ piccii ur- uqlarynga ak xejlen, cygyrny ta- arap peer polgaş arny-razyn co- dar ak arşyldarny cup-taa, taar- ap-taa perip turarlar.

Ystynde piccii cizekterden ap kerge, xamaattы xereezennerd- en tava xereezennerge ekki yle- gerin kergyspy-şaan, tuzalap turarñ kerge koncuq pajyrlan- cýq tur.

Pistin tava xereezen eş-öer ol eş-öernyn ajtтыр pergen yle- gerin 100% kyyssetpi-şaan, tuz- alap turar cyyldernin cöp azyq- laary cugula tur eves-pe.

Tengyr-oöl.

Xereezen Sangbjaanyñ ylegerliq azyly

Kaa-xem kozuununuñ Pelbej sumuzu 1 tugaar arwanda nam kezigyny xereezen Sangbjaa, nam, cazaktyñ ajtyşkynny kyyssedip turar. Todargaj cizekterni kerge: 35 cýlda malyn paazy 17 turgan polza, po 36 cýldyn 3 aj- da 27 paş appargan. Ol malyn 36 cýldyn kzylynda cutka al- ыsyp tees, pygy-le arga xem- ceqni er ulus-pile pir tömej cor- udup turar.

Eş Sangbjaa, arby-şeborni sag- ыr talazy-pile eş-öorynge yleger cizeen kergyzyp turar, cyl teer- ge, podunun caş uruun yrgylycy cup, uruunyn amdyral pajdal- ыñ polbaazyñ jozu-pile taar-şty- ыр cemgerip turar, paza ööryn iştin arby-silly ap, ajak-xymzyñ yrgylycy cup, podunun ol yle- gerin-ce arat xereezennerni kby- gyryp turar.

Xereezen eşter, eş Sangbjaa ыşkaş, erestliq azyldaary cugula tur.

Sumu targazy MÖNGE.

Tajvñn turgan cылb malñ caryp aldylyr

Рарыñ - хемчик козуунунун Kargy sumuzunyn cagyrga xura- lynga ertken 35 cýldyn. 9-10 aj- lar yjezinden egelep, cылb mal- dy kadyp kadamary-pile 2 kizini tuska' xolezilceş, 360 cылbny odarlátkan, myn cылbny kadag- alaan iji kizi 36 cýldyn 1-2 ajla- rga cedir koncuq ekki odarla- dyr, xavyr kelgen turgan.

Bncap turbu-ce, 8 tugaar arwan- nyñ Telger, 2 tugaar arwannyn Tondar, Önygy olar, anaa taj- vñn turgan cылbzyñ, xolezi peerin den tadagalzaaş, caryp algaş ezim tajga-ce yndyrypterde Tel- gernin pir askyñn pory cazarlap kaan poldu.

Oon xaraazy-pile xamyk cылb- cer-sana carlyp, camdy eenzirep corup pergen. Po tugajyn sumu cagyrgazyñ cerinden kancaar keryp tur lrgi?

Хынар-соруур.

Бјаş тилер завоттун азылы

Kзыл-xoorajda Us-lybş eñil- elinin ыjaş тилер zavodu, 1935 cýl- da uk azylyñ şuluudap egeleen. Myn cýlda yndyrer produksunu 193.840 akşaga cedirer teen pol- za, 35 cýldyn 4 tugaar kvartal- ыnda 225.236 akşa cedir a a ы r kyysselken, cok polza, 116,2% polur tur. Myn cýlda azylynnar- nyñ şalyñnga 20,6% carýqdaar turgan polza, seelgy kvartalda cyk-le 11,9% carýqdaan, o o n arikanyn zavottun xerengizi pol- durgan.

Tiler ыjaştы pir xynde 20 k/m tiler turgan polza, seelgy yjede 25 k/m cedir tiler appargan. Ol polza, maşinanyn septelgezin tex- nik jozugaar kyş kiirip algan- ыnda polur. Cyl teerge, ottular ыjaşka xireenin mýjaan xereqlep turgaş, maşinanyn kyzyn 34 aat kыştыq poldurup taarştargan.

35 cýldyn egezinde pistin zav- olka tava kizi cok turgan polza,

am 36 cýlda 7 tava kizi azyldap turar, olarnyn iştinden maşina azylynda eş Kaşpık, uk azylyñn texnitige kыka xuussaa iştinde ekki öerengeni-pile 60 akşa-pile şannatkan polgaş xamaattы ulus- tan paza teere azylyñga 3 klai sanatkaş cysten ory akşa xoly- pile şannatkannar.

Am po cýldyn 2 ajnyñ 15-ten egelep, ыjaş cazaar cerni pis- tin zavotka kattyştargan. Ыjaş cazaar cerni azyly koşkak cor- up turgan polgaş pydyrylgeni planyn kyyssetreen, xarñ yner carelgazy kёydees turup pergen- in parýmdalaaş, ыjaş тилер zavot- ka şuut kattyştargan.

Moon songaar ыjaş тилер zavot- tun yndyrer produksuzun eriken cýldan arttyk şynarlyq poldurar sorulgan salyp a l g a n azyldap tur-pls

Ыjaş тилер zavottun ergeleklzi MÖNGE.

Şujda mal azyly

Рарыñ-хемчик козуунунун Şuj sumuzunyn 11 tugaar arwannyn cыл-cýlda malyn paaş sanь ös- kenin todargajlaarga polza:

1934 c. 1935 c. nemeşkeni.

Inek—186	233	47
Cылb—77	102	25
X o j —592	696	104
Өşky—361	517	156

Şuptu 1216 1548 332

Po ystynde sandan kerge, tus arwannyn malyn paazy mur- nunda cýldan eleen nemezip ös- keni todargaj polur tur.

Tus arwannyn iştinde 36 cылga

udur solun parlalgada klyp tu- rarn kerge:— „Şyn“ solunnu cýlda cagaannar—2 kizi, 6 ajda cagaannar—5 kizi, „Xostuq arat“ solunnu cýlda cagaannar cok, 6 ajda cagaannar—4 kizi, „Are- ve şyn“ solunnu cýlda cagaann- ar cok, 6 ajda cagaannar—12, „Cazaktyñ kol medeezin“ cýlda cagaannar—1 kizi, 6 ajda caga- annar—2 kizi.

Po ystynde kergysken cizek- terden yleger algaş azylyñnyñ, moon songaar ulam sajырadaryñ oraldayp tur-pls.

Arban targazy Calzyp.

Pistin харыбы

PXK Xendelende Coorgan—Kara- taş xoorajynga saraattaryñ azyq- labyñn teenin, kыnnñ ygeni? oozu plaitinmeen teleede yndyrbeen.

UX K-da P Maazыk— „Şyn“ solunnuñ aratkoru „Ezir“ Uluq-xem kozuun- nuñ postazy aarylyq tep pizeenin xyl- eves-pis. Cyge teerge, solun tazыk- cыz Caş ooldun pagy tur tep cylyn erengej tur Cyge teerge, kandy-taa cybeni piziirde, cernin adь xerek pol- ur cybe, sen ol solunnu paza ekki nomcup ker.

PXK Kargyda Tamdyñ—Toolaj- lyqga xural polgan tugajyn, ol cerinderde xana solununga piziner. Kөk-tejde „Хынар coruur“—pir inek kerdym tep cylynay, ol ceringe xana solununga pizi.

Mezegejde „Хынар-pilir“— Tyndyp-ooldun taraa tozup algan tugajyn, ol cerinde xana solununga pizi.

CXK Kзыл-taqda Pajyr—oor-pile eres temissezil tep cylyn erengej poldu.

CXK Cыrgakkyda „Kergen“—Tav- aa xamnap turar tep cylynynn usuru pildinmes tur.

Pajan-k olda Şymcaan ool—ыtkan tavyzñn tajlyr cok tur. Bn- caş yñmedi.

KXK Koptuda Caş-ool—sarguul azylyñn tynneli tep pizeen cylyn, kazanga cedir öerengeni pildinmes tur.

CXK Xelcyktyqde K. Koncuk—cut- pile öigen maldyn sanyn pizeeniner-

de, kazanga cedir ыncar öigeni pil- dinmes tur.

Tozuda Sapcaj—caskь nogaa ta- rylgazyñn tugajynda pizeen cylyn- ner erengej poldu.

CXK Kзыл-taqda Öner—Askifro- ka pizeen xarыbyñn kozuun ergeleer cerge xomudap kilirner.

Padyn-ooldarny şannaar tugajynda slernin pizeeniner şyn eves tur.

Xöndergejde Pirinnej—ceccenner- nin cugaazy tep pizeen cogaalcaş- ыñar murnunda camdy yngen po- lurga yndyrbedisly.

Cыrgalañdyda „Şыlyjaa“—Serenma- ny xana solununga pizize polur tur.

Cadaana-xoorajda „Ak majyn“— podunun xomudalynny xoorajda xana solununga cugaalap ker.

PXK Şynada Peqzi—Tojnur appak pizikli kazan nomcuur, pizilr klydyr öerenip algan pildinmes tur. Paza Capcst-ooldun ekki azylyñ, ol sumu- da xana solununga pizi.

KXK Koptuda „Ala saaskan“—xar- ыssalga caktarnyñ tugajyn xana solununga pizi.

Sagaan-tolagajda „Kөzege“—Tamj malyn een syrypty teenin, şynar cok poldu.

CXK Ijmede Tavaa—cut tugajynda corutkan medeeni yndyrze coguur ogy ertken tur.

CXK Kзыл taqda Öner—cutka ud- ur temissel tep pizeen cylynner eren- gej polgaş pir talazynda yndyrze co- guur ogy ertken tur.

Харыссалгалық редактор

Lyndyp.

CAZALGA

1935 cýldyn dekabr ajnyñ 28-te yngen № 98 (501) „Şyn“ solunnuñ 4 tugaar arnynda „Cidiriq“ teen cyyldyn iştinde mýndyq öbligastaryñ citti teeni puruu pizittingenin kyş cok poldurgaş, oon ornunga azaalga kassazynga şoqzatkan öbligastaryñ kvitanzyñn cidirdim tep cazam- cыlap carladym.

Кызылда Радьраа.

Кыргынын 1 тугаар типографы

TARN TK polgaş
Profes Tóp çäýleli-
niň organý

„Şbn“ solunnu cagyby erttee:

Xuuzunda cagyrlarga:

1 cýda . . . 5 akş.— 3 ajdan kudu
6 ajda . . . 3 akş.— cagyrla
3 ajda . . . 1 ak. 80. alyas

Solun cagybdar cerier: Tóp xarýzaa kontoru, oon
kedee salawrlary polgaş postacýlarga cagybdar

Alyas polgaş yletnyr

cerieringe cagyrlar:

1 cýda 8 akş.

6 ajda 5 akş.

„ŞBN“ solun redaksýonny adrezi: Kázyl-xoraj,
Reçlis çäý. Sotkany kudu, pazny № 2

Taşlakky corudar

cagyrlary:

1 cýda 10 akş.

6 ajda 6 akş.

1936 cýldn

mart 23 xynynde

suwoda № 26 (527)

Sulanь xejy-pile tарааш, mal azýralynga kiireeli

Sula polza, pygy kandýk-taa cyzyn malga en tergiin xooluluq cem polur. Pir kilogram sulanyň 80 gramь polza, maldyn maga podunga şingeep siner belka tep, tuskaj ak cybeliq polur. Oon-pile kadý, sula polza, maldyn ças telynyň özyldezinge kancaar-taa aa-cok cugula xolbaqdaldýq, vitamin tep cybeliq polur.

Sula polza, po cýldn aýyldýq cudundan mun mun paş maldyn tynny aldý tep cybeni, arattar pottarynar pyzyrep pildner. Pir ewes sula cok polza, cut oon-taa arttyk xej kogaral ыкындýrýq xaldadyr ijik.

Arattar mýncaga cedir sulany ewes tarýp kelgen, xarýn Tees-xem kozuununyň eleen xej sumulanynda parýk mýncaj tarýa. Respublikta sula polza, xereçleinden arttyk par tep camdýk kizilerde ындýq suq yzelder turgulaan. Ol ындýq coruk polza, xoralýq coruk. Sulany ewes cys puut cedir cýp ap eecçiri-pile peletkep alyas polza, polur.

kulturluq mal azýlñ xeqcyderi perge poor tur.

Arattarnyň malnyň ças tely arýp paksýrap kыş azar uzuru cyl teer polza, onu azýraptar cybezi cyy-taa cok poor, xarýn sula par turgan polza, onu azýrap polur-la ijik.

Sula polza, cýlgь malga ton erge-cok cugula azýral polur, xarýn ындýq turbu-ce, arattyn aady azýlga coraas pezin, sulany mýncaj koges-taa cyylder par.

Sula polza, maldyn ças tely azýraarynga en tergiin azýral polur. Uzuru ындýqnyň telynde sulany xejy-pile tarýp xerek.

Pir ewes aratta sula par polza, anaa (aratka) cut ындýq koncuq korguncuq ewes. Oon anaj sulanyň sawany polza, paза koncuq ekki azýral polur, xooluluunyn talazy-pile, 3 kilogram sula sawany polza, pir kilogram sulapile parýk temej xooluluq polur. bncarga, pir ga cerden sulany cys puut cedir cýp ap eecçiri-pile peletkep alyas polza, polur.

Kyryneden sula yrezin arattarga ciigeldeliq pajdal-pile sadýp turar polgaj. Am xamýk uzur cydel tize, pottarynga sulalyq polurun kyzeer arattarnyň pottarynda. Am toraan yrezin sulany ap algaş, onu ej-saanda tарааш, tarýlany mal ciirinden kamgalaas, ejynde kezip azaagaş, pastýp aar polza, sulalyq polajyn kancaar-ijik bncargaş sulalyq appaaga, arattyn podunga-taa, malýnga-taa ekki por poldur ewes-pe

Sula xawej-le poor polza, arattarnyň malnyň azýl şnar talazy-pile ulam-na ezer polur, mal-taa polza, podunun azýk-şimizin-taa pedidip ulgattarar (syт sarcaa polgaş oon-taa eske) azýk-tary kawydeer.

Eşter, arattar, sulany xejy-pile tarýnar. Tarýlanyň kaz-alanar, sugarýlganar pugalaryn peletkener Mal cerminnin mal erttemdeni

A. M. SMOTROF.

Caskь tarýlga tugajynda cazaktyň toktaalyn kyyssediili

Uulstun 16 tugaar Picce xuralyndan po 36 cýda caskь tarýlga şolyn kalbartyr, şynaryn saýzradýr teen polgaj.

Onu parýmdalaas, po 3 ajny 11 xynynde cazak cerinden 21 tugaar toktaal yndyrýen. Oon iştinde pir ajttýp temdeçleeni polza:

1. Po cýlñ cut-curçaugaj polgaş arat connu ewes picce aktaraa, sula yrezin xowarttaany pilgeş, arat conga ertle yrezinni ceçdirer polgaş taradyr cugula teen.

2. Caskь tarýlga yjezinde arat con yrezin-xwezyn sadýp alzyñ tees, 50 000 akşany uzun xurssaalyq teleeri-pile ceçdirer teen.

3. Podunun tarýp cerin kalbartyr, şynaryn saýzradýr, saýyn, kyzyn cör azaaralgan kizilerni tuzalaaryndan angýda, şannaar tep ajtkan.

Cazaabystan ystynde ajttýp pergen sorulgañ kyyssediide, pistin kozuunyn arat conu po cýlgь tarýlgañ şolyn ertken cýldan kalbartyrynga kыzar uzurluq.

Pistin pir utpas cybevis polza, eriken 35 cýda tarýlgañ cagy, kysky azaalgazyñ koncuq cetpes ertirgen-pis. Cizee: pygy

tarýlgañ 2661 ga polgan. Oorttan 128 ga şuut ymneen, 95 gany erge, kuuşka cidrtken, 48 gany suundan kadýrgan, 241 gany toluga alyskan, şuptu 1809 gany xol tutpajyn kogaraan-pis.

Ystynde cyylderden cizek algas, po 36 cýda ындýq kogaral yndyrwezyn pistin kozuunyn arat conu utpajyn turgas, cazak, namdan tarýlganar kalbartyr teen sorulgañ erestil-pile kyyssedir uzurluq.

Caskь tarýlgaga cyny peletkep alýp-pis teerge: Xyn tyn cok pugapuluktun paazyñ eşar, toburaktar corudarda, eq-oregeden kizi kuruq cok kyzyn kadýp azýldar, tарааш tarýp aat, şaryñ kyzyn semirttip alýr, cyzyn-paazyñ yrezinni aryqlap, arvaj, ciuge-taraa yrezini cok arat con, yrezinni xej eş-öorynden sadýp, ceep alýr polgaş andazyñ, ilirin selip septep, argamcs, xondyrge, kolduktaas, oon-taa eske xerekselderni peletkep algas, xar agary-pile, pir ыт-pile tarýlgañ ewes, TAR-nyñ 15 cýl polgan ojunda tarýlgañ tynyn korgyzeeliner!

PXK-da nam kozkomunyn targazy Padan-ool.

CAE-ler caskь tarýlga-pelen turaal

ARN TK-nyñ po cýldn 3 ajnyñ 10-da caskь tarýlga tugajynda polgan prezidiym xuralyny toktaalyñ CAE-ler koryp tanyşkas, onu xerek kыrýga pot-tandyr kyyssedir uzurluq.

Xamýktn mýrnunda caskь tarýlgaga kirer xer-xerekselerni paş udur septep algas, cyk-le xar eririn manep olurar uzurluq. Cyl teerge, tarýp cerinin şolyn ыncany tarýp tep telebilep algan turar polgaş ol şolyngе yrezinerni ыncа puut polza, cedar tur ewes-pe tep cybeni pilip algas, cetpes turarın parlyq cerlerden surattynp tavar polgaş ol yrezinerni formalin-pile cup aryqlap algan turar uzurluq.

Oon angýda andazyñ, ilir, kom-conak, xomuut, kerzen, xondyrge teen ыşkas, tarýlga xam-aazýr xerekselder pygydezin 4 ajnyñ petiinde septerin tooskan turar polgaş cok turarın teptynp alýr xerek.

Paza aat, şaryzynyñ kyzyn kamnar, taraa tarýp şolynyñ taş, xaraganan aştar aryqlap, ыlangýa pugalaryn eweserin polgaş un-naryn amdan egelep eşar algan turar polza cogaur.

Mal-cer ministernin kedee azýl-agý surgakcsz Kымzaj-ool.

Solun cagylgazy

Pii-xem kozuunyn Pajan-kol sumuzunda am yjede solun cagylgazy myn cygeer turar. Po mart ajda pottarynny xolunda ap turar cagylgalaryn tus tus ыlgarga:

Cagylganyñ ady	1 cýl	6 aj	3 aj	Şuptu-zu
„Şbn“	23	18	—	41
„Areve şbn“	2	19	—	21
„Xostuq arat“	2	16	—	18
„C. kol mndeezi“	15	—	—	15
Kattýkşas	42	53	—	95

Po ystynde sannardan korge, cedişkin par-taa polza moonpile soksap olurup alvajyn, moon songaer cagylgany ыrgylcyler corudaryn oraldayp turar-pis. Pajan-kolda OJDUP.

TELEGRAMNAR

TAR Cazaa polgaş ARN TK-ga, RTO Tóp org. byrozunga

Pygy telegej revoluzunny tawgyzyngе xolbaqdazýr Pariş kommunun 65 cýl polgan ojunga cýlgan Kызыl-mazalykta uktulga xuralyndan cazak, namga, oon xyndylyq udurttukcylarynga iziq pajr cedirý-şaan, tangraqlaryñ polza:

RTO-nu massalyq organizas poldurup, OKTE-nin azýl p-şydp, oranýbş kamyalaarynga pelen tur-pis.

Ulustuñ azýl-agýjnyñ yndeziñi—malýbş mendi cýl azýr-nynga erestiq xyrezip tur-pis.

1936 cýlda caskь tarýlga ertte egelep kireringe peletkenip tur-pis.

Pygy telegejnin revoluzunny tawgylyq xyny poor—Pariş kommunu telgerezin!

TAR-nyñ revolustuq cazaa telgerezin!

Arat tymennin şon udurttukcuzu—Arattyn revolustuq nam telgerezin!

Xyndylyq udurttukcylaryñ eşter Xorak-ool, Cyndat-ool, Toka, Towariştaj telgerezin!

Xural prezidlymy.

18—III—36 c.

TAR Cazaa, ARN TK-ga paza RTO Tóp org. byrozunga

RTO-nuñ internasionaldyq xyny Pariş—kommunyn 65 cýl polgan oju—Mart ajnyñ 18-tiñ xynyn Tandy kozuunynny tawý—Paj-xaak xorajga pajrlap ertirgen massalyq kalyak xuraldan revolustuq iziq pajrny cedirip tur-pis!

TAR cazaa telgerezin!

TARN telgerezin!

Pygy telegejnin RTO-cylarynyñ ekki xyny—Mart 18-zi telgerezin!

18/III—36 c.

XURAL PREZIDIYMY.

Akta nam, arevenin 16, 19 tugaar yyrlerinin cut-pile temisseli

Parýn-xemcik kozuunyn Ak sumuzunda nam, arevenin 16, 19 tugaar yyrleri, cut-pile temis-ezir tugajynda arattarga tuzalaş-taryp-pile, 35 cýldn 11 ajdan egelees, pot-pottarynny keziğyn-nernin idepkejiqlerin targa-lakş 8 kezek cerde yskeş brigat-lap turguskan.

Po brigattaryn kыlgan azýl-daryn todagajlarga: 36 arat egelernin kыş cetlikpejn turgan, 11 kezek xoj kazaalarynny ton korezin xorgas, cýlqlap per-gen, 6 kezek xoj kazaalarynny ödeen kaskas, cýlqlap septep

pergen, iji kezek caa inek kazaaz tudup pergen, pir kizee, inek kazaaz tudar 130 ыjaş kes-keş, oorgalap tazýp pergen, 3 kezek inek kazaaznyñ adan xorgas, 50 parva ödekti cykter tарааш tep pergen, 2 cýl paза kazaaz tudup pergen, 3 caa xuragan kazaaz tudup pergen.

Po polza, Tываны 20 cýlñ ojunda respubliktn malnyñ pa-azyñ 2 saja cedirer teen cazak, namnyñ ajttýşkynyñ erestiq kyyssedip tarar po tur.

Akta № 16 nam yyrnyñ sekreteri PELEK.

Uluq-xemde caskь tarýlga peletkeli

1936 cýldn caskь tarýlgañ tugajynda cazaktyñ toktaalyñ 3 ajnyñ 13 xynynde tus kozuunum-ga keep carlaan-men.

Ol toraaz-na tynnalgañ polza, Caatty-xoraj sumuzunyn targaz eş Tymen podu-pile praşap algas, Tоң-terekte uluq taraalan pugazyñ tozyn 1 kilometirden azýr toburaktany-şaan, 3 kilometirden azýq şirbiklerin aştar algan tur.

Paza Ejliq-xemde koncuq ul-

uq taraalan pugazyñ tozyn Ejliq-xem sumuzunyn sekreteri eş Kөk paştap algas, 1 kilometir cedir toburaktaj şaap algan tur.

Manaa meen idegeerim polza, ol ыşkas pottuq polgaş şapkyñ azýldýq targalar, caskь tarýlga peletkelerin-ce connu şary ebilelep, cidiq-cidiq, cige-cige korgylep, tuttungulap turuner.

U X K T A R G A Z Ъ
T A M D Ъ N - C A P .

Şeriqben targa şergi-le tur-am

Kaa-xem kozuunyn Kөk-tej sumuzunyn oralakcs targaz polgaş nam kezigyny Şeriqben teerzi, Kөk-tej sumuzunga Cazak-tan tuzalaan sigenni Kызыl-xorajdan alýr tees, xoj eş-öorylyq şy-ydep kelges, sigenin-taa alvajyn, xarýn aragalap algas, kuruq şaap cana pergenner.

Oon sumu targaz Subak-mil, toraan kattap patkas sigeniner alýnar teerge, myn Şeriqben, ar-bannardan şanaktýq aattar, kizilir ap algas, sigen alýr aajypile Kызыlga ыjaş şanaktap cedirip kelges, uk ыjaş sathkas, öory-pile kadý kuruq şanaanyñ soon-pile tırtıjtıtır olurupkan canýp tur.

par corda, sumu targaz Subak-mil oruk ara uzuraşkas „po kan-caarınar ol, sigeniner kajal?“ — teerge, „ta, pilir ewes, pis ыjaş sadýp coraan-pis“, sigen alýr teerge, po ulus ыnavas cybe tur-tees, syme cugaa-taa cok erte şaap cektaj pergen. Xej cerge mýncar ijt kattap şyydeen.

Kөk-tej sumuzunyn malnyñ cudaany arga cok, cem sigeni şaqda-la tengen cer polgaj. Mýndýq turda, t a r g a Şeriqbenin ыncap turganyn korge, cut-pile temissezir corukka xora cedirip, cazak, namnyñ sorulgaзыnga tararyşpas coruk kыlp turganý ol tur.

S.

Pistin şkolanyñ cedişkini

Pistin şkolanyñ өөrenikçileri cazak, namnyñ piske pergen sorulgañ kyyssediringe pygy kыzyşty saýp tur-pis. Cizee: 35 cýldn 9 ajnyñ 15-tiñ xynynde egelees 36 cýldn 1 ajnyñ 13 xynynde cedir carttyk cýldn өө-rediin ekki ertirgen tep temdeçlep polur.

Carttyk cýldn şylgaldazynga koncuq өөrengen kiziler—56,7% polgan, anaa ekki—145,1%, ort-tumak—158,1%, adak—25,2%.

Moон algas korge, eleen cedişkin poor turar tur. Oon angýda tыştаныşkыñ iştinde pistin pistin cedip algan cedişkinibis polza, хаактың марғылдаазын 46 kizi kyyss dip algan-pis. Oon angýda ol t şta ы yjede cazak, namnyñ pory-pl e temissezir teen sorulga-зын paza kyyssedip tur-pis, cyl teerge, Ojrat-xorajnyñ canynda taqda pory par polgan, ol poryny 2-3 xynde şana-pile syryp

turgas uluq xarga tyzyryp şыbart-tap turgas kызыl xol-pile sor-kaan-pis. Monu korge, koncuq uluq cedişkin poor tur. Cer-le poryny ölyrerge po-taa cerge temissezir turgan ol poor. Tөm-ej-le connun malýnga xora cedirip turar, poryny ölyrerge ulus connu хь ханыр turar. Ol poryny kezi-pile komnamnyñ moz-kom targaz eş Xavarofka pel-ekke pergen, po paza pistin sur-guuldarnыñ cedişkiniñ tep sanap polur tur.

1 talazynda xoralýq poryny ölyr-erge maldyn özeringa tuzalyq, 2- talazynda surguuldarnыñ kыş kulturun polgaş oran kamgala-arynga pottarynny sorulgaзын kyyssedip kызын korgyskeni todar-gaj. Arat connun malnyñ azýl-nyga poqdal poor pory-pile temisseşkes onu azýp, xoralýq poryny cok kылыр cugula.

Өөrenikçi onдар Pappyn.

Şuptu kozkooprtarga, XOORXE-ge, majgýnnarga polgaş tergi sadýqçylarynga

Týwa töp kooptun paaştar cerinden podunuy pygy sistemine medeeler tynnadýr polza, ertken 1935 cýlda TTK-nyn paaştar cerinden „KOOPERAS ORUU“ tep tuskaj solun yndyryp turda polza, TTK-nyn pygy sisteminiñ azylynnary pottarynn tus-tuzunda corudup turar sadýq saarylgazyñ polgaş sadýr al-ýýşkynnyñ talazy-pile azyldaryñ cedişkinin polgaş cetpesterin kalbaa-pile urylycy pizip kirzip turgan poldur.

Am po 1936 cýlda paaştar organizastaryñ ajttýşkynnyñ jo-zugaar, TTK-nyn sanýnga turgan „KOOPERAS ORUU“ solunnu tyzyrgeş, Cazak cerinin sanýnda „XOSTUQ ARAT“ tep solunga kadýr kaan poldur.

Seelgy yjede kóstyp turar polza, „XOSTUQ ARAT“ solun-da polgaş öske-taa solunnarda kooptun pygy sisteminden şooluq kirispejin turar todargaj tur.

Mañaa TTK-nyn pygy sisteminge, TTK-nyn paaştar cerinden taqzyp tynnadýr polza: moon songaar „XOSTUQ ARAT“ so-lunga polgaş cer-le solun parlalagaga kozkooprtar, majgýn ergelek-cleri polgaş tergi sadýqçylaryñ idepejilic kalbaa pile kirzip, iottaryñ azyly corudulgazyñ ceder, cetpesterin polgaş koore-pas talazy-pile massalyq azyldaryñ urylycy pizip, cýrýdýr turarýr agýndýr taqzyp tur.

TTK-nyn paaştar cerinin targazy **Ubangur**
Paaştar cerinin sekreteri **Tondup**

Týwa arattýñ töp kooperativnyñ paaştar cerinin № 7 toktaaly.

1936 c. 3 ajnyñ 12 xynynde

TTK-nyn paaştar cerinin 7 tugaar xuralýndan Tees-xem kozkooprtun tugajynda toktaadyr polza:

1. Tees-xem kozkooprtun paaştar cerinin targazy eş Sandanmaany podunuy pildirişkinin jozugaar, uk azylyñdan po cýldyñ 1 ajnyñ 29-tan egelep xostaar tur. Oon-pile kadýr, Tees-xem kozkooprtun ölyk planyñ 1935 c. 4 tugaar kvartalynda cedişkinin kyysssetkenin parýmdalap, eş Sandanmaany 100 akşa-pile şannaar tur.

2. Tees-xem kozkooprtun paaştar cerinin caa targazynga po cýldyñ 1 ajnyñ 29-tan egelep eş Aqbaan-samýunuy, ajda alýr şalyñ 153 akşa, oon ýñaj komunal azaalga cok kýldýr tomujlar tur.

TTK-nyn paaştar cerinin targazy **Ubangur**
Paaştar cerinin sekreteri **Tondup**

Xooraj koovunuy xooraj kýdynda azyly-agýjy-nyñ ceri tarýlga azylynga pelen tur

TAR Caza polgaş ARN TK curtun ulas azyly-agýjyñ kolu polur mal azylyñnyñ tuzalaký adýr cer taraalan azylyñnyñ şolyn 1936 cýlda kalaartýr polgaş şy-naryñ xeqcyderi uluq uzur-tuz-alýq polurun ajttýr, pildingir ajttýşkyn pergen

Xoorajnyñ xuzucalaryñ kal-vak xuralynga TARN polgaş arat tymennin ýnak paaştyñcyz Toka-nyñ ajttýkany, „XOORXE polza, ana-la pilyñdyq organizas eves, koncuq uluq uzur-tuzalyq, TAR-nyñ Kýzyl-xoorajnyñ arat tym-enin xandýr, sadýq langýlarý-taa polza, arýq-şever kulturluq, ylegerilic polur uzurluq“ tep aj-tykan.

Xooraj koovunuyñ pir cugula pedik cerinin preezi poor—Xo-oraj kýdyñnyñ azyly-agýjyñnyñ tar-ýlga azylyñnyñ peletkelin todar-gajlyr koreeli: Caa pugany 4000 akşa-pile kýlgan, kol azyly po cýldyñ 3 ajnyñ 15 te toozulgan, andazyñ 8 pelen, ilir 12 pelen, taraa cazar maşina 2 pelen, 20 aattyñ xomunt-tuga xereksele py-ryn pelen, tarýlga xereqleer xendir suq teş öske-tia cyzyn-paazyñ xereksele pyryn pelen. Azylyñnyñ kury ceder, tarýlga kurer aattaryñ 4 ajnyñ 10 dan egelep tystandyrar planyñ kýlgan.

1936 c. tarýr kulturlary: Kartýşka 20 ga, yrezini 25 toon par, kygyr 3 ga, yrezini 10 kilog. par, arvuus 5 ga, yre-zini 8 kil cetpes, kapuus 2,5 ga, yrezini par, pomidor 0,5 ga,

yezini ceder, tarýmal sivokýla 0,2 ga, yrezini par, morukor 0,1 ga, yrezini par, soguna 0,1 ga, öske kultur 0,1 ga yrezini par. Sula 3,5 ga, yrezini par py-ry tarýlga 35 ga tur, Kygyrzeni 36 c. 1 ajnyñ 12-ten egelep şil pa-zyñ istinde taraan, 4 aj 1-den egelep cür, pomidornu 35 c. 12 a 25-den egelep taraan, 36 c. 5 ajnyñ 20-den egelep cür.

Xooraj kýdyñnyñ azyly-agýjyñ-da koncuq cetpes cybe par: Cyl tize, 1935 cýlda ystynde ajttýkan xamýk nogaalanyñ kýlyr algaş, onu ar koryner, ceze kandýq xeregil teerge, ýncap mýncap-la turar, xarýñ camdykta tynnaarga, TTK paaştar cerinden kartýşka par irgi-pe, kapuus par irgi-pe, tep ajttýr turgan poor. Xoor-aj koovunuyñ stolovaj sanýnda sklat azylyñnyñ ýndýq cybe par, alýr sler-pe, mýndýq cybe par, alýr sler-pe tep telefon-pile pol-gaş mýrñaj organizastarga pot-tary urylycy parýr turgan, oon keep ar alza kancap par cybe ijik?

Kýzyl-xoorajda şkolalar, şeriq ceri, emnelge ceri, Taq yletpyr ergeleer ceri, stolovajlar oon-taa öske cerler ystynde ajttýkan 36 cýldyñ noga tarýlgaş cür polu pergeninden egelees, 1937 cýldyñ majga ceder ceze xerek, kandýq cyu xerek, am toraen cýgýñ per-ir, xarýñ mýrñaj xooraj koovu-pile kereezin caryp alza coguuru koncuq negettinip turar tur.

Xooraj kooptun targazy **Lopsan**

Cut tees tıvñajnyr-la turar

Kaa-xem kozuunuyñ Pelvej sumuzunuyñ cagyrga ceri polgaş nam, areve yyrleri cut-pile temis-sezir tees uju-cýdyñ cok azyldap turar. Myn sumunuyñ Codur-aalyq, Şibej teen ýşkaş cerlerde xar kýlyñ polgaş maldyñ adaa aratyp turar. 2 ajnyñ 1-den peer 3 ajnyñ 13-ke ceder pajdalý: 9 örege 235 paaş malyñ odariatkan, 8 örege 256 paaş malynga cer ezip perip turar, malyñnyñ cemi

par 28 örege 443 paaş malyñ turguzu azyrap turar. Po tugajynda xamaatty connun cutka udur tuzalamcy kergyzyp turarý: Coduraalyqda xamaatly-ardan 19 şanak savañ, 12 arýk cýraa taraa pogu, Şibejde xam-aattylardan 11 şanak savañ, 12 arýk cýraa taraa pogu—mýndýq cýylderni xalaska tuzalaan.

Cutka udur kozuun teleezi **P. Lopsan**

1936 cýlda mal sadýr alýýşkynnyñ corudulgalary

1936 c. mal sadýr alýýşkynnyñ cedişkinin-pile corudup, cazak, namnyñ ajttýşkynnyñ coguuru xuzsaazynda ceze pyryn-ypile kyyssedir sorulga-pile pygy kozkooprtardan tarý kyyssedip corudar praktik azyly xemceqlerin cyul cýyldep torculaary polza:

1 Öj-öjde mal sadýr alýrnyñ yzykteldir-be-jin, şuptu cýl turguzunda corudar. Sadýr alý-şkyn azylyñ peletkenip corudar polza, 4 ajnyñ 1-den egelep, 11-ajnyñ 1-ge ceder sadýr algan mal-pile eksport planyñ polgaş iştikki telgiirnin xereqlelin pyryn ceze toldurar.

2 Sadýr alýr maldyñ ertteen, mal dýñ ten-zizin parýmdalap toktaadyr polza:

Myjstýq poda mal.

a) Tiriq tenzizi 250 kil. ceder polza, 1 kildin 16 kóp.

b) 350-den 390- „ 1- „ 18- „

c) 390- „ öry 1- „ 20- „

Cýlgý mal

a) 2-xar ceder 15 akşa

b) 2 den 3-xar ceder 30 akşa

c) 3- „ 15 „ 46 „

d) 15- „ öry „ 40 „

Tajlybary: Tiş cok kýrgan polgaş aaryq mal albas.

Xoj polgaş iirt

a) Tiriq tenzizi 35 kil. ceder 1 kil. 16 kóp.

b) 35- „ pol. oon öry polza, 1 kil. 18 kóp.

Öşky

a) Tiriq tenzizi 28 kil. ceder 1 kil. 13 kóp.

b) 28- „ pol. oon öry polza, 1 kil. 15 kóp.

3 Mal sadýr alýýşkynnyñ ertte egeleer sor-ulga-pile polgaş cazyñ, cazyñ mal sadarynga idiq perip, maldyñ kýş albaanynga nemeide ertiek toktaadyr polza:

a) 4 ajnyñ 15-ten 6 a. 1-ge ceder nemeeri polza, 50 xuu.

b) 6 ajnyñ 1-den 7 ajnyñ 1-ge „ 30

c) 7 ajnyñ 1-den 8 ajnyñ 1-ge „ 20

4. 1935 cýldyñ sadýr alýýşkynnyñ azylyñnyñ turzulgazyñ parýmdalaarga polza, tergi sadýqçy-laryñnyñ azylyñnyñ ekki pildiriş-pile turguzarga, mal sadýr alýýşkynnyñ artuk azyktyq poor teleede, Töp kooptun pygy sisteminge taqzyp polza, tergi sadýqçylaryñ-pile corudar azyldyñ po corudul-galaryñ egeleer uzurluq tur.

a) 1935 cýlda sadýqlar turgulaan tergi sad-ýqçylaryñnyñ azylyñnyñ tus-tuzunda tarý xynaar polgas idepejilic ekki azylyñnyñnyñ ileredip, olaryñ po 1936 cýldyñ azylynga rýzýdýr azyldadyr onza cugula tur.

b) Kereezin kyysssetpeen, erttektiq paraan cyv-enin occodun perveen tergi sadýqçylaryñnyñ xereen tarý emgelees, Şygyr ce şilcidip, tyrgen uzurun tıvanyñ oraldayr.

c) Tergi sadýqçylaryñnyñ keree kyysseldezin aj pyrynyn 1-caada xynaar turar polgaş sadýr algan malyñ aj sanýnda (argalyq polza, 15 xongaş-la) tuzaap turarýñ toktaadyr.

d) Tergi sadýqçylaryñ mal sadýr alganynyñ şannalynga, kozkooprtun tópercinge tuzaar polza, sadýr alýr tynyn podaş, taşkaar yndyryr mal tugajynda 20 xuu polgaş taşkaar yndyryr mal polza, 10 xuuñ tus-tus tıpsýr. Sadýr a gan malyñ majgýnnarga tuzaar polza, taşkaar yndyryr malga 16 xuu polgaş taşkaar yndyryr malga polza, 8 xuuñ tus-tus tıpsýr.

e) 4 ajnyñ 1-nin yjezinde arattarga cygyryk paraannaryñ taarýştyr, pir tugaar celceqde-le tergi sadýqçylaryñ xandýr. Tergi sadýqçyñnyñ alýr turazy cok paraannyñ ana albadap perip polbas. Tergi sadýqçyñ kooperastan algan paraa-

nyñ malga sadarda, TTK-nyn sadar ertteenden ertyledip polbas.

Tergi sadýqçylaryñnyñ paraan satkanyñnyñ şannalynga paraan satkanyñnyñ tynyn 10 xuu alýr uzurluq.

f) Tergi sadýqçylarynga pir udaa paraan, akşa pergen soonda, iji udaazynda paraan, akşa peerde polza, murnunda algan cybeziniñ occodun peerge xyleep algaş, am peer uzurluq. Occot dok-umenneri polza, majgýn, azy sadýr alýr cerden tıvşkan kvitanzalar polgaş sumu cerinden padýl-aan artkan paraannyñ tanyzy polur tur.

g) 4 ajda kozkooprt pyryzyñge tergi sadýq-çylaryñnyñ cöyüel xuraldaryñ corudar. Ana sadýr alýýşkynnyñ azylyñnyñ argalaryñ, mal tuzaaryñnyñ cur-umun, tergi sadýqçyñnyñ kozkooprt occodun peer curumun polgaş öske xerek kýrýnga corudar pr-aktik azyldaryñ cugaalazyr.

q) Şyncý şudurgu ekki tergi sadýqçylaryñ uk azylynga rýzýdar teleede, azyldaarda ekki pajdal turguzup peer, cizeeleer: kozkooprtar polgaş TTK ga kelgen tergi sadýqçylarynga orun tózektiq oran sava razyñ, azy-cem peletkeer pol-gaş kulturluq pajdal turguzar polgaş olaryñ arazynga massalyq azyly corudar.

5 Kozkooprtar polza, p/c 4-ajnyñ 1-nin pet-tinde, maldyñ aj-ajda tuzaary-pile cýl planyñnyñ 90 xuuñ tergi sadýqçylaryñ-pile keree caryp xand-ýr polgaş 10 xuuñ majgýnnarga, aj-ajda mal tuzaaryñ onaap corudar. Majgýn ergelekclerine mal sadýr alýýşkynnyñ onaalga planyñ azy kyyssedip kýldýr xyleedip taqzyp.

6 Maldyñ TTK-nyn bazalaryñ-ce corudary-pile şaq yjede peler teleezinde, mal tuzaaryñnyñ curumun toktaadyr polza:

a) Tergi sadýqçylaryñ sadýr algan malyñ kajy-la cookku majgýn polgaş azy kozkooprtar ajda 2 udaa tuzaar uzurluq.

b) Majgýnnar polza, cýgan malyñ kozkooprtun mal peler bazalaryñ-ce, azy şuut TTK-nyn bazalaryñ-ce (Köze, Şibiliq-kara-suq, Kýzyl-ce) ajda para la 2-udaa corudar uzurluq.

c) Kozkooprtar polza, TTK-nyn mal peler bazalaryñ-ce malyñ kodannap syrdyryr uzurluq.

d) Uluq poda maldyñ kodany 50 paaştan kudu eves.

e) Picce şeer maldyñ 300 paaştan kudu eves.

7 Mal syrylgezin ekki organizastar, oon cider-tudaaryñ polgaş tenzizin kudulapazyñ xyn-amcýlar, p/c 5 ajnyñ 1-nin yjezinde corudar azyldar polza:

a) Kadarccýlar, mal syrykcyler polgaş oruk suur xynakcýlaryñnyñ urylycy kaadýlaryñ şilip turguzar. Olaryñnyñ-pile keree caryp, alban xev-i-pile xandýr, mal syrer, kadararýñ surgaar tug-ajynda xuraldar corudar.

b) Mal syrylgezinin ertteelderin taarýştyrar, oruk suur tıştandyr kadarar cerlerin toktaadyr, xonar cerlerin polgaş xynde syrer xemceezin tok-taadyr peer. Mal syrer oruk ertteelderin mal emcizi polgaş kozuun cagyrga cerleri padýlar peer uzurluq.

c) Kozkooprtar mal peler, baza polgaş taşkaar yndyryr maldyñ tuzaar bazalarga ekki ood-ar sugattyq cerlerni TTK-ga ajttýr perges, rýzýdar uzurluq.

8 Solunnarga mal sadýr alýýşkynnyñnyñ coru-dulgazyñ urylycy cýrýdar. Kozkooprtardan, murnakcy majgýnnar, tergi sadýqçylaryñ, kadarccýlar, mal syrykcyler, mal emciziniñ azylyñnyñnyñ solu-nga urylycy pizip turar, cedip algan cedişkinin-nyñ tus-tuzunda piziri.

TTK-nyn paaştar cerinin targazy **UBANGUR**
Paaştar cernin sekreteri **TONDUP**

33-34-35 cýldarda 8.401 paaş mal nemeşti

Parýñ - xemcik kozuunuyñ 24.677 turgan polza, 1935 cýlda Xendelen sumuzunuyñ arat connary 33.078 paaş poor turar, cýl-cýl-dary polgaş maldyñ cyzynyn tus-lus todargajlaarga;

	MALDYN CYZYN	1933 c.	1934 c.	1935 c.	Öskeni 1934 c.	Öskeni 1935 c.
1	Inek	2.811	2.988	3.496	172	513
2	Cýlgý	2.164	2.164	2.444	—	280
3	Xoj	10.807	11.951	15.246	1.149	3.295
4	Öşky	8.900	9.673	11.892	773	1.219
	Kartýşkaş tyny	24.677	26.771	33.078	3.094	6.307

Po ystynde sannardan algaş tarýnyñ idepejy sonuurgalyñ sa-köerge, tus sumunuyñ malyñnyñ lyp, cazak, namnyñ ajttýşkynnyñ paaş cýl tudam-na paaş saný nemezip turar koncuq todargaj kergyzyp turar tur. Po cynyn cýldagaanyñ teerge: arat con pot-

Naryñ, Teesti pır tugaarynda azyly kaqdy

Tees-xem kozuunuyñ Naryñ sumuzu, Tees sumuzu-pile parlalgañnyñ margyldaazyñ corut-kanyñ 3 ajnyñ 1-de tynner ke-erge, Naryñ sumuzu 112 cagylgalyq turar tep margyldaada aj-tykan polza, am kyyssetkeni 126 polgan. Oon istinde „Şyn“—63, „Areve şyn“—29, „Byleten“—20, „Xostuq arat“—16.

Tees sumuzu 90 cagylgalyq turar teen polza, am kyyssedip algañnyñ 66-la. Oon istinde „Şyn“—5, „Xostuq arat“—18, „Byleten“—12. Moon ap köerge, 1 tugaar tynnelinde Naryñ sumuzu azyr-kaan tur. Am 2 tugaar tynnelin-de kým aşkan turar eves, paaş köer tur-jen.

Aratkor Monzulay

TAR Kultur ministeriniñ canında Arıq şeber komizıñnıñ toktaabı

(1936 c. 3 a. 13 x.)

Кызыл-хорайга, козууннар төр серлери полгаş кедее турлақ-лarga разын едилер азықлаарынын ыяар-ла парымдалаар арық-şебер сүмү.

Хар-сам ерип, паза кыстын уyezinde разын-палгат полгаş казаа-хорай сап аа-сөк поктаабыр турар узурунда, сазын curtakcy conny иштеге суул пырунун халдаарылыз изин-паар аары тытыр кеериниң азылы туруп келир poor тур. Мындай полганьны узурунда адаанда сыскаар айттыр-каан арық şебер хемсеглерин тар-тарь поттадыр corutsa coguur төр Kultur minister cerinden sagyndarar polza:

1. Разын пырызунун сапнга азыдар, туқлаар аастык пок хаарзаа кылыаар.

Ой хаарзактар-се аар-саар пор-бак пыдын cybeler полгаş пок төгер, cizeeleerge, сөөк, пызынды, сарык пузук сава полгаş шил, кизи албас ыт cives хере еркен idik-xep полгаş оон-таа өске cybeler. Ой хаарзактар тола peergele хамык pogun пок төгер cer-ce apparar сөөрттыр төр турар.

2. Суушкун-саағын cizektyq суук пырттак cybelerни cайлады узурунда, улус олurar турар оран суурдан арај брдыр уургай казар, ол уургайнын аскын калбак манзы-pile туқлап турар кыдыр тургузар. Паза оон кырынга cybe төктыр турар кыдыр пир шаараш yтten кылыр алыр узурлуқ.

3. Разын пырызуну мын разын-нардан елеен брдыр екки ханы онгар полгаş хаалгалық албанаар разыннарлық турар узурлуқ. Ой албанаар разыннарнын иштин по-сидын 4 аның pиreedе аштар арықлаан турар полгаş pagaj cыт тырттыр ундырер cybe-pile оон ол pagaj cыдын арыткан турар узурлуқ.

Албанаар разын-pile пок-сак төгер уургайны херим казаа иштеге кудуктан 30 метирден cook cerге тургузыр полбас.

4. Херим казаа иштеге кудук-

туқ разын еелери кудуунун сапнда тола перген хар полгаş тошту top-toraan аштар узурлуқ. Кудук-се полгаş-полар синип кере пер-везин тееш, оон сапны толганды иjlendir тоburak төккеш, оон кырын манзылар-каар.

5. Хат хадааş кудук-се хамык-ла тоburak-toozun, пок-сакты киі шааптар полур cybe төледе, кудуктун аскын cybe өтpes ыяş халы-р-pile халыптаары cугула.

6. 2 метирден кыска евес темір илцирелиқ ургылы аша турар темір хуунну кудуктун халагар ыязынга ыяар-ла пақлап кааган турар узурлуқ. Паза кудуктун иштinden podunun хуу хууну-pile суқ узур алыр coruktu шуу хоруддаар.

7. Поттарыны херим казаазын иштеге полгаş кудумсузунун соогунга кыстын уyezinde ендерли перген пок-сакты хар ерип ага peeri-pile-ле top-toraan аштар арықлааş, ону пок төгер cer-ce apparar төгери cугула.

8. Пир-ле разынга халдаарылыз изин-паар-аары (dizenterij полгаş оон-таа өске) тытыр келген poiza, ол тугайын саадатрајын top-toraan емнелге ceringe ијік-пе Kultur minister ceringe тынадыр cугула. Оон ынај мын разыннын аары перген улuzунун суқ ар изип турган кудуундан пир шил суқдан кудуп алгаş, Кызылдын емнелге ceringe şincideri-pile top-toraan apparar.

Хамык-ла разыннар еелеринге Арық şебер komizындан sagyn dьrар тынадыр каары polza, po toktaaldы jozugaар кyyssedip турар, турвазын хынаар тугайында арық şебер brigattar po cыдын 4 анын 1-ден 15-ке cedir хыналда corudar. Арық şебер curumun yreen разын еелерин шаада cerinden полгаş арық şебер харагал-заар cerден torgap şiider apparar.

Арық şеберниң Төр komizынын targazы полгаş Kultur ministeri T. Sedip-ool.

Kolxos aptekcyгазы

Мал емнелгезинин cerлеринден kolxostar полгаş CAE-лениң ырак-узак турары, мал емцизи азыл-дакыларнын cedispezi, мал емнеер талазы-pile мал емнелгезинин cerлери улук козууннарны кезип емнеп турары, тазыр сөөрттыр corukтун cedispes pagaj—po pygy coruktарнын хараазы-pile, malga coguur oј шаанда тuzalamcy көргыстynmeјin турар. Оон узурунда, coguur oјынде тuzalamcy көргыстynmestин хараазы-pile перге евес, pedyyn аарышкындан мал oлып турар cyylder par. Ой ындай аарышкындар полза, хөј-хөј-pile poor турар, malga coguur oјынде тuzalamcy көргызыр тургаş, temgi ол аарықларны пааş удур cайладыр полур.

Кандық-таа brigadir—malcy kizi, улук евес поттуқ турзулгалық полгаş, мал емнеер pedyyn емнер-pile таныş полза, палықлар-ы, ишти-хыры хевеер, perttiner полгаş оон-таа өске ол ыскаş coruktарны пааş удур cайладыр полгаş ол тугайында мал емнелгезиниң тuzalamcyзын көргызыр полур тур. Po тугайында kolxos полгаş CAE-ге kolxostun aptekcyгазы тuzalamcy көргызыр şыдаар.

Сайгы уjede ымыраа-seektyq шаада малдын kezi picci le şajmak палық appargaş турда, ону coguur oјынде емнеves полза, малды сандан yндыртыр полур, мын козу-pile kolxostun pydyrylge планын кyyssedirin yзыр şыдаар тур.

Em savazы cogu, ханы улук нуруузунда ону тилер тытынк-сабастын хараазындан kolxostарны

пааştaj-ла тuzalamcy көргызыр-лениң емнери cok poldurup турар.

Мындайнын телеезинде, Мал-cer min kolxostarga, CAE-лерге тардыр-pile мал емнелгезинин пааştaj-ла тuzalamcy көргызе ка-aptar, standartтық aptekcyгаşтар-ны тургузыр турар. Мын мал емнелгезинин aptekcyгаşтар-ны p-аштай-ла тuzalamcy көргызыр-лениң емнери-pile хандырттыр полгаş мал емнелгезиниң салыр cerлеринден паза немеј хандырттыр-ыр турар. Ук мал емнелгезиниң aptekcyгаşтар полза, тuskaj şkaftық турар jozulucк полгаş oozun кургақ cerге кадагалаар узурлуқ.

Мал емнелгезиниң aptekcyгаşтар полза, po емнерни хереqlер емнеер тугайында тва тл кырында pizeen айттышкын саавыр-pile хандырттыр.

Xilinskij.

Cut-pile teere temissezip turarlar

Сөөн-хемчик козуунунун Sol-cur сумузу Тамба-сырын теерзи, po cыдын 1 ажда-ла podunun 30 пааş малын одарладыр-pile 4 oқ-нын 35 пааş малын ар алгаş, 3 анын 10-га cedir көшкен одарында мал хыр турар полгаş cangьs-таа пааş мал oлырbeen.

Паза мын сумуда нам кезигyny Picce-ool, podunun малы-pile 2 kizиниң 70 азық пааş малын консуқ екки азаар азырап турар. Po ыскаş argalar-pile малыны cудатпаалыар.

Samдын.

Tandь козуунунда нам yyrлериниң малы-ны өзyp турары

Tandь козуунунда тус тус сумуларында нам yyrлериниң малы-ны cы-сйда өзyp турарын moon адаанга сан-pile көргызырге:

YVRLER ATTARы	Кезигыннерин cы-сйда малынын пааş сабы				
	Кыдыр	Инек	Сыгы	Хой	Өшкү
Mezegeјde № 2 yyr	34 c.	155	72	217	29
Хадьнда № 3 yyr	34 c.	155	48	95	31
Elegeste № 4 yyr	34 c.	357	150	735	499
Şanganda № 6 yyr	34 c.	212	93	405	209
Kek-puln № 5 yyr	34 c.	345	158	665	224
Paj-xaakta № 1 yyr	34 c.	55	25	106	—

Ystynde sannardan ap көерге, pistin козуунунуң нам organiza starь оон тус тус кезигыннери елеен cedişkinniq малын oстыртыр тур.

Moon songaar тус козуунунуң нам кезигыннери малын oстыр-де ulam-na ерестиқ азылар, апа-а хора полур cyзын-паазын cyylder-pile temissezip aзылаары.

Nam kьzkomunun targazы Таваа-сар.

Ekki aзылдық кезигын

Сөөн-хемчик козуунунун Сыргаккы сумузу 4 тугаар арванны хаматтызы, 11 тугаар нам yrynyn кезигyny eş Kodur-oolдун малынын паазы oзылdeлиқ полгаş cutka алысрајын турарын todargaj-лап көерге:

Mal adь	35 c.	36 c.	Өскени
Cыгы маль	8	13	5
Inek маль	7	9	2
Xoju	22	26	4
Өшкызы	12	17	5
Kattыскаş	49	65	16

Мыа 3 ажда cedir 16 пааş мал nemeşken турар полгаş 35 cыдын kызынынде мал cemин ekkizi-pile peletker алганындан, po кыстын азылдық cудунга cangьs-таа пааş мал первејин, ханы cutka удур ерестиқ temis-seldi corудup турар.

Cer-cerde nam кезигыннери Kodur-ool ыскаş, ерестиқ temis-sel corудары cугула тур.

OKTE sekreteri Sedip.

Pydyr-le pyrytkop olurar

Улуқ-хем козуунунун Ezim сумузунын Uyzeк tep cerде турар 3 арваннын targalarы (Nazыttaj-ool, Cyldym-ool, Calbaa olar), 36 cыдын 1 аждан egeleeş 3 ажда cedir 2-ле uдаа cut pyrytkeli кыган, ол pyrytkel кырын көерге, aal oenge олurup алгаş-ла, pydyr corудup олurар турлар. Po тугайында curtтun arattарынын cutgaalazыp турары: „po xire cutta, pyrytkel tep cybe cangьs-таа cok, 36 cылда cangьs-таа targa пааştық kizi meen oemge keep көрbedi“ тизип турар.

Pagaj aзылдар турар арваннарга суму cагыргазынын пааştalgazы паза suladaaş тур eves-пе.

Coguur cernin kulaanga ced-тир олur-men.

Samьraa.

36 c. mart анын 1-ден 10-га cedir Sovьtьvtranстын avtomашinalарынын manнаашкынынын K O R G Y Z Y Q I L E R I

Узын сабы	Cыскаанн тугаары	COLAACCBыларнын A D B	Хын-тынун ортумак маннаашкыны		Еркен кило-метрлери	96	ТАЖЫЛБЫРЫ
			плань-да	шынь-да			
1	2	Sivkoј	220	340	1540	2380	154.5
2	4	Kvitnъj	328.6	2300	149.3		
3	5	Zukof	62.3	436	28.3		
4	6	Bargoјakof	242.3	1696	110.1		
5	8	Oxotnikof	186.9	1308	85		
6	9	Şirnin	296.6	2076	134.8		
7	10	Cunaref	222.6	1558	101.2		
8	11	Smuşenko	233	880	932	105.9	
9	12	Ivanoј	234.3	1540	1640	106.5	
10	14	Ardaşof	264	1846	119		
11	15	Pјatkin	124.6	872	56.6		
12	17	Filippof	225.1	1576	102.3		
13	18	Nagomъj	337.1	2360	153.2		
14	19	Ak-ool	329.9	2288	148.6		
15	20	Buldakof	261	1828	118.7		
16	21	Tixonoј	316.6	2216	143.9		
17	24	Terskiј	261	1828	118.7		
18	25	Xuralbaj	200	1400	90.9		
19	26	Melaert	337.4	2362	153.4		
20	27	Өшкы-саар	110.9	776	50.4		
21	32	Telger	270.8	1896	123		
22	31	Malъşef	311.4	2180	141.5		
23	33	Kilin	357	2499	262.3		
24	35	Seren-ool	268	1876	121.8		
25	36	Tamba	316	2216	143.9		
26	37	Oxotnikof	384.4	2691	174.7		
27	38	Bednjakof	314.3	1232	1760	142.9	
28	39	Pads-lama	240	1540	1680	109	
29	40	Batin	160	1120	72.7		
30	43	Sandakof	399.1	2794	181.4		
Kattыскаş			6600	7933	45232		
Şuptuzu			264.4	1813	120.2		

Кезигын адын cop sagьbas kizi poor

Улуқ-хем козууну Tus-taq сумузунын 7 тугаар арван, нам кезигyny Sedipti nam yrynden „pizik pilbes kizi, pьlgymnerge kиrp oәrenip көр“ teerge, „men kicceelge-taа parbas-men“ tep sezik cok олurар. Оон аныда тус yrynyn xural-suqlaazyngat-таа kelbes, po 36 cыдын solun cагылгазын паза cагыбаан.

Moon ap көерге, кезигын Sedip, podunun sorulгазын кyysset-peјin турар полгаş кезигын kizi ертип, arattарнын kuduruunda cor-up турары полза, namнын sorul-газынга кансар-таа таарышпас cor-uk мын тур. Po кезигынны ол хаматтыр yrynnden тынық тол-гаваа-се хорзок.

CANGьS-TьT.

Ыадыр арның кајь poor?

Улуқ-хем козуунунун Xen-derge сумузу, Calзыр oqlu Tam-дыннай теерзи, мын сумунын cудан малын азыраагынга, cазактан iziq тuzalamcy көргызыр перген cула, sigen, savannы арat conga cetcir şaa-pile yleр perip турда, podu ији yşudaa ap турган хире de, am паза алыр-men tep keerge, суму cагыргазындан оон cудан малынын паазын парымдалааş тар-аа peerge, „slernin moonar cyu poor cybel, Lama, хамнын абы yrylezi-teq, camдызы-pile ыстааş, camдызы-pile cettirttir cybe-pe, оон мал mөngereј peer cybe-pe, cазак, namнан тuzalamcyзы tep-ле азырганық cybe ekkelgeş, ar-at connu хөј şyydedip турган херее cyu poor, кынын малын кым азырап perip coraаны? Cазак, nam-таа полза, азырганық cybezi-pile кынын малын азырап peeril“ tep, хөј connu ортuzun-га ынар олurду. Олурган улus-таа ыт cok tapкылааş олurду.

Еş Tamдыннай! Podun полза, кезигын kizi-men теер corзук-sen? Cазак, namнын тuzalamcyзын ындық-ла хереqlebes polzunza, po-

dunnun ekin-pile кезип алган sigen-n-pile малын азырап турары ол-п-е? Cop, aаында cangьs tudum sigenin pezin cok ыскаş-ыгај!

Ханы cop, „4 инек, 4 moldur-га, 61 хой, өшкы азырап турар kizi-men“ tep, cазактын тuzalaan мал ceminden 228 kilogram cула, 192 kilogram savan ap турар cын-ијик. Ол тuzалық полгандын паşка, тuzамык полган евес.

Хар cарar talьыны pezin козу-ун targazы кылыр перген ысказы-гај! 69 пааş малынын talьы-pile хар eştirbeјin, xolun pile хар ezip aзыраан pozunza, кандық перге тур. Cазак, namнын po хире улук тuzalamcyзын көрүп тургаş, ына-ца тееринден ылатпас sen-pe? Men полза, cer-ле ына теј албас-men. Menden өске arattar-таа кајын ына теј-аар.

Арат tymennin murnunga paj-ылаттыр турган, cазак, namнын улук тuzазынга удур, мындай pytyes cугаа cугаалар олurар ke-zigynny yyr cerinden кансаар кө-er eves, тынаалар олurар тур.

Pory.

1936 жылдың 3 айының 25-те, cer-cerde „Шың“ солунның cagylgazyның medeezi

Uzun san	KOZUUNNAR ADY	12 a.	6 a.	3 a.	şuptu- zu	Tajlylyq
1	Samagaldaj	262	212	55	529	
2	Paj-xaak	184	116	11	291	
3	Saryq-sep	104	91	17	212	
4	Turan	91	60	4	155	
5	Toora-xem	194	24	—	218	
6	Şagaan-aryq	297	419	58	774	
7	Cadaana	367	296	183	846	
8	Paşyn-xemcik	211	365	116	712	
9	Paigazy	8	10	—	18	
10	Koptu	4	3	—	7	
11	Kara-peldir	19	11	3	33	
12	Xaraal	31	18	1	50	
13	Xooraj polgaş xoorajga cooşulazır suurlar	359	184	54	597	
14	Oon öske suurlar	2	—	—	2	
	Kattışkış	2113	1829	502	4444	
15	35 cıldan ulazır kelgen cagylgaz	—	—	—	370	
16	Kulminon taştıkky şargual-ce corudup turar	38	—	—	38	
17	„Şyn“ solunıun xoreqleri	50	—	—	50	
	Şuptu kattışkış	2201	1829	502	4902	

Planıbystan 153 cagylganь azır kyyssettibis

Pistin Uluq-xem kozuunıun 36 cılda cagydyr alğan şuptu solunnarabyştı todargajlaarga:

№	Sumılar attarь	„Şyn“			„Areve şyn“			„Cazaktyñ kol med.“			„Xostuq arat“			„Purun- gaar“			Tajlylyq
		12 ajda	6 ajda	3 ajda	12 ajda	6 ajda	3 ajda	12 ajda	6 ajda	3 ajda	12 ajda	6 ajda	3 ajda	12 ajda	6 ajda	3 ajda	
1	Kyzyl-taq	21	22	—	8	38	2	9	1	3	8	—	—	—	—	—	
2	Iji-tal	31	31	4	6	88	4	15	8	—	8	—	—	—	—	—	
3	Ezım	27	23	—	29	48	—	16	—	2	17	—	—	—	—	—	
4	Temir-suq	11	17	1	6	28	—	6	1	4	25	—	—	—	—	—	
5	Ejliq-xem	23	47	5	8	50	9	18	19	2	—	—	—	—	—	—	
6	Urıyn	9	38	3	3	95	2	—	8	—	7	—	—	—	—	—	
7	Caa-xel	3	23	8	—	52	6	4	—	3	—	—	—	—	—	—	
8	Kara-tal	18	37	5	8	53	3	2	—	1	1	—	—	—	—	—	
9	Şagaan-aryq	17	30	22	4	43	20	27	2	13	9	—	—	—	—	—	
10	Caatty sum- uzu	12	24	—	7	31	3	14	4	5	8	—	—	—	—	—	
11	Tus-taq	8	49	11	2	51	14	14	22	7	16	—	—	—	—	—	
12	Xenderge	30	42	10	17	57	4	7	10	1	—	—	—	—	—	—	
13	C. xooraj su- muzu	22	20	3	8	7	—	4	—	3	—	—	—	—	—	—	
14	Ekonom	15	15	5	11	16	—	9	—	21	—	8	—	—	—	—	
15	C. xooraj po- du	51	13	1	48	13	—	23	1	20	6	59	11	—	—	—	
		308	431	78	165	560	67	168	71	95	100	87	11	—	—	—	
	Xamaatty komi- tetter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
16	Peldir-keziq	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	—	—	—	—	
17	Torgalyq	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	2	—	—	—	
18	Aryskannyq	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	
19	Potıak-aryq	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	
20	Ejliq-xem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	
	Polarıñ sanь 5 polza-taa, cagyly komitet polur.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	103	17	—	—	—	

Ustınde sardan ap kerge, pistin cedilgeis eleen polgan. Cyl tep todargajlaarga: Po 36 cılyñ pistin cagydyr alar teenibis polza, 2000 tep planıbystan 153 solunı azır cagydyr alğan-pis, kede sumulardan am-taa xyn yrgylcy keep turar polgaş sanıby ulam özyp turar. Paşa 3-6 ajların cagyqlarına ulaj cagydarın uluq sorulga salır turar-pis.

UXK targazь TAMDBN-CAP.
Pošta ergelekci NAMZBN-OOL

TAR-nyñ pygy kozuunıar solun cagylgazın Uluq-xem kozuunı bykaş. pottarın salgan planıdan azır kyyssedirin oraldaynar.

Uluq-xem kozuunı, moon songaar moon-taa xojny cagydar poor tep redaksıdan idegep tur!

Kyzyl-xooraj

Solun cagylgaz- zynıñ tugajın- da cer-cerde xamьk majyn ergelekcielerin- ge kyjyrym

Ceen-xemcik kozkoovunun Caa-xelde, Şancıda, Işkin-as kında, Suq-askında, Xelcyktyq-de, Şyrgaktyda, Ylegerliq ston-zyda, paşa Paşyn-xemcik kozkoovunun Şaqlyda polgaş Uluq-xem kozkoovunun Tus-taqda—po 9 kezek cerde majynnar ergelekcielerin podunıñ xıuzunda, po 36 cılda solun parılga cagylgazın kalbarıtyr tugajında kyjyryr tur-men.

Am cagyр alğan solunnarım polza: „Şyn“ solun, „Areve şyn“, „Xostuq arat“, „Cazaktyñ kol medeezi“, MAR-nyñ „Yndezin erge“ tep solunı—mıñdyq 5 cagyq-ny cıl xıussaalyq cagyр alğan-men. Oon kыңga paşa, MAR-nyñ „Ynen“ tep şyn solunı cıl xıussaalyq nemej cagyр al-ır-men.

Meen kyjyrymıñ ystynde pizitken eştir xylep algaş. „Şyn“ solun tamcыtar xarьbyñ pizir poor tep manap olur-men.

Ceen-xemcik kozkoovunun Xandagajtyda majynnyñ ergelekci IJMA.

Ceen-xemcikte sol- un cagylgazь cyk- le 1.615 cetken

Ceen-xemcik kozuunıun pygy solunıun cagylgazın topcu tynyn san-pile keryzerge polza: „Şyn“ solun—824, „Areve şyn“—312, „Xostuq arat“—213, „Cazaktyñ kol medeezi“—221, „Purungaar“ solun—36, MAR-nyñ solunı 9, şuptu kattışkış—1615.

Ustınde sannardan ap kerge, tus kozuunıun cagylgazın ceen cedıışkınıq tep polur tur. Bıdyq-taa polza, camdyk sumulardıñ cagylgazь koncuq ebes polgan. Cizee: Ijme, Xelcyktyq, Syt-xel—po sumıar solun cagylgazın ekki corudup şıda-aan. Paşa Xer-tajga, Xorum-taq, Izıq-kara, Akturuq—po sumularda eleen cagylyq par-taa polza, „Areve şyn“ parık-la cok cыgyр.

Moon songaar solun cagylgazyn talazь-pile cыdyр kaartıtar sumıar arat connun ortıuz-unga solunıun azьk-tuzazьn ekki tajlylyq turgaş, solun cagylgazyn oon taa artık ulamcыladır cagylyr cugula tur.

Nam komizь Sunduj.

Areve kozkomunıun

targazь Ertine.

Uruqların kozkыrozunıun

targazь Şaqdyr-cap.

Teve-xajada mal aarь telgerep turar

Ceen-xemcik kozuunıun Teve-xajа sumuzunıñ teiskeer cırtunda cut ajьly tabarьp turar-pile cergeleştir uluq, picce malda xamьk aarьq tyrtır turar appargan. Cyl teerge, 8 tugaar arıannıñ xamaattыzь Pıdaraj tep kiziniñ 3 ajın 1-ge cedir 30 xire caş xuragan olgen, oonıñ 9 tugaar arıanda 30 azьk mal olgen, paşa öske-taa arıannarda iji cagylyp olыр turar.

Uk aarьqnyñ pajdalь polza, kodur-taa polur, maagy-taa polur, xenertlen öy-taa peer, po tugajında tus sumıda mal emcizin telezi Pyryr teerzi, kandyq-taa xemceq alvajın turar. Meen san-alyñ: ol sumı-ce mal emcizin top tarьj calaar tep sumı kulaan-ğasьmьranyр olur-men.

Şoncalaj.

Tirazь 4.902

Xamaatty con tuzazьn xaldadyr tur

Pli-xem kozuunıun Taspy sumuzunıun arat conunga, sovet xamaattыlarь xatunmanıñ tuzalamcыzn koncuq uluu-pile xaldadyr turar tur, cizeleerge: Taspyda xamaatty connun komitediniñ targazь eş Kyzykyn, komitetin sekreteri eş Soskin Nikolaj suqların paaştalgazyn edirip, xamaatty connar polza, po kыs-tyñ ajьlydyq cudundan maldy mendi cıl azьp alar sorulga-pile tьva connarğa podunıñ yleger turulgazyn keryzyp, xatunmanıñ iziq tuzalamcыzn keryzyp turar.

Eş Kyzykyn, Soskin Nikolaj paaştaaş xamaatty connu ebi el-dep algaş Taspyñ paazynda, Tytyq-tej polgaş Kyzy-artla,

Tegede tьva connarğa pottarın ekki turazь-pile 4 talajyñ cazap pergeş, onu kancaar azьl-daarьn xoiu-pile ajıtyр perip turar polgaş xamaatty komitediniñ targazь eş Kyzykyn, myn sumı eş Topcaan 3 ineen caska cedir xalas azьrap peeri-pile ap alğan turar tur.

Po cyny ajıtyр tur teer polza, arattыñ revolustuq cazak, namıñ salır turar sorulga-pile kыңga kyysettiniр turar polgaş sovet socialistyq respublika-pile xatunmanıñ yzylaes xanь xarьzaazь ulam-na pyşp turarın ajıtyр turarь ol tur.

Taspyda cutka udur surgakь

Targazь

Keryр coraan Puga.

Tozuda solun cagylgazь

Tozu kozuunıun pygy-le solun cagylgazyn corup turarın, 36 cılyñ 3 ajın 15-te tynner kerge:

Cagylganь adь	xıussaalarь			şuptu
	12 aj	6 aj	3 aj	
1. „Şyn“ solun	203	24	—	227
2. „Areve şyn“	140	47	—	147
3. „Cazaktyñ kol medeezi“	87	1	—	88
4. „Xostuq arat“	38	130	7	175
Kattışkış:	468	202	7	677

Moon ap kerge, solun cagylgazь san polgaş şınar talazь-pile ekki corup turarın ystynde sannar xerecilep turar tur. Moon arıanda „Purungaar“ solun—76, SSRE-nin solun, setkyy 120, Mooidun solunı 3, polar kattış-

kaş 199, şuptu cagylganь kadamga 876 poor turar tur.

1936 cılyñ solun parılga cagylgazyn kalbarıtyrına, tus kozuunda pošta ergelekci eş Cıqıttı koncuq idepkejiq azьdap turar. Cyl teerge, kede ynyр turar surgakь pyryzypgeşnylyga pizitiр tьpsьp, „solun cagylgazь-pile ekki azьdan corudup keryner“ tep cagyр turar polgaş podu kedeeden kelgen arat conga surttal azьlyñ salır, toorartan kelgen conga pezin eleen xoj solunnar cagytkыlaan.

Kozuunnarda pošta ergelekci-leri eş Cıqıttıñ ylegeri-pile solun cagylgazyn ce idepkejiq kerynyр cugula tur. Mьrcangaş, pistin kozuunıun solun cagylgazь am moon-pile ystyp kalğan cyne ebes, am-taa yrgylcylep corup turar.

Tozuda areve kozkom
targazь Cyldym.

Өнернің пір шілідін тыпса-аар

Ceen-xemcik kozuunıun Kyzyl-taq sumuzunıñ targazь Өner teerzi, ertken 35 cılyñ cajn-ıñda araga izip algaş, ana-la kem xerek cok coraan, arıan targazь Cadambanь ettep-ötep, askыn-ce öl inek mьjaa sup turgan cyyl par, ol coruk amdyгаа cedir uzuru tьvılyaan turar.

Targa Өner, ыңdyq coruk-pile temissezir kizi podu-pile turgazь, calcyk-puzuk yndyryр turda, myn sumıda aar-saar xerektier par poorı magat cok.

Cangьs po-taa ebes, eş Өner-nin azьdap turar pajdalьn kerge, emin ertir-le tyzmeisiz kizi tur. Cyl teerge, arıannar xuraldaaş, toktaalьn corudarga, sumı cagyrgazyn kizigynner-inge-taa tьnnatpajьn, podu caas-

kaan kyş cok poldurup kaar suq polgulaar, ыңгыja 6 tugaar arıannıñ öregezi xoj polur uzı-ıñda araga izip algaş, ana-la kem xerek cok coraan, arıan targazь Cadambanь ettep-ötep, askыn-ce öl inek mьjaa sup turgan cyyl par, ol coruk amdyгаа cedir uzuru tьvılyaan turar.

Onu kozuun ergeleer cerden cөpşerep turda, eş Өner, arıannar calır polbas tep xarьь per-gen.

Po bykaş, arıannardan targal-arıñ-taa songaaş, toktaal klier-ge, caaskaan xyleebes targa polgaş tur.

Kozuun cagyrgazьndan Өner-nin pygy azьlyñ xьnap kerges sumı cagyrgazyn kizigynner-pir şilidin tьpsa coguır tur.

Ak-taq.

Pistin xarьbybyş

C X K Xendergejde Idam-syryn—ergı şaqıñ ыңыñ tugajın pizeen-ner şınarь cok polgaş öske ыlar-pile tapkыр tur.

C X K Xendergejde S. Pirıñej—ergı şaqıñ tьvьzьktarın ыkanьnar uzuru pildinmes poldu.

C X K Cadaanada paşь Pyry—cutka udur pizeeniner tapkыр poldu. P X K-da paşь C. Terzu—eş Namcы-lyñ yleger sanь tьpkanyar şyn ebes polgaş tapkыр tur.

C X K Cadaanada өrenikci xer. Cы-бак-kancьp—pizeen tьvьzьktarın-nyñ xarьbylarь cok polgaş yñmedi.

P X K Şaqlyda Cyldym—pory-pile temisseldi yrgylcylep keldibis tep pizeeniner uzuru pildinmes poldu.

Uluq-xem kozuunıun Urıyn sumuzunda „Kөze“—Өtegejnyñ tuga-jьn sumı şygyzynden xınaar ar-paar tur, ol cerge tьnnadyр korynd.

Uluq-xem kozuunıun Kyzyl-taq sumuzunda Tongak Samau—tar-zьk tьpkanyar şyn tur, slerni mь-naj solunda yne pergen tur.

Kөk-tej sumuzunda Takpaldaj-yur carьp turguskanь pizeeniner yndyrbedibis.

Solcurda „Xьnap coruır“—16 xal-lyq Paşьnyñ xana solunga pizl. Ejliq-xemde „Suq“—Şarabıñ na solunınga pizee coguır.

Uluq-xemde Tilgizek—Caatty sumuzunda nam kizigyny kiziniñ tug-jьn pizeenini „Şyn“ solundan keryр.

Xarьbьsalgalьq redaktor

Lyndyp.

Kyrynenin 1 tugaar tipogravь